

Bare fra Bergen, eller fra Fana i Bergen?

En intern språkkrig mellom bergensvarietetene

Av
Maria-Rosa Raphaëla Doublet

Masteroppgave,
Nordisk institutt, Universitetet i Bergen
Vår 2012

Forord	9
1. Innledning.....	10
1.2 Dialektendringsprosesser	10
1.3 Oppgavens mål og problemstilling	11
1.4 Min studie i forhold til andres studier	12
1.4.1 <i>Bergens Bymål</i> fra 1912 av Amund B. Larsen og Gerhard Stoltz.....	12
1.4.2 Talemål hos ungdom i Bergen, TUB, 1978/79.....	13
1.4.3 Agnete Nesse: Kollektiv og individuell variasjon i bergensdialekten.....	14
1.4.4 Andre avhandlinger som er relevante for mitt arbeid.....	15
1.4.4.1 Bruken av ”finbergensk” blant ungdom i bydelen Fana. En sosiolingvistisk undersøkelse.	15
1.4.4.2 Jorunn Hanaaas.....	15
1.4.4.3 Bergensk i Bergen – ei sosiolingvistisk oppfølgingsgransking av talemålet i Bergenhus bydel.....	15
1.5 Kapitteloversikt	16
2. Fana bydel - nesttunområdet.....	17
2.1 Hvor ligger området jeg skal kartlegge?	17
2.2 Nesttunområdet i et historisk prespektiv	19
2.3 Nesttunområdet i dag	20
2.3.1 Tilflytning.....	20
2.3.2 Generell befolkningsvekst	20
2.3.3 Skolevesenet.....	20
2.4 Grammatikkskisse	21
2.4.1 Lydverket.....	22
2.4.2 Tonem.....	23
2.4.3 Fonologiske regler	23
2.4.4 Grammatikk	25
2.4.5 Pronomen.....	26
2.4.6 Bøyningsverket.....	28
2.4.6.1 Morfologi.....	28
2.4.6.2 Substantivbøyning	29
2.4.6.3 Intetkjønn.....	30
2.4.7 Verb	31
2.4.7.1 Verb uten endelse i infinitiv	31
2.4.7.2 Sterke verb.....	31
2.4.7.3 Sterke verb som har et bøyingsmønster som minner som svake verb.....	32
2.4.8 Adjektiv	32
2.5 Valg av variabler	32
2.5.1. Variablene hvor høystatus- og lavstatusvarianten historisk sett har vært forankret i bergensmålet	33
2.5.2 Variablene hvor høystatusvarianten er en skriftspråkvariant	35
2.5.3 Min morfologiske variabel	37
2.5.4 Prosodisk variabel.....	37
2.5.5 Hvorfor har jeg ikke valgt andre språklige variabler?.....	38
3. Teori.....	39
3.1 Sosiolingvistikken historie	39

3.2 Fra språklig variasjon til endring	40
3.3 Språknormer	42
3.3.1 Markørord	43
3.3.2 Språkholdninger	44
3.3.3 Folkelingvistikk	45
3.4 Ulike former for variasjon	46
3.4.1 Intra-individuell variasjon	47
3.4.2 Inter-individuell variasjon	47
3.4.3 Akkomodasjon – språkbrukerens strategi	48
3.4.4 Prestisje og standardspråk	49
3.5 Språk og Identitet	50
3.6 Faktorer som påvirker språkendring	53
3.7 Språksamfunn	54
3.7.1 Diffuse og fokuserte språksamfunn	56
3.7.2 Hvilket språksamfunn er nesttunområdet i Bergen? En tohodet identitet.	56
3.8 Hypoteser	58
3.8.1 Språk og alder	58
3.8.2 Språk og kjønn	59
3.8.3 Språk og sosialklasse	59
3.8.4 Språk og opptaksår	59
3.8.5 Språk og holdninger	59
4. Metode	61
4.1 Innledning	61
4.2 Den kvantitative metoden	61
4.3 Den kvalitative metoden	62
4.4 En synkron og diakron analyse av språkmaterialet	62
4.4.1 Tilsynelatende tid	63
4.4.2 Virkelig tid	63
4.5 Dialektendringsprosessar sin metode	64
4.6 Min metode	64
4.6.1 Sosiale variabler	65
4.6.2 Alder	65
4.6.3 Kjønn	65
4.6.4 Sosiale grupper	65
4.7 Utvalg av informanter: Hvem skal jeg intervju?	66
4.7.1 Panelinformanter	67
4.7.2 Trendinformanter	67
4.7.3 Aldersgruppen fra 1978/79	67
4.7.4 Tre aldersgrupper i 2010/11	68
4.8 Et representativt utvalg av informanter	69
4.8.1 De yngre informantene	69
4.8.2 Midtgruppen og eldre informantene	69
4.8.3 Utfordringer med uttrekningsmetoden	70
4.8.4 Utfordringer ved uttrekning av elevinformanter	71
4.8.5 Panelinformant som ikke lenger bor i språksamfunnet	71
4.9 Innhenting av informanter	71

4.10 Hvilket materiale ble samlet og hvordan	74
4.10.1 Intervjuene.....	74
4.10.2 Intervjuguide.....	75
4.10.3 Fri samtale.....	75
4.10.4 Språkoppfatninger.....	76
4.10.5 Høytlesning av setninger.....	76
4.10.6 Språktegninger og lek.....	77
4.10.7 Utfordringer ved metoden: ”The vernacular” og ”the observers paradox”.....	78
4.10.8 Validitet og reliabilitet.....	79
4.10.9 Masketester og dialektrangering.....	79
4.10.9.1 Rangering.....	80
4.11 Bearbeiding av materialet	80
4.11.1 Materiale.....	81
4.11.2 Transkribering.....	81
4.11.3 Merking.....	81
4.11.4 Utregning av resultat.....	81
4.11.5 Statistikk.....	81
4.11.6 Statistisk signifikans.....	82
4.11.7 Prosodi.....	83
4.12 Livsfaseinndeling og årsklasseinndeling	83
5. Resultater og analyse av faktisk språkbruk	85
5.1 Totalfordeling mellom varietetene etter livsfaser	86
5.2 De tydelige variablene hvor inndelingen av språkets to varieteter passet.	86
5.2.1 V01.1.....	87
5.2.2 V01.2.....	88
5.2.3 V02.....	89
5.2.4 V03.....	90
5.2.5 V04.....	90
5.2.6 V08.....	91
5.3 Variablene hvor lavstatusvariantene dominerer	92
5.3.1 V05.....	92
5.3.2 V12.....	93
5.4 Variablene hvor høystatusvariantene dominerer	93
5.4.1 V06.....	93
5.4.2 V07.....	94
5.4.3 V09.....	95
5.4.4 V10.....	96
5.4.5 V11.....	96
5.4.6 Konklusjon til hypotese 1.....	97
5.5 Språk og kjønn	98
5.5.1 Samlet gjennomsnitt over alle variablene etter kjønn.....	98
5.5.2 Ett språktrekk.....	99
5.5.3 Konklusjon til hypotese 2.....	100
5.6 Språk og sosiale klasser	101
5.6.1 Samlet fordeling mellom varietetene.....	101
5.6.2 Konklusjon til hypotese 3.....	102

5.7 Språk i utvikling – diakron analyse av de samme livsfasene	102
5.7.1 Konklusjon til hypotese 4.....	103
5.8 Resultat fra panelinformantene	104
5.8.1 Panelinformant Anders.....	104
5.8.2 Panelinformant Anne.....	107
5.8.3 Panelinformant Anette.....	109
5.8.4 En oppsummering av alle panelinformantene.....	112
6. Resultater fra holdningsundersøkelsen	113
6.1 Underbevisste resultat fra holdningsundersøkelsen	113
6.2 Bevisste språkholdninger	114
6.3 Resultat til hypotese 5 og 6	115
7. Resultater fra prosodiansalysen av materiale fra 2010/11	116
8. Resultater fra folkelingvistikkstesten	118
8.1 Yngregruppen, ungdomsskoleelevene	119
8.2 Midtgruppen	120
8.3 Eldregruppen	120
9. Drøfting av resultat	122
9.1 Språklig endring	122
9.1.1 Tilsynelatende tid.....	123
9.1.2 Språkbruk, struktur og variasjon – språk og livsfaser.....	123
9.1.3 Språklig analyse i virkelig tid.....	124
9.1.3.1 Mellomvarianten [e] er ikke lenger en mellomvariant.....	125
9.1.3.2 Innovasjon av en ny mellomvariant [ei].....	126
9.1.4 Sammenlikningspunktet TUB med 96 informanter fra Bergen by.....	128
9.2 Faktorer som har ført til at språklandskapet har endret seg	129
9.2.1 Språksamfunnet, nesttunområdet.....	129
9.2.2 Divergens og konvergens to ulike språkstrategier.....	129
9.2.3 Akkomodasjon.....	130
9.3 Individet og identitet	131
9.3.1 Lokalitet og kommunikasjon – snakker man høystatus fordi man er fra nesttunområdet?.....	132
9.3.2 Kjønn.....	132
9.3.3 Alder.....	133
9.3.4 Sosial klasse.....	133
9.4 Faktorer som påvirker språkendring	135
9.4.1 Holdninger.....	136
9.4.2 Bevisste og underbevisste språkholdninger.....	136
9.4.3 Folkelingvistikk.....	137
9.4.4 Mulige påvirkningskilder.....	138
9.5 Konklusjon	140
9.6 Videre forskning	141
10. Litteraturliste	142
Vedlegg 1: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt.....	145
Vedlegg 2: Informasjonsskriv til trendinformanter i Fana.....	147
Vedlegg 3: Dialektbakgrunn for elever.....	148
Vedlegg 4: Samtaleguide.....	150

Vedlegg 5: Bilder fra bildeleken	156
Vedlegg 6: Samtykkeskjema for ungdomsskoleelever	157
Vedlegg 7: Samtykkeskjema for voksne informanter	159
Vedlegg 8: Spørreskjema om personopplysninger	160
Vedlegg 9: Logg	162
Vedlegg 10: Boligtyper i nesttunområdet	164
Vedlegg 11: Skolesøk	164
Vedlegg 12: Flyttemønster	165
Vedlegg 13: Prosodieresultat	166
Vedlegg 14: Pseudonym på informanter	169
Vedlegg 15: Grunnkretser i nesttunområdet	170
Vedlegg 16: Masketest	171
Vedlegg 17 :Kjønn og livsfase	186
Vedlegg 18: Sosiale grupper	190
Vedlegg 19: Årsklasser virkelig tid	193
Vedlegg 20: Statistikk på individnivå	196
<u>SAMMENDRAG</u>	230
<u>ABSTRACT</u>	231

Figur 1: Kart over Fana	17
Figur 2: Kart over grunnkretsene i språksamfunnet, nesttunområdet	18
Figur 3: Språkendringsprosessen	41
Figur 4: Niedzielski og Prestons modell over språkbrukerens syn på egen språkbruk	45
Figur 5: Slåtthaug skolekrets og Hop skolekrets	73
Figur 6: Eksempel på fortsettelsesintonasjon for en kvinnestemme	117
Figur 7: Eksempel på fortsettelsesintonasjon for en mannsstemme	117
Figur 8: Kart fra folkelingvistisk del	155

Tabell 1: Foneminventaret	22
Tabell 2: Konsonantinventaret	22
Tabell 3: Sætrekk fra skillene mellom varietetene	25
Tabell 4: Personlig pronomen entall	26
Tabell 5: Personlig pronomen i 3. persons entall, menneskelige vesener	26
Tabell 6: Personlig pronomen flertall	27
Tabell 7: Det refleksive pronomenet	27
Tabell 8: Determinativ	28
Tabell 9: 2. og 3. Persons entall og flertall	28
Tabell 10: Klasse 1	28
Tabell 11: Substantiv som slutter på trykklett -ar	29
Tabell 12: Substantiv som får sammendragning i flertallsbøyning	29
Tabell 13: Bøyningssystemet over intetkjønn	30
Tabell 14: Substantivenes intetkjønnsbøyninger	30
Tabell 15: Svake verb klasser	31
Tabell 16: Bøyingsmønster over sterke verb	32

Tabell 17: Adjektivbøyning.....	32
Tabell 18: Årsklasseinndeling	84
Tabell 19: Informanter i TUB fra 1978/79	84
Tabell 20: Informanter i mitt materiale, 2010/11	84
Tabell 21: Signifikansgrenser.....	85
Tabell 22: Variablene	85
Tabell 23: Prosent over varietetene for alle livsfaser	86
Tabell 24: Livsfaser V01. Trykksvak posisjon.....	87
Tabell 25: Livsfaser V01.2 Tryksterk posisjon	88
Tabell 26: Livsfaser V02	89
Tabell 27: Livsfaser V03	90
Tabell 28: Livsfaser V04	90
Tabell 29: Livsfaser V08	91
Tabell 30: Livsfaser V05	92
Tabell 31: Livsfase V12	93
Tabell 32: Livsfaser V06	93
Tabell 33: Livsfaser V07	94
Tabell 34: Livsfaser V09	95
Tabell 35: Livsfaser V10	96
Tabell 36: Livsfase V11	96
Tabell 37: Total fordeling mellom varieteter etter kjønn	98
Tabell 38: Kjønn og livsfaser V03	99
Tabell 39: Sosialklasse, samlet.....	101
Tabell 40: Totalfordeling av varietetene mellom årsklassene	102
Tabell 41: Årsklasse V07	103
Tabell 42: Anders. Alle variablene og varianter etter opptaksår. Former i % belegg i parentes.....	104
Tabell 43: Anne. Alle variablene og varianter etter opptaksår. Former i % belegg i parentes.....	107
Tabell 44: Anette. Alle variablene og varianter etter opptaksår. Former i % belegg i parentes.....	110
Tabell 45: Underbevisste språkholdninger med strilestemmer	113
Tabell 46: Underbevisste språkholdninger med østlandsstemmer	113
Tabell 47: Bevisste språkholdninger med østlandsstemmer.....	114
Tabell 48: Bevisste språkholdninger med strilestemmer.....	114
Tabell 49: Gjennomsnittsstigning i prosent.....	116
Tabell 50: En økning av mellomvarianter [e].....	125
Tabell 51: Innovasjon av mellomvarianten [ei].....	127
Tabell 52: Sosialklasse V03	134
Tabell 53: Mulige påvirkningskilder	139
Tabell 54: Boliger etter boligtype 2010.....	164
Tabell 55: Skoleinndeling.....	164
Tabell 56: Flyttemønster inn og ut av Fana.....	165
Tabell 57: Yngregruppen.....	166
Tabell 58: Midtgruppen.....	167
Tabell 59: Eldregruppen	168

Tabell 60: Antall innbyggere etter grunnkretser.....	170
Tabell 61: Kjønn og livsfaser V01.1 trykksvak posisjon	186
Tabell 62: Kjønn og livsfaser V01.2 trykksterk posisjon.....	186
Tabell 63: Kjønn og livsfaser V02	186
Tabell 64: Kjønn og livsfaser V04	187
Tabell 65: Kjønn og livsfaser V05	187
Tabell 66: Kjønn og livsfaser V06	187
Tabell 67: Kjønn og livsfaser V07	188
Tabell 68: Kjønn og livsfaser V08	188
Tabell 69: Kjønn og livsfaser V09	188
Tabell 70: Kjønn og livsfaser V10	188
Tabell 71: Kjønn og livsfaser V11	189
Tabell 72: Kjønn og livsfaser V12	189
Tabell 73: Sosialklasse V01.1 trykksvak stilling.....	190
Tabell 74: Sosialklasse V01.2 trykksterk stilling.....	190
Tabell 75: Sosialgruppe V02	190
Tabell 76: Sosialgruppe V03	190
Tabell 77: Sosialgrupper V04.....	190
Tabell 78: Sosialgrupper V05.....	191
Tabell 79: Sosialgrupper V06.....	191
Tabell 80: Sosialgrupper V07.....	191
Tabell 81: Sosialgrupper V08.....	191
Tabell 82: Sosialgrupper V09.....	191
Tabell 83: Sosialgrupper V10.....	192
Tabell 84: Sosialgrupper V11.....	192
Tabell 85: Sosialgrupper V12.....	192
Tabell 86: Årsklassene V01.1 trykksvak stiling.....	193
Tabell 87: Årsklasser V01.2 trykksterk stilling.....	193
Tabell 88: Årsklasser V02	193
Tabell 92: Årsklasser V03	194
Tabell 93: Årsklasse V04	194
Tabell 94: Årsklasser V05	194
Tabell 95: Årsklasse V06	194
Tabell 96: Årsklasser V08	194
Tabell 97: Årsklasser V09	194
Tabell 98: Årsklasser V10	195
Tabell 99: Årsklasser V11	195
Tabell 100: Årsklasser V12	195

Forord

Takk til Ragnhild Anderson for at ha vært en god veileder. Takk for gode diskusjoner og muntlige tankekart.

Takk til Helge Sandøy og alle de ansatte og studentene på Dialektendringsprosesser.

Takk til Elinn for sin innsats som life-coach og venn gjennom tykt og tynt.

Takk til Inger Høstmark min gode venn. Takk til Aina, Hanne Lise, Kathrine, Jonas og alle andre som har hørt på meg og min sosiolingvistikk.

Takk til Pia for å ha holdt ut meg og mitt berg og dal bane liv gjennom masterprosessen.

Uten deg hadde jeg ikke kommet gjennom.

1. Innledning

Målet med denne oppgaven er å gjøre en sosiolingvistisk undersøkelse av talemålet rundt Nesttun i Fana bydel. Dette samfunnet er en del av Bergen kommune og byens språksamfunn. Språket i Bergen er bergensk, og blant språkbrukerne finnes det variasjon i språket. Mitt forskningsfokus av Fana sentrum er et ønske om å beskrive et samfunn hvor variasjonen i bergensk framtoner seg som to varieteter. Jeg mener at det i dette spesifikke området av Bergen er mulig å finne tydelige språklige bevis på at disse to måtene å snakke bergensk på lever side om side. At det eksisterer to varieteter av bergensk, finnes det empiriske bevis på også fra eldre språklige kartlegginger av bergensmålet Talemål hos unge i Bergen. Amund B. Larsen og Gerhard Stoltz tegner i 1912 et bilde av bergensdialekten hvor de også deler språket i to: vulgærmål og dannet tale. Vulgærmålet, eller gatespråket, har vært i flertall og er majoritetsvarietetten i Bergen, mens den dannede tale, eller penbergensk, brukes av en liten gruppe. Under folkemålets dyrkningsperiode etter andre verdenskrig og fram til våre dager, har bruken av den penbergenske varietetten minket (Sandøy, 1996: 126-127). Det regionale språket i Norge ble dyrket fram, og det førte til at bruken av gatespråksvarietetten av bergensk vokste. Ett av stedene der bruken av penbergensk ser ut til å ha dødd ut i denne perioden, er på Kalfaret med kalfardialekten (Sandøy, 2006: 155).

Fana sentrum er en del av Bergen hvor det også har vært antatt at det har vært en større konsentrasjon av penvarietetten enn i andre bydeler. Jeg går inn i mitt arbeid med en hypotese om at denne konsentrasjonen av språkbrukere er blitt større enn den var i 1978. Samtidig som jeg har en forventning om at varietetten er dominerende i nesttunområdet, mener jeg også at dette er spesielt for dette samfunnet og denne delen av Bergen. Disse forestillingene skal jeg arbeide meg gjennom i oppgaven. Jeg vil nå presentere ressursene som jeg har til min disposisjon og som gjør det mulig for meg å trekke konklusjoner om disse påstandene.

1.2 Dialektendringsprosessar

Masterprosjektet mitt er en del av et større forskningsprosjekt, *Dialektendringsprosessar*. Prosjektet er ledet av Helge Sandøy ved Universitet i Bergen. I prosjektet tas det sikte på

å kartlegge fem språksamfunn på Vestlandet. *Dialektendringsprosesser* gjør en oppfølgingsstudie av *Talemål blant unge i Bergen*, TUB fra 1978/79. Således er det muligheter for å samle inn nytt språkmateriale fra det samme språksamfunnet som for vel 30 år siden, dvs en generasjon. Dette gir muligheter for å studere språkendringer i et språksamfunn i virkelig tid og å analysere språkforskjeller mellom informanter i samme årsklasse til ulike tidspunkt (Labov, 1994: 73). *Dialektendringsprosesser* har også et gammelt språkmateriale, så prosjektet muligheter til å sammenlikne den samme aldersgruppen til to tidspunkt, altså virkelig tid (Labov, 1994: 73). I Fana sentrum har jeg språkmateriale av 16-åringer fra 1978/79 som jeg kan sammenlikne med språkmateriale av 16-åringer i 2010/11. Dette betyr at jeg har empiri til å underbygge en språklig endring i virkelig tid.

1.3 Oppgavens mål og problemstilling

I denne oppgaven vil jeg kartlegge språket i nesttunområdet som ligger i Fana bydel i Bergen kommune. Jeg vil bruke materialet fra TUB-prosjektet fra 1978/79 og eget materiale som er samlet inn i 2010/11. Som en bakgrunn oppdaget Myking i språkmaterialet fra 1978/79 at en liten gruppe informanter fra Fana sentrum og Bergen sentrum skilte seg ut ved at de brukte flere høystatusvarianter enn informantene fra resten av Bergen. Målet er å undersøke hvilke språkendringer som har skjedd i nesttunområdet gjennom de siste 30 årene. Ut fra oppgavens mål og tidligere studier, har jeg derfor valgt en tredelt problemstilling. Jeg ønsker å komme til bunns i hva jeg vil definere som et språkmysterium. Mot alle odds ser det ut til at språksamfunnets minoritetsvarietet, høystatusvarietet av bergensk, vokser i antall språkbrukere.

Problemstillingen min lyder derfor som følgende:

- 1) I hvor stor grad er det tilfelle at man snakker høystatusvarianter i nesttunområdet?
- 2) Hvis det er tilfellet, hvorfor er det slik?
- 3) Hvorfor kan det være problematisk å kalle talemålet i nesttunområdet for en egen dialekt?

Mitt prosjekt er en generell tilnærming til et komplekst språksamfunn. Språkbrukerne som snakker lavstatusvarietet av bergensk, er like viktige for undersøkelsen min. Det interessante blir å se hvordan fordelingen mellom de to varietetene er i språksamfunnet.

Finnes det et overordnet standardspråk som er kommet inn i bildet som en ny påvirkning, og som har satt i gang en språklig oppfrisking av et tilsynelatende utdødd fenomen? Oppgavens data er hovedsakelig kvantitative, men det er også en kvalitativ del som vil supplere analysen min. Det gir mulighet til å gjøre en mer dyptgående drøfting av språkresultatene

1.4 Min studie i forhold til andres studier

Det er gjort flere undersøkelser av bergensdialekten tidligere. Før jeg starter min sosiolingvistiske undersøkelse av talemålet i nesttunområdet, vil jeg presenterer granskningene som allerede er gjort over talemålet i Bergen. Tidligere arbeid av språket i Bergen vil danne et empirisk bakteppe til mitt arbeid og mine antagelser. De vil hjelpe meg i granskningen jeg skal foreta og kanskje hjelpe meg i å tolke og analysere resultatene jeg finner.

1.4.1 *Bergens Bymål* fra 1912 av Amund B. Larsen og Gerhard Stoltz

Amund B. Larsen og Gerhard Stoltz kartla bergensdialekten i *Bergens Bymål* som ble gitt ut i 1912. Larsen og Stoltz kartla tekniske uttrykk i leker, ulike bedrifter og nye stedsnavn. De brukte språkprøver, men påpeker samtidig at de ikke er statistisk brukbare. Selv om de ikke er det, kan de være med på å fylle ut der hvor de vitenskapelige framstillingene av språket ikke er fullstendige og ved mangler i forfatterens framstilling (Larsen, Stoltz, 1912: VI).

Larsen og Stoltz skisserer det historiske løpet over hvilke ulike grupper i Bergen som har vært i den førende eliten i byen til ulike tidspunkt. Det påpekes at av den norske befolkningen, er det østnorsk som satte normer og moter i språket. Senere overtok dansk i den høyere eliten av samfunnet. Fra 1500-tallet lærte etterkommerne av innvandrerne seg norsk, og det er i denne perioden arbeiderklassen også lærte seg elitespråket. Utover 1700-tallet fortsatte det en jevn innvandring til Bergen, men ikke i like stor grad, og dette var heller middels handelsmenn som Larsen og Stoltz ikke mener hadde en like stor språklig makt som de utenlandske stormennene (Larsen, Stoltz, 1912:16-20).

Larsen og Stoltz hevder at det har vært relativt stabile byforhold fra 1500-1800 som har ført til at det er et felles bymål i Bergen selv om befolkningen kom fra

forskjellige klasser i samfunnet. Videre poengteres det at det likevel er noe variasjon i språket alt etter hvilken sosioøkonomiske klasse befolkningen tilhører. Det skilles mellom en vulgær form av bergensdialekten og en mer dannet form. Denne variasjonen som de beskriver, kan overføres til dagens to varieteter av bergensk, gatespråk og finbergensk. Larsen og Stoltz omtaler formene som henholdsvis vulgær og dannet dagligtale. Forskjellen mellom varietetene beskrives på følgende måte: ”Men det er ett mål og det har længe været ett mål, kun i farve delt imellem den dannede dagligtale, [...], og vulgærsproget, [...]” (Larsen, Stoltz, 1912:20). Allerede i 1912 får jeg beskrevet varietetenes historiske framkomst. Det gis en forklaring på dialektens dualitet som kan minne om en sosiolingvistisk tolkning av språket. Deres konklusjoner om hvorfor det i Bergen er en dannet dagligtale og et vulgærpråk for allmuen, er viktig informasjon fra å forstå fenomenet i dag hundre år senere. Larsen og Stoltz setter grensen for hvem som i hovedsak snakker vulgærpråket etter befolkningens levekår og etter utdannelsesnivå utover folkeskolen (Larsen, Stoltz, 1912:20). Her tas det i bruk sosiale variabler for å begrunne eller karakterisere hvilke språkbrukere som snakker de to varietetene. I min analyse vil jeg også i utgangspunktet bruke sosial klasse som en sosial variabel.

1.4.2 Talemål hos ungdom i Bergen, TUB, 1978/79

Prosjektet TUB, *Talemål hos ungdom i Bergen* ble satt i gang i 1977 på Nordisk institutt ved Universitetet i Bergen. Prosjektets mål var å kartlegge bergensdialekten med fokus på utvikling og variasjonen i talemålet hos ungdom. Materialet består av 68 timer og 15 minutter med lydopptak av samtaler fra i alt 92 ungdomsinformanter. Lydmaterialet ble samlet inn i tidsperioden 1978-79. Alle informantene gikk i 8. eller 9. klasse på ungdomsskolen da de ble intervjuet, og de var alle født mellom årene 1962-64. Det var nesten like mange informanter fra alle bydelene i det TUB kalte for ”Stor-Bergen,” som innebærer bydelene, Bergenhus, Laksevåg, Fyllingsdalen, Fana sentrum, Ytre Fana, Indre Arna, Ytre Arna og Åsane. Informantene er fordelt likt med hensyn til kjønn og i tre sosiale klasser. Kravet til informantene var at de skulle ha bodd hele livet i bydelen de kom fra. De skulle ha gått på barneskole i bydelen, og begge foreldrene skulle være bergensere.

Materialet fra ungdomsinformantene ble sammenliknet med en gruppe av eldre informanter for å kunne undersøke utviklingen i bergensmålet. Her ble 12 informanter fra Bergen sentrum intervjuet, og disse var født mellom 1908-09. For disse informantene gjaldt de samme reglene om at de måtte være født og oppvokst i bydelen, og foreldrene deres måtte være bergensere.

TUB gjorde tre ulike typer opptak med informantene. I et samtaleopptak var det en intervjuer fra TUB og to informanter som snakket. Fellesopptak, som var den andre formen for opptak, bestod av at hver informant leste opp en tekst og i tillegg ble de spurt direkte spørsmål angående holdninger til språk og spørsmål om språket. Den tredje formen for opptak, var gruppeopptak hvor informantene skulle være med på å dramatisere at de var på en togreise til Voss. Denne metoden gjorde at prosjektet fikk testet ut tre ulike situasjoner i et intervju. De eldre informantene og ungdomsinformantene var med på slike gruppeopptak (Sandøy 1984:1-2). Deler av dette materialet som TUB samlet inn, ble bearbeidet og analysert og gitt ut som en artikkelserie, *Talemål i Bergen* hvor Helge Sandøy var redaktør. I hver artikkel analyseres det en språklig variabel. Stig Helge Johannessen kartlegger variabelen trykklett –e i bergensmålet.

Harald Ulland tar for seg formene [eg], [e] og [jei]¹ i *Det bergenske ego*. Johan Myking gjør rede for variablene <da> og <nå> i bergensmålet, fem leksikalske variabler i bergensmålet og bruken av kv-ord eller hv-ord i bergensk. Og Jon Erik Hagen kartla fleksjonsmorfologi i bergensk.

1.4.3 Agnete Nesse: Kollektiv og individuell variasjon i bergensdialekten

I *Kollektiv og individuell variasjon i bergensdialekten* (1994) velger Nesse å videreføre deler av arbeidet til Larsen og Stoltz og TUB samtidig som hun ønsker å sette et nytt søkelys på språket i Bergen. Hennes språklige materiale har 30 informanter fra områdene Nordnes og Sandviken i dagens Bergenhus bydel. Hun utnyttet nøstemetoden for å verve informanter. Intervjuene er på 35-40 minutter hver (Nesse, 1994: 66), og Nesse valgte å analysere språket ut i fra 13 språklige- og fem sosiale variabler.

¹ Variantene er skrevet i [] for å vise den fonetiske forskjellen mellom dem

Nesse foretok en synkron analyse av variablene sine. Hun prøvde å kartlegge om det finnes to atskilte varieteter av bergensdialekten, men det viser seg at hun ikke klarte å finne et klart skille mellom disse to sosiolektene.

1.4.4 Andre avhandlinger som er relevante for mitt arbeid

1.4.4.1 Bruken av ”finbergensk” blant ungdom i bydelen Fana. En sosiolingvistisk undersøkelse.

Ida Elisabeth Jorem skrev hovedoppgave om bruk av finbergensk i Fana bydel i 1995. Hun bruker Fana gymnas som kilde til informantene sine. Hun bruker 173 tredjeklasse-elever ved skolen som informanter i undersøkelsen. I oppgaven har hun valgt 13 språklige variabler med den begrunnelsen at disse i følge TUBs resultater, er mest relevante til å vise skillet mellom finbergensk og gatebergensk. De språklige variablene som Jorem bruker, vil jeg også ta i bruk i denne oppgaven. Men i motsetning til Jorem, ligger mitt fokus også på gatespråket. I hennes hovedoppgave tilhører informantene én aldersgruppe. Hun sammenlikner rapportert språkbruk med faktisk språkbruk. Og i den sistnevnte undersøkelsen bruker hun 47 av elevinformantene.

1.4.4.2 Jorunn Hanaas

Jorunn Hanaas gjorde en sosiolingvistisk studie i 1999 av kj- og sj-realiseringsen blant ungdommer i to områder i Bergen: Fyllingsdalen og Nesttun. Hun undersøkte om denne realiseringen samsvarte med kjønn, status og områder i byen. Undersøkelsen bestod av intervjuer med 24 ungdomsskoleelever i niende klasse. Elevene rekrutterte hun fra to ungdomsskoler i Fyllingsdalen og Slåtthaug ungdomsskole sør for Nesttun. Hanaas tok i bruk spørreskjema og nettverksskjema for å kartlegge informantenes bakgrunnsopplysninger samt deres holdninger og selvrapportering av kj- og sj-realiseringsen. Hun undersøkte også elevenes evne til å skille mellom lydene.

1.4.4.3 Bergensk i Bergen – ei sosiolingvistisk oppfølgingsgranskning av talemålet i Bergenhus bydel

En ny mastergradsgranskning fra Bergen er Marianne Valeberg Nornes sin masteroppgave fra 2011. Nornes sin oppgave er søsterprosjektet av mitt under *Dialektendringsprosesser*. Nornes kartlegger talemålet i Bergenhus. Framgangsmåten i

prosjektet er den samme som i mitt og gir derfor et godt sammenlikningsgrunnlag av resultatene til de to bydelene i Bergen.

1.5 Kapitteloversikt

Denne oppgaven inneholder 9 kapitler. I kapittel 2 vil jeg presentere språksamfunnet mitt. Her vil dere danne dere et overblikk over området historie, dens innbyggere og geografiske utbredelse og plassering. Det neste kapittelet vil presentere hvilken teori jeg har valgt å anvende for å gjøre en sociolingvistisk analyse av språkmaterialet mitt. I kapittel 4 framlegges hvilken framgangsmåte jeg har brukt i innsamlingsarbeidet. Her blir metoden diskutert og jeg vil få gi innføring i hvilke metodiske og praktiske valg jeg har gjort i innsamlingsarbeidet. I kapittel 5 vil jeg presentere de kvantitative resultatene over faktisk språkbruk. Holdningsresultatene vil jeg presentere i kapittel 6 og i kapittel 7 presenteres prosodianalysen min av fortsettelsesintonasjon. I kapittel 8 presenteres resultatene fra den folkelingvistiske delen av undersøkelsen min. Kapittel 9 er drøftingskapittelet hvor jeg vil diskutere problemstillingene mine i lys av resultatene og teorien jeg anvender i dette prosjektet. I kapittel 9.5 vil jeg avslutte oppgaven med en konklusjon på problemstillingen min.

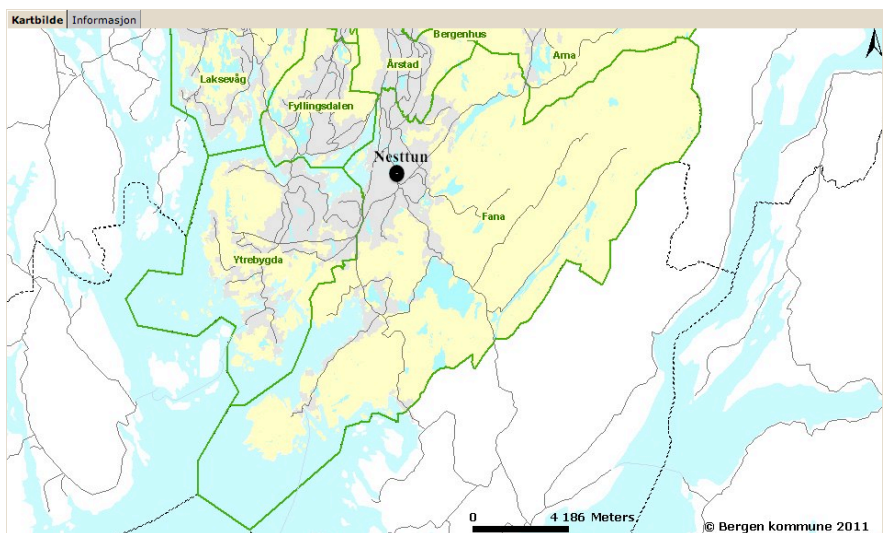
2. Fana bydel - nesttunområdet

I dette kapitlet skal jeg presentere språksamfunnet, nesttunområdet i Fana. Litteraturen og kildene jeg bruker i dette kapitlet, er varierende fra om de omhandler bare nesttunområdet, eller om de gjelder for hele bydelen Fana, og da vil jeg presisere dette. I den historiske delen av presentasjonen vil jeg fokusere kildene mine mot den sentrale delen av Fana, som er mitt språksamfunn. I forhold til statistikk over innbyggere, utdanning, inntekt og boligform, er det bare mulig å få statistikk over hele bydelen fra SSB. Jeg velger da å bruke disse tallene selv om de gjelder hele bydelen, fordi SSB sin statistikk skal være representativ for Fana, og dermed skal den også være representativ for nesttunområdet.

2.1 Hvor ligger området jeg skal kartlegge?

Fana er en bydel i Bergen, Hordaland. Bydelen ligger sør for Bergen sentrum og grenser til nabokommunene Os og Samnanger. Bydelen har en størrelse på 150 km², og det bor 38.317 mennesker i bydelen.² Nesttunområdet er et område som tilsvarer det TUB definerte som Fana sentrum. Området omkretser bydelssenteret Nesttun nord i bydelen.

Figur 1: Kart over Fana

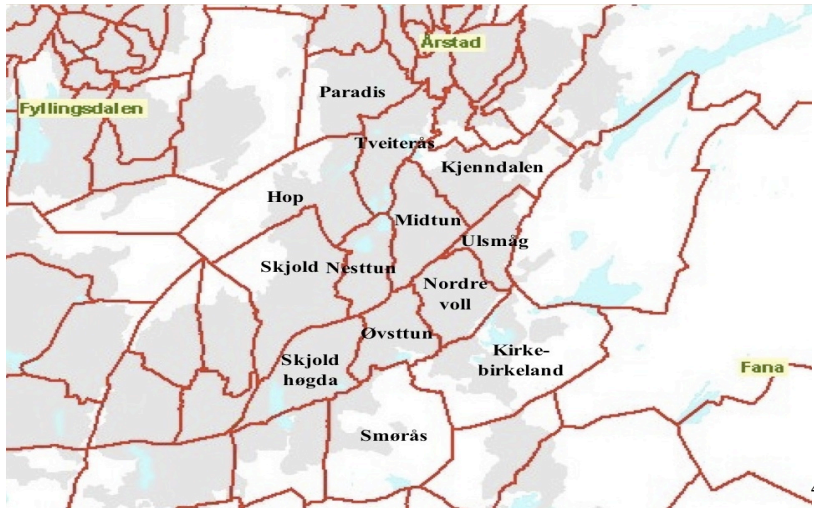

² <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/folkemengde/tab-2011-03-11-24.html>

³ Kilde: Bergenskart.no

Grensene til Fana er markert i grønt, og Nesttun er markert nord i bydelen på kartet. Nesttunområdet er en del av et sammenhengende bosetningsområde fra Bergen sentrum. Fana består av 31 grunnkretser hvor 13 ligger i nesttunområdet. Grunnkretsene som ligger i det jeg har definert som nesttunområdet, heter: Hop, Kjenndalen, Midtun, Nesttun, Nordrevoll, Paradis, Skjold, Skjoldhøgda, Smørås, Tveiterås, Ulsmåg, Øvsttun og Kirkebirkeland. I figur 2 er de geografiske plasseringene til de ulike grunnkretsene.

Figur 2: Kart over grunnkretsene i språksamfunnet, nesttunområdet

Yttergrensene for språksamfunnet er diskutabile. Det ville vært naturlig å ta med grunnkretsene Storetveit og Nedre Nattland i språkundertøkingen hvis man hadde delt Fana bydel i med en sentral del og en ytre del. Av den grunn velger jeg heller nesttunområdet som betegnelse på området. I motsetning til TUB som bare brukte Slåtthaug ungdomsskole som uttrekningsplattform, valgte jeg å bruke Nesttun som et sentrumspunkt for utrekking av mine informanter. Av den grunn trakk jeg informanter både fra Slåtthaug ungdomsskole og Hop ungdomsskole som ligger på hver sin side av Nesttun.

Det er ikke geografi alene som definerer et samfunn. Skolen som institusjon og samlingspunkt for innbyggerne er med å danne grensene for området fordi følelsen av tilhørighet til et individ i samfunnet ofte kan henge sammen med hvem man omgås med i det daglige gjennom en skoleinstitusjon. Selv om Nesttun er et sentrumspunkt i

⁴ Kilde: Bergenskart.no

språksamfunnet, er utgangspunktet for informantene mine ungdomsskolene som har fungert som rekrutteringsgrunnlag, både for dem som går der nå men også for dem som har gått der en gang. Men skolesystemet er endret, og de eldste informantene mine har aldri gått på ungdomsskole. Skulle alt vært likt for alle, måtte jeg ha endret kriteriet om ungdomsskole til barneskoletilhørighet

2.2 Nesttunområdet i et historisk perspektiv

I *Fana bygdebok 3, Fanabu og bymann 1870-1972* skriver Karl Egil Johansen om Fana kommunes sammensmeltning med Bergen. Fram til 1972 var Fana en egen kommune. Fana ble lagt under Bergen kommune i 1972 (Johansen, 1993). På 1870-tallet vedtok Stortinget at det skulle bygges jernbane fra Bergen til Voss. Denne jernbanestrekningen gikk gjennom Nesttun, med en stasjon på Hop og fungerte derfor også som en kollektivtransport mellom Bergen og Fana (Johansen, 1993: 7).

Jernbanen førte til at privilegerte bergensere kunne bo i Fana og arbeide i byen. De første innflytterne til Fana kom fra overklassen, men etter hvert fulgte også middelklassen. Folketellingen i 1875 viste at det bodde 4000 mennesker i Fana kommune, mens i 1920 bodde det 11 600. Befolkningsveksten var ikke jevn over hele kommunen, men konsentrert langs jernbanelinjen som nesttunområdet ligger i, i dag. I 1920 var mer en halvparten av innbyggerne i Fana kommune innflyttere (Johansen, 1993: 56). De som flyttet til kommunen kom fra Bergen og kommunene langs kysten som Os og Haus. På begynnelsen av 1900-tallet ble det opprettet flere arbeidsplasser i området. Da telefonnettet og posttjenesten ble utviklet, førte det til at borgerskapet kunne drive virksomhetene sine fra kontorer i Fana (Johansen, 1993: 59).

Johansen sier at statusen ved å bo i Fana virket som en magnet på folk, ikke bare for overklassen, men også for andre. Særlig i høykonjunkturtiden under første verdenskrig flyttet flere ”vanlige” folk ut i Fana. Det ble også etablert flere arbeidsplasser fra næringsvirksomhetene som blomstret, for eksempel Hop Tricotagefabrik/Petersen og Dekkes Tricotagefabrik og Nesttun Uldvarefabrik. Framdeles var det billigere å få seg et hus i Fana enn i sentrale bystrøk. Et annet viktig moment som må tas med, er at skattene i Fana var mye lavere enn i Bergen (Johansen, 1993: 60). Etter andre verdenskrig var det boligmangel i Bergen som førte til at det ble bygget flere boliger i Fana.

2.3 Nesttunområdet i dag

Fana er én av Bergens åtte bydeler. I nesttunområdet bor det ca.. 20.000 innbyggere. I forhold til innbyggertallet totalt sett i Fana bydel bor nesten 60 prosent i nesttunområdet. Kjenndalen, Nordrevoll, Skjold og Skjoldhøgda er blant de mest innbyggerrike grunnkretsene (jf. vedlegg 15). Aldersmessig er den største innbyggergruppen i området mellom 20 og 66 år.

2.3.1 Tilflytning

Et spørsmål en må stille seg i forhold til innbyggernes sammensetning, er hvor mange innflyttere som bor i bydelen. Det er flest unge voksne mellom 20-44 år som flytter ut av Fana og til andre steder i Bergen. Ellers er innflyttingen i hovedsak intern i kommunen, og det er ikke noe bemerkelsesverdig høyt tall på innflyttere fra andre byer. Fana bydel er et relativt stabilt samfunn.

2.3.2 Generell befolkningsvekst

Jeg har ikke data over befolkningsvekst i nesttunområdet. I Fana bydel bodde det 25.050 mennesker i 1980. Ti år seinere, i 1990, bodde der 27.163. I 2001 var befolkningen på 32.393, og i 2011 er det 38.317 innbyggere i hele Fana. Det må kommenteres at i 2004 ble bydelene endret i Bergen, noe som gjorde at Fana ble delt i to bydeler til Ytrebygda og Fana. Befolkningsveksten mellom 2001 og 2011 ville muligens ha vært enda større hvis Ytrebygda og Fana hadde vært én bydel i dag.

2.3.3 Skolevesenet

I nesttunområdet er det flere barneskoler og to ungdomsskoler i Hop og Slåtthaug. Det er to videregående skoler i området: Slåtthaug videregående skole med yrkesfaglige tilbud sør for Nesttun og Fana gymnas som er en allmennfaglig videregående skole nord for Nesttun.

Grunnkretsene som sokner til andre skoler enn Hop og Slåtthaug blir definert som utenfor nesttunområdet i dag (se vedlegg 11). Fordi området er basert på skolekretser og disse endres fra år til år, har jeg eksempelvis én informant som bor på Paradis, men som

har gått på Hop ungdomsskole.⁵ Etter skolekretsinnndelingen i dag bor informanten utenfor nesttunområdet, men fordi hun har gått på Hop, blir hun regnet som en del av samfunnet, for med henhold til det jeg diskuterte i kap. 2.1, er tilhørighetsfølelser viktigere enn geografiske grenser over området.

Grunnkretsen Smørås ligger i Fana, men de som bor der, sokner til en ungdomsskole som ligger i Ytrebygda, og av den grunn kan det være rimelig å argumentere for at de har større tilknytning til dette området framfor Nesttun. Paradis sokner til Storetveit ungdomsskole som ligger i Fana, men siden denne skolen rekrutterer flere elever fra Årstad og Fyllingsdalen bydel, var det ikke aktuelt å bruke denne skolen som et uttrekningsutgangspunkt.

2.4 Grammatikkskisse

Jeg vil nå presentere en grammatisk skisse for talemålet i nesttunområdet. Dette gjør jeg for å gi leseren en oversikt som er nødvendig for å kunne forstå den språklige sammenhengen variablene står i. Videre vil jeg poengtere at prosjektets fokus er to varieteter av bergensk, en høystatus- og en lavstatusvarietet, som er med på forme skissen innhold og utseende. Det som presenteres i skissen, omhandler direkte eller indirekte motsetningen mellom varietetene i talemålet. Språklige trekk som er felles mellom dem, vil i hovedsak bli tatt for gitt i framstillingen eller ikke bli framstilt i skissen. Jeg mener også at det er viktig å poengtere at jeg på ingen måte hevder at noen språkbruker snakker 100 prosent den ene eller andre varietetet. Skillet har jeg satt som et veiledende skille for å framheve forskjellene mellom dem, ikke for å påstå at språket hos språkbrukerne er i den ene eller andre kategorien.

Språket i nesttunområdet er bergensk. Skissen viser at det ikke er store lingvistiske forskjeller mellom høystatusvarietetet og lavstatusvarietetet, men det er noen. Det kan se ut som at det er de sosiale merkene de to varietetene bærer, som er av størst betydning for språkbrukerne i Bergen, og det skillet er i denne sammenhengen stort. I framstillingen av talemålet er det viktig å vise hva som inngår i variasjonen mellom de to varietetene.

Mitt utgangspunkt for denne grammatikkskissen er en nettside som

⁵ I dag sokner deler av grunnkretsen Paradis til en ungdomsskole utenfor språksamfunnet.

Målføresamlinga ved Nordisk institutt har utarbeidet: <http://dialekt.uib.no/>. Bergensk er et typisk e-mål, dvs. at talemålet har endingsvokalen –e. I nørrønt har –a endelsen blitt redusert til –e i åpne endelsesstavelser både for lang og kort rotstaving. Området rundt Bergen i Hordaland er a-mål. E-målstrekket har bergensk felles med andre byers høystatusformer (Sjekkeland,1997: 73-74). Skarre-r blir i bergensk realisert som en uvular eller en velar frikativ [ɣ]. Det kan forekomme monoftongering, en diftongforenkling, av ord i talemålet. Flere av disse ordene er felles for varietetene, men noen tilhører høystatusvarietetene hvor lavstatusvarietetene har diftongrealisering. Eksempelvis: [stein] og [ste:n] eller [bein] og [be:n] eller [ʃe:] og [ɕei]

2.4.1 Lydverket

Tabell 1: Foneminventaret

	Framre		Midtre	Bakre
	-urundet	+rundet		
Høy	i	y	ɥ	ʊ
Mellomhøy	e	ø		ɔ
Lav	æ		a	

I bergensk er det ni vokalfonem og mange allofoner. De som er relevante i mitt prosjekt, er allofonene av [e] som er: [ɛ] og [ə]. Allofonen [ɛ] brukes i kort posisjon og [ə] i trykklett utlyd. For eksempel realiseres ofte lyden [ə] i en trykklett staving, som i [eplə]. Det er fire diftongfonem i bergensk /øɥ, ai, ei, øy/.

Tabell 2: Konsonantinventaret

	Labial	Alveolar	Postalveolar	Palatal	Velar	Uvular	Glottal
Plosiver	p/b	t/d			k/g		
Frikativer	f/v	s/	ʃ/	ç/j		/ɣ	h/
Nasaler	/m	/n			/ŋ		
Lat. Appr.		/l					

Det er 18 konsonantfonem i bergensk. Sj uttales [ʃ], som for eksempel <skjede> realiseres som [ʃe:də], og kj uttales [ç] som når for eksempel <kjede> uttales [çe:də]. Skillet mellom realiseringen [ɲ] og [ç] i bergensk har smeltet sammen til bare [ɲ], og av den grunn får man ikke fram de to betydningene av ordene lenger. Når det står /ng/ i skrift, realiseres dette som en [ŋ], som for eksempel <lang> blir til [laŋ], mens <land> realiseres som [n], [lan].

2.4.2 Tonem

I norsk talemål finnes det fire tonem. En tonemrelasjon kan lettest beskrives som tonegangen i talen eller sangen i setningskonstruksjoner (Sandøy, 2008: 161). I følge Sandøy gjelder intonasjon svingningene i tonegangen. Disse svingningene har ulike mønster alt etter hvilken dialekt det er snakk om, og mønsteret kan vises gjennom kurver i spektrogram (Sandøy, 2008: 162).

Sandøy presenterer variasjonen til dialektene i modulasjonsmønsteret for tonemene i tostavelsesord, jf. Fintoft og Mjaavatn (1980b). Av disse fire blir to realisert i bergensk. Tonem 1 i bergensk blir realisert med kort stigning + lengre fall + stigning, tonem 2 realiseres motsatt med kort fall + lengre stigning + fall. Nå skal jeg presentere noen eksempler som viser forskjellen mellom tonem 1 og 2 i bergensk talemål. Disse pareksempelene viser hvordan tonemene er det eneste som skiller dem fra hverandre.

1) <passet>, ¹[pasə] (substantiv, bestemt form entall)

<passer>, ²[pasə] (verb i infinitiv)

2) <Lasse>, ¹[lasə] (substantiv, særnavn)

<lasset>, ²[lasə] (substantiv, bestemt form av et [las])

3) <faren>, ¹[faɾən] (substantiv, bestemt form av [fa:ɾ])

<farene>, ²[faɾən] (bestemt form av entall av en [fa:ɾə])

2.4.3 Fonologiske regler

F1: Trykklett utlyd

[e] uttalt som [ə] i trykklett utlyd.

Eks: [husə]

F2: Trykklett [e] foran [ʁ].

[e] i trykklett stilling foran [ʁ] kan bli realisert på fire måter: [ə, ɛ, æ, a].

Eks: < takke > [takəʁ, takɛʁ, takæʁ, takɑʁ]

F3: < e > uttalt som [ə] i trykk tung utlyd

Eks: < eplet > [eplə]

F4: trykklett [e] framfor pause gir [æ]

Eks: < Trine ! > [tri:næ]!

F5: Kort [e] blir uttalt som [ɛ] eller [æ] i trykk tung stilling. Det er sosialt relevant om uttalen blir en [ɛ]- aktig lyd eller [æ]. Førstevnte plasserer jeg i høystatusvarietetten og kunne også plasseres i en moderne kategori hvis grupperingen av språket hadde vært gamle og moderne former.

Eks: [hæst] og [hest].

2.4.4 Grammatikk

Nedenfor har jeg laget en oversikt over særtrekk hos de bergenske høystatus- og lavstatusvarietetene.

Tabell 3: Særtrekk fra skillene mellom varietetene

	Høystatus		Lavstatus
Adverb <ikke>, <da> og <nå>	[ikə] [da:] [nɔ:],[nɐ:]	-	[içə] / [iʃə] [dɔ:] [nu:]
Adjektiv <mye>	[my:ə]	-	[myçə]
Pronomen <noen>, <noe>	[nu:ə]	-	[nɔkə]
Framlyd i spørreord: <hva>, <hvem>, <hvorfor>, <hvor> og <hvordan>	[va:] [vəm] [vʊʃfɔʃ] [vʊ:ʃ] [vʊʃdan]	-	[ka:] [kəm] [kʊfɔʃ] [kʊ:ʃ] [kʊʃdan]
I høystatusvarieteten beholdes den trykklette endingen –en etter <i>t, d, s, n</i> og <i>l</i> .	[sʊ:lən] [tʁɔ:ən]	I lavstatusvarieteten blir den trykklette endingen –en til en stavingsbærende <i>n</i> etter <i>t, d, s, n</i> og <i>l</i> , og etter <i>l</i> kan den forsvinne, da <i>l</i> blir stavingsbærende.	[sʊ:l,] [tʁɔ:ŋ]
Den trykklette <i>e</i> -en uttales som en åpen, [æ] lyd foran [ʃ].	[skatəʃ] [spisəʃ]	Den trykklette <e>en uttales som regel med en åpen [a] framfor [ʃ] .	[skataʃ] [spisaʃ]
Høystatusvarieteten har både lang [æ] og [e] lyd.	[væ:ʃe] [læ:ʃeʃ]	Mens lavstatusvarieteten har bare lang [e] som tilslag.	[ve:ʃe] [lɛ:ʃeʃ]

6

⁶ <http://dialekt.uib.no/kommuner/bergen/geografi.page>

2.4.5 Pronomen

Tabell 4: Personlig pronomen entall

Subj. form	1. pers				2. pers		
	<jeg>				<du>		
	Høystatus	Mellomvariant	Mellomvariant	Lavstatus	Felles		
	[jɛi]	[ɛ i]	[e:]	[e:g]	[dʌ:]		
Objform	<meg>				<deg>		
	Høystatus	Lavstatus	Mellomvariant	Høystatus	Lavstatus	Mellomvariant	
	[mei]	[me:g]	[me]	[dɛi]	[de:g]	[de]	
Genitivsform	<min>				<din>		
	Felles				Felles		
	[min]				[din]		

Jeg har delt inn subjektsformen i 1. person entall i tre kategorier. Det kan være mulig at det er mer korrekt å regne [æi], den trykklette varianten av [jei], som en mellomvariant sammen med [e:]. Fordi jeg bare har trykklette belegg over [me] og [de], går jeg ut i fra at denne mellomformen bare eksisterer i trykklett posisjon. Diftongen som blir brukt i høystatusvarianten av 1. pers. personlige pronomenet kan bli uttalt ekstra åpent hos enkelte nemlig som [jɛi] i stedet for [jei].

Tabell 5: Personlig pronomen i 3. persons entall, menneskelige vesener

	Maskulin	Feminin		Nøytrum
Subjektsform	<han>	<hun>		<det>
	Felles	Høystatus	Lavstatus	Felles
	[han]	[hʌn]	[hʊn]	[de:]
Objektsform	<ham>	<henne>		<det>
	Felles	Høystatus	Lavstatus	Felles
	[han] [ham]	[henə]	[hʊn]	[de:]
Genitivsform	<hans>	<hennes>		<dets>
	Felles	Høystatus	Lavstatus	Felles
	[hans]	[hen:əs]	[hʊn:əs]	[de:s]

Den maskuline subjektsformen [han] kan bli realisert uten h i trykksvak posisjon.

Tidligere har [ham] også vært en variant for 3. persons objektsform, men jeg er usikker på om dette er reelt i dag.

Det anaforiske pronomenet <den> blir realisert som [dɛn] i høystatusvarieteten og som [han] i lavstatusvarieteten. Fordi bergensk har felleskjønn, blir dette en frekvent variabel. Unntak til denne regelen er at de som bruker [dɛn], kan bruke [han] når de omtaler kjæledyr eller husdyr (Faarlund, Lie, Vannebo, 2002: 326). Ellers er [an] er en variant som kan forekomme i trykklett posisjon for [han].

Tabell 6: Personlig pronomen flertall

	1. pers		2. pers		3. pers	
Subjektsform	<vi>		<dere>		<de>	
	Felles		Høystatus	Lavstatus	Felles	
	[vi:]		[de:ɕə]	[dɔkɑɕ]	[di:]	
Objektsform	<oss>		<dere>		<dem>	
	Felles		Høystatus	Lavstatus	Høystatus	Lavstatus
	[ɔs]		[de:ɕə]	[dɔkɑɕ]	[dɛm]	[di:]
Genitivsform	<vår>		<deres>		<deres>	
	Høystatus	Lavstatus	Høystatus	Lavstatus	Høystatus	Lavstatus
	[vɔ:ɕ]	[vɔ:ɕəs]	[de:rəs]	[dɔk:ɑɕs]	[de:rəs]	[di:əs]

Hvis høystatusvarianten følger skriftspråkets norm, kunne dette vært en fornuftig inndeling. Lavstatusvarianten av det 3. persons pronomenet i flertall i genitivsform tar utgangspunkt i subjektsformen og realiseres med en –es endelse som: [di:əs].

Tabell 7: Det reflektsive pronomenet

	3. person	
Objektsform	<seg>	
	Høystatus	Lavstatus
	[sɛi]	[sɛ:g]

Det reflektsive pronomenets uttale i høystatus- og lavstatusvarianten følger samme realiseringsmønster som 1. persons personlige pronomen <jeg>. For 1. og 2. persons personlige pronomen er objektsformen <deg> og <meg>.

Tabell 8: Determinativ

Entall		Flertall
Felleskjønn	Intetkjønn	
<den>	<de>	<de>
Felles		
[dɛ:n]	[di:]	[di:]
<denne>	<dette>	<disse>
Felles		
[dɛ:nə]	[dɛ:tə]	[di:sə]

Tabell 9: 2. og 3. Persons entall og flertall

3. persons entall			2. og 3. pers flertall	
<hans>	<hennes>		<deres>	
Felles	Høystatus	Lavstatus	Høystatus	Lavstatus
[hans]	[hɛnəs]	[hʊnəs]	[dɛ:rəs]	[dɔk:rəs]

Høystatusformen av <hennes> følger en bokmålsorientert realisering, mens lavstatusvarianten realiserer ut fra 3. person subjeksform [hʊn] med en samme endelse.

Anaforisk bruk av pronomenene i trykklett posisjon.

Lavstatusvariant: han = personlig pronomen i ikkemenneskelig betydning med felleskjønn, utrum.

Høystatusvariant: den = demonstrativ i ikkemenneskelig betydning med felleskjønn utrum.

2.4.6 Bøyningsverket

Jeg vil nå presentere bøyningsmønsteret og hvilke forskjeller som eksisterer innenfor det.

2.4.6.1 Morfologi

I bergensk er det felleskjønnsbøyning av substantiv, og bøyningsmønsteret ser slik ut:

Tabell 10: Klasse 1

KJØNN	Ubestemt entall	Bestemt entall	Ubestemt flertall	Bestemt flertall
Høystatus	-(ə)	-ən	-əɾ	-ənə
Lavstatus	-(ə)	-ŋ/ -ən	-aɾ	- ŋə

I Tabell 10 har jeg vist bøyningsmønsteret for felleskjønn i bergensk. Nedenfor har jeg laget en tabell for å vise skillet mellom høy- og lavstatus sine substantiviske bøyninger.

2.4.6.2 Substantivbøyning

Høystatus:

<gutt>: [gʊt - gʊtən - gʊtək - gʊtənə] og <jente>: [jəntə - jəntən - jəntək - jəntənə].

Lavstatus:

<gutt>: [gʊt - gʊtŋ - gʊtək - gʊtŋə] og <jente>: [jəntə - jəntŋ - jəntək - jəntŋə].

Dette er to eksempler på hvordan en slik bøyning realiseres i bergensk. Fordi endelsen -en kommer etter -t, blir uttalen i bestemt form entall og flertall av lavstatusvarietetet [gʊtŋ] og [gʊtŋə] jf. lydmønsteret. Høystatusvarietetet har i motsetning til lavstatusvarietetet -e med i uttalen etter -t, som: [gʊtənə]. Hvis et substantiv slutter på trykklett -ar i oppslagsformen, kan flertallsendelsen realiseres som -e, og -ne i tillegg til -ene. Dette illustrerer jeg i tabell 11 nedenfor.

Tabell 11: Substantiv som slutter på trykklett -ar

		Ub. Entall	B. entall	Ub. Flertall	B. flertall
<skipper>	Høystatus	[ʃipək]	[ʃipəkən]	[ʃipəkə]	[ʃipəkənə]
	Lavstatus	[ʃipək]	[ʃipəkən]	[ʃipəkə]	[ʃipəkənə]
<hammer>	Høystatus	[hamək]	[haməkən]	[haməkə]	[haməkənə]
	Lavstatus	[hamək]	[haməkən]	[haməkə]	[haməkənə]

Enkelte ord med endelse på -el og -ar følger hovedmønsteret for felleskjønn, men får en sammendragning i flertallsbøyning, som vist i tabell 12.

Tabell 12: Substantiv som får sammendragning i flertallsbøyning

		Ub. Entall	B. entall	Ub. Flertall	B. flertall
<spiker>	Høystatus	[spi:kək]	[spi:kəkən]	[spi:kəkə]	[spi:kəkənə]
	Lavstatus	[spi:kək]	[spi:kəkən]	[spi:kəkək]	[spi:kəkənə]
<sykkel>	Høystatus	[sykæl]	[sykælən]	[syklər]	[syklənə]
	Lavstatus	[sykæl]	[sykælŋ]	[syklar]	[syklŋə]

2.4.6.3 Intetkjønn

Tabell 13: Bøyingssystemet over intetkjønn

Intetkjønn	Klasse	Ubestemt entall	Bestemt entall	Ubestemt flertall	Bestemt flertall
Høystatus	2)	-	[-ə]	-	[-ənə]
Lavstatus		-	[-ə]	-	[-ŋə]
Høystatus	3)	- [(e)]	[-ə]	[-əɾ]	[-ənə]
Lavstatus		- [(e)]	[-ə]	[-aɾ]	[-ŋə]

Intetkjønnsbøyningens 3. klasse i ubestemt flertall skiller varietetene fra hverandre jf. den fonologiske regelen F2. Trykklett [e] foran [ɾ] gir fire muligheter for vokal i uttalen. I tabell 14 presenterer jeg skillet mellom to av disse realiseringene jeg bruker i språkanalysen min.

Tabell 14: Substantivenes intetkjønnsbøyninger

			Ub. Entall	B. entall	Ub. Flertall	B. flertall
Klasse 2	<Barnet>	Høystatus	[baɾn]	[baɾnə]	[baɾn]	[baɾnənə]
		Lavstatus	[baɾn]	[baɾnə]	[baɾn]	[baɾnə]
		Mellomform				[baɾna]
Klasse 3	<hjerte>	Høystatus	[jæɾtə]	[jæɾtə]	[jæɾtəɾ]	[jæɾtənə]
		Lavstatus	[jæɾtə]	[jæɾtə]	[jæɾtaɾ]	[jæɾtŋə]

Mellomformen [baɾna] har en bøyning i ubestemt flertall som tradisjonelt sett ikke er bergensk med sin –a endelse. Jeg plasserer derfor bøyningen i en mellomkategori i forhold til høystatus- og lavstatusvariantene, fordi jeg er usikker på hvor den hører hjemme. [beina] eller [be:na] er også sånne mellomformer.

I intetkjønnsbøyning av substantiv har vi også et unntak som oppstår når susbstantivet ender på –e i oppslagsformen.

Høystatus: <øye>: [øyə - øyə - øynə - øynənə]

Lavstatus <øye>: [øyə - øyə - øynə - øyŋə]

2.4.7 Verb

I svake verb er det fem klasser over bøyningsendelsene.

Tabell 15: Svake verb klasser

Klasse	Infinitiv	Presens		Preteritum	Perfektum
	Felles	Høystatus	Lavstatus	Felles	Felles
1) Kaste:	- [ə]	- [əʁ]	- [aʁ]	- [tət]	- [et]
2) Dømme:	- [ə]	- [əʁ]	- [aʁ]	- [tə]	- [t]
3) Greier:	- [ə]	- [əʁ]/-[ʁ]	- [aʁ]/-[ʁ]	- [də]	- [d]
4) Telle:	-[ə]	-[əʁ]	-[aʁ]	*-[tə]	*-[t]
5) Nå:	Felles				
	-[]	-[ʁ]		-[də]	-[]

Preteritums- og perfektum partisipp formen i *telle-klassen* skiller seg fra den *dømme-klassen* ved at stammevokalen i verbet skifter. Og presensformen i *telleklassen* har tonem 1, mens presensformen i *dømme-klassen* har tonem 2. Når det er en monoftong i stammen til verbet i *greie-klassen*, blir det lagt til –dde på realiseringen av endelsen, og vokalen foran blir kort. Alle disse verbklassene kan også ha en diftong eller –d før infinitivens –e, som for eksempel å arbeide. I tabell 15 viser jeg klassen med verb som ikke har endelse i infinitiv.⁷

2.4.7.1 Verb uten endelse i infinitiv

<sy> : [sy - syʁ - sydə - syd]

<ha>: [ha - haʁ - hadə - hat]

2.4.7.2 Sterke verb

Sterke verb skiller seg fra de svake verbene ved at de har vokalskifte i stammen i bøyningsformene. I tabell 16 viser jeg bøyningsmønsteret til sterke verb. Det finnes seks klasser av sterke verb og i hver klasse finnes noen unntak. Jeg vil ikke komme nærmere inn på bøyningene av sterke verb fordi det ikke er et relevant språktrekk i forhold til min analyse.

⁷ <http://dialekt.uib.no/kommuner/bergen/verb.page>

Tabell 16: Bøyningsmønster over sterke verb

Infinitiv	Presens		Preteritum	Perfektum
Felles	Høystatus	Lavstatus	Felles	Felles
[ə]	[əʁ]	[aʁ]	-	[ət]

Til slutt er det noen sterke verb som har bøyninger som kan minne om de svake verbene.⁸

2.4.7.3 Sterke verb som har et bøyningsmønster som minner som svake verb

< gi > : [ji: - ji:ʁ - ga: - jit]

< stå > : [stø: - stø:ʁ - stʉ: - stət]

2.4.8 Adjektiv

Det er samsvarbøyning mellom adjektiver og substantiv. Bøyningsmønsteret er det samme som i bokmål.

Tabell 17: Adjektivbøyning

	Entall				Flertall	
	Felleskjønn		Intetkjønn			
	ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt
1)	[-n]	[-nə]	[-nt]	[-nə]	[-nə]	[-nə]
<skitten>	[ʃitn]	[ʃitnə]	[ʃitnt]	[ʃitnə]	[ʃitnə]	[ʃitnə]
2)	-	[-ə]	[-t]	[-ə]	[-ə]	[-ə]
<store>	[stʉ:ʁ]	[stʉ:ʁə]	[stʉ:ʁt]	[stʉ:ʁə]	[stʉ:ʁə]	[stʉ:ʁə]

2.5 Valg av variabler

Forskjellene mellom varietetene i bergensmålet er i hovedsak leksikalske. Av den grunn er nesten alle variablene mine av denne typen. Jeg vil presentere og gruppere variablene etter variantenes opphav. Det er flere av variablene som i det moderne talemålet har fått tilføyd skriftspråkvarianter fra bokmål. Variablene som har slike høystatusvarianter, plasserer jeg i én gruppe sammen. Den andre gruppen med leksikalske variabler har varianter som historisk sett har vært forankret i talemålet i lengre tid.

⁸ <http://dialekt.uib.no/kommuner/bergen/verb.page>

2.5.1. Variablene hvor høystatus- og lavstatusvarianten historisk sett har vært forankret i bergensmålet

V01.1: Det personlige pronomenet i subjektsform 1. person entall.

Høystatus: [jɛi]

Mellomform: [ɛi]

Lavstatus: [eg]

Mellomform: [e]

V01.2:

Høystatus: [jɛi]

Mellomform: [ɛi]

Lavstatus [e:g]

Mellomform [e:]

Det er to variabler som nordmenn er veldig opptatt av på tvers av alle dialekter, og det er første persons personlige pronomen, <jeg> og nektingsadverbialet <ikke>. Helge Sandøy skriver i *Norsk dialektkunnskap* at ”den varianten som hører til oppvekstspråket, er svært markert som solidaritetsmarkør” (1992: 139). Det samme ser ut til å være gjeldene i mitt språksamfunn. Av den grunn har jeg valgt å bruke disse to variablene i min undersøkelse. Varianten [ɛi] i første persons personlige pronomen i trykksterk posisjon blir brukt mer av personer som bruker varianten [jɛi], når de snakker sammen med personer som bruker varianten [eg]. Jeg vil undersøke om bruken av høystatusvariantene av personlige pronomen korrelerer med alder, kjønn og sosial klasses tilhørighet.

V02: Nektingsadverbet

Høystatus: [ikə]

Lavstatus: [içə, i∅ə]

Nektingsadverbialet er samme med 1. pers. personlig pronomen en markert solidaritetsmarkør. Jeg forventer å se et resultat som tydelig markerer to variantleirer. Likevel hevder Nesse at lavstatusvarianten [içə, i∅ə] også brukes av talemålsbrukere som ellers bruker andre høystatusstrekk (1994: 40).

V03: De personlige pronomenene i 1. person entall objektsform og 2. person entall objektsform og refleksivt pronomen.

V03.1 - høystatus: [mɛi], [dɛi], [sɛi]

V03.2 - lavstatus: [mɛ:g], [dɛ:g], [sɛ:g]

V03.3 - mellomform i trykklett posisjon : [me], [de], [se]

Harald Ulland påpeker at en stor del av variasjonen i bergensmålet er knyttet til den leksikalske variasjonen i de personlige pronomenene. Høystatusformen av disse variablene er i følge Ulland mer kjønnsknyttet til jenter. I motsetning til V03.1 og V03.2 realiseres mellomformen V03.3 bare i trykklett posisjon. V03 består av tre leksem som blir slått sammen til én variabel med tre varianter i analysen. Dette metodiske grepet blir tatt for å få flere belegg til hver enkelt variant. Ulland hjorde det samme i sin analyse i TUB.

V04: 2. Personlig pronomen flertall subjektsform.

Høystatus: [dɛ:ɕə]

Lavstatus: [dɔkɕ]

Ulland hevder at høystatusvarianten [dɛ:ɕə] på tvers av kjønnene, er knyttet til språkbrukere som er tilhører sosial gruppe 1 (1984: 63). Muligvis kan

V08: Realisering av spørreord med [k] og [v]

Myking slo sammen spørreordsleksemene til to varianter. Han begrunnet fremgangsmåten til analysen med at sosiolingvistisk sett var det initialsegmentet som skilte variantene fra hverandre. Å gjøre en analyse av leksemene hver for seg, ville gitt det samme resultatet som hvis han samlet dem (Myking, 1988: 21). Jeg velger å bruke den samme inndelingen som Myking gjorde av variabelen. Nedenfor har jeg presentert de enkelte leksemene som inngår i hver sin variant av V08.

V08.1: høystatus [va:], lavstatus [ka:]

V08.2: høystatus [vɔ:ɕ], lavstatus [kɔ:ɕ],

V08.3: høystatus [vɔɕfɔɕ], lavstatus [kɔfɔɕ],

V08.4: høystatus [vəm], lavstatus [kəm],

V08.5: høystatus [vʉ:ɕdan], lavstatus [kʉ:ɕdan]

Larsen og Stoltz definerte lavstatusvarianten av spørreordene som noen ”særlige norskheter i framlydens konsonantforbindelser” (1912: 88). Myking i TUB skriver at deres inntrykk er at realiseringen av v for *hv*-ord er ”[...] sosialt markerte og eit mindretalsfenomen i bergensmålet” (Myking, 1988: 6). I konklusjonen viser Myking til at blant ungdommene er det flest som bruker lavstatusvarianten. Det kan viste seg at denne variabelen også er en sterk sosiolingvistisk markør (1988: 36).

V10: 3. Anaforisk bruk av pronomen

Høystatus: [den]

Lavstatus: [han]

Harald Ulland skriver i *Bruken av den, han og ho om inanimata i talemålet i Bergen*. Når pronomenet realiseres trykklett er det snakk om anaforisk pronomen, er det trykk på pronomenet blir det obligatorisk å bruke [den] (1984: 47). Dvs. når pronomenet blir realisert trykktung stilling utelukkes det fra analysen av variabelen. Jeg er ute etter å kartlegge skillet mellom høystatustrekket og lavstatustrekket og vil av den grunn regne [an] som [han] et lavstatustrekk. Trolig kommer denne kortformen av [han] (jf. Ulland, 1984: 50).

2.5.2 Variablene hvor høystatusvarianten er en skriftspråkvariant

Høystatusvariantene til disse variablene kommer alle fra dansk. Flere av variablene som V06.1, V06.2, V07 og V09.2 har tidligere hatt en tredje tradisjonell variant som har fungert som høystatusvariant, men som muligens har gått ut av bruk.

V05: Det personlige pronomenet i 3. person subjektsform entall

Høystatus: [hæn]

Lavstatus: [høn]

Høystatusvarianten har uttalen av norsk <u> som [ɰ] istedenfor [ʊ] som er det vanligste i bergensk. Lavstatusvarianten er den tradisjonelle uttalen av variabelen. Det jeg har definert som høystatusvariant kan på den ene side være en bokmålsuttale eller på den annen side en østnorsk uttale. Jeg har valgt å merke varianten som høystatusvariant pga variantens mulige opphav i skriftspråket. Variabelen <hun> ble undersøkt i TUB, men

fordi det var så få belegg av høystatusvarianten definerte Ulland den som en variant med uklar vokal og av den grunn gikk den ut av korpuset. Analysen behandlet bygdemålsvarianten [hu] mot bymålsvarianten [hun] (Ulland, 1984: 58).

V06: Determinativer

V06.1: høystatus [nu:ən] og lavstatus [nəkən]

V06.2: høystatus [nu:ə] og lavstatus [nəkə]

Hos disse determinativene vil jeg også undersøke hvor utbredt skriftspråkvarianten er. Finnes det noen i nesttunområdet som bruker lavstatusvarianten? Jeg har valgt å definere variantene [nu:ən] og [nu:ə] som høystatusvarianter pga prestisjeinnholdet de har gjennom å også være bokmålsvarianter. I TUB-undersøkelsen konkluderte Myking hevdet at varianten [nɔ:gən] muligens var svært lite frekvent fordi prestisjenivået var for høyt og dermed kanskje unaturlig å bruke i talemålet (Myking, 1983b: 72). V06 består av to variantsett som i analysen blir slått sammen til én variabel med to sett varianter.

V07:

Høystatus: [myə]

Lavstatus: [myçə, myfə]

Denne variabelen overrasket Myking under TUB-prosjektet. Variabelens bruksmønster var annerledes enn forventet. Det var høystatusvarianten [myə] som flertallet av informantene brukte. Nærmere 70 prosent både blant de yngre og eldre brukte høystatusvarianten (Myking, 1983b: 70). Med lav prosent for lavstatusvarianten fra TUB vil jeg forutse at denne varianten ikke får særlig høy bruksfrekvens i mitt materiale heller. Hvis dette er tilfellet, vil det muligens ikke lenger være snakk om en høystatus- og lavstatusvariant av variabelen.

V09: Adverbene

V09.1 Høystatus: [da:] og lavstatus: [dɔ:]

V09.2 Høystatus [nɔ] [nɛ] og lavstatus: [nu:]

Myking undersøkte i TUB-prosjektet adverbene <da> og <nå>. Myking hadde hypotesen om at bruken av disse to variantene hadde en sammenheng med statustilhørighet

(1983a:5). Begge variabelenes høystatusvarianter er en bokmålsvarianter. V09.2 har også en eldre høystatusvariant [nɛ]. Variabelen består av to leksem, som vil bli analysert sammen som én variabel.

V11: Lang æ/e framfor r

Høystatus: [æ] <klær>, realiseres som [klæ:ɾ] og <bære> realiseres som [bæ:ɾə]

Lavstatus: [e] <klær>, realiseres som [kle:ɾ] og <bære> realiseres som [be:ɾe]

Dette er min eneste fonologiske variabel. Det er muligens den eneste fonologiske variabelen som har to varianter i bergensk, og lavstatusvarianten er en tradisjonell variant i bergensmålet.

2.5.3 Min morfologiske variabel

V12: Bøyningsmorfemet trykklett <e> i utlyd foran [ɾ].

Høystatus: [- əɾ]

Lavstatus: [- aɾ]

Etter en fonologisk regel i bergensk vil <e> foran [ɾ] alltid bli realisert på én av fire følgende måter: [- ə], [-ɛ], [- æ] og [- a] (jf. 2.4.3). Av disse fire uttalemåtene har jeg valgt å konsentrere meg om ytterpunktene og se vekk fra mellomformerene. Dette valget er i hovedsak tatt av praktiske grunner fordi det er utfordrende å skille fonetisk mellom variantene.

2.5.4 Prosodisk variabel

V13: Fortsettelsesintonasjon

I jakten på hvem som påvirker talemålet i nesttunområdet, har jeg valgt å undersøke fortsettelsesintonasjon som er et annet aspekt ved språket enn de leksikalske variablene. Denne delen av undersøkelsen skal være med på å skape en bredde i språkanalysen min. Fordi flere av variantene som jeg definerer som høystatus, også har noen likhetstrekk med et sentraløstnorsk talemål, vil jeg undersøke om informantene mine har en fortsettelsesintonasjon med østnorsk melodi. Det siste en språkbruker endrer i språket sitt, er melodien eller tonelaget. Hvis det eksisterer en påvirkning fra sentraløstnorsk talemål

kan muligens denne variabelen fortelle noe om i hvilken utbredelse og hvor langt en eventuell påvirkning er kommet. V13 vil fungere som et eksperiment i kartleggingen av språket i nesttunområdet.

2.5.5 Hvorfor har jeg ikke valgt andre språklige variabler?

Ett språktrekk som jeg har valgt å utelate i undersøkelsen min, er det fonologiske sammenfallet mellom [ʃ]- og [ç]-lyden. Variabelen har Nesse kartlagt i hennes undersøkelse, og Jorunn Hannaas har undersøkt bruken blant unge på Nesttun. Utgangspunktet for at denne variabelen ikke blir tatt med, er fordi den ikke er relevant for min innfallsvinkel i oppgaven. Jeg skal kartlegge skillet mellom høy- og lavstatusvarietetene i nesttunområdet. Realiseringen av [ʃ]- og [ç]-lyden forekommer på tvers varietetene, og jeg vil derfor anse den som et fellestrekk i forhold til varietetene i bergensk. Hannaas oppdaget i sin avhandling at jo høyere utdanning foreldre har, jo høyere blir realiseringen av [ʃ]-lyden framfor [ç] (1999: 57). Ut fra tidligere undersøkelser vil jeg mene at variabelen heller passer inn i en analyse av språket som undersøker forskjellene på eldre og nyere talemål.

3. Teori

I dette kapitlet vil jeg presentere hvilke teorier jeg vil underbygge mitt forskningsarbeid på hvordan jeg forklarer språklig variasjon og endring gjennom den sosiale verdenen språkbrukere lever i, vil bli begrunnet i dette kapitlet.

3.1 Sosiolingvistikens historie

Sosiolingvistikken beskjeftiger seg med å forklare språk gjennom flere vitenskapelige og samfunnspsykologiske fagfelt som sosiologi, sosialantropologi og psykologi. Samfunnet omkring og de sosiale relasjonene mellom mennesker kan forklare den språklige adferden hos den enkelte språkbruker.

Språkvitenskapen har historisk vært preget av strukturalismen. For strukturalistene var språket byggesteiner som sammen dannet språket i sin helhet. Strukturalistene skilte mellom språket i bruk, "la parole" og språk som system "la langue". Språkets systemet stod med andre ord i fokus. Hvordan språk oppførte seg i bruk ble det ikke lagt noe vekt på. Konteksten rundt kommunikasjonsprosessen var ikke relevant, fordi konteksten ikke kunne påvirke språket. Når strukturalistene konsentrerte seg om språkets systemer, ble språklig variasjon også utelukket fra fagdisiplinen. Individer som snakket med variert språk ble dermed utelatt fra strukturalistisk språkforskning (Venås, 1991:156-157).

Transformasjonell, generativ grammatikk kom som en reaksjon på strukturalismen. Det var Noam Chomsky som utarbeidet fagdisiplinen på slutten av 1950-tallet. Tg-grammatikken tok utgangspunkt i at det eksisterte noen grunnsetninger i språk, og med disse som utgangspunkt, prøvde man å avlede andre læresetninger. Uten å ta hensyn til variasjon i språket var målet å utrede en oversikt over den språklige kompetansen til den ideelle språkbruker i den ideelle samtalen i et ensformig samfunn (Venås,1991:157). Selv om målet var å kartlegge den ideelle språkbrukers språk, var språkbrukeren nå for første gang inkludert i språkforskning, men bare som et enkelt individ. Man mente aldri å avdekke noen generelle tendenser hos grupper av språkbrukere (Venås, 1991:157-158).

Mange regner William Labov som grunnleggeren av den moderne sosiolingvistikken. Labov gjorde to granskninger på 1960-tallet og var det første som så etter mønstre mellom ulike språklige variabler og deres varianter ved hjelp av å korrelere dem med sosiale fenomener. Man har forstått at språket kan variere både geografisk og sosialt. Variasjonen kan være til stede i kommunikasjon i ulike sosiale kontekster. "In the study of linguistic change, this heterogeneity of language is of crucial importance, as change in progress can be detected in the study of variation" (Milroy, 1997:1). Når man skal undersøke om det har skjedd språkendringer, gjøres dette gjennom å kartlegge tilsynelatende heterogene språksamfunns språk på jakt etter variasjon. Gjøres kartleggingen over tid, er det mulig å avdekke om det er en språkutvikling i retning av en språklig endring eller om det er stabilitet (Milroy, 1997 :1).

3.2 Fra språklig variasjon til endring

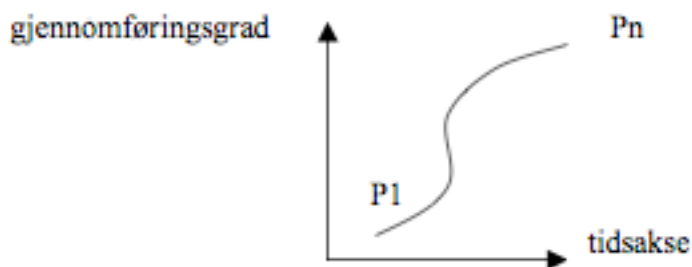
Dersom det eksisterer flere alternativer for å kommunisere det samme meningsinnholdet, tar språkbrukeren alltid et valg av hvilken variant han eller hun vil bruke. Variantene er alltid knyttet til sosialt innhold. For å kartlegge hvordan og hvorfor språkendringer oppstår, må man derfor undersøke språket i en sosial kontekst (Labov, 1972: 3). Labov hevder at en språklig endring starter når normene til språkets variasjon endres hos en større gruppe individer. Særegne vaner blir ikke oppfattet som språklig variasjon og kan derfor ikke føre til endring. Eksempelvis kan dette være ord og uttrykk som er tilknyttet ungdomskultur. Variasjon her tilhører livsfasen og karakteriseres derfor som livsfasespråk som språkbrukere slutter å bruke når de definerer seg selv i neste livsfase. Denne type variasjon vil utelukkende spre seg i den spesifikke livsfasen. Når nye språknormer internaliseres fra individ til individ og språktrekk forplanter seg og spres til flere språkbrukere, er det snakk om språklig endring (Labov, 1972: 277).

Det er usannsynlig at et helt språksamfunn endrer språket på samme tidspunkt, og i de fleste tilfeller vil prosessen skje gjennom en gradvis spredning. Det kan være mange ulike faktorer som gjør at språket endrer seg. Hvis det er stabilitet i språket, betyr det at det eksisterer en forståelse for variasjoner som norm i språksamfunnet. Først når forståelsen av språknormene endres, går språklig variasjon over til å bli språkendring. Da vil det som var norm bli byttet ut med nye. Milroy definerer språkendring som: "change

in agreement on norms of usage” (1992: 91). Dette skjer ikke plutselig, og man vil i første omgang stå overfor en uenighet i språksamfunnet om hva som er normen for variasjon.

En språklig endring starter alltid i språket til ett individ. For at variasjonen skal spre seg til en språklig endring, må det nye trekket adopteres av en annen språkbruker. S-kurven til Chambers og Trudgill i *Dialectology* (1980) illustrerer hvordan denne spredningen av nye språktrekk foregår. P1, nytt språktrekk, sprer seg først i et rolig tempo, så eskalerer spredningen seg gjennom tiden til den til den til slutt flater ut, Pn. Dette skjer fordi det alltid vil være noen språkbrukere som fortsetter å bruke det etablerte språktrekket. I figur 3 illustreres språkendringsprosessen i et samfunn som en s-kurve.

Figur 3: Språkendringsprosessen

(Chambers, Trudgill, 1980: 179)

I *Sociolinguistic Patterns* (1972) skriver Labov at det er utfordrene å finne et eksakt tidspunkt for når en språkvariasjon som fører til språkendring, har oppstått og av hvem. Hvordan har språkvariasjonen spredd seg fra én språkbruker til flere? I hvilket tempo har den nye språkvarianten spredd seg, og i hvilken grad har språkendringen etablert seg som et fast mønster? For at en slikt utvikling kan starte, må én eller to språkbrukere ha en språklig variasjon i ett eller flere ord fordi variasjon i språket er ikke et spesielt fenomen. Variasjon er noe som foregår i språket til et hvert tidspunkt. Først når slike variasjoner begynner å spre seg er det snakk om en mulig språklig endring (1972: 1).

Videre vil jeg presentere noen ulike faktorer som ut fra sosiolingvistisk teori, kan være med på å skape varige endringer i et språk. Hvilke faktorer som er med på å skape slike endringer, er avhengig av hvilken type samfunn nesttunområdet er.

3.3 Språknormer

I alle samfunn finnes det normer og forventninger til hva som er ”korrekt språk”, og ofte er disse normene motstridende. Møter en språkbruker motstridende språknormer responderer han eller hun med å følge den av normene som viser tilhørighet til den sosiale gruppe de identifiserer seg med og ønsker å være en del av. (Venås,1991: 108-109).

Der er en rekke forventninger til individers språk i et samfunn. Språk er et redskap alle individer bruker for å sosialisere seg med sine venner, familie osv. I *The Social Construction of Reality* karakteriserer Peter L. Berger og Thomas Luckmann ”reality”, som virkeligheten alle forholder seg til som et fenomen, som noe vi kjenner igjen, som noe eget og uavhengig fra våres egen makt (1967: 1). Språket og tegnene kan gjøres til objekter fordi de er tilgjengelige utover sin egen formidling. Ytringens funksjon er et redskap som kan tas ut av kommunikasjonsprosessen det ble ytret i og analyseres som et objekt. Språket kan skilles fra sitt funksjonelle bruksområde i en ytring selv om det har sin opprinnelse fra ansikt til ansikt kommunikasjonen. Det er først når språket kan skilles fra denne kommunikasjonssituasjonen, at ytringen ikke er et direkte uttrykk for de subjektive følelsene i sfæren av ”her og nå” kommunikasjonssituasjonen (Berger, Luckmann, 1967: 36-37).

Berger og Luckmann skisserer hvordan menneskene opplever den institusjonaliserte verden som noe objektivt. De definerer sosial virkelighet slik: ”Society is a human product. Society is an objective reality. Man is a social product” (1967: 61). Samfunnet er skapt av mennesket, men mennesket opplever det som en objektiv virkelighet hvor mennesket er et sosialt produkt.

Jeg vil bruke Luckmann og Bergers teori om den objektive virkelighet for å vise hvordan språknormer blir lært og videreført. Språknormene som språkbrukere forholder seg til, er menneskeskapt. Forholdet blir tosidig på den måten at mennesket sosialiseres inn i kollektivet og lærer seg språkstrukturene og hvilke sosiale konnotasjoner de representerer. Individet blir gjennom sosialiseringprosessen dradd mellom eksternalisering og objektivering av språknormene. Sosialiseringprosessen avsluttes med at språknormene er internalisert, og er blitt en vane. Individet kan så ta valget om hvilken språklig norm de vil følge. Hele prosessen kan bli sett på som en sirkulærprosess,

hvor individet starter med å lære seg språknormene som til sist blir allmenne og en vane for dem. I slutten av sirkelen kan individet se språknormene i et eksternalistisk perspektiv fra utsiden av den sirkulære prosessen. Paradokset ligger i at språknormene er menneskeskapt, samtidig som individet kan observere og oppleve normene som noe annet enn menneskelige. Da har de eksternalisert seg fra dem (1967: 61).

3.3.1 Markørord

Det er ikke alle ord som inneholder sosiale verdier. De fleste ordene i språket er uten sosial verdi og brukes uten at det oppstår noen sosiale konnotasjoner. Det er først når det eksisterer flere varianter av det samme ordet, at det blir knyttet sosiale verdier til det. ”If a certain group of speakers uses a particular variant, then the social values attributed to that group will be transferred to that linguistic variant (Labov, 1972: 251). Med andre ord vil stereotypier som er knyttet til språkbrukerne, overføres til språkvariantene.

Språknormene har satt sosiale merker på ordene som er markører og tydelig markerer tilhørighet til gruppen som varianten sosialt konnoterer til. Markørene viser mer enn andre ord i språket at individet er tilknyttet en sosial gruppering i samfunnet. Alt etter hvem individet snakker med, blir det markert en avstand eller samhold gjennom språket, og her markerer markørordene mer enn andre (Milroy, 1992: 92). De sosiale konnotasjonene til variantene kan også markere individets kjønn, alder og geografiske tilhørighet.

Peter Trudgill påpeker i *Dialects in contact* hva det er som gjør at noen ord merker seg mer ut enn andre. Han viser til Labov som hevdet at fenomenet markører var ord som hadde et høyt bevissthetsnivå hos språkbrukerne som medførte til at språkbrukerne kunne moderere språket sitt i kommunikasjonssituasjoner som de anså som mer formelle. Det samme skjer i situasjoner hvor en språkbruker møter en som snakker med flere markørord. Da vil språkbrukeren som ikke bruker markørordene, moderere språket sitt mot markørvariantene som de er mest oppmerksomme på (Trudgill, 1986: 10-11). Trudgill skisserer hvilke faktorer som gjør at enkelte varianter blir markører for varieteter. Når språktrekk er stigmatiserte kan føre til en større bevissthet rundt dem i språksamfunnet.

Very often, this overt stigmatization is because there is a high-status variant of the stigmatized form *and* this high-status variant tallies with the orthography while the stigmatized variant does not (Trudgill, 1986:11)

Med andre står det ofte en prestisjevariant i et motsetningsforhold til den andre varianten som det er knyttet negative stereotypier til. Trudgill hevder videre at språktrekk som gjennomgår en språkending blir markører fordi det blir en større bevissthet rundt dem. Språktrekk som skiller seg ut fonologisk kan også språkbrukere blir mer oppmerksomme på. En økt bevissthet er knyttet sammen med varianter som er involvert i å opprettholde en fonologisk kontrast (Trudgill, 1986: 11).

3.3.2 Språkholdninger

Jeg har tidligere skrevet om normer og forventninger til språket i et samfunn. Dette normsettet for hva som er korrekt språk, og hva som anses som talefeil, er også med på å styre holdningene språkbrukerne har overfor språket sitt. Når vi blir sosialisert inn i samfunnet, lærer vi hva som er riktig og galt. Språknormene baserer seg på innlærte holdninger, verdier og motiveringer som råder i samfunnet og kommer fram gjennom språket (jf Berger og Luckmann 1967 og Venås 1991: 102).

Peter Garrett viser til flere definisjoner for hva en holdning er i *Attitudes to Language* (2010). Han påpeker at definisjonene varierer og er flere. Garrett tar utgangspunkt i Sanroff sin definisjon for holdninger som lyder: ”a disposition to react favourably or unfavourably to a class of objects”(Sanroff, 1970: 279 sitert av Garrett, 2010: 20). Garrett bruker definisjonen til Sanroff som utgangspunkt for sin videre definisjon av holdninger, denne lyder:

[...] it is taken as a given that an attitude is an evaluative orientation to a social object of some sort, whether it is a language, or a new government policy, etc. And, as a 'disposition', an attitude can be seen as having a degree of stability that allows it to be identified (Garrett, 2010: 20).

Holdninger er i følge Garrett noe som gjør at mennesker kan identifisere sosiale objekt i verden som for eksempel språk. Videre presiserer han at en holdning kan bli sett på som en disposisjon, som gjør at den får en grad av stabilitet slik at mennesker kan identifisere den (Garrett, 2010: 20).

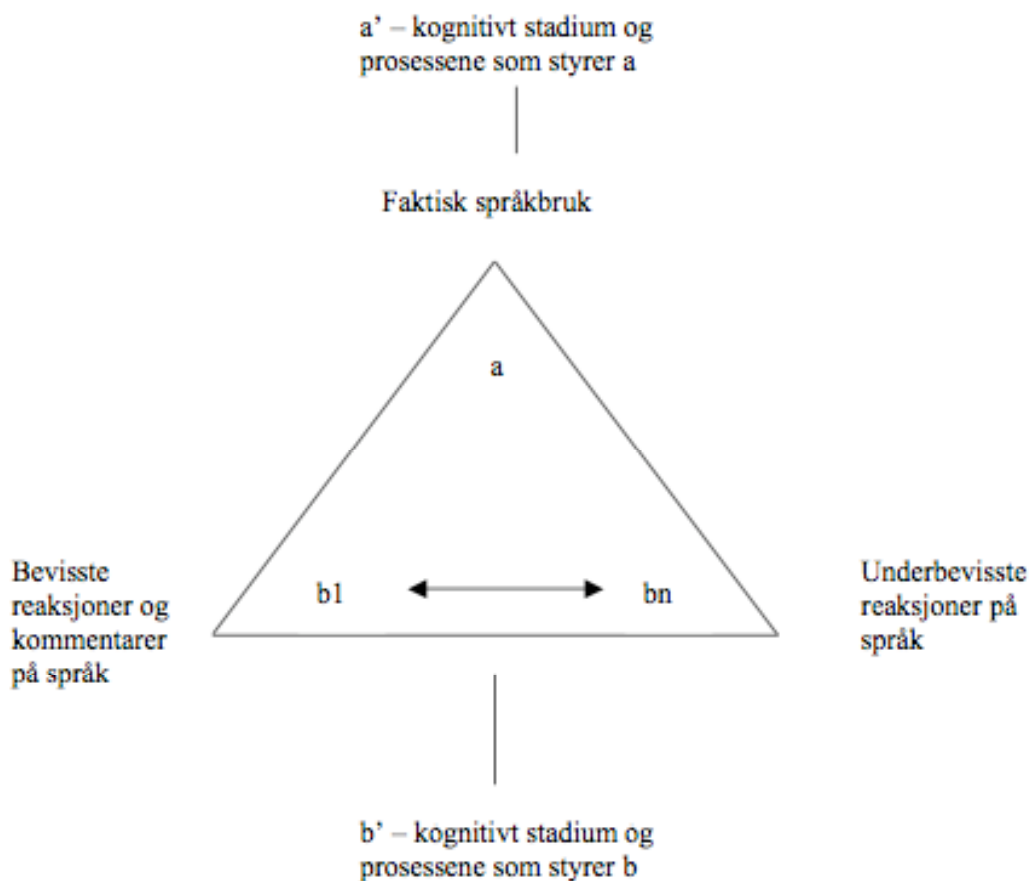
Milroy hevder at varietetene og hva hver av disse inneholder av egenskaper og verdier, er et resultat av en samhandling mellom medlemmene av språksamfunnet og kan

av den grunn ikke bli forklart uten at man refererer til samfunnet det brukes i. Det er en enighet om normen for språkbruk innad i samfunnet. De ulike normene eller holdningene medlemmene av et samfunn har til språket, mener Milroy ikke hadde eksistert eller ikke hadde vært noe poeng at eksisterte, hvis ikke de hadde en form for sosial verdi knyttet til seg og til dem som bruker dem. Disse verdiene kan også være med på å skille en gruppe med språkbrukere fra en annen (Milroy, 1992: 83).

3.3.3 Folkelingvistikk

Folkelingvistikk beskjeftiger seg med å kartlegge språkbrukerens syn på sitt eget språk. Niedzielski og Preston utarbeidet i 2003 en modell for å illustrere språkbrukernes syn på sitt eget språk som et generelt studie av språk.

Figur 4: Niedzielski og Prestons modell over språkbrukerens syn på egen språkbruk

Figuren skal framstille prosessen hos en språkbruker når språket blir kommunisert, a og går ned i bunnen av trekanten, som er forutinntatte holdninger og tanker, b. B1 og bn er

responsen som formes i samtalen og tankesettet fra personen som responderer. B1 er den bevisste reaksjonen, mens Bn er den underbevisste (Preston, 2010: 9). I følge Niedzielski og Prestons trekant vurderer alle språkbrukere hverandre i kommunikasjonsprosessen både bevisst eller underbevisst. Hvordan et språk vurderes, avhenger av individets forutsetninger med tanke på hvem individet er, og hvilke normsett han eller hun er vant til.

Modellen tar ikke hensyn til at en samtale foregår i et rom dvs. den ikke er fullstendig isolert fra omgivelsene rundt. Det vil alltid være flere faktorer som spiller inn i en kommunikasjonsprosess. Derfor har Preston laget en liste over faktorene som bla. kan være tid, sted, rom og hvem som deltar i prosessen. Hvilken type stimulering som kan forekomme i kommunikasjonen, kan påvirke direkte eller indirekte og henger også sammen med om deltakerne i prosessen er forberedt på dem eller ikke (Preston, 2010: 9).

Preston eksemplifiserer med at hvis man får en negativ respons til en språklig variant, kan det være fordi språket aktiverer en assosiasjon til en bestemt gruppe som man allerede har fordommer mot (Preston, 2010: 11-12). "On the other hand, if such an association is frequent and/or longstanding, a transfer of the stereotype from the population to the linguistic variety or feature itself is possible" (Preston, 2010: 12). De bevisste holdningene kan komme til syne i kommunikasjonssituasjonen gjennom at deltakerne kommenterer åpenlyst hva de assosierer med språket til den andre, mens de underbevisste holdningene ligger under bevissthetsnivået hos en kommunikasjonsdeltaker. Individet vil ikke selv oppdage de underbevisste holdningene sine. De er alltid til stede i et individs preferansespekter og kan føre til at han eller hun tar en person mer seriøst fordi den som snakker, bruker en østnorsk variant. Samtidig kan en offentlig person som snakker individets eget talemål i forbindelse med lokale saker i mediene, føre til at lytterne stoler mer på innholdet i kommunikasjonen.

3.4 Ulike former for variasjon.

Språkendring oppstår ikke i hele språksamfunnet samtidig, men hos enkelte språkbrukere som vist i figur 3. Hva som er årsaken bak en endring, trenger ikke være språket alene. Sosiale faktorer som kjønn, alder og sosial klasse er også årsaksgivende faktorer. (Milroy og Milroy, 1997: 51). Når språklig endring er en direkte årsak av variasjon, må dette

fenomenet utdypes. Jeg har slått fast at det finnes ulike måter for et individ å variere språket sitt. Hvilken variasjon det er snakk om kan avhenge av språket, individet og hvilket samfunn de befinner seg i. Sosiolingvistikken har karakterisert disse ut fra hvordan individer bruker variasjonen i kommunikasjonsprosessen. De ulike formene for variasjon og hva som definerer hva variasjon er, vil jeg i utdype i de neste kapitlene.

3.4.1 Intra-individuell variasjon

Når én enkelt språkbruker varierer språket etter hvilken sosial kontekst vedkommende kommuniserer i, kalles det intra-individuell. Språklige variabler kan bli realisert med ulike varianter hos den enkelte språkbrukeren. Flere varianter som hører sammen, kalles for varieteter. Når språkbrukerne disponerer og mestrer for eksempel to varieteter som de bruker i ulike sammenhenger, er det snakk om stilregistre. En språkbruker vil kunne bytte stil etter hva som passer i kommunikasjonskonteksten. Det er normene i språksamfunnet som styrer hvilken stil man bruker til hvilken situasjon (Sandøy, 1996: 98-99).

I bergensk ligger den språklige variasjonen ofte på et leksikalsk plan, og det er ikke vanskelig for en bergenser å bruke begge varietetene av bergensk. Det er heller ikke uvanlig at språkbrukerne bruker varietetene til forskjellige situasjoner. Dette kalles registervariasjon. Akselberg hevder at det er vanlig at språkbrukere har flere register av språk som de bruker til ulike situasjoner avhengig av hvor formell kommunikasjonen og dens kontekst er (2006: 132).

3.4.2 Inter-individuell variasjon

I motsetning til intra-individuell variasjon er inter-individuell variasjon, variasjon som avhenger av hvilken person eller gruppe språkbrukeren snakker med. Her spiller sosiale variabler som kjønn, alder og sosiale klasser en rolle i forhold til hvilke varianter en språkbruker velger å bruke. Den inter-individuelle variasjonen viser seg først og fremst fra en språkbruker til en annen. Å bytte mellom to varianter alt etter hvem man snakker med, blir betegnet som kodeveksling, altså inter-individuell variasjon. (Akselberg og Mæhlum, 2006: 83).

3.4.3 Akkomodasjon – språkbrukerens strategi

Språkbrukere tilpasser språket sitt etter hvem de snakker med. Språklig tilpasningsteori tar sikte på å ”forstå og forklare de individuelle vekslingene vi som språkbrukere ofte foretar, der vi varierer talemålet vårt avhengig blant annet av *hvem* vi snakker med [...]” (Mæhlum, 2006b: 112). Unødvendig endring av språket til en språkbruker kalles akkomodasjon. Teorien ble utarbeidet av sosialpsykologen Howard Giles (Trudgill, 1986: 2). Endringen hos språkbrukeren er avhengig av i hvor stor grad det er en gjensidig sympati eller anerkjennelse av språkene til individene i kommunikasjonssituasjonen. Hvis individene har samme holdninger og oppfatninger av verden, kan dette også spille inn på i hvor stor grad språkbrukere tilpasser seg hverandre. Hva som er prestisje og status av språkene, er avgjørende for hvilken språkbruker som tilpasser seg i kommunikasjonen. Språkbrukeren som konvergerer språket må legitimere strategien med sin egen identitet (Mæhlum, 2006b: 112).

Hvis en talemålsbruker akkomoderer språket sitt, gjør språkbrukeren dette fordi han eller hun ønsker å oppnå sosial aksept eller materielle goder (Akselberg, 2006: 160). Trudgill forklarer språklig akkomodasjon slik:

”[...] during accommodation to speakers who are members of the same immediate speech community, speakers modify their pronunciation of linguistic variables that are markers within the community” (Trudgill, 1986: 11).

Med andre ord hevder Trudgill at språkbrukere som akkomoderer språket sitt først og fremst endrer markørordene for det er disse som avslører hvilken varietet språkbrukeren snakker. Det finnes to strategier språkbrukeren kan velge mellom i kommunikasjonsprosessen. Enten kan språkbrukeren ta avstand fra en talespråklig varietet, *divergens*, eller så kan språkbrukeren tilnærme seg den, *konvergens* (Akselberg, 2006: 160).

Konvergens og divergens kan også eksistere på et gruppenivå. Hvis en språkbruker ikke ønsker å bli identifisert med sin sosiale gruppering, kan han eller hun endre språket sitt for å distansere seg fra gruppen. (Mæhlum, 2006b: 113).

3.4.4 Prestisje og standardspråk

Den *dannede dagligtale* er Larsen og Stoltzs betegnelse for prestisjevarianten av bergensk i 1912. Det som jeg definerer som lavstatusvarietet, omtaler de som *vulgærsproget*. Begrepene er andre i dag, men todelingen er den samme. Prestisjeverdien til høystatusvarietetet går språkhistorisk tilbake til 1700-tallet. Et ”høyere” talemål er noe som er blitt snakket i flere byer i Norge. De har felles historisk bakgrunn, men fordi de har med trekk fra den lokale dialekten, er det store fonetiske forskjeller mellom dem i lyd og intonasjon (Sandøy, 2006: 239-240).

Chambers og Trudgill skriver i *Dialectology* at en rimelig forklaring på språklig variasjon kommer fra klasseforskjeller i samfunnet. Eksisterer det to varieteter, vinner ofte varietetet som er sosialt merket som noe prestisjefullt eller har status. I situasjoner hvor språkbrukere er oppmerksomme på språket, vil språkbrukere fra alle sosiale lag tendere til å bruke flere varianter med status eller prestisje (Chambers, Trudgill, 1980:82).

Unn Røyneland i *Språk og dialekt i Språkmøte Innføring i sosiolingvistikk* sier at standardspråk ”[...] ligg per definisjon nær skriftspråket og er et overregionalt talemål som skal være overordna regionale, sosiale og etniske skilje – og er dermed ulikt geolektar, sosiolektar og etnolektar” (2006: 23). I Norge har vi skriftspråklige standarder som er vedtatt gjennom offentlige instanser og er konstruert for å fungere som fellesspråk. Gjennom sin funksjon som offentlig språk, har skriftspråkene autorisasjon overfor språknormene i samfunnet. Skriftspråkene kan få gjennomslagskraft for sine politiske og ideologiske motiv i utformingen av språknormene (Røyneland, 2006: 23).

Et prestisjespråk kan en umiddelbart tenke er noe alle vil ha, mens språk med lav prestisje vil språkbrukere ikke snakke. Likevel sprer også lavprestisjespråk seg. Dette forklares med at språkbrukere velger å bruke disse lavprestisjevariantene for å vise solidaritet og tilhørighet til språksamfunnet sitt (Sandøy, 1985: 245). Fenomenet forstås som *covert prestige* eller skjult prestisje (Trudgill sitert av Sandøy, 1985: 245). Under TUB-undersøkelsen fant man ut at den dominerende varietetet i nesttunområdet, var gatespråksvarietetet selv om den ikke i utgangspunktet ikke har noen prestisje. Det er da snakk om *covert prestige*.

3.5 Språk og Identitet

”Ved å bruke språket ber menneska dessutan bod om seg sjølve, dei plasserer seg i verda som individ. Som språkbrukarar uttrykkjer vi alltid oss sjølve; så nært er bandet mellom språk og identitet” (Venås, 1991: 106).

Språket er en del av identiteten vår, og individet vurderes etter måten han eller hun snakker på, språket er en identitetshandling. ”[...] [S]pråklig atferd [blir] prinsipielt sett vurdert som *identitetshandlinger*, der individet synliggjør både sin personlige identitet og sin søken etter sosiale roller ved hjelp av språket” (Mæhlum, 2006b: 104). Bydelsidentiteten står sterkt i Bergen, og varietetene individene snakker, kan vise hvilket område de kommer fra. Identiteten til individet er på den ene siden hvordan han eller hun oppfatter seg selv, og på den andre siden hvordan andre oppfatter individet. Når språket er en del av identiteten, er det sosiale aspektet ved identiteten det viktigste fordi språket er et sosialt fenomen (Mæhlum, 2006b: 105).

Språket er en elementær funksjon for individet i sosialiseringprosessen for å bli del av et sosialt fellesskap. ”På denne måten *samhandler* vi gjennom språket og signaliserer bestemte meninger gjennom det vi sier og ikke minst gjennom måten vi sier det på” (Mæhlum, 2006b: 110). Språket er både en formidlingskanal og et symbolsystem. Gjennom kommunikasjon med andre vet vi hvilken identitet vi er tillagt av de andre. Denne eksterne identifiseringen som andre foretar, påvirker også individets interne identifisering (Mæhlum, 2006b: 110). De makro-sosiale tilhørighetene et individ har gjennom kjønn, alder, etnisitet og sosial klasse, påvirker også identiteten. Innholdet i disse kategoriene er til en viss utstrekning kultur- og tidsavhengige. De er av den grunn åpne for forandring hos den enkelte. Samtidig representerer alle kategoriene noen helt grunnleggende sosiale tilhørigheter innenfor vår del av verden og blir dermed aktivt brukt i den sosiale klassifiseringen som vi mer eller mindre uvilkårlig foretar av de menneskene som omgir oss. Sosialiseringprosessen består derfor mer eller mindre av tilpasning til de andre i fellesskapet en ønsker å være en del av (Mæhlum, 2006b: 111).

Hva er det som bestemmer hva vi liker? Hva er det som tiltrekker store grupper av mennesker til det samme? Pierre Bourdieu gjør en analyse i *Distinksjonen* av hva han mener bestemmer over menneskets dømmekraft. Han presenterer en modell over hva som

bestemmer individets valg som er basert på det franske samfunnet.⁹ For å forstå den sosiale verden må man bruke empirien som noe som er plassert historisk og geografisk. Det sosiale rommet som Bourdieu baserer sin analyse på, er det franske samfunnet på 1970-tallet hvor han griper nåtidens historie i dens struktur (Bourdieu, 1979: 30).

Bourdieu deler samfunnsborgerne inn i et sosialt rom som består av to differensieringsprinsipper: økonomisk kapital og kulturell kapital. Innbyggerne eller aktørene som Bourdieu kaller dem, har mye til felles hvis de står tett i forhold til kulturell- og økonomisk kapital. Den sosiale avstanden øker mellom individene når kapitalen ikke er på samme nivå (Bourdieu, 1979: 34). I den relasjonelle virkeligheten hevder Bourdieu at individer eller grupper i samfunn ligger inn under en substansialistisk tenkemåte.

[...]Den behandler aktiviteter eller preferanser som er typiske for bestemte individer eller grupper i et bestemt samfunn på et bestemt tidspunkt som substansielle egenskaper, innskrevet en gang for alle i en slags biologisk eller (og det er slett ikke noe bedre) kulturell *essens* (Bourdieu, 1979: 32).

Bourdieu mener at alle individer foretrekker det de liker fordi de ser at det har en substansiell egenskap. Preferansene individene har, er vesentlige for å oppnå goder som for eksempel kulturell kapital. En gruppe har sine egenskaper på grunn av sin posisjon i det sosiale rommet i samfunnet. Disse egenskapene er ikke det samme som gruppens indre egenskaper. De tilegnes gruppen gjennom posisjonen den har i samfunnet, og hvilke tilbud av goder gruppen har muligheter til å tilegne seg (Bourdieu, 1979: 32-33).

Det er viktig å skille mellom de sosiale posisjonene til en gruppe i forhold til gruppens disposisjoner og standpunkter. I dette forholdet er en sosial posisjon et rasjonelt begrep, noe fornuftig, mens en disposisjon er de mulighetene et individ har som følge av sin habitus, sin bakgrunn, kulturell – og økonomisk kapital. Valgene, eller standpunktene, som individene kan ta i sine praksisområder, livet, er styrt av individets sosiale posisjon (Bourdieu, 1979: 33). Preferansene og vanene i et individs liv er ikke noe eget eller spesielt for individet, men noe som styres av forholdet man har til sin egen gruppe og de andre. Slike grupper definerer Bourdieu som habitus felt.

Habitus felt er de disposisjonene man har tilgjengelige i livet. Den sosiale posisjonen til individet kommer til uttrykk gjennom valgene individet tar i sin begrensede

⁹ Modellen kan også passe for andre samfunn.

eller rike livsførsel. Bourdieu skisserte habitus felt for å: "[...] redegjøre for den stilmessige enheten som forbinder en enkelt aktørs eller klasse av aktørers goder og virksomheter med hverandre" (Bourdieu,1979: 36).

Feltene med habitus er differensierte og differensierende. De opprettholder avstander mellom de sosiale posisjonene til grupper samtidig som de skaper et skille mellom dem. De to språklige varietetene i nesttunområdet tilhører muligens hvert sitt habitus felt. Hvis holdningene er slik at de som bruker høystatusvarietetten har flere goder enn den andre gruppen som bruker lavstatusvarietetten i livet, henger da språket sammen med den sosiale grupperingen. Muligens hører lavstatusvarietetten som er majoritetsvarietetten i Bergen, sammen med bergensernes habitus. Disse to habitusene i Bergen overlapper også hverandre. Man snakker bergensk og er bergenser selv om man snakker med ulike varieteter av bergensk. Det er nødvendigvis ikke slik at de som snakker høystatusvarietetten har større økonomisk- og kulturell kapital enn de som snakker lavstatusvarietetten. Gruppen som snakker høystatusvarietetten, trenger ikke å være en homogen gruppe i forhold til en sosial klasse. En rimeligere forklaring er at deres habitus er knyttet til det geografiske nesttunområdet. Språkterminologisk tilsier dette at det vil være mer korrekt å definere høystatusvarietetten i nesttunområdet for en geolekt framfor en sosiolekt, fordi varietetten henger sammen med noen av innbyggerne i nesttunområdets habitus.

Hvorfor en gruppe bergensere velger å snakke annerledes enn resten kan muligens forklares med Bourdieus habitus felt. Alle bergensere har ett felles habitus som er deres identitet i Bergen. Når byer kommer opp i en viss geografisk utstrekning, synker fellesfølelsen til medborgerne som bor langt unna. Administrativt velger man å dele byer inn i mindre enheter, bydeler. Det kan se ut til at en bydelsidentitet også blir en del av bergenseres identitet. Det vil derfor være rimelig å anta at innbyggerne har et habitus felt som først og fremst er bergensk, men minst like viktig er bydelsidentiteten. Forskjellene mellom disse habitus feltene er nok mest synlige mellom innbyggerne når de befinner seg i Bergen. Når individet beveger seg ut av byen identifiserer han eller hun seg som bergenser.

I bydelene har ikke innbyggerne de samme habitusfeltene. Av den grunn har individene ulike klassifikasjonsskjemaer eller ulik smak. Hva som er bra for innbyggerne

i nesttunområdet i Fana, trenger ikke være en preferanse i andre bydeler fordi vurdering av hva som er bra, er ulik etter hvilket habitusfelt man tilhører (Bourdieu, 1979: 37). Når mange snakker med høystatusvarietet i nesttunområdet, er kanskje ikke dette en preferanse i Bergenhus, og da kan man si at innbyggerne i de to bydelene har ulike habitusfelt.

3.6 Faktorer som påvirker språkendring

Når faktorene for språkendring har opphav i språket selv, kalles dette for indre årsaksfaktorer. Sandøy deler i *Talemål* indre årsaksfaktorer inn i fem ulike kategorier. Faktorene kan være regelavgrensning, regelutvidning, analogi, funksjonell tyngde og naturlighet. Disse fem kan igjen deles mellom leksikalske og grammatiske drag. Endringer skjer gjennom forenkling eller forbedring av språket. Språkbrukerne vil alltid velge de mest praktiske grammatiske reglene slik at språket virker enkelt og forståelig. En *regelavgrensning* innebærer at grammatiske regler forenkles, at de blir mer avgrenset. Et grammatisk eksempel på dette er to kjønn i bergensk og det leksikalske sammenfallet mellom [ʃ] og [ç] (jf. 2.4.1). *Regelutviding* handler om at de grammatiske reglene sprer seg og blir mer generelle. *Analogi* skjer når ikke-produktive grammatiske klasser går over til å bli produktive klasser. *Funksjonell tyngde* omfatter grammatikksystemets motsetninger med språklig markering for eksempel å skille mellom –er verb i preteritum og perfektum ved å bøye <danse> slik: [danstɛ] og [hæʀ dansɛt]. Den funksjonelle tyngden er i sammensatt tid, så av den grunn ikke så viktig, men likevel tydeliggjøres motsetningsforholdet til bøyingsforholdet preteritum og perfektum. Endringer i språket kan skje ved at språkbrukerne danner motsetninger, mens andre endringer skjer for å fjerne motsetninger. *Naturlighet* handler om at enkelte språktrekk er mer frekvente enn andre og dermed sett på som mer naturlige. De naturlige språktrekkene vinner fram over dem som ikke er frekvente. Sandøy skriver at muligens fordi barn senere mestrer uttalen [r] enn [ʀ], er det grunnen til at skarre-r-en har spredd seg raskt (Sandøy, 1996: 131-135).

Faktorer som påvirker språkendring og som ikke har med språket å gjøre, definerer man som ytre årsaksfaktorer. Sandøy kategoriserer ytre faktorer for endring i fem grupper: Endringer i materiell og åndelig kultur, identifiseringsfunksjonen til språket,

prestisje, skriftspråket og massemedia. Språket preges av samfunnet språkbrukerne lever i. *Endringene i materiell og åndelig kultur* kan være nye ord som for eksempel bærbare pc-er og iPads som er blitt en del av hverdagen våres. Det lages av den grunn navn og verb til de nye bruksgjenstandene. Medlemmer av et samfunn ønsker å vise tilhørighet til samfunnet de tilhører, og det gjør de gjennom språket. Disse språknormene holder språket stabilt, gjennom *identifiseringsfunksjonen* slik at vi kan forstå hverandre. Når slike identifiseringsfunksjoner endres enten for ett individ eller på gruppenivå, kan språket endre seg. Den geografiske mobiliteten påvirker språket i større grad i dag enn tidligere. Språkbrukere som flytter, kan endre identitetsfølelsen. Når det geografiske endres, endres også tilhørighetsfølelsen. Sosial mobilitet er en annen faktor som kan føre til språkendring. Prestisjearbeidsplasser gjør at språkbrukere kan endre språket sitt fordi han eller hun føler seg tvunget til dette, eller fordi de ikke vil skille seg ut. Skriftspråket påvirker også talemålet. Massemedier er også påvirkningskilder til språkendring. De snakkende mediene kan formidle nye ideer og påvirke interessene våre. Sandøy påpeker at det virker usannsynlig at de kan påvirke selve språksystemet hos den enkelte språkbruker utenom at enkelte ord og uttrykk kan bli faste i språkmønsteret (1996: 135-141).

I realiteten er det gjerne flere av faktorene som spiller sammen og forårsaker språkendringer. Sammensetning av ytre og indre faktorer er ikke et uvanlig scenario. Skjer det en forenkling av språket, som er en indre faktor, er det høyst sannsynlig at denne forenklingen skjer i et bysamfunn som et resultat av sammensmelting der. Byens stilling fører da igjen til at gjennom kontakt, tar områder rundt opp språktrekket i sine språk (1996: 141-142).

3.7 Språksamfunn

Det er mange ulike definisjoner på hva et språksamfunn er. Labovs definisjon lyder slik: "The speech community is not defined by any marked agreement in the use of language elements, so much as by participation in a set of shared norms [...]" (1972: 120-121). Gruppen må dele og være enig om de samme språknormene. Muligvis kan det være likheter med Labovs urbane situasjon i New York på 1970-tallet hvor samfunnet gikk i en

retning av større lingvistiske ulikheter mellom ulike undergrupper i byen (Labov, 1972: 158).

Milroy kritiserer derimot framgangsmåten til Labov fordi den har et for bredt representativt utvalg og mener at han ikke vil klare å kartlegge språksamfunnets komplekse repertoar når han kategoriserer samfunnene inn i ulike undergrupper og sammenlikner deres språkbruk gjennom disse undergruppene (1987: 42).

I motsetning til Labovs forståelse av at språklig variasjon i et språksamfunn kommer til syne gjennom de ulike sosiale klassene, mener Milroy at sosial klasse er irrelevant i forhold til språklig variasjon i språksamfunnet (Milroy, 1987: 13). Hvis man kategoriserer innbyggere i et samfunn etter sosiale klasser, vil nødvendigvis ikke tilhørigheten til slike grupper være en del av individets sosiale identitet. Grunnen til dette mener Milroy er fordi sosial klasse som gruppeenhet blir et abstrakt begrep som individer ikke føler noe tilhørighet til. Milroy definerer språksamfunn på en teknisk måte som en mindre enhet enn sosiale klasser. I motsetning til abstrakte grupperinger som sosiale klasser, er et språksamfunn noe individet har sterk tilknytning til, som et territorium (Milroy, 1987: 14). Arbeiderklasseområdene i Belfast beskriver Milroy som urbane landsbyer innad i bysamfunnet. Hun karakteriserer dem som urbane landsbyer delvis på grunn av den sosiale nettverksstrukturen innad i det spesifikke området, samt at innbyggerne føler et eierskap over området de bor i. (Milroy, 1987: 15). Milroy mener at det kan eksistere forskjeller i språket mellom individer og undergrupper i befolkningen selv om de kommer fra relativt homogene sosiale klasser (Milroy, 1987: 17). Av den grunn blir innfallsvinkelen til Labov for snever for Milroy fordi Labov begrunner at det kan være variasjon mellom innbyggerne i et språksamfunn i og med at innbyggerne kommer fra ulike sosiale klasser.

Definisjonen til Milroy av et språksamfunn er derfor basert på at innad i samfunnet skal det være felles normer for variasjon i samfunnet istedenfor at det skal være noen absolutte verdier for språknormer til lingvistikken. Milroy bruker ikke sosial gruppetilhørighet som en sosial faktor i måten hun ser på hvordan et felles normgrunnlag er i et språksamfunn. Dette gjør Labov, og det er på dette punktet at disse skiller sitt begrep om hva språksamfunn er (Milroy, 1992: 90-91).

Ragnhild Haugen konstruerte en mer psykologisk orientert definisjon på hva et språksamfunn er i forhold til samfunnets innbyggere i sin doktoravhandling, *Språk og språkhaldningar hjå ungdomar i Sogndal*. Innbyggerne i et språksamfunn må også ha et fellesskap på et psykologisk plan, ikke bare på et sosialt - og språklig plan. De trenger ikke å snakke det samme språket eller tilhøre den samme sosiale gruppen, men de må ha felles holdninger om språket i språksamfunnet. Individene må kunne plassere seg i forhold til språket og de ulike varietetene i som eksisterer i samfunnet (Haugen, 2004: 41).

3.7.1 Diffuse og fokuserte språksamfunn

Hvis vi skal se på et samfunn i forhold til hvordan det påvirker språket, vil man kunne definere forskjellige samfunn etter hvordan språkbrukere forholder seg til språknormer. I noe som Sandøy kaller et *stabilt samfunn*, har en språkbruker mulighet til å velge hvilken gruppe han eller hun vil identifisere seg med. Når et samfunn er stabilt, er også språknormene stabile. Nye sosiale grupper eller nye sosiale mønster som oppstår på grunn av omveltninger i et samfunn, slik som stor utbygging i et mindre område, kan føre til at samfunnet får større sosial mobilitet. Gjennom en sosial mobilitet kan språkbrukerne ønske en ny identitet gjennom språklige endringer (Sandøy, 1985: 242).

Forskjellen mellom et diffust og et fokusert språksamfunn avhenger av innbyggernes eget syn på sitt språk og samfunnet de er en del av. Et fokusert språksamfunn kan defineres ut fra om innbyggerne kan sette navn på og definere dialekten sin, og om de har konkrete forestillinger om hva som er deres samfunn, mens innbyggere i et diffust språksamfunn mangler navn på dialekten sin og området (Sandøy, 2006b: 238).

3.7.2 Hvilket språksamfunn er nesttunområdet i Bergen? En tohodet identitet.

For å kunne studere nesttunområdet må man først avklare hvilken type samfunn nesttunområdet er. Ut i fra Sandøys definisjon på et stabilt samfunn, skal innbyggerne være enige om hva som er den gjeldende språknorm. I nesttunområdet er innbyggerne enige om hva som er den gjeldende språknormen. Det er enighet om at det er variasjon fordelt på to språklige varieteter som er adskilt på et leksikalsk nivå. Men hvilke

varieteter som skal snakkes, er det uenighet om. Når ikke alle innbyggerne i et språksamfunn bruker samme varietet, hevder Milroy at det likevel kan være enighet og forståelse for hvilke ulikheter innenfor språket som eksisterer, og at disse ulikhetene kan være stabile (Milroy, 1992: 90).

Nesttunområdet er et samfunn uten fysiske grenser som fjorder og fjell, der kan skille det fra andre samfunn. Det er en del av et større samfunn i Bergen som by og er et lite område i Fana bydel. Likevel har innbyggerne en identitet og tilhørighetsfølelse som er knyttet til dette geografiske området. Hvis man skal basere seg på Labovs definisjon for hva et språksamfunn er, kan innbyggerne i nesttunområdet defineres ut fra at de har en felles norm for hva de mener er deres felles språk som en undergruppe i Bergen. Selv om Bergen ikke er av samme størrelse som New York, kan det være en parallell mellom bydeler i Bergen og New York på den måten at byens felleskapsfølelse forvitrer i takt med økning av befolkningsgruppen. Det er ikke snakk om et separat språksamfunn som ikke har noe til felles med resten av Bergen. Som nevnt i kap. 3.5 vil jeg hevde at det eksisterer en felles identitet for alle bergensere. Når jeg vil argumentere for at nesttunområdet også kan være et eget språksamfunn, gjør jeg dette ved hjelp av bydelssamfunnet og bydelsidentiteten. Det kan se ut til at innbyggerne i nesttunområdet har andre preferanser for språknormer enn resten av Bergen. På et makro-plan i Bergen eksisterer det felles normer for språket og en felles enighet for språknormene til bergensk. Mens det på et mikro-plan i nesttunområdet er felles normer med større enighet om godtatt variasjon enn det ser ut til å være i resten av Bergen. Høystatusvarieteten er på den ene siden et minoritetsspråk som får støtte gjennom å være et prestisjespråk, mens lavstatusvarieteten er den dominerende varietet i Bergen og får støtte gjennom å være varietet som flertallet snakker “the vernacular style” i Bergen. I sin definisjon av et språksamfunn hevder Milroy at variasjon innad i språksamfunnet ikke henger sammen med klassetilhørighet som er et abstrakt fenomen. Språksamfunnet som enhet går på tvers av sosiale grupper. Det geografiske nesttunområdet er hva innbyggerne identifiserer seg med.

Nesttunområdet kan defineres som et språksamfunn gjennom tilhørighet på et psykologisk plan til språksamfunnet. Den språklige variasjonen er i bevisstheten til innbyggerne, men det generer ikke individene fra å plassere seg i språksamfunnet som de

har til felles uavhengig av hvilken varietet man snakker. Variantene har sine sosiale funksjoner innad i Bergen, og det eksisterer normer som gjør at innbyggerne gjenkjenner dem og plasserer språkbrukerne deretter. Innbyggerne i nesttunområdet som bruker høystatusvarietetet, identifiserer seg som bergensere, men ønsker å distansere seg fra denne ved å ikke bruke “the vernacular style,” lavstatusvarietetet. I sosiale situasjoner utenfor Bergen, er alle bergensere ”bergenser”, og forskjellene blir kanskje ikke oppfattet. Varietetene har ikke de samme sosiale funksjonene utenfor Bergen, fordi språknormene ikke er de samme. Språkbrukerne blir av den grunn ikke knyttet til de samme sosiale funksjonene utenfor Bergen. Her er alle bergensere. Språkstrategien om å markere avstand fra sin egen identitet på landsbasis, fungerer kanskje ikke, men det ser ut til å være en motiveringsfaktor for enkelte som tar dette språkvalget.

3.8 Hypoteser

Vinklingen min til kartleggingen av språket i nesttunområdet starter gjennom min forutinntatte holdning at det snakkes mer høystatusvarietet der enn noe annet sted i Bergen. Det er ikke et nytt fenomen at det har vært en konsentrasjon av høystatusbrukere i Fana. Det som muligens er nytt, er at konsentrasjonen av høystatusbrukere i dag har økt i nesttunområdet. Hypotesene skal styrke eller svekke påstandene jeg har satt, og hjelpe meg i å svare på problemstillingen min. Noen av hypotesene omhandler tematikken indirekte, andre mer direkte. Jeg skal kartlegge språksamfunnet i nesttunområdet, og da vil jeg fokusere på det som gjør at dette området skiller seg ut fra resten av Bergen som en helhet. Det ser ut til at det er spesielt for nesttunområdet at mange språkbrukere snakker høystatusvarietet.

3.8.1 Språk og alder

Hypotese 1: Yngregruppen bruker flere høystatusvarianter enn eldregruppen

Hvis jeg skal finne ut om språkfenomenet er et nytt fenomen, eller det er et gammelt som er kommet tilbake, kan aldersvariasjon gi med indikasjoner på dette. Er det slik at de yngre informantene bruker høystatusvarietetet mer enn de eldre? Ida Elisabeth Jorem kom fram til at ungdom var svært positive til høystatusvarietetet, og at omkring 30% av hennes informanter ved Fana Gymnas brukte høystatusvarianter i språket sitt (1995).

Svaret på hypotese 4 vil også fortelle meg om de eldre snakker mer lavstatusvarietet enn de yngre.

3.8.2 Språk og kjønn

Hvilke grupper som bruker høystatusvarieteten. Jeg setter opp hypotesene som kan teste språkbruk på sosiale variabler, om det er noen forskjeller på språkbruk i forhold til kjønn.

Hypotese 2: Kvinner bruker flere høystatusvarianter enn menn.

Denne hypotesen fører jeg opp med henhold til at tidligere forskning har vist at kvinner i høyere grad enn menn velger å bruke språktrekk som inneholder prestisje for å oppnå status (Sandøy, 1996: 107). Når jeg setter opp hypotese 3 mener jeg samtidig at menn snakker med lavstatusvarietet enn kvinner.

3.8.3 Språk og sosialklasse

Hypotese 3: Sosialgruppe 1 bruker flere høystatusformer enn sosialgruppe 2 og 3.

Larsen og Stoltz (1912) viser hvordan bergensdialekten er delt inn i to varieteter (jf. 1.4.1). I deres beskrivelse av hvem som snakker de to varietetene hevder de at den delen av befolkningen som ikke har en utdanning ut over folkeskolen snakker ”vulgærmål”. Hypotesen vil styrke eller svekke påstanden om at en sosial lagdeling i samfunnet gjenspeiles i språkbruk.

3.8.4 Språk og opptaksår

Hypotese 4: Yngregruppen i nesttunområdet i 2010/11 bruker flere høystatusformer enn yngregruppen i 1978/79.

Hypotese 4 har jeg satt opp fordi jeg vil hevde at flere snakker høystatusvarianter i 2010/11 enn i 1978/79. Denne hypotesen blir derfor retningsstyrt mot at språkbrukerne snakker flere høystatusvarieteter. Når det finnes to varieteter i et språksamfunn vil varietetet som har prestisjeinnhold ofte vinne over den andre (jf. 3.4.5)

3.8.5 Språk og holdninger

I bergensk er det to varieteter. Når det er variasjon i talemål må språkbrukerne velge hva de vil bruke, dette er i hvert fall en reel problemstilling når variasjonen er definert inn i to varieteter. Underbevisste- og bevisste holdninger kan gi meg svar på hvorfor det er slik at minoritetsvarietet har en posisjon i språksamfunnet i det hele tatt. Og hvorfor det kanskje

er et majoritetsspråk i nesttunområdet. Det må være en aksept for at de to varietetene kan leve side om side. Jeg setter derfor opp de to neste hypotesene slik:

Hypotese 5: De underbevisste holdningene til elevene ved Slåtthaug ungdomsskole viser at de er positive til høystatusvarieteten.

Mæhlum viser til en undersøkelse i London hvor testdeltakerne selv snakket en stigmatisert varietet i London. Testdeltakerne vurderte utenomspråklige kvaliteter ut fra språket, tilsvarende som masketesten som ble holdt på Slåtthaug ungdomsskole. Resultatene viste en at språkbrukerne hadde en negativ holdning til egen dialekt, men var positive til standardengelsk (jf Hudson, 1998:213 referert i Mæhlum, 2006b:94).

Hypotese 6: De bevisste holdningene til elevene ved Slåtthaug ungdomsskole viser at de er negative til høystatusvarieteten.

Jeg setter opp hypotese 6 fordi som Mæhlum skriver: "[...] det er umulig å studere holdninger til språk helt isolert, fordi vurderingene våre uvilkårlig vil omfatte også brukerne av dette språket (2006b: 94). Jeg setter opp hypotesen av elevene ved Slåtthaug ungdomsskole vil ha negative holdninger på bakgrunn av at lavstatusvarieteten er majoritetsvarieteten ved Slåtthaug ungdomsskole (jf. TUB-undersøkelsen).

4. Metode

4.1 Innledning

I dette kapittelet vil jeg presentere oppgavens metode, eller oppgavens ulike tilnærminger ved bruk av flere metoder. Først vil jeg presentere de to ulike metodiske grenene, kvantitativ- og kvalitativ metode. Tilnærmingene vil jeg knytte opp til hvilken metode jeg har brukt til de ulike delene av forskningsprosjektet.

I *Forholdet mellom kvalitative og kvantitative tilnærminger i samfunnsforskningen* presenterer Sigmund Grønmo kvalitativ- og kvantitativ metode som noe som "[...] refererer til en egenskap ved de *dataene* som samles inn og analyseres" (Grønmo, 1998: 73). Egenskapene ved datamaterialet har fastsatt hvilke metodiske tilnærminger jeg har tatt gjennom innsamling og analysearbeidet. Innsamlingsarbeidet og analysen er kvalitativ, mens en generalisering i framstillingen av resultatene er kvantitativ. Kvalitativ og kvantitativ metode fungerer supplerende overfor hverandre. (Grønmo, 1998: 75).

4.2 Den kvantitative metoden

Den kvantitative metoden stammer fra naturvitenskapen og har vært den dominerende metodedisiplinen innenfor sosiolingvistikkk i lengre perioder. Når man bruker den kvantitative metoden, samles datamaterialet inn slik at det er sammenlignbart, dataene er av samme størrelse (Akselberg, 1997: 24). Den kvantitative delen i oppgaven består av utvelgelsen av informantene og de statistiske resultatene. Akselberg påpeker at metodens hensikt i sosiolingvistikken er at den gjør noe som umiddelbart ikke så lett kan måles til noe målbart.

I følge Akselberg kan man ved bruk av ulike metodetilnærminger klare å sammenlikne en uavhengig sosial faktor, som kjønn med en avhengig språklig variabel. Det kan videre gjøres en korrelasjonsstudie mellom de språklige - og sosiale variablene og kartlegge årsaksfaktorer. Eksempelvis kan man finne ut om språklige varianter endres hvis man endrer de sosiale variablene (Akselberg, 1997: 24-25). Den kvantitative metoden kjennes igjen ved at den typisk brukes i forskning som ønsker å trekke

statistiske generaliseringer ut fra ulike problemstillinger. Man vil gjerne skape en oversikt over større grupper eller samfunn (Grønmo, 1998: 81). Et kvantitativt resultat kan gi presise konklusjoner og mulighet til å skape en oversikt over store mengder data som uttrykkes i tall og mengdetermer. Den kvantitative tilnærmingen gir mulighet til å avdekke sammenhenger i omfattende samfunnsforhold (Grønmo, 1998: 96).

4.3 Den kvalitative metoden

Kvalitativ metode er en vitenskapelig metode som gir deg data som ikke kan uttrykkes i tall eller andre mengdeenheter (Grønmo, 1998: 74). I motsetning til kvantitative metoden, er ikke kvalitative metoden like etablert innenfor sosiolingvistikken, og av den grunn er det ikke like mange faste rammer rundt metoden. Hensikten til den kvalitative metoden er å fange opp eller klare å dokumentere det den kvantitative metoden ikke klarer å kartlegge (Akselberg, 1997: 26). I den kvalitative tilnærmingen kan en analyse og tolkning starte allerede i løpet av datainnsamlingen. I motsetning til en kvantitativ metode, er det her viktigere at forskeren selv deltar i den kvalitative innsamlingen. Å ha innsikt i hva man undersøker er viktig å ta med seg videre til analysen av data som neste steg i arbeidet. (Grønmo, 1998: 95).

4.4 En synkron og diakron analyse av språkmaterialet

Språkendring kan kartlegges i et språksamfunn gjennom to framgangsmåter som tar litt ulikt hensyn til det historiske tidsaspektet. Enten kan man sammenlikne språket til ulike aldersgrupper der forskjeller mellom gruppene kan indikere en språklig endring i tilsynelatende tid. Eller så kan man samle inn data til to ulike tidspunkt hos den samme aldersgruppen, der språkmaterialet fra de forskjellige gruppene, kan vise språklig endring i virkelig tid. Labov har utarbeidet en teori hvor forskjellene mellom kartlegging av språk i tilsynelatende og virkelig tid avklares. I *Principles of linguistic change, volume 1* (1994) presenterer William Labov forskjellene mellom en synkron og diakron analyse med henhold til kartlegging av et språksamfunn i tilsynelatende- og virkelig tid som i kombinasjon er den grunnleggende metoden for å kartlegge språkendringsprosessen (Labov, 1994: 63).

4.4.1 Tilsynelatende tid

Å studere språkendringsprosessen i tilsynelatende tid er i følge Labov den enkleste framgangsmåten. Da kartlegger man hvordan språkvarianter distribueres ulikt i de ulike aldersgruppene (Labov, 1994: 45-46). Problemet er at språk og livsfaser har et mer innviklet forhold til hverandre. Når språkendringer kartlegges i tilsynelatende tid er det viktig å ta høyde for at språket til individene som blir intervjuet også er preget av hvilken livsfase de er i. Med andre ord er ikke informanter fra ulike livsfaser fullstendig sammenliknbare. Eksempelvis vet vi at en tenåring i 1978 og en tenåring i dag, har fellestrekk i form av at de er tenåringer, og at perioden de er i, er den samme. Deres utgangspunkt til utfoldelse er likevel veldig forskjellig. Problemet ved denne framgangsmåten poengterer Labov slik:

If we discover a monotonic relationship between age and the linguistic variable, or a significant correlation between the two, then the issue is to decide whether we are dealing with a true change in progress or with age-grading (Hockett 1950), a regular change of linguistic behavior with age that repeats in each generation (Labov, 1994: 46).

De språklige forskjellene mellom livsfasene kan i følge Labov også bare representere et livsfasespråk. Samtidig poengterer Labov at det er en hensiktsmessig analyse, for man kan sammenlikne hvordan språktrekk oppfører seg forskjellig i de ulike livsfasene som er relevant i analysen av språkendringsprosessen i virkelig tid (Labov, 1994: 60).

4.4.2 Virkelig tid

Språkendringsprosessen vil ikke bli tilstrekkelig dokumentert hvis man ikke kartlegger distribusjonen av språktrekkene i virkelig tid. Når talemålet i et språksamfunn blir dokumentert til to ulike tider over en lengre tidsperiode, får man språkmateriale til å gjøre en analyse i virkelig tid. Gjennom å observere to generasjoner i samme livsfase til to tidspunkt kan man isolere språket fra livsfasen og dokumentere språkendringsprosessen som muligens kan fortelle hvordan utviklingen skjer eller har skjedd (Labov, 1994: 73).

It is obvious that distributions across age levels might not represent change in the community at all, but instead might represent a characteristic pattern of "age-grading" that is repeated in every generation (Hockett 1950 i Labov, 1994: 73).

Gjennom en analyse i virkelig tid unngår man at forskjellene mellom aldersgruppene kan være et resultat av livsfasespråk, og man kan være mer sikker på at forskjellene faktisk er et resultat av en endringsprosess (Hockett 1950 sitert av Labov, 1972: 163).

4.5 Dialektendringsprosessar sin metode

Dialektendringsprosessar tar sikte på å kartlegge fem forskjellige språksamfunn på Vestlandet i Norge. I Bergen er det tre bydeler som undersøkes, Bergenhus, Ytre Arna og Fana. Universitetet i Bergen arrangerte i 1978 en språkundersøkelse, TUB, Talemål hos unge i Bergen og har derfor lydopptak av ungdomsskoleelever fra 1978/79. Fana bydel ble delt i en ytre del og en sentral del. Gjennom den samme tilnæringsmetoden som TUB i 1978, er det mulig å sammenlikne språkmaterialet jeg samler inn i dag med det gamle materialet. Noen justeringer er gjort fra TUB, men det er et poeng at de rammene som ble satt den gang, blir fulgt i dag. Masterprosjektet som ble tildelt meg fra *Dialektendringsprosessar* går ut på at jeg skal kartlegge språksamfunnet rundt Nesttun, den sentrale delen i Fana bydel i Bergen. Fordi prosjektet ønsker å kartlegge et større samfunn skal resultatene være representative for språksamfunnet. Framgangsmåten til *Dialektendringsprosessar* følger metoden om *tilfeldig utvalg* som ble innført av William Labov med hans sociolingvistiske studier i New York på 1960-tallet (Akselberg, 1997: 29). Den tilfeldige utvalgsmetoden innebærer at informantenes eneste utvalgs-kriterium er begrenset til at de kommer fra og bor i språksamfunnet i dag. Selv om det er et begrenset antall informanter, er de tilfeldig valgt og kan være representere språksamfunnet. Utvalgs-kriteriet for informantene vil styrke språkmaterialets holdbarhet. Kriteriene for utvelgelsen av informantene og innsamlingsarbeidet med intervju er den samme for alle de øvrige språksamfunnene *Dialektendringsprosessar* undersøker. Dette gir en mulighet til at også resultatene fra de forskjellige språksamfunnene kan sammenliknes.

4.6 Min metode

Metode min består av ulike metodiske tilnæringsmåter. Informantene er trukket ut etter en kvantitativ metode. Intervjuene er kvalitative, og jeg vil gjøre en kvantitativ analyse av det språklige materialet. Jeg vil nå presentere de sosiale variablene som skal korreleres med de språklige dataene i analysen.

4.6.1 Sosiale variabler

En språkbrukers språk påvirkes etter hvilke sosiale grupper individet hører til i. De makrososiale variablene som alle individer i et samfunn kan deles inn i, er alder, kjønn, etnesitet og sosial klasse (Mæhlum, 2006b: 111).

Mine 28 informanter deles i tre aldersgrupper, og hver aldersgruppe er fordelt likt mellom kjønnene.¹⁰ Sosial gruppering hadde jeg ikke som et utvalgskriterium, så her er gruppene mer ulike. I valget av sosiale variabler var hovedkriteriet som sagt, at variablene skulle være målbare enheter. I en kvantitativ sosiolingvistisk studie kan språklige variabler måles opp mot ulike målbare sosiale variabler.

4.6.2 Alder

Alder kan være en indikator som viser språkendring i et samfunn. Har det nylig skjedd en språkendring, vil den yngre delen av befolkningen i større grad bruke det nye trekket. Desto eldre en innbygger er, desto mindre vil han eller hun benytte seg av dette nye språktrekket. Gjennom aldersgrupperinger kan man observere den historiske endringen til språket (Akselberg, 1006: 220). Aldersdistribusjonen for en variabel kan være en viktig pekepinn på om det har skjedd en språklig endring i språksamfunnet (Romaine, 2000: 82).

4.6.3 Kjønn

Språklig variasjon kan være betinget av kjønn. Tidligere sosiolingvistisk forskning har vist at språket kan være styrt av kjønnsrollemønsteret i samfunnet. Sandøy hevder at kvinner står i en mindre trygg sosial posisjon enn menn som kan markere sin sosiale status gjennom yrke. Av den grunn bruker kanskje kvinner flere prestisjeformer i språket for å markere sin sosiale status (Sandøy, 1996: 107).

4.6.4 Sosiale grupper

Informantene mine skal også deles inn i sosiale grupper. Jeg bruker den marxistiske inndelingen som Finn Gabrielsen brukte i *Eg eller je?* i en sosiolingvistisk granskning av det yngre talemålet i Stavanger. Gabrielsen prøver å knytte sosial identitet til den

¹⁰ Midtgruppen har én kvinne mer.

marxistiske modellens ideologibegrep. Ulike sosiale identiteter gir innsikt i talemålsvariasjon (1984: 54). Tradisjonell marxistisk inndeling av sosiale grupper baserer seg på en klasseinndeling. Et individ plasseres i en klasse ut fra fire kriterier. For det første ser man hvilket forhold individet har til produksjonsmidlene. For det andre ser man hvilken rolle de har i en samfunnsmessig organisering av arbeidet. For det tredje vurderer man hvor mye av rikdommen i samfunnet man har kontroll over. Den siste gjelder hvordan man skaffer seg disse rikdommene (Gabrielsen, 1984: 55).

De sosiale klassene deles inn i tre, samfunnsklasse 1, 2 og 3. Samfunnsklasse 1 inneholder borgerskapet. Denne gruppen deler Gabrielsen i tre kategorier. Den første omtales som ”klassiske” kapitalister. Den neste er funksjonærer i toppstillinger enten innenfor privat eller offentlige virksomheter, og den tredje er funksjonærer i statlige stillinger. Samfunnsklasse 2 definerer Gabrielsen som den gruppen som har mest flytende grenser. Hvem som tilhører denne gruppen, kan være vanskelig å definere. I utgangspunktet består gruppen av småborgerskapet. Gruppen utgjør egentlig ikke en gruppe etter marxismen, (jf. Gabrielsen), men består av yrkesgruppen som verken tilhører samfunnsklasse 1 eller arbeiderklassen. I samfunnsklasse 2 finner man både ånds- og kroppsarbeidere. Den tredje samfunnsklassen er arbeiderklassen. Personer som driver med fysisk arbeid, havner i denne klassen. De arbeider gjerne for en virksomhet som kan finne seg innenfor både privat – og offentlig sektor, og det kan omhandle arbeid som både er faglært og ufaglært (Gabrielsen, 1984: 57).

4.7 Utvalg av informanter: Hvem skal jeg intervju?

I følge Statistisk Sentralbyrå bodde det i januar 2010, 37 821¹¹ innbyggere i Fana bydel, og i mitt forskningsprosjekt har jeg intervjuet 28 personer som bor i nesttunområdet i Fana. Dette er ikke mange informanter, men ved å trekke ut informantene tilfeldig kan informantene likevel representere språksamfunnet. Den kvantitative utvalgsmetoden gikk ut på at hvert 20. navn fra telefonkatalogen ble trukket ut og kontaktet med forespørsel om de ville stille til intervju.

¹¹ <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/folkemengde/tab-2010-03-11-24.html>

4.7.1 Panelinformanter

Panelinformanter brukes når man vil foreta en undersøkelse i virkelig tid gjennom å intervju samme informanter til to ulike tidspunkt. Panelstudium ble introdusert av Labov og innebærer at man intervjuer informanter først på ett tidspunkt og deretter til et nytt tidspunkt gjennom den samme intervjumetoden (Labov, 1994: 76). Det senere tidspunktet er gjerne en generasjon senere enn første opptak, dvs. ca. 30 år. Tre av informantene som ble intervjuet under TUB-prosjektet i 1978/79, intervjuet jeg igjen i 2010/11.

4.7.2 Trendinformanter

Det er ikke alltid mulig å intervju de samme informantene en gang til i en senere studie. Likevel er det muligheter for å gjøre en språkstudie i virkelig tid. Dette kan man gjøre ved å innhente nye informanter, trendinformanter, til undersøkelse av samme språksamfunn til et nytt tidspunkt. Gjennom den samme tilnæringsmetoden henter man nye informanter fra samme språksamfunn. Jeg vil bruke nye informanter fra samme språksamfunn som TUB gjorde i 1978/79. Jeg står da med ett materialet fra 1978 og ett fra 2010/11 som gir muligheter til å gjøre en språklig analyse i virkelig tid av språksamfunnet (Labov, 1994: 76).

4.7.3 Aldersgruppen fra 1978/79

TUB samlet inn data i tidsrommet fra 1978-1979 i Bergen. Prosjektet sitt hovedmateriale var opptakene fra ungdomsinformantene, som var født mellom 1962-1964. Den gangen gikk de i 8. og 9. klasse, noe som i dag tilsvarer 9. og 10. klasse. Disse opptakene ble gjort på elevenes skoler, og i Fana var det Rå og Slåtthaug ungdomsskole som ble brukt.¹² Jeg fikk lister over informantene fra 1978/79 og fikk tak i tre av de samme informantene som sa ja til å stille til intervju. To av informantene gikk på Slåtthaug ungdomsskole, mens den tredje informanten gikk på Rå ungdomsskole. Etter min forståelse skulle Rå ungdomsskole representere ytre Fana i TUB, mens Slåtthaug ungdomsskole representerte Fana sentrum. Panelinformanten fra Rå ungdomsskole måtte likevel bli brukt fordi det ikke var mulig å oppdrive flere potensielle informanter fra Slåtthaug ungdomsskole

¹² TUB

Det viste seg i innsamlingsarbeidet at det var litt mer komplisert å avgrense elevene og befolkningen på grunnlag av hvilke ungdomsskoler de hadde gått på. Skolekretsene til ungdomsskolene endres gjerne fra år til år, og det rekrutteres elever fra ytre Fana. I tillegg har ikke de eldre informantene gått på ungdomsskoler, så det viste seg å være lettere å ta utgangspunkt i hvilken barneskole de hadde gått på. Når denne avgjørelsen ble tatt, passet likevel den tredje panelinformanten fordi han hadde gått på én av de tre barneskolene som rekrutterer elever til Slåtthaug ungdomsskole i dag. Det er ikke den ideelle situasjonen at han gikk på ungdomsskolen som skulle representere den ytre delen av Fana i TUB, men det var den eneste muligheten jeg hadde for å få tre panelinformanter.

4.7.4 Tre aldersgrupper i 2010/11

Kravet til deltakelse var at informantene skulle bo ha vokset opp og ha bodd i nesttunområdet siden seks års alderen, at de snakket en form for vestnorsk, og at de bodde i nesttunområdet i dag. Det var ikke krav om at foreldrene skulle komme fra samme området slik det var i TUB-undersøkelsen. Dette siste metodiske valget ble gjort fra prosjektets side fordi det vil være vanskelig å få tak i noen informanter som passer til denne profilen. I bakgrunnskjemaene skrev yngreggruppen hvor foreldrene kommer fra og hvilket språk de snakker. Bakgrunnsopplysningene kan brukes videre i en analyse av resultatene hvis det viser seg at noen av informantene har noen avvikende dialekttrekk i forhold til språksamfunnet.

Eleveinformantene er hentet fra to ungdomsskoler fordi jeg endret grunnlaget for elevuttrekning fra TUB i 1978 (jf. 4.7). Yngreggruppen består av ti informanter fra Slåtthaug ungdomsskole og fire informanter fra Hop ungdomsskole. Midtgruppen min i er alderen mellom 35-50 år og består av sju informanter. TUB gjorde ikke opptak med en eldre gruppe i nesttunområdet i 1978/79, så av den grunn kan ikke jeg gjøre en diakron analyse av denne aldersgruppen.

Nå har jeg diskutert og presentert den metodiske teorien bak prosjektet mitt. I de kommende delkapitlene vil jeg presentere selve arbeidsprosessen med innsamlingsarbeidet i språksamfunnet rundt Nesttun.

4.8 Et representativt utvalg av informanter

Gunnstein Akselberg og Britt Mæhlum beskriver i *Sosiolingvistisk metode* at en systematisk utvelgelse av informanter vil si at man trekker ut individer fra en befolkningsoversikt. Ambisjonen er å klare å få et informantutvalg som er representativt for en befolkningsgruppe.

4.8.1 De yngre informantene

I forbindelse med at holdningsundersøkelsen som *Dialektendringsprosesser* holdt på 9. trinn på Slåtthaug ungdomsskole i 2010, fylte alle elevene ut et bakgrunnskjema for deres dialekt og bosted (jf. vedlegg 3). Disse skjemaene ble brukt til å trekke ut de elevene som jeg skulle intervju. Uttrekningen ble gjort tilfeldig ut fra bakgrunnskjemaene. Skjemaene ble delt opp etter kjønn, det ble trukket ut fem jenter og fem gutter. Det ble i første omgang gjort parintervju med seks elever. Disse intervjuene viste seg å være for korte til å oppfylle kravene *Dialektendringsprosesser* hadde satt med en halvtimes tale per informant. Av den grunn valgte jeg å intervju fire elever til på skolen. Dette gjorde jeg for å få mer språkmateriale og et høyere informanttall som ville styrke det empiriske materialet. Som en følge av at jeg valgte å endre grensene til språksamfunnet, intervjuet jeg også fire elever ved Hop ungdomsskole.

4.8.2 Midtgruppen og eldre informantene

Midtgruppen var informantene mellom 35 og 50 år som ble trukket med hvert 20. navn fra telefonkatalogen. Jeg sjekket alder til de uttrukne navnene i skattelister for å se om de potensielle informantene passet innenfor aldersspennet til informantgruppen. Hvis de hadde riktig alder, ringte jeg spurte om de ville stille til intervju. Hvis de sa ja, spurte jeg om de var født og oppvokst i språksamfunnet. Var informantene villige til å bli intervjuet, ba jeg dem om å verve en venn med samme alder, oppvekstbakgrunn og som bodde innenfor språksamfunnets grenser. Denne rekrutteringsmetoden blir kalt nøsting og gjør at informanten selv får velge samtalepartner til intervjuet samt at vennen blir tilfeldig valgt fra samme kriterier som personen jeg kontaktet selv.

I informantgruppen mellom 65-80 år er alle informantene trendinformanter. Jeg brukte den samme framgangsmåten som ved uttrekking av trendinformantene i

midtgruppen. De informantene som sa ja, vervet hver sin trendinformant og til sammen ble det seks informanter, tre kvinner og tre menn, i denne gruppen.

Midtgruppen kan deles mellom trend- og panelinformanter. Trendgruppen består av informanter som er tilfeldig utvalgt fra språksamfunnet, mens panelinformantene er gruppen som TUB intervjuet i 1978. Den gangen var disse informantene ungdomsskoleelever. I min undersøkelse fungerte de to panelinformantene som bodde i språksamfunnet både som trend- og panelinformanter. Mine panelinformanter hadde ikke mulighet til å verve en venn som oppfylte kriteriene til informantgruppen til intervjuet. Som en løsning intervjuet jeg to panelinformanter alene. Den tredje panelinformanten intervjuet jeg sammen med en venn som bodde utenfor språksamfunnet. Selv om jeg ikke kunne bruke språkmaterialet fra den andre informanten opprettholdt rammen om parintervju som er satt for å få naturlig tale fra informantene. Av ungdommene fra 1978 var det bare disse tre som ville stille til nytt intervju, så i forbindelse med panelinformantene tok jeg et praktisk metodisk valg og lot disse bli intervjuet alene. Det var viktigere å intervju panelinformantene enn å følge rammene for intervjukonteksten.

4.8.3 utfordringer med uttrekningsmetoden

I utvelgelsesprosessen måtte jeg ta både metodiske og praktiske valg for å få gjennomført intervjuene. Av de praktiske valgene dreide det seg om mulighetene for å få tak i de informantene som jeg ønsket å bruke. Intervjuene skulle skje innenfor en rimelig tidsramme samtidig som de skulle følge rammen som var satt for dem. Ett krav var at intervjuene skulle foregå i par. Parintervju ville øke gyldigheten til språket til informantene fordi de blir mer komfortable og ville snakke mer naturlig når de var i flertall. Alle intervjuene mine ble ikke parintervju. Jeg måtte ta et praktisk metodisk valg for å få intervjuet noen av informantene og godta at de ikke klarte å rekruttere en venn med til intervjuet. Blir det tatt for mange slike praktiske beslutninger på bekostning av de forhåndsbestemte kravene, kan man risikere at man går for langt vekk fra metoden som var bestemt ved prosjektets start. Får metoden for mange ”gråsoner”, blir det vanskelig å sammenlikne resultatene statistisk i ettertid. Det er derfor gjennom hele intervjuprosessen en fin linje mellom praktiske - og metodiske valg.

4.8.4 utfordringer ved uttrekning av elevinformanter

Flere av elevene ved Slåtthaug ungdomsskole kommer fra ytre områder av Fana. Dette var jeg ikke klar over før jeg intervjuet elevene. Derfor er to av elevinformantene mine fra ytre Fana et område som egentlig er utenfor språksamfunnet mitt (jf. 2.1). Informantene er likevel med i informantgruppen min på grunn av deres tilhørighet til språksamfunnet. Fordi min uttrekningsarena for ungdomsinformantene er på Slåtthaug ungdomsskole, er det rimelig å regne disse elevene som en del av språksamfunnet.

Ved Hop ungdomsskole som er den andre skolen i nesttunområdet, ba vi derfor skoleledelsen om bare å trekke tilfeldig ut elever som kom fra nærområdet rundt Nesttun og Paradis. Dette var en praktisk metodisk avgjørelse som ble tatt for å få informanter som kommer fra det språksamfunnet jeg ville studere. Selv om jeg beholdt de to elevene som bor i ytre områder av Fana, ville jeg ikke risikere å få flere slike informanter i språkmaterialet mitt.

4.8.5 Panelinformant som ikke lenger bor i språksamfunnet

Det viste seg at min ene panelinformant ikke lenger bodde i nesttunområdet og ikke kunne være trendinformant for språksamfunnet i dag. Han ble likevel intervjuet og brukt som panelinformant i den kvalitative studien fordi jeg ikke klarte å få tak i andre panelinformanter. En panelinformant skal ideelt sett kunne brukes både i panel- og trendstudien. Fordi jeg valgte å beholde informanten som panelinformant, måtte jeg derfor intervjué én ekstra informant i midtgruppen i språksamfunnet.

4.9 Innhenting av informanter

Den grunnleggende forutsetningen for hvem som skulle bli intervjuet, var at ingen skulle velges ut fra deres språk. Tilfeldigheten rundt en uttrekning er en viktig forutsetning slik at språkmaterialet beholder sin gyldighet og holdbarhet i forhold til undersøkelsens hensikt.

Informantgruppene mine er ikke store nok til å kalle dem et representativt utvalg av språksamfunnet. Sammen skal de være som en miniatyrkopi av språksamfunnet (Akselberg og Mæhlum, 1998: 76). Når jeg skal gjøre en kvantitativ analyse av resultatene, skal det ideelt sett være så stort utvalg informanter som mulig. Men samtidig setter innsamlingsmetoden flere begrensninger blant annet fordi det er tidkrevende. I

tillegg er det i ettertid et stort analytiske arbeid som gjør at man også må begrense informantantallet. I sosiologiske undersøkelser arbeider man gjerne med et minimum på ti prosent av en befolkningsgruppe for å få en representativ gruppe. Bruk av spørreskjema er en metode som gjør dette mulig.

I 1978 var der tre barneskoler: Midtun, Smørås og Ulsmåg som rekrutterte elever til Slåtthaug ungdomskole. Da jeg startet innsamlingen av materialet, begynte jeg med å intervju elever på Slåtthaug ungdomsskole. Dette var tre gutter og tre jenter som ble tilfeldig valgt ut fra tiende klasse i 2010. Det viste seg å være mer komplisert å sette grenser for språksamfunnet mitt. For det første er ikke nesttunområdet noen administrativ enhet som en bydel. For det andre er språksamfunnet en del av en by uten geografiske ”grenser”. Det viste seg at i innsamlingsarbeidet mitt ble det viktig å holde tungen beint i munnen. Etter å ha støtt på det første problemet med elevene mine (jf. 4.6.1), utviklet utfordringene seg da jeg skulle intervju voksne i området.

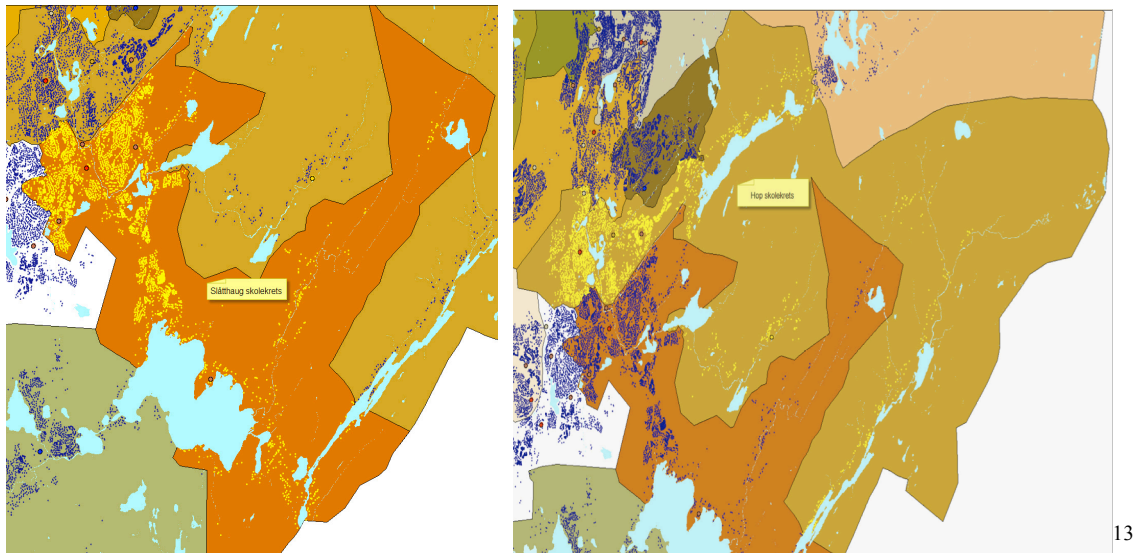
I utgangspunktet trodde jeg det ville være enkelt å ta utgangspunkt i poststedet Nesttun og postnumrene som hørte til. Jeg bruke telefonlistene fra området som grunnlag for uttrekningen av informanter. Da det viste seg at Nesttun har femten postnummer som også strakte seg langt over de opprinnelige grensene som var satt, måtte jeg begrense søket noe mer. Fra 1978 har det vært en enorm utbygging hvor store områder som tidligere var skog og mark, er bygd ut med boliger. Jeg tilspisset spørsmålene jeg stilte til dem jeg trekte ut og kontaktet og spurte også hvilken barneskole de hadde gått på. Dette ga meg en ekstra forsikring om at de faktisk kom fra det som ble betegnet som ”Fana sentrum” i 1978.

Under innsamlingsarbeidet ble jeg usikker på om grunnlaget for uttrekningen var representativ for hele nesttunområdet. Når jeg fulgte TUB-undersøkelsen sin inndeling, fikk jeg ikke med det som jeg vil definere som hele nesttunområdet. Derfor valgte jeg å inkludere skolekretsen til Hop ungdomsskole i språksamfunnet. Dette gjorde jeg fordi Slåtthaug ungdomsskole ligger sør for Nesttun, mens Hop ungdomsskole ligger nord for Nesttun. På grunn av utbygging blant annet i områder som Kringlebotn, Helldalsåsen, og Apeltun, er skolekretsene blitt endret siden 1978. Tidligere soknet barna fra Kringlebotn til Slåtthaug ungdomsskole, mens i dag sokner de til Hop ungdomsskole. For det andre viste det seg at flere av de voksne informantene bodde i områder med postadresse

Nesttun, men soknet til Hop ungdomsskole. Den siste grunnen til at jeg ville endre området, var fordi jeg ønsket å ha poststedet Paradis med. Området ligger litt sør for Nesttun og nærmere Nesttun enn mange områder som har Nesttun som poststed. Paradis har to postnummer, men det var bare det sørligste nummeret som ble interessant for mitt språksamfunn, i henhold til skolekretsen til Hop ungdomsskole.

For å gjøre det lettere å forstå hvordan området jeg arbeider med ser ut, har jeg fått tak i to kartutsnitt fra Bergen kommune som viser skolekretsene til de to ungdomsskolene jeg baserer mitt språksamfunn på. Det første bildet er Slåtthaug ungdomsskole sin skolekrets i dag. På kartutsnittet kan man se hvordan skolekretsene omslutter området rundt Nesttun.

Figur 5: Slåtthaug skolekrets og Hop skolekrets

På kartet til venstre er Slåtthaug skolekrets markert i en oransje farge. På kartet til høyre er Hop skolekrets markert i lysebrunt. Nesttun er markert som gule flekker og ligger delvis i det oransje feltet på kartet til Slåtthaug skolekrets i venstre hjørnet. På kartet over Hop skolekrets er Nesttun også markert med gule flekker til venstre på kartet. De gule flekkene deles mellom skolekretsene.

¹³ Kilde: Bergen kommune, Fagavdeling barnehage og skole

4.10 Hvilket materiale ble samlet og hvordan

Intervjuene mine bestod av fire deler: Fri samtale, språkoppfatninger, en folkelingvistisk del og en språklek del. Alle intervjuene med de voksne, med unntak av ett, ble gjort hjemme hos informantene. Intervjuene med yngregruppen ble gjort på skolen i skoletiden. Rammene til intervjuene var halvstrukturerte hvor jeg fulgte en intervjuguide som styrte samtalen til en viss grad. Jeg vil nå presentere de ulike delene av intervjuguiden, men først vil jeg diskutere hvordan man får fram den naturlige talen i et intervju og hvilke utfordringer dette bringer.

4.10.1 Intervjuene

Under intervjuet fikk jeg belegg på de språklige variablene jeg vil undersøke, samt bakgrunnsinformasjon fra informantene og om språksamfunnet. Det er viktig at intervjueren ikke stiller altfor direkte spørsmål til dem som blir intervjuet, slik at intervjuer ikke påvirker informantene til å respondere på måter de kanskje ikke ville gjort i naturlig tale (Akselberg, 1997: 26-27). Jeg ønsket å skape en mest mulig naturlig talesituasjon for informantene i intervjusituasjonen. Informantene skulle være så komfortable i situasjonen at de glemte hvem de snakket med, og at mikrofonene stod foran dem på bordet.

Det var ulike utfordringer med de forskjellige aldersgruppene. Det som ofte gikk igjen som en utfordring hos elevene, var at flere av dem hadde vanskeligheter med å føle seg komfortable nok til å snakke og utlevere seg selv til en fremmed intervjuer i intervjusituasjonen. Hos de eldre informantene var dette ikke et problem. I intervjuene med dem var det heller et problem at de snakket for mye, altså at jeg fikk problemer med å strukturere samtalen. Interaksjonen i intervjuene kan defineres som til dels åpen, og hvert nye spørsmål jeg stilte, var like avhengig av det foregående svaret fra informantene som av intervjuguiden. I tillegg til at jeg gjorde interaksjonen naturlig og lett mellom meg selv og informantene, passet jeg på at vi kom innom alle samtaleemnene til intervjuet. I forhold til at intervjuene skulle ha samme struktur slik at de er sammenliknbare, ble intervjuenes struktur og innhold likevel noe forskjellig. Når man skal samle inn kvantitative data med en kvalitativ metode, er det viktig at datamaterialet bygger på sammenliknbarhet. Svarene fra informantene skal være likeverdige. Aldersmessig er ikke

informantene homogene som gruppe. Og det var av den grunn vanskelig å gi samtalen én type stimulans slik at de responderte på noenlunde samme måte. I praksis betydde dette at jeg med de unge informantene i mye større grad måtte stille spørsmål, i noen tilfeller nærmest grave etter en respons. Blant de eldre ble det en utfordring i språkdelen av intervjuet (se vedlegg 4).

Som en del av den kvalitative undersøkelsen, vil jeg prøve å skape et mer konkret bilde av hvordan språksituasjonen er i nesttunområdet. Gjennom innsamlingsmetoden fikk jeg også mer enn bare språkmaterialet, jeg fikk også opparbeidet en forståelse og innsikt i hvordan ”livet er i nesttunområdet”. Når en skal undersøke hvordan identitetsmarkørene i språket fungerer, er det en utmerket måte å samle inn informasjon gjennom det kvalitative studiet, intervju. Jeg er selv fra Fana, og som intervjuer opererer jeg kanskje innenfor de samme kulturelle kodene.

4.10.2 Intervjuguide

Intervjuguiden hjalp å holde samtalen i gang gjennom hele intervjuet. Spørsmålene hadde til hensikt både å få belegg på språktrekk og å samle informasjon om nesttunområdet. Det var også et viktig poeng å få bakgrunnsopplysninger om den enkelte informanten. Om han eller hun var en som oppholdt seg mye i andre bydeler eller i Bergen sentrum, var viktig for meg å vite. I midtgruppen var det blant annet viktig å finne ut hvor arbeidsplassen til informanten lå, og hvor deres vennekrets og familie bodde. Alle disse ekstra bakgrunnsopplysningene er sosiale faktorer som jeg vil bruke i analysearbeidet av språkmaterialet. Det sosiologiske materialet som kartlegges gjennom intervjuet er kanskje like viktig som språket, fordi det er denne informasjonen som gir meg mulighet til å gi svar på årsaksfaktorer rundt språket til individene.

4.10.3 Fri samtale

Den første delen av intervjuet er det *Dialektendringsprosessar* har valgt å kalle *fri samtale*. Samtalen er delvis styrt av meg som intervjuer og intervjuguiden min. Styrringer foregår på den måten at jeg stiller spørsmål om ulike tema som både omhandler den enkelte informants liv, og hvordan det er å bo i det området de bor i. Guiden er tilrettelagt slik at spørsmålene skal passe til den gjeldende aldersgruppen. Som følge av dette,

opererer jeg med en del til de unge informantene og en del for de eldre. Informantene får her en mulighet til å snakke fritt seg imellom. Målet med denne delen av intervjuet er å skape en best mulig etterligning av en autentisk samtale, altså en samtale som informantene kunne hatt seg i mellom seg i en privat sammenheng (se vedlegg 4). Som jeg diskuterte under kvantitativ metode, kan det være et problem at intervjuene ikke inneholder den samme strukturen og oppbyggingen. Hvis intervjuene er for ulike, vil det være mer komplisert å sammenlikne dem, noe som er en velkjent utfordring for undersøkelser som tar i bruk en kvalitativ metodetilnærming. Når man skal analysere kvantitativt og lage statistikk over språkvariablene, gjør det ikke noe om innholdet i samtale er ulike. Hvis man har som hensikt å kryssføre språklige resultater hos informantene med for eksempel informasjon om informantene liker å dra mye inn til Bergen sentrum, vil det derimot bli et problem om bare noen av informantene har svart på dette spørsmålet. Slike mangler i innholdsdelen av intervjuene kan føre til at man blir tvunget til å ta metodiske beslutninger om å la være å ta med slike bakgrunnsopplysninger i analysen. Hvis det viser seg at det er flere slike ulikheter på mange tema, kan dette føre til at empirien må samles inn på nytt. Det er derfor viktig at slike mulige fallgruver blir oppdaget på forhånd før intervjudelen av undersøkelsen starter. Det som skal undersøkes, må være klart på forhånd, slik at man ikke endrer hensikten underveis i arbeidsprosessen.

4.10.4 Språkoppfatninger

Den andre delen av intervjuet omhandler folkelingvistikk, dvs. innbyggerne i språksamfunnet sitt syn på språket. I denne delen av intervjuguiden er spørsmålene mer konkrete enn i den første. I flere av intervjuene blir samtalen derfor mer preget av at det er en intervjusituasjon. Når informantene forteller meg hva de mener om språket og språksamfunnet sitt, gir det meg en innsikt som jeg nødvendigvis ikke har når jeg ikke lenger er en del av samfunnet.

4.10.5 Høytlesning av setninger.

Vinklingen til dette prosjektet handler om en slags dualitet i bergensdialekten med høystatus- og lavstatusvarieteteten. Av den grunn var jeg interessert i å få informantene til å gi meg mer informasjon om denne forskjellen. Folkelingvistikkdelen gikk ut på at jeg

leste opp seks setninger to ganger. Først leste jeg setningene med høystatusvarietet, deretter så med lavstatusvarietet (Se intervjuguide, markørsetninger i vedlegg 4). Formuleringen til spørsmålet mitt lød: Kommenter disse setningene. Jeg ville ikke stille noe mer konkret spørsmål enn dette fordi jeg ville ikke gi informantene noen meninger eller kategorier å plassere varietetene etter. Målet var å få informantene til å snakke om flere av variablene jeg har valgt å undersøke. Når jeg leste opp setningene, fikk de konkrete eksempler på den ene og den andre varianten, noe som gjorde at det ble lettere for dem å skape et språk om språket. Selv om dette ikke var like lett for alle, var det veldig interessant å få et mer konkret innsyn i språksamfunnet deres.

En svakhet ved denne testen kan være at jeg selv snakker ”finbergensk”. Det mest ideelle hadde vært at en som bruker ”gatevarianten” leste setningene med lavstatusvarietetsuttale. Selv om jeg leste begge variantene av setningene, vil jeg likevel mene at eksperimentet ble vellykket. Labov lagde en lignende test som han kalte ”*linguistic insecurity test*”. I denne testen lagde han en liste over sosialt markerte varianter og spurte informantene hvilke former som er riktig, og hvilke de bruker selv. Labov mente da at han kunne avsløre hvilke språkbrukere som ble mer påvirket av prestisjeformer enn andre (Labov, 1972: 216). Jeg hadde det samme målet om at informantene skulle avsløre sin språkidentitet for meg ved at de fortalte meg om de brukte den ene eller andre setningen. Jeg fikk også kommentarer fra informantene om hvilke setninger som var ”fine” og ”stygge”. Slik kunne jeg på samme måte som Labovs ”*linguistic insecurity test*” finne hvilke informanter som muligens kan være mer påvirket av prestisjeformer. Likevel var hovedpoenget med setningsopplesningen å få fram kontrasten mellom varietetene og at informantene skulle gi meg en mer utdypet respons på forskjellene om hvilke variabler som markerer forskjellen mellom høystatus- og lavstatusvarietetene.

4.10.6 Språktegninger og lek

For å få belegg for språktrekkene som ikke er så veldig frekvente hadde jeg laget seks tegninger for å få informantene til å realisere disse språktrekkene. Leken bestod av at jeg viste informantene noen enkle tegninger, og til hver tegning stilte jeg forskjellige

spørsmål om hva de så på tegningene. Oppgaven viste seg å være vanskelig for de eldre informantene, så derfor skulle samme variabel kunne bli realisert til flere av tegningene.

Hvert intervju ble avsluttet med et spørsmål hvor informantene skulle late som at de gikk på tur og møtte noen turgåere som de ønsket å finne ut hvor skulle gå. Informantene ble bedt om å fortelle meg hva de ville sagt i en slik situasjon. Her var målet å få informantene til å realisere 3. pers. fler. pronomenet [de:kə] eller [døk:ək]. Når jeg som intervjuer styrte ordet og spørsmålene i samtalen, var det ikke så sannsynlig at én av informantene ville tiltalt meg eller den andre informanten med dette ordet. Derfor var dette spørsmålet nesten de eneste gangene i intervjumaterialet at denne variabelen ble realisert.

4.10.7 Utfordringer ved metoden: ”The vernacular” og ”the observers paradox”

Labov presenterer paradokset om at man ønsker å kartlegge autentisk tale samtidig som man systematisk skal observere situasjonen der språket blir snakket.

The observers paradox: the aim of linguistic research in the community must be to find out how people talk when they are not being systematically observed; yet we can only obtain these data by systematic observation (Labov, 1992: 209).

”The vernacular” er betegnelsen Labov gir det autentiske språket til informantene. Det beste utgangspunktet man har for å kartlegge språket i et språksamfunn, er, i følge Labov, nettopp ved å analysere dette språket. ”The vernacular” vil informantene først snakke hvis de ikke lenger er observant på at talen deres blir tatt opp på bånd (Labov, 1972: 208). I intervjusituasjonen gjorde jeg derfor alt jeg kunne for å skape en avslappet stemning i samtalen. Det er en fordel at jeg som intervjuer snakker bergensk i forhold til at det gjør situasjonen mer autentisk, men på den annen side er det en mulig risiko for at jeg kan ha påvirket det autentiske språket til informantene fordi jeg snakker ”finbergensk” som har mer prestisje i språksamfunnet.

[...] whenever a subordinate dialect is in contact with a superordinate dialect, answers given in any formal test situation will shift from the subordinate towards the superordinate in an irregular and unsystematic manner. The terms ”superordinate” and ”subordinate” here refer to any hierarchical social dimension equivalent to ”prestige” and ”stigmatized” (Labov, 1972: 213).

Noe som taler imot Labovs påstand, er at i språksamfunnet mitt høres begge språkvarietetene i det daglige, noe som muligens kan gjøre at språket til informantene ikke ble påvirket. Det formelle aspektet ved en intervjusituasjon er jeg usikker på om er så formelt lenger. Det virket i hvert fall ikke som at informantene så på meg som noen autoritetsperson i intervjusituasjonen.

4.10.8 Validitet og reliabilitet

Validitet er et generelt vitenskapelig krav som omhandler hvorvidt resultatene er relevante i forhold til problemstillingen, mens prinsippet om reliabilitet omhandler at datainnsamling har skjedd med en generell vitenskapelig metode (Akselberg og Mæhlum, 2006: 73).

I 3.4.3 skrev jeg at Trudgill hevdet at i språksamfunn hvor det er to motstridende språkvarianter, vil språkbrukeren som snakker språkvarianten som ikke er den dominerende, mest sannsynlig akkomodere språket sitt etter prestisjevarianten. Ut fra dette, og som nevnt tidligere, kan derfor jeg som intervjuer ha påvirket informantene til å bruke flere høystatusvarianter enn de vanligvis gjør. Altså kan min varietet ha svekket resultatenes reliabilitet.

4.10.9 Masketester og dialektrangering

For å måle underbevisste og bevisste reaksjoner på språk utførte *Dialektendringsprosessar* masketester. Undersøkelsen bygger på Niedzielski og Preston sin språktrekant fra 2003, som sikter på å få en fullstendig beskrivelse av språkbruk i en samfunnskontekst. Ettersom ingen språkendring kan skje i et sosialt vakuum, må man derfor alltid inkludere samfunnsmessige forhold i språkundersøkelser. Språkbrukernes holdninger forteller om den språklige situasjonen. I språktrekanten til Niedzielski og Preston er *faktisk språkbruk* plassert i ett hjørne, *bevisste reaksjoner til språk* i ett hjørne og *underbevisste reaksjoner* i ett (jf. figur 4). Resultatene fra holdningsundersøkelsen gjør at jeg har data fra alle tre hjørnene i trekanten og kan dermed gi en fullstendig beskrivelse av språket i nesttunområdet i en samfunnskontekst.

Masketestene ble gjort på fem ungdomsskoler i fem ulike bydeler i Bergen: Ytre Arna, Bergenhus, Årstad, Fana og Ytrebygda. På hver skole ble det holdt masketester på hele klassetrinn, enten med 9.- eller 10. klassinger. På hvert trinn ble det holdt to kjørt

typer masketester. Hver test bestod av 15 kvinnestemmer som snakket ulike dialekter og dialektvarieteter. Disse kvinnene snakket om det samme, nemlig veibeskrivelse til Konsertpaleet, kinoen i Bergen. I den ene testen var det to strilestemmer med blant disse 15 stemmene, mens i den andre ble disse byttet ut med to østlandsstemmer, en med høystatusvarietet og en med lavstatusvarietet. Dette ble gjort for å se hvordan østlandsk og stril ble rangert underbevisst. Den andre delen av testen bestod av en bevisst rangeringsdel. Da fikk elevene vite at de skulle rangere dialektene etter hvilke de synes var finest og nedover til minst fin. Gjennom denne undersøkelsen fikk vi både testet elevenes underbevisste og bevisste holdninger til dialektene i undersøkelsen.

4.10.9.1 Rangering

I den underbevisste rangeringsdelen i masketesten skulle informantene vurdere personene de hørte på opptaket etter følgende åtte egenskaper: ”klok, selvsikker, seriøs, spennende, målrettet, kul, til å stole på, liker du henne” (jf. vedlegg 16). For hvert beskrivende adjektiv, skulle informantene krysse av på en skala fra en til sju, hvor kryss på 1 betydde mest av dette adjektivet, mens kryss i den andre enden av skalaen betydde minst av denne egenskapen.

Etter masketesten skulle elevene også rangere dialektene med en poengskala fra 1-9. Her fikk de ikke høre noe stemmeopptak, men rangerte ut i fra stedsnavn og dialektnavn. I denne delen av undersøkelsen testet vi elevenes bevisste holdninger til dialektene. Hvilke dialekter informantene synes er ”pene” og ”stygge”, er kanskje ikke så interessante i seg selv, men testresultatet fra denne delen, blir veldig interessante sammenliknet med de underbevisste holdningene.

4.11 Bearbeiding av materialet

Når intervjuene er samlet inn, blir lydfilene overført og bearbeidet i et program som er kalt *Praat*. Bearbeidelsen startet med at jeg transkriberte lydfilene til tekst. Lydfilene ble overført til *Talebanken* som er databasen til *Dialektendringsprosesser*. I *Talebanken* ble metafilene, bakgrunnsinformasjonen bak hver stemme, koplet sammen. Det er da eksempelvis mulig å søke i databasen etter kvinner fra Fana, hvor man da får fram lydfile av det man har søkt i søkestrengen.

4.11.1 Materiale

Innsamlingsperioden av materialet mitt varte i nesten ett år, fra august 2010 til juni 2011. Datamaterialet mitt består av 29 lydfiler med ett intervju i hver fil. Lengden på lydfilene varierer i forhold til om det er intervju med én eller to informanter, men normalen er en halv time per informant. 23 av intervjuene har jeg samlet inn, mens 6 av intervjuene er gamle opptak fra TUB.

4.11.2 Transkribering

Arbeidet med å transkribere foregikk parallelt med at jeg samlet inn materialet i perioden 2010-11. Lydfilene ble overført til databasen, Gandalf, som er *Dialektendringsprosessar* sitt område i Universitets datasystemer. Den muntlige talen i intervjuene blir skrevet ned i taleprogrammet *Praat* slik at lyden var koplet sammen med tekst. Det skriftlige materialet blir først korrekturlest og rettet før det blir overført til Talebanken. Arbeidet tok ca. 250 timer.

4.11.3 Merking

Neste steg i arbeidet var å merke variablene jeg vil føre statistikk over og analysere. Dette arbeidet gjøres i *Talebanken* som er *Dialektendringsprosessar* sitt område. For å kunne føre statistikk over variablene måtte variantene av variablene bli merket. Merkingen skjer i tekstfilen som jeg skrev i transkripsjonen og som er knyttet til lydfilen. Arbeidet tok ca. 100 timer.

4.11.4 Utregning av resultat

Resultatene mine blir presentert i prosent. Utregningen er på gruppenivå som er basert på prosentbruk av variabelen på individnivå hos den enkelte informant i hver gruppe. Utregningen blir gjort på denne måten slik at alle individenes belegg utgjør like mye selv om antallet belegg varierer over en stor prosentkala.

4.11.5 Statistikk

Etter at jeg hadde merket variablene mine i *Talebanken*, kunne jeg søke opp disse som da viste meg antall belegg hos hver enkelt informant. Av disse dataene kunne jeg lage

statistikk i *Excel*. Jeg vil gjøre en kvantifisering på individnivå hos informantene. Deres variantfordeling i språkbruken telles opp for den enkelte informant som så kan sammenliknes med andre informanter. Når det gjelder panelinformantene som har blitt intervjuet før, kan man sammenlikne deres variantfordeling i dag med intervjuene som ble gjort i 1978. Her understreker Akselberg og Mæhlum at kvantifisering av empirien også fungerer som et middel til å strukturere dataene. Det er i et slikt strukturingsarbeid at man har mulighet til å oppdage mønstre og å se sammenhenger på tvers av informanter og språklige – og sosiale variabler (Akselberg, Mæhlum, 2006: 77). Statistikken over de språklige variabler brukes i en korrelasjonsanalyse med sosiale variabler. Informantene deles inn i ulike grupper ut fra alder, kjønn, sosiale klasse og opptaksår.

4.11.6 Statistisk signifikans

For å teste probabilitetsnivået til resultatene mine som er gjennomsnittspresenter på gruppenivå, blir resultatene signifikanstestet. Når et resultat er statistisk signifikant, betyr det at det ikke er tilfeldigheter som gjør at resultatet er som det er. Jeg operer med tre ulike signifikansnivå, og jeg vil bruke et signifikansnivå på 5 prosent. Probabilitetsnivået for at resultatet er tilfeldig eller oppstått på grunn av slump, ligger da på 5 prosent. Resultatene må signifikanstestes slik at jeg kan teste hypotesene mine og avgjøre om hypotesene mine kan underbygges eller om de må forkastes. Når et resultat er statistisk signifikant, betyr det at utvalget fra gruppene jeg sammenlikner er sammenliknbare fordi utvalget i hver gruppe representerer den samme befolkningsgruppen. Er resultatet ikke signifikant, betyr dette at det er alt for store forskjeller innad i gruppene til at de sammen er representative for resultatet i prosent. Det blir foretatt en T-test som etterprøver om det er sannsynlig at gruppene som sammenliknes kan representere hver sin gruppe i populasjonen. T-testen kan bare sammenlikne to grupper. Når jeg skal sammenlikne flere grupper blir resultatene testet gjennom en ANOVA-test. Hvis det finnes signifikante forskjeller mellom én eller flere av gruppene, forteller ikke ANOVA-testen hvilke grupper det er forskjeller mellom. Dersom ANOVA-testen finner signifikante forskjeller, gjennomføres det også en Post hoc-test som avdekker mellom hvilke grupper forskjellen ligger. Å teste probabilitetsnivået er det underliggende prinsippet og er det samme for alle testene.

4.11.7 Prosodi

Når jeg skulle måle prosodien til fortsettelsesintonasjonen, brukte jeg taleprogrammet *Praat*. Fortsettelsesintonasjon er en markering av den som snakker i en samtale. I *Praat* isolerte jeg tre lydfiler fra hver informant. Taleren markerer at han eller hun ikke er ferdig med å snakke ved å gå opp i intonasjonen i slutten av en ytring. Dette gjør taleren for å markere at det kommer en ytring til, så han eller hun vil beholde ordet. Som en sosiolingvistisk undersøkelse, vil jeg telle opp prosentene i økning fra startpunkt til slutt i stigningen til denne tekstbindingen i talen til alle informantene. Kontekstuellt avgrenses beleggene til to spørsmål i intervjuguiden. Språkmaterialet mitt er stort sett frie samtaler, så ingen av informantene ytrer de samme frasene i samtalerne. Derfor vil beleggene mine bestå av de første brukbare frekvensene etter et spørsmål om hva informantene gjør på syttende mai. Hvis ikke jeg stilte dette spørsmålet til informantene, brukte jeg lydklipp hvor informantene forteller om hvordan det var å vokse opp i nestunområdet. De lydklippene som inneholdt oktavfeil eller sprang i hertzskaalen når de ble overført til et grafisk utseende ble utelatt.

I en slik undersøkelse er egentlig den mest ideelle framgangsmåten å lage et eksperiment hvor informantene sier akkurat de samme ytringene. Da blir fortsettelsesintonasjonen lettere å sammenlikne. Men et slikt materiale har ikke jeg i intervjuene mine. Nettopp for å kompensere dette har jeg derfor avgrenset ytringene til den samme konteksten.

Når ytringene er klippet ut fra lydfilen, måler jeg stigningen i slutten av ytringen i prosent. Grunnen til at jeg måler den i prosent, er fordi stemmeleiet til menn og kvinner ikke er den samme. Menn ligger mye lavere på hertzskaalen enn kvinner, og kvinner har et større stigningsregister enn menn i stemmene sine.

4.12 Livsfaseinndeling og årsklasseinndeling

Dataene undersøkelsen min baserer seg på, er samlet inn til to tidspunkt. Dette gjør det mulig å presentere resultatene på to måter, i en livsfaseinndeling og en årsklasseinndeling. Når jeg tar utgangspunkt i en livsfaseinndeling, får jeg undersøkt ungdomsgruppen, til de to ulike opptakstidspunktene 2010/11 og 1978/79.

Tabell 18: Årsklasseinndeling

Årsklasse	Fødselsårsintervall
1	1860 - 1919
2	1920 - 1949
3	1950 - 1979
4	1980 - 2010

Når inndelingen baserer seg på årsklasser, er fødselsåret til informantene utgangspunktet for en kronologisk framstilling i yngreggruppen, midtgruppen og eldregruppen.

Tabell 19: Informanter i TUB fra 1978/79

	Elever	Midtgruppe	Eldre
Trendinformanter	6	0	0

Tabell 19 viser hvilken livsfasen informantene mine var i da de ble intervjuet i 1978/79 og hvor mange informanter det er snakk om. Jeg har seks ungdomsinformanter fra materialet fra 1978/79.

Tabell 20: Informanter i mitt materiale, 2010/11

	Ungdomsskoleelever 15-16 år	Midtgruppen 35-50 år	Eldre 65-80 år
Panelinformanter		3 ¹⁴	
Trendinformanter	14	5	6

Tabell 20 viser hvor mange informanter som blir intervjuet i 2010/11. Tabellen viser hvilke livsfasen informantene var i da de ble intervjuet og hvilken type informant de er. Materialet fra 2010/11 består av 14 ungdomsinformanter, sju trendinformanter i midtgruppen og seks trendinformanter i eldregruppen. Jeg har tre panelinformanter hvor to av disse også er trendinformanter.

¹⁴ Den ene panelinformanten min er ikke trendinformant i midtgruppen.

5. Resultater og analyse av faktisk språkbruk

I dette kapittelet vil jeg presentere resultatene mine over faktisk språkbruk. Først vil jeg legge fram resultatene etter en inndeling av lavstatus- og høystatusvarietet for hver enkelt variabls variant hvor informantene er delt inn etter aldersgruppe. De språklige resultatene fra 2010/11 vil også presenteres i lys av de andre sosiale variablene, kjønn og sosialklasse. Deretter vil sammenlikne resultatene fra yngreggruppen i 1978/79, årsklasse 3 og yngreggruppen i 2010/11, årsklasse 4. Probabilitetsnivået til gruppens prosentresultater er blitt signifikanstestet med grensene for signifikansnivå som vist i tabell 21.

Tabell 21: Signifikansgrenser

Probabilitetsnivå	Symbol	Betydning
$p \leq 0,001$	***	Svært høy signifikans
$0,001 < p \leq 0,01$	**	Høy signifikans
$0,01 < p \leq 0,05$	*	Signifikans
$0,05 < p \leq 0,10$	T	Tendens
$p > 0,10$	i.s.	Ikke signifikans

I tabell 22 presenteres de språklige variablene med variantenes inndeling i mine to varieteter høystatus og lavstatus (jf. 2.4).

Tabell 22: Variablene

Variabel	Høystatusvarietet	Lavstatusvarietet
V01	[jei], [ei]	[eg], [e]
V02	[ikə]	[içə, iʃə]
V03	[mei, dei, sei]	[me:g, de:g, se:g]
V04	[de:kə]	[dɔk:aɾ]
V05	[hʌn]	[hun]
V06	[nu:ən], [nu:ə]	[nɔkən], [nɔkə]
V07	[myə]	[myçə], [myʃə]
V08	[va], [vəm], [vʊɪfɔɾ], [vʊɪ], [vʊɪdan]	[ka:], [kəm], [kʊfɔɾ], [kʊɪ], [kʊɪdan]
V09	[da:], [nɔ:] [næ:]	[dɔ:], [nu:]
V10	[dæn]	[han]
V11	[-æ]	[-e]
V12	[-əɾ]	[-aɾ]
V13	Fortsettelsesintonasjon i prosent stigning	

5.1 Totalfordeling mellom varietetene etter livsfaser

Jeg vil starte med å presentere hver enkelt variabel fra analysen på gruppenivå. Hvilke variabler som markerer høystatusvarietet, er ikke den samme for aldersgruppene. Min første hypotese er basert på aldersbetingede forskjeller i språket.

Hypotese 1: Yngregruppen bruker flere høystatusvarianter enn eldregruppen.

Variablene presenteres i tre grupper. Første gruppe er gruppen uten en dominant variant. Den andre gruppen består av variablene hvor lavstatusvariantene dominerer, og i den siste gruppen dominerer høystatusvariantene.

Tabell 23: Prosent over varietetene for alle livsfaser

	N	Høystatusvarietet	Lavstatusvarietet	Sum
Yngre	14	39	61	100 (5098)
Midt	7	27	73	100 (3490)
Eldre	6	51	49	100 (3240)

p: HY≠HM:i.s., HY≠HE:i.s., HM≠HE:i.s., LY≠LM:i.s., LY≠LE:i.s., LM≠LE: i.s.

I prosent viser tallene at høystatusvarianter blir brukt av flertallet i både eldre- og yngregruppen. I midtgruppen er det brukt flest lavstatusvarianter. Det er ikke signifikante forskjeller mellom aldersgruppene.

5.2 De tydelige variablene hvor inndelingen av språkets to varieteter passet.

De fem variablene som jeg vil presentere nedenfor har jeg valgt å presentere sammen fordi resultatene, ser ut til å ha en meningsbærende betydning for språkbrukerne i språksamfunnet. Hvilken variant som blir brukt av disse fem variablene, viser hvilken varietet språkbrukeren snakker. Det ser ut til at normene for hva som er den ene eller andre varietet, kan være ulike for de tre livsfasene. Det er også en mulighet at mine kategorier ikke passer for språket til eldregruppen. Det er viktig at dette aspektet tas med i betraktningen av de unge og de eldres språk, for disse to gruppene har nesten lik bruk av høystatus- og lavstatusvarietet. Det ser ut til at ved ulike variabler kan eldregruppen som bruker høystatusvarianter ellers bruke det jeg har definert som lavstatusvarianter av V02

[içə], mens de unge som bruker andre høystatusvarianter bruker nærmest konsekvent [ikə].

Variabelen V1 er delt i to, i trykklett og trykksterk posisjon. Førstnevnte er mest frekvent i tale, mens den i trykksterk posisjonen kan indikere at en språkbruker økonomiserer talen med varianten [æi]. Siden denne varianten også realiseres i trykksterk stilling, kan det være et argument for at dette er en selvstendig variant, altså en mellomvariant. Jeg vil nå først diskutere det jeg velger å kalle hovedformene for variantene, [jɛi] og [eg].

5.2.1 V01.1

Tabell 24: Livsfaser V01. Trykksvak posisjon

	Yngre	Midt	Eldre
N)	14	7	6
[jæi]	45	25	50
	p: Y≠M:i.s., Y≠E: i.s., M≠E: i.s.		
[æi]	5	1	3
	p: Y≠M:**, Y≠E:*, M≠E: i.s.		
[eg]	15	50	14
	p: Y≠M:T, Y≠E: i.s., M≠E: T.		
[e]	36	24	33
	p: Y≠M:i.s., Y≠E: i.s., M≠E: i.s.		
Sum	100 (1304)	100 (953)	100 (720)

I trykksvak stilling er det høystatusvarianten [jɛi] og mellomvarianten [e] som står sterkest i informantgruppene av unge og eldre. Midtgruppen skiller seg ut ved at det er [eg] som dominerer. Av V01.1 sine varianter er det bare [ɛi] som har signifikante forskjeller mellom yngregruppen og midtgruppen og mellom yngregruppen og eldregruppen. Gjennomsnittsprosenten for [ɛi] i gruppene er med andre ord ikke tilfeldig, noe som styrker påstanden om varianten er et trekk i språklig endring. På individnivå trekker informantene i samme retning i forhold til varianten. Mellom yngregruppen og midtgruppen og mellom midtgruppen og eldregruppen er det for varianten [eg] en tendens i forskjellene.

5.2.2 V01.2

Tabell 25: Livsfaser V01.2 Trykksterk posisjon

V01.2						
	N	[jæi]	[æi]	[e:g]	[e:]	Sum
Yngre	14	45	5	23	27	100 (49)
Midt	7	19	13	55	13	100 (40)
Eldre	6	67	10	15	8	100 (37)
p: Y≠M: i.s., Y≠E: i.s., M≠E: i.s.						

For V01.1, 1 pers. personlig pronomen i trykksvak stilling, realiseres varianten [eg] i 50 prosent av beleggene hos midtgruppen. Hos de yngre realiseres [eg] bare i 18 prosent og blant de eldre 14 prosent (jf. tabell 24). *Resultatene er ikke signifikante.*

Mellomvarianten [e] ble første gang presentert av Harald Ulland i TUB (1984). Jeg gjennom dette arbeidet presentere en til mellomvariant variant [ɛi] som jeg oppdaget i feltarbeidet mitt. Ulland nevner at han i 1984 fant tre belegg på [ɛi] uten en [j] realisering foran. I mitt materiale fra 2010/11 har jeg ca. 100 belegg på denne varianten av totalt ca. 3000. Totalt sett er ikke dette mye, men hos yngregruppen utgjør det 5 prosent, dvs. ca. 70 belegg av ca. 1300 belegg. Ser man [ɛi] i forhold til prosentfordeling mellom de fire mulige variantene, er den med på å forsterke inntrykket av at det eksisterer en språkforvirring blant yngregruppen. Hos de unge er det tilsynelatende ingen dominant variant som hos midtgruppen og eldregruppen, og av den grunn er det kanskje et større spillerom for en mellomvariant å vokse i. Elevgruppens fordeling av variantene endrer seg når 1. pers. pron. står i en trykksterk posisjon. Blant midtgruppen går varianten [eg] opp i prosent, noe som ikke er overraskende fordi samtidig går varianten [e] ned nesten samme prosenttall. Det kan se ut til at de som bruker [e] i trykksvak posisjon, bruker mer [e:g] i trykksterk posisjon.

I trykksterk posisjon blir det synlig at det er en dominerende variant for hver årsklasse. Blant de yngre bruker 45 prosent [jæi], midtgruppen bruker 55 prosent [eg], og de eldre bruker 69 prosent [jæi]. Mellomvarianten [e] mister her noe prosentoppslutning, mens [e:g] øker i prosent belegg. Når [e] i både trykksterk og trykksvak stilling står nokså stabilt, kan det indikere at [e] ikke lenger er en mellomvariant som den var i Ulland

sin undersøkelse i TUB. Ulland opererer med en tredje variant, [e] i tillegg til høystatus- og lavstatusvarianten.

5.2.3 V02

Tabell 26: Livsfaser V02

V02				
	N	[ikə]	[içə], [iʃə]	Sum
Yngre	14	43	57	100 (664)
Midt	7	24	76	100 (342)
Eldre	6	28	72	100 (344)
p: Y≠M: i.s., Y≠E: i.s., M≠E: i.s.				

Av de tre aldersgruppene er det elevgruppen som har høyest bruk av [ikə]. Dette er et interessant resultat hvis det sammenliknes med V01.1 og V02 hvor det er den eldste aldersgruppen som har høyest bruk av høystatusvarietetene. For midtgruppen er det lavstatusvarietetet [içə] eller [iʃə] som dominerer. Det er ingen signifikante forskjeller mellom livsfasene.

Nektingsadverbialet <ikke>, er i følge Sandøy en solidaritetsmarkør. Hvordan språkbrukeren identifiserer seg selv i nesttunområdet kan synliggjøres gjennom en fordeling mellom høystatus- eller lavstatusvariant av variabelen. Resultatene mine viser at både midtgruppen og eldregruppen scorer ca. 70 prosent belegg på lavstatusvarianten [içə] eller [iʃə]. I yngregruppen er scoren noe lavere, men over halvparten av beleggene er på [içə] eller [iʃə] mens ca. 40 prosent av beleggene er på [ikə].

Nornes (2011) viste at Bergenhus i alle livsfasene brukte lavstatusvarianten mer enn informantene i nesttunområdet. Hennes midtgruppe scoret nesten 100 prosent på [içə, iʃə], mens for midtgruppen i nesttunområdet ligger det på ca. 70 prosent. I Bergenhus scorer [ikə] ca. 30 prosent hos de unge og ca.. 20 prosent hos de eldre. Begge disse gruppene lå da ca.. 10 prosent lavere i Bergenhus enn i nesttunområdet.

5.2.4 V03

Tabell 27: Livsfaser V03

	Yngre	Midt	Eldre
N)	14	7	6
[mei,dei,sei]	65	31	90
	p: Y≠M:i.s., Y≠E: i.s., M≠E: T		
[me:g,de:g,se:g]	32	58	6
	p: Y≠M:**, Y≠E:*, M≠E: T		
[me,de,se]	4	11	3
	p: Y≠M:i.s., Y≠E: i.s., M≠E: i.s.		
Sum	100 (155)	100 (132)	100 (124)

Tabell 27 viser at yngregruppen realiserer 65 prosent høystatusvarianten [mei,dei,sei], hos eldregruppen er det 90 prosent. Blant midtgruppen dominerer lavstatusvarianten. Det er en signifikant tendens i resultatet mellom midtgruppen og eldregruppen. Det er ingen signifikante forskjeller mellom de andre gruppene i høystatusvarianten til V03. Midtgruppen har høyest prosent av mellomvarianten [me,de,se] med ca. 11 prosent. Det er statistisk signifikans mellom yngregruppen og midtgruppen, og mellom yngregruppen og eldregruppen til lavstatusvarianten. Mellom midtgruppen og eldregruppen er forskjellen en statistisk tendens.

Til sammenlikning med resultatene fra Bergenhus ved Nornes (2011), har språksamfunnene veldig ulik prosentfordeling mellom variantene i gruppene. For det første er mellomformen mer brukt i Bergenhus med rundt 20 prosent for alle livsfasene, og den dominante varianten er [me:g,de:g,se:g]. Yngregruppen i nesttunområdet har 32 prosent bruk av lavstatusvarianten, mens i Bergenhus bruker yngregruppen nesten 80 prosent. Høystatusvarianten blir brukt i 65 prosent av beleggene i nesttunområdet mot bare ca. 3 prosent i Bergenhus.

5.2.5 V04

Tabell 28: Livsfaser V04

V04				
	N	[de:ɛə]	[dɔ:k:ɛɛ]	Sum
Yngre	12	54	46	100 (33)
Midt	6	40	60	100 (21)

Eldre	5	100	0	100 (23)
p: Y≠M:i.s., Y≠E: i.s., M≠E: i.s.				

Det er ikke mange belegg for variable V04. Tabell 28 viser at eldste gruppen realiserer 100 prosent høystatusvarianten. I yngregruppen bruker 54 prosent høystatusvarianten, mens blant midtgruppen bruker 60 prosent lavstatusvarianten. Forskjellene mellom gruppene er ikke signifikant. Ulland påpeker at han heller ikke har veldig mange belegg for denne variabelen. I hans undersøkelse bruker ungdommene i Fana sentrum høystatusvarianten i ca. 36 prosent av tilfellene. Larsen og Stoltz kommenterer at varianten [dɛ:ɕə] er en skriftspråkform som ikke har noe med bergensdialekten å gjøre. Varianten observeres i feltarbeidet til Larsen og Stoltz og brukes av alle sosiale klasser. Larsen og Stoltz fant eksempler på at begge variantene ble realisert i samme ytring (Larsen, Stoltz, 1912: 134).

5.2.6 V08

Tabell 29: Livsfaser V08

V08				
	N	V-realiserings	K-realiserings	Sum
Yngre	14	51	49	100 (169)
Midt	7	33	67	100 (125)
Eldre	6	69	31	100 (169)
p: Y≠M:i.s., Y≠E:i.s., M≠E:i.s.				

Variabel V08 består av fem leksem med spørreordene: <hvem>, <hva>, <hvorfor>, <hvordan> og <hvor>. Disse er slått sammen til én variabel med variantene k-realiserings som lavstatusvariant og v-realiserings som høystatusvariant. Leksemene er slått sammen til to varianter etter inndeling som Myking kaller: ”Det relevante initialsegmentet” (1988: 21) k- og v-realiserings, for å unngå et resultat på små tall. Eldregruppen bruker v-realiserings 100 prosent, mens hos midtgruppen bruker ca. 67 prosent lavstatusvarianten, k-realiserings. Yngregruppen bruker ca. 50 prosent på både v-realiserings og k-realiserings.

Både Larsen og Stoltz og TUB undersøkte bruken av spørreordene, <hvem>, <hva>, <hvordan>, <hvor> og <hvorfor>. Larsen og Stoltz definerte dette som noen ”særlige norskheter i framlydens konsonantforbindelser” (Larsen, Stoltz, 1912: 88) Her

karakteriseres k- realiseringen som et vulgærspåk. Myking skriver at inntrykket i TUB er at v-realiseringen av spørreord er et sosialt markert mindretallsfenomen (Myking, 1988: 6).

I Nesses resultater ligger v-realiseringen i alle aldersgruppene mellom 15 og 30 prosent belegg. Hun skriver at hun ikke fikk belegg fra alle informantene, og at det bare var to informanter som scoret 100 prosent på v-realisering (Nesse, 1994: 82). Sammenliknet med Nesse (1994) sine resultater, er det tydelige forskjeller mellom bydelene. I Bergenhus realiserer flertallet i de tre livsfasene¹⁵ k-realisering av spørreordene (Nesse, 1994: 82).

Leksemene har hver for seg ulike resultatbelegg mellom de to variantene. Det er for eksempel bare sju informanter som realiserer 100 prosent med v-realisering til variablene <hva> og <hvordan>. Det generelle resultatet er regnet ut slik at alle belegg teller like mye, og derfor blir det totalt sett overvekt med v-realisering i yngregruppen. Det er bare én i yngregruppen som veksler mellom v- og k-realisering. Ellers er alle konsekvent. Eldregruppen veksler på alle leksemene. Midtgruppen veksler for <hva>, <hvem> og <hvor>. Det er ingen signifikante forskjeller mellom grupperesultatene.

5.3 Variablene hvor lavstatusvariantene dominerer

Jeg vil nå presentere de variablene der lavstatusvariantene hos variablene dominerer for alle livsfasene.

5.3.1 V05

Tabell 30: Livsfaser V05

V05				
	N	[høn]	[hun]	Sum
Yngre	13	10	90	100 (97)
Midt	7	7	93	100 (91)
Eldre	6	49	51	100 (141)
p: Y≠M:i.s., Y≠E:*, M≠E:T.				

¹⁵ Inndelingen av aldersgruppe til Nesse er ikke den samme som min. Nesse opererer med tre aldersgrupper i henholdsvis aldersintervallene 23 -40 år, 41-60 år og 61- 81 år.

Lavstatusvarianten [hʊn] dominerer i yngre- og midtgrupper. Mens i den eldste aldersgruppen brukes [hʌn] omtrent like mye som [hʊn]. Dataene er basert på få belegg, og det er ingen signifikante forskjeller mellom grupperesultatene. Beleggene for høystatusvarianten i yngregruppen kommer fra to informanter og med unntak av disse to, bruker yngregruppen 100 prosent [hʊn]. Det er en statistisk signifikant forskjell mellom yngregruppen og eldregruppen. Mellom midtgruppen og eldregruppen er forskjellen en statistisk tendens.

5.3.2 V12

Tabell 31: Livsfase V12

V12			
	[əʁ]-endelse	[aʁ]-endelse	Sum
Yngre	1	99	100 (1421)
Midt	1	99	100 (952)
Eldre	1	99	100 (754)
p: Y≠M:i.s., Y≠E: i.s., M≠E:i.s.			

Resultatet viser at 99 prosent av alle aldersgruppene realiserer bøyingsmorfemet med lavstatusvarianten [aʁ] -endelse. Det er ikke statistisk signifikante forskjeller

5.4 Variablene hvor høystatusvariantene dominerer

I dette kapitlet vil jeg prestere resultatene til variablene hvor høystatusvariantene er i overvekt på tvers av aldersgruppene. Det noen forskjeller mellom gruppeprosentene, men disse er ikke store.

5.4.1 V06

Tabell 32: Livsfaser V06

V06			
	[nʊ:ən, nʊ:ə]	[nɔkən, nɔkə]	Sum
Yngre	100	0	100 (259)
Midt	86	14	100 (139)
Eldre	98	2	100 (141)
p: Y≠M:i.s., Y≠E: i.s., M≠E:i.s.			

Blant yngregruppen realiseres høystatusvariantene [nu:ə] og [nu:ən] 100 prosent. Midtgruppen er bruker 14 prosent lavstatusvarianten. Det er én enkelt kvinne fra midtgruppen som brukte lavstatusvariantene 100 prosent. De eldre bruker litt, men i svært liten grad lavstatusvarianten ca. 2 prosent. Av informantene mine var det her kun tre stykker som brukte lavstatusvariantene [nøkən] og [nøkə]. Det er signifikante forskjeller mellom yngregruppen og eldregruppen og mellom midtgruppen og eldregruppen. Gjennomsnittsprosenten på gruppenivå viser at språket mer homogent enn ulikt mellom gruppene i forhold til denne variabelen. Muligens kan det bety at høystatusvariantene [nu:ən] og [nu:ə] ikke lenger er meningsbærende for det språklige varietetsskillet. Sammenliknet med resultatene fra Bergenhus Nornes (2011) ser det ut til at språksamfunnet i bykjernen også er nesten like homogent med langt over 80 prosent bruk av høystatusvariantene for yngre- og eldregruppen. Midtgruppen hennes har litt over ca. 40 prosent bruk av lavstatusvarianten.

5.4.2 V07

Tabell 33: Livsfaser V07

V07 <mye>			
	[myə]	[myçə,myfə]	Sum
Yngre	100	0	100 (233)
Midt	99	1	100 (145)
Eldre	100	0	100 (76)
p: Y≠M:i.s., Y≠E: i.s., M≠E: i.s.			

Denne variabelen har nesten 100 prosent bruk av høystatusvarianten i alle aldersgruppene. Muligens er dette fordi [myə] anses som en nøytral variant. Ut i fra V01, V02 og V03 er over halvparten av informantene lavstatusvarietetetsbrukere. Alle livsfasene realiserer ca. 100 prosent bruk av høystatusvarianten [myə] i. Det kan tyde på at variabelen har mistet betydningen som varietetsbærende. Myking skriver at [myçə] eller [myfə] stod i svak stilling både hos eldre og yngre i hele Bergen. Under TUB prosjektet var <mye> én av hans fem leksikalske variabler som oppførte seg annerledes fra resten, for det var høystatusvarianten, [myə] flertallet av informantene brukte. Nærmere 70 prosent både blant de yngre og eldre brukte høystatusvarianten (Myking, 1983b:70).

Sammenliknet med Nesses informantgrupper brukte aldersgruppene 20-40 år 11 prosent, 41-60 år 17 prosent og 61-81 år 24 prosent av lavstatusvarianten (Nesse, 1994: 79). Resultatene mine viser et noe annet resultat med 100 prosent høystatusvarianter. Det er ingen signifikante forskjeller mellom gruppene.

5.4.3 V09

Tabell 34: Livsfaser V09

	N	[da], [nɔ], [nɶ]	[dɔ], [nʊ]	Sum
Yngre	14	35	65	100 (551)
Midt	7	23	77	100 (599)
Eldre	6	56	44	100 (666)
p: Y≠M: i.s., Y≠E: i.s., M≠E: i.s.				

I V09 har jeg kategorisert adverbene sammen som én variabel med i to varianter. Jeg har definert variantene [da], [nɔ] og [nɶ] som høystatusvarianter og [dɔ], [nʊ] som lavstatusvarianter. I yngregruppen og midtgruppen er det en overvekt av lavstatusvariantene med henholdsvis 65 prosent i yngregruppen og 77 prosent i midtgruppen. I eldregruppen scorer lavstatusvarianten 44 prosent. Resultatet til V09 viser ikke signifikante forskjeller. Det viste seg å ikke være hensiktsmessig å samle adverbene som én variabel. Det hadde vært smartere å analysere dem hver for seg.

I TUB-prosjektet undersøkte Myking adverbene <da> og <nå>. Han diskuterer variabelen <nå> hvor han skriver at høystatusvarianten [nɔ] kanskje blir betraktet som en fremmed form i “ekte bergensk”. Derfor blir ikke skriftspråkalternativet tatt i bruk for denne variabelen i språket. Videre skriver han om den tredje varianten til variabelen <nå> at [nɶ] er en variant som inneholder så sterke statusmarkeringer at det er muligens grunnen til at den ikke lenger blir brukt. Blant mine informanter er det bare eldregruppen som realiserer høystatusvarianten [nɶ]. Dermed blir [nʊ] det naturlige alternativet selv om en språkbruker ellers bruker høystatusvarieteteten. Varianten blir verdinøytral i forhold til status (Myking, 1983b: 64).

5.4.4 V10

Tabell 35: Livsfaser V10

V10 – Anaforisk pronomen				
	N	[den]	[han]	Sum
Yngre	12	50	50	100 (50)
Midt	7	53	47	100 (49)
Eldre	6	70	31	100 (48)
p: Y≠M:i.s., Y≠E: i.s., M≠E: i.s.				

Yngregruppen og midtgruppen har ca. 50 prosent bruk av høystatusvarianten, mens eldregruppen realiserer [den] 70 prosent. Midt- og eldregruppen viser en enorm forskjell sammenliknet med Nesses (1994) informanter. Nesses midtgruppe¹⁶ realiserer [den] 21 prosent, og i alle livsfasene er det en overvekt av 80 prosent lavstatusvariant [han] (Nesse, 1994: 80). I resultatene fra nesttunområdet er det en overvekt i alle livsfasene med høystatusvarianten [den]. I en sammenlikning av resultatene til yngregruppen 2010/11 og med TUB sin ungdomsgruppe i 1978/79 ser det ut til å nesten være en dobling av bruk av høystatusvarianten. Dataen fra TUB er basert på 11 informanter fra Fana sentrum og viser at ungdommene i 1978/79 realiserte [den] 27,1 prosent. Ingen av resultatene i tabell 35 er statistisk signifikante.

5.4.5 V11

Tabell 36: Livsfase V11

V11			
	æ-realiserings	e-realiserings	Sum
Yngre	100	0	100 (119)
Midt	90	11	100 (78)
Eldre	53	47	100 (101)
p: Y≠M:i.s., Y≠E: ***, M≠E: **.			

Yngregruppen bruker æ-realiserings 100 prosent. Midtgruppen scorer 11 prosent på e-realiserings og eldregruppen har en overvekt på e-realiserings med 53 prosent. Den eldste gruppen informanter har scoret høyest på høystatusvariantbruk blant alle de andre

¹⁶ Nesses midtgruppe er i alderen 41-60 år.

variablene. Det er signifikante forskjeller mellom yngregruppen og eldregruppen og mellom midtgruppen og eldregruppen. Resultatet viser muligens at e-realisering er på vei ut og at æ-realiseringsen har overtatt som uttaleform i løpet av to generasjoner i nesttunområdet.

Nesse (1994) hevder at lang [æ] ikke har grunnlag i den gamle bergenske dialekten, men at det eksisterer i moderne bergensk (Nesse, 1994: 38-39). Yngregruppen min bruker en 100 prosent æ-realisering, mens den eldste gruppen har en æ-realisering på 60 prosent. Nesses eldregruppe¹⁷ har en æ-realiseringsen på 11 prosent. Forskjellene er større hvis jeg sammenlikner midtgruppen min med Nesses. Midtgruppen min scorer 7 prosent på e-realisering, mens Nesses scorer 70 prosent (Nesse, 1994: 74). Det ser ut til å være forskjeller mellom disse informantutvalgene.

Sammenliknet med resultatene til Nornes (2011) er det ingen forskjell mellom yngregruppene i de forskjellige bydelene (2011: 83). Midtgruppen i Bergenhus scorer 50 på begge variantene og eldregruppen ca. 40 prosent e-realisering.

5.4.6 Konklusjon til hypotese 1

Når jeg har samlet variantene i en høystatus- og en lavstatusvarietet, er det ikke signifikante forskjeller mellom noen av gruppene (se tabell 23). Grunnen til at det blir ikke-signifikante resultat, kan være mange. For det første kan dette betyr at det er for store forskjeller mellom individene innad i de enkelte gruppene til at en kan være sikker på at forskjellen ikke er tilfeldig. Gjennomsnittprosentene er altså for grove til at de kan representere alle enkeltindividenes prosenter av språkbruk. For det andre kan de ikke-signifikante resultatene være en indikator på at inndelingen av 12 variabler i to varieteter ikke passer med virkeligheten til språket i nesttunområdet.

Hypotese 1: Yngregruppen bruker flere høystatusvarianter enn eldregruppen, har jeg ikke empirisk grunnlag til å styrke hypotesen så lenge det ikke er signifikante forskjeller på alle variablene. Likevel er det signifikante forskjeller i tre relevante variabler, V03, V05 og V11 som muligens kan vise en retning språket tenderer i. V03 viser at yngregruppen realiserer lavstatusformene nesten fem ganger så mye som eldregruppen (se tabell 27). Den signifikante tendensen til forskjellen mellom

¹⁷ Nesses eldregruppe er mellom 61-81 år.

høystatusvarianten til V03 viser også at eldregruppen realiserer flere høystatusformer. Resultatet i V03 sin høystatus- og lavstatusvariant kan tolkes dit at hypotese 1 ikke kan være generelt gyldig.

I V05 viser også en signifikant forskjell mellom yngregruppen og eldregruppen i en annen retning som hypotese 1 tilsier. Vi kan legge merke til i tabell 30 at yngregruppen realiserer flere lavstatusformer enn eldregruppen. Når denne forskjellen er signifikant, kan det vise at yngre bruker flere lavstatusformer enn eldregruppen. V05 svekker altså hypotese 1, dvs. at hypotesen kan ikke gjelde for denne variabelen. I motsetning til V03 og V05 peker V11 i samme retning som hypotese 1, nemlig ved at yngregruppen realiserer flere høystatusformer enn eldregruppen. Resultatet i V11 peker i samme retning som hypotese 1 og styrker den. Samlet viser altså V03 og V05 at hypotese 1 ikke kan være generelt gyldig, samtidig viser V11 at hypotesen kan gjelde for den enkelte variabel.

5.5 Språk og kjønn

Jeg vil her presentere alle variablene samlet i lavstatus- og høystatusvarietet fordelt mellom kjønn i de ulike aldersgruppene. Hypotese 2 lyder: *Kvinner bruker flere høystatusvarianter enn menn.*

5.5.1 Samlet gjennomsnitt over alle variablene etter kjønn

Tabell 37: Total fordeling mellom varieteter etter kjønn

		N	Høystatus	Lavstatus	Sum
Yngre	Kvinne	7	45	55	100 (2405)
	Mann	7	33	67	100 (2693)
Midt	Kvinne	4	38	62	100 (2131)
	Mann	3	13	87	100 (1359)
Eldre	Kvinne	3	46	54	100 (1867)
	Mann	3	56	44	100 (1473)
p:YK≠YM: i.s., MK≠MM:i.s., EK≠EM:i.s.					

Det samlede resultatet i tabell 37 viser at kvinner i yngregruppen realiserer 45 prosent høystatusformer, og kvinner i midtgruppen realiserer 38 prosent høystatusformer. I begge gruppene bruker kvinner flere høystatusformer enn menn. I eldregruppen bruker menn 56 prosent høystatusformer, mens kvinner bruker 46 prosent høystatusformer. I eldregruppen

braker altså menn flere høystatusformer enn kvinner. Sammenliknet med Bergenhus bruker kvinner i yngreggruppen der ca. 7 prosent høystatusvarianter¹⁸ (Nornes, 2011). Menn i yngreggruppen i nesttunområdet og Bergenhus bruker ca. 29 prosent høystatusformer. Gruppen med størst forskjeller mellom Bergenhus og nesttunområdet, er kvinner i midtgruppen. I Bergenhus bruker kvinner fra midtgruppen 5 prosent høystatusvarianter, mens kvinner fra midtgruppen i nesttunområdet bruker 38 prosent høystatusformer. Menn i midtgruppen i Bergenhus bruker ca. 11 prosent høystatusformer, mens de i nesttunområdet bruker 13 prosent høystatusformer. Kvinner i eldregruppen i Bergenhus bruker ca. 35 prosent høystatusformer, mens menn i eldregruppen i Bergenhus bruker 9 prosent høystatusformer. Med unntak av menn i yngreggruppen og midtgruppen viser resultatene at alle gruppene i nesttunområdet bruker flere høystatusformer. I alle livsfasene realiserer kvinner i nesttunområdet flere høystatusformer enn i Bergenhus. Det er ingen signifikante forskjeller mellom kjønnene i nesttunområdet.

5.5.2 Ett språktrekk

Tabell 38: Kjønn og livsfaser V03

V03		N	[mɛi,dɛi,sɛi]	[mɛ:g,dɛ:g,sɛ:g]	[mɛ,dɛ,sɛ]	Sum
Yngre	K	7	86	11	3	100 (66)
	M	7	48	47	4	100 (87)
			p:YK≠YM: i.s.	p:YK≠YM: *	p:YK≠YM:i..	
Midt	K	4	40	48	12	100 (90)
	M	3	12	81	7	100 (42)
			MK≠MM: i.s.	MK≠MM: i.s.	MK≠MM: i.s	
Eldre	K	3	87	9	4	100 (69)
	M	3	95	4	2	100 (55)
			EK≠EM: i.s.	EK≠EM: i.s.	EK≠EM: i.s	

Resultatet til V03 vise kjønnsforskjeller i alle livsfasene. Kvinner i yngreggruppen realiserer 86 prosent høystatusformer og mennene 48 prosent. Det kan se ut til at denne variabelen har en spesiell posisjon som markør for høystatus- eller lavstatusvarieteteten. I midtgruppen realiserer kvinner flest høystatusformer med 40 prosent. Menn i eldregruppen skiller seg ut som en kjønnsgruppe ved at realiserer flere høystatusformer enn kvinner i eldregruppen og at de bruker flest høystatusvarianter totalt.

¹⁸ Nornes testet ikke alle de samme 12 variablene som jeg har gjort.

Mellomvariantene viser at kvinner realiserer flere mellomformer enn mennene i midtgruppen og eldregruppen, mens i yngregruppen realiserer menn flere mellomformer enn kvinnene. Det signifikante forskjeller i mellomvarianten mellom kjønnene i yngregruppen. Ellers viser ingen av resultatene signifikante forskjeller.

5.5.3 Konklusjon til hypotese 2

Den samlede oversikten over gruppegjennomsnittene til varietetene basert på kjønn viser ingen signifikante forskjeller mellom gruppene (se tabell 37). Dette kan henge sammen med at når jeg gjør en kjønnsinndeling av informantene, blir det veldig få individ i cellene, dvs. jeg står igjen med bare 3 informanter i hver celle i eldregruppen og henholdsvis 3 menn og 4 kvinner i midtgruppen. Dette gir et lite informantutvalg som gjør det vanskelig å vise signifikante forskjeller mellom kjønnene. De ikke-signifikante resultatene kan gjenspeile at jeg har et for lite informantantall i hver celle til at signifikanstesten kan godta at cellene består av et representativt utvalg fra samme gruppeutsnitt.

Hypotese 2: *Kvinner bruker flere høystatusvarianter enn menn.* Jeg har ikke empirisk grunnlag til å styrke hypotesen så lenge det ikke er signifikante forskjeller i et flertall av variablene. Jeg har heller ikke empirisk grunnlag til å styrke hypotesen isolert til én av livsfasene. Likevel er det signifikante forskjeller i yngregruppen mellom kvinner og menn i to av enkeltvariablene, og mellom kvinner og menn i midtgruppen er det signifikante forskjeller i én variabel.

V01.2 sin mellomvariant [e] viser en signifikant forskjell mellom kvinner og menn i yngregruppen (se tabell 62). Varianten er en mellomvariant til høystatusformen [jɛi] og lavstatusformen [e:g]. Kvinner i yngregruppen realiserer mellomformen mer enn dobbelt så mye som mennene. V01.2 peker ikke i samme retning som hypotese 2 ved at kvinner bruker flere mellomformer av variabelen. V01.1 viser signifikante forskjeller for lavstatusvarianten [e:g] mellom kvinner og menn i midtgruppen (se tabell 61). Resultatet viser at kvinner bruker færre lavstatusformer enn menn. I forhold til hypotese 2 viser denne varianten et prosentresultat som har signifikant forskjell som peker i samme retning som hypotese 2 tilsier. Gjennom V01.2 er hypotese 2 styrket når det gjelder midtgruppen, altså at hypotesen kan gjelde for den enkelte variabelen.

V03 viser at menn bruker flere lavstatusvarianter enn kvinner i yngreggruppen. Den signifikante forskjellen mellom kjønnene i yngreggruppen i V03 peker i samme retning som hypotesen. Hypotese 2 er styrket på grunnlag av de signifikante forskjellene mellom kvinner og menn i midtgruppen i V01.2 og i lavstatusvarianten til V03. V01.2 kunne blitt tolket dit hen at hypotese 2 er styrket ved at kvinner i yngreggruppen velger flere mellomformer enn menn. Denne tolkningen forutsetter at det også hadde vært en signifikant forskjell i enten høystatus- eller lavstatusvarianten. Når V01.2 ikke påviser dette, har jeg ikke empirisk grunnlag til å tolke om det at kvinner velger flere mellomvarianter kan styrke eller svekke hypotesen.

5.6 Språk og sosiale klasser

Jeg vil presentere de språklige resultatene når informantene er delt inn etter en sosial gruppeinndeling. Inndelingen av de sosiale gruppene er basert på Gabrielsen sin tolkning av Marx klasseteori (se 4.4.3). Ved å teste språkbruken opp mot en slik kan jeg undersøke om noen språkvariantene tilhører konkrete sosiale grupperinger.

Hypotese 3: *Sosialgruppe 1 bruker flere høystatusformer enn sosialgruppe 2 og 3.*

5.6.1 Samlet fordeling mellom varietetene

Tabell 39: Sosialklasse, samlet

	N	Høystatus	Lavstatus	Sum
Sosialgruppe 1	7	39	61	100 (3614)
Sosialgruppe 2	8	45	55	100 (2731)
Sosialgruppe 3	9	42	58	100 (4178)
p:S1≠S2:, S1≠S3: S2≠S3:i.s.				

Resultatet i tabell 39 viser at sosialgruppe 1, 2 og 3 realiserer nesten like mange høystatusformer og lavstatusformer. Sosialgruppe 1 er den gruppen med lavest bruk av høystatusformer med 39 prosent. Sosialgruppe 2 realiserer 45 prosent høystatusformer, mens sosialklasse 3 realiserer 42 prosent. Det er ingen signifikante forskjeller mellom de sosiale gruppene.

5.6.2 Konklusjon til hypotese 3

Ingen av enkeltvariablene har signifikante forskjeller, dvs. jeg har ikke empirisk grunnlag til å verken styrke eller svekke hypotese 3. Når alle resultatene ikke er signifikante kan dette også bety at de peker i samme retning. De ikke-signifikante forskjellene forteller at informantene innad i alle gruppene peker språklig i hver sin retning. Forskjellene mellom dem er for store til at gruppens gjennomsnittspersent kan regnes som representativ for gruppen. Dette forteller oss to ting. På den ene siden kan det bety at den marxistiske klasseinndelingen er en inndeling som ikke passer for samfunnet i dag. På den annen side viser resultatet kanskje at en sosial gruppe ikke er en reell gruppeinndeling i forhold til språkbruk. På grunnlag av det språklige materiale er hypotese 3 verken styrket eller svekket.

5.7 Språk i utvikling – diakron analyse av de samme livsfasene

Jeg vil nå foreta en diakron analyse av språkbruk hvor jeg sammenlikner språket til yngregruppen i 1978/79 kalt årsklasse 3 med yngregruppen i 2010/11 kalt årsklasse 4 (se tabell 41).

Hypotese 4: Yngregruppen i nesttunområdet i 2010/11 bruker flere høystatusformer enn yngregruppen i 1978/79)

Tabell 40: Totalfordeling av varietetene mellom årsklassene

	N	Høystatus	Lavstatus	Sum
Yngre 1978/79	6	26	74	100 (1290)
Yngre 2010/11	14	39	61	100 (5098)

p: HY78/79≠HY10/11: i.s., LY78/79≠LY10/11: i.s.

¹⁹

Yngregruppen brukte i 1978/79 26 prosent høystatusformer, mens i 2010/11 brukte årsklasse 4, 39 prosent høystatusformer. Det er ingen signifikante forskjeller mellom årsklassene.

¹⁹ Mellomformene til V03 er ikke med i utregningen

Tabell 41: Årsklasse V07

V07	N	[myə]	[myçə]/[myfə]	sum
1978-1979	4	82	18	100 (41)
2010-2011	13	100	0	100 (233)
p: Y10/11≠Y78/79: ***				

I 1978/79 brukte årsklasse 3, 82 prosent høystatusvariant, mens årsklasse 4 i 2010/11 bruker 100 prosent høystatusvariant. Det er signifikante forskjeller mellom gruppene som tyder på at det har skjedd en språklig endring.

5.7.1 Konklusjon til hypotese 4

Den samlede oversikten over gruppegjennomsnittene til varietetene basert på årsklassene viser ingen signifikante forskjeller mellom gruppene. Ut fra dette empiriske materialet har jeg ikke grunnlag til å styrke hypotese 4: *Yngregruppen i nesttunområdet i 2010/11 bruker flere høystatusformer enn yngregruppen i 1978/79*. Likevel er det signifikante forskjeller på noen av enkeltvariablene som kan tolkes i retningen av hypotesen. V01.1 med to varianter, henholdsvis mellomvarianten [ei] og lavstatusvarianten [eg], V06, V7 og V10 har signifikante forskjeller. Lavstatusvarianten til V01.1 viser signifikante forskjeller. Årsklasse 3 realiserer [eg] 74 prosent, mens årsklasse 4 realiserer [eg] 18 prosent (se tabell 86) Variabelens signifikante prosenter mellom årsklasse 3 og 4 i V01.1 kan tolkes dit hen at hypotese 4 er styrket, dvs. at hypotesen kan gjelde for enkeltvariabler. Den statistisk signifikante mellomformen til V01.1 kan vise at den fungerer som en høystatusvariant, og dermed tolkes slik at den styrker hypotese 4. Samtidig kan en annen tolkning av den signifikante forskjellen til mellomvarianten peke i retning av at årsklasse 4 i større grad bruker mellomvarianter enn årsklasse 3. En slik tolkning verken styrker eller svekker hypotesen. Resultatet i V08 viser at hypotese 4 er styrket, nemlig ved at den signifikante forskjellen mellom årsklassene er i den retning av hva hypotese 4 tilsier (se tabell 96).

V06 (se tabell 95) viser signifikante forskjeller mellom årsklassene. Årsklasse 3 realiserer 65 prosent høystatusformer, mens årsklasse 4 realiserer 100 prosent høystatusformer. Den signifikante forskjellen styrker hypotese 4, nemlig ved at resultatet til V06 peker i samme retning som hypotesen. V07 (se tabell 41) viser også signifikante

forskjeller mellom årsklassene. Resultatet til enkeltvariabelen styrker hypotese 4 og peker i samme retning som hypotese.

V10 viser en tendens til signifikante forskjeller (se tabell 98). Resultatet viser at årsklasse 3 realiserer 93 prosent lavstatusformen av det anaforiske pronomenet, mens årsklasse 4 realiserer 50 prosent lavstatusformen. Årsklassenes realisering viser at de unge i nesttunområdet har gått fra nesten utelukkende å realisere lavstatusformen til å realisere like mange høy- og lavstatusformer. Resultatet i V10 peker altså i samme retning som hypotese 4.

Mellomvarianten til V01.1 kan alt etter hvordan resultatet tolkes styrke eller svekke hypotese 4. På grunnlag av de signifikante forskjellene i lavstatusvarianten til V01.1, V06, V07 og V10 er hypotese 4, styrket. Fordi det kun er fire variabler som styrker hypotese 4 kan ikke hypotesen være generelt gyldig.

5.8 Resultat fra panelinformantene

I kartleggingen av språksamfunnet har jeg gjort et kvalitativt studie av tre av informantene mine. Denne kvalitative delen av oppgaven skal fungere som et supplement til den kvantitative. Resultatene viser tre individers språkutvikling gjennom de siste ca. 30 årene.

5.8.1 Panelinformant Anders

Anders gikk på Paradis barneskole og på Rå Ungdomsskole som i dag ligger i Ytrebygda bydel. I dag bor Anders i en nabokommune til Bergen. Selv sier han at han blir påvirket språklig av omgivelsene i en nynorsk retning, fordi kommunen han bor i, er en nynorskkommune. Anders er rådmann i kommunen han bor i og har tidligere jobbet i Bergen kommune.

Tabell 42: Anders. Alle variablene og varianter etter opptaksår. Former i % belegg i parentes.

V1.1 (1.pers.pron. ent. ts)	[jei] sv.	[ei] sv.	[eg] sv.	e sv.	Sum
1978	0	0	100 (58)	0	100
2010	0	0	90 (122)	10 (14)	100
V1.2 (1. pers. pron. ent. tl.)	[jei] st.	[ei] st.	[e:g] st.	e st.	Sum
1978	0	0	0	0	0
2010	0	0	100 (4)	0	100

V2 (nektingsadverb)	[ikə]	[içe], [iʃe]	Sum	
1978	0	100 (106)	100	
2010	0	100 (52)	100	
V3.1 (1. pers. pron. ent. obj.)	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	Sum
1978	0	100 (4)	0	100
2010	0	100 (5)	0	100
V3.2 (2. pers. pron. ent. obj.)	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	Sum
1978	0	100 (10)	0	100
2010	0	100 (4)	0	100
V3.3 (refleksivt pron.)	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	Sum
1978	0	100 (8)	0	100
2010	0	100 (12)	0	100
V4 (2. pers. pron. flert. subj.)	[dɛ:kə]	[dɔk:aɪ]	Sum	
1978	0	100 (18)	100	
2010	0	100 (4)	100	
V5 (3. pers. pron. ent. subj.)	[hən]	[hʊn]	Sum	
1978	0	100 (11)	100	
2010	0	100 (29)	100	
V6.1 (determinativer)	[nʊ:ən]	[nɔkən]	Sum	
1978	31 (4)	69 (9)	100	
2010	100 (8)		100	
V6.2 (determinativer)	[nʊ:ə]	[nɔkə]	Sum	
1978	92,3 (24)	7,7 (2)	100	
2010	100 (13)		100	
V7 (kvantifiserende subst.)	[myə]	[myçə, myʃə]	Sum	
1978	100 (14)	0	100	
2010	100 (8)	0	100	
V8.1 (spørreadverb)	[va:]	[ka:]	Sum	
1978	100 (11)	0	100	
2010	40 (2)	60 (3)	100	
V8.2 (spørreadverb)	[vəm]	[kəm]	Sum	
1978	0	100 (2)	100	
2010	0	100 (1)	100	
V8.3 (spørreadverb)	[vʊfɔɪ]	[kʊfɔɪ]	Sum	
1978	0	100 (9)	100	
2010	0	0	0	
V8.4 (spørreadverb)	[vʊɪ]	[kʊɪ]	Sum	
1978	8 (1)	92 (11)	100	
2010	0	100 (2)	100	
V8.5 (spørreadverb)	[vʊɪdan]	[kʊɪdan]	Sum	
1978	0	100 (1)	100	

2010	0	100 (2)	100
V9.1 (adverb)	[da:]	[dɔ:]	Sum
1978	6 (4)	94 (59)	100
2010	44 (28)	56 (36)	100
V9.2 (adverb)	[nɔ:]	[nu:]	Sum
1978	0	100 (9)	100
2010	0	100 (14)	100
V10 (anaforisk pronomen)	[den]	[han]	Sum
1978	0	100 (4)	100
2010	50 (2)	50 (2)	100
V11 (trykk tung [e/æ] foran [ɾ])	[æ]	[e]	Sum
1978	61,9 (13)	38,1 (8)	100
2010	100 (21)	0	100
V12 (bøyningsmorfem)	[ɔɾ]	[aɾ]	Sum
1978	0	100 (132)	100
2010	1 (1)	99 (145)	100

I følge tabellen har Anders sitt språk holdt seg relativt stabilt gjennom 30 år. Han er en lavstatusvarietetsbruker i 1978, og det er han også i 2010. Det har likevel skjedd noen endringer i språket hans. Av de 12 variablene ser det ut til å skjedd en endring i fire av dem. Blant annet kan jeg se at variablene V06.1 og V06.2 hvor Anders i 1978 brukte lavstatusvarianten [nøkən] og i mindre grad lavstatusvarianten [nøkə], bruker Anders i dag 100 prosent høystatusvariantene [no:ən] og [no:ə]. For V09.1. <da> er Anders gått fra nesten å bruke 100 prosent lavstatusvariant [dɔ:] til i dag å bruke nesten like mye av høy- og lavstatusvarianten.

I 1978 brukte Anders k-realiserings og v-realiserings av V08. I dag ser det ut til at han er mer konsekvent med å bruke k-realiserings, lavstatusvarianten av spørreadverbene. I dag bruker Anders V10, det anaforiske pronomenet [den] like mye som [han]. Dette er en endring fra 1978 hvor han brukte 100 prosent av lavstatusvarianten. Informanten har også endret seg fra lavstatus- til høystatusvariant i V11 som er bruk av trykk tung [e]- eller [æ]-realisering. I 1978 kan man se at Anders realiserte nesten 40 prosent [-e], mens han i dag bruker 100 prosent [æ]-realisering.

5.8.2 Panelinformant Anne

Informanten Anne gikk på Midtun barneskole og Slåtthaug ungdomsskole. I dag bor hun i foreldrenes hus på Nesttun, men for øyeblikket bor hun på Apeltun i Fana. Anne har arbeidet i mange forskjellige sektorer som servitør og som støttekontakt. I dag arbeider hun som støttekontakt i Arna og tilbringer mye tid i denne bydelen.

Tabell 43: Anne. Alle variablene og varianter etter opptaksår. Former i % belegg i parentes.

V1.1 (1.pers.pron. ent. ts)	[jei] sv.	[ei] sv.	[eg] sv.	[e] sv.	Sum
1978			50 (3)	50 (3)	100
2010	3 (6)	1 (1)	39 (69)	57 (100)	100
V1.2 (1. pers. pron. ent. tl.)	[jei] st.	[ei] st.	[e:g] st.	[e] st.	Sum
1978	0	0	0	0	0
2010	0	8 (1)	33 (4)	58 (7)	99
V2 (nektingsadverb)	[ikə]	[içə], [iʃə]			Sum
1978	87,5 (14)	12,5 (2)			100
2010	0	100 (63)			100
V3.1 (1. pers. pron. ent. obj.)	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]		Sum
1978	100 (1)	0	0		100
2010	6 (1)	83 (15)	11 (2)		100
V3.2 (2. pers. pron. ent. obj.)	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]		Sum
1978	0	0	0		0
2010	0	75 (3)	25 (1)		100
V3.3 (refleksivt pron.)	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]		Sum
1978	100 (2)	0	0		100
2010	0	80 (8)	20 (2)		100
V4 (2. pers. pron. flert.)	[dɛ:kə]	[dɔk:ək]			Sum
1978	0	0			0
2010	0	100 (3)			100
V5 (3. pers. pron. ent. subj.)	[hən]	[hʊn]			Sum
1978	0	100 (1)			100
2010	0	100 (14)			100
V6.1 (determinativer)	[nʊ:ən]	[nɔkən]			Sum
1978	100 (13)	0			100
2010	100 (4)	0			100
V6.2 (determinativer)	[nʊ:ə]	[nɔkə]			Sum
1978	100 (1)				100
2010	100 (7)				100
V7 (kvantifiserende subst.)	[myə]	[myçə, myʃə]			Sum

1978	0	0	0
2010	100 (37)	0	100
V8.1 (spørreadverb)	[va:]	[ka:]	Sum
1978	0	0	0
2010	9 (1)	91 (10)	100
V8.2 (spørreadverb)	[vəm]	[kəm]	Sum
1978	0	0	0
2010	60 (3)	40 (2)	100
V8.3 (spørreadverb)	[vʊfɔ̃ʁ]	[kʊfɔ̃ʁ]	Sum
1978	0	100 (9)	100
2010	0	0	0
V8.4 (spørreadverb)	[vʊʁ]	[kʊʁ]	Sum
1978	8 (1)	92 (11)	100
2010	0	100 (2)	100
V8.5 (spørreadverb)	[vʊʁdan]	[kʊʁdan]	Sum
1978	100 (1)	0	100
2010	0	0	0
V9.1 (adverb)	[da:]	[dɔ:]	Sum
1978	33,3 (1)	66,7 (2)	100
2010	81,5 (44)	18,5 (10)	100
V9.2 (adverb)	[nɔ:]	[nu:]	Sum
1978	0	100 (8)	100
2010	0	100 (25)	100
V10 (anaforisk pronomen)	[den]	[han]	Sum
1978	0	100 (3)	100
2010	13 (2)	87 (13)	100
V11 (trykkting [e/æ] foran [ʁ])	[æ]	[e]	Sum
1978	100 (7)	0	100
2010	100 (7)	0	100
V12 (bøyningsmorfem)	[əʁ]	[aʁ]	Sum
1978	0	100 (28)	100
2010	1 (1)	99 (105)	100

Anne er den eneste av panelinformantene mine som varierer mellom variantene til V1.1. Hun er også den eneste som varierer i 1978. Riktig nok varierer hun mellom lavstatusvariantene [eg] og [e]. I dag varierer hun over hele registeret, men det er framdeles [eg] og [e] som i hovedsak er variantene hun realiserer i 1. pers. pron. ent. I trykkting stilling V1.2 bruker hun kun formene [e:g] og [e:]. Det kan se ut til at Anne blander språket sitt, og at når hun realiserer det pers. pron i trykkting stilling, er hun mer

observant på språket sitt. Hun sier selv at hun identifiserer seg med lavstatusvarieteteten i bergensk.

I tabell 43 ser det ut til at for V2, nektingsadverbet <ikke>, har Anne endret språkbruken sin. Her har jeg en del belegg fra intervjuet i 1978 som gjør at jeg kan se tendensen i språket hennes. Tabell 43 viser at hun brukte nesten 90 prosent høystatusvariant i 1978, mens i dag bruker hun 100 prosent av lavstatusvarianten. For V3 har jeg ikke belegg i 1978 på V3.2 <deg>, og jeg har nesten ingen belegg på V3.1 og V3.2. De tre beleggene jeg har, fordeler seg på høystatusvariantene hos begge variablene. Dette er ikke bevis på at Anne kun brukte høystatusvarianten av variablene, men det viser i hvert fall at hun brukte dem. Dataene fra intervjuet i dag viser at hun bare bruker lavstatusvariant og mellomvarianten på V3.3. Av 1. Pers. pron. Entall objektsform bruker Anne alle variantene. Hun veksler, men hun bruker mer lavstatusvarianten [me:g].

V8 mangler belegg for en del av spørreordene. Jeg velger derfor å se på dem samlet som k-realisering kontra v-realisering av alle variablene. Når jeg samler beleggene fra 1978, er det flest belegg på k-realisering med variablene V8.3 og V8.4. Samtidig er det også to belegg for v-realisering i hver sin delvariabel, V8.4 og V8.5. I dag bruker Anne 100 prosent k-realisering i V8.4 og 90 prosent i V8.1. Dataene gir ikke mulighet for å gjøre en systematisk sammenlikning mellom de to innsamlingsårene. Likevel vil jeg tolke dataen i tabell 43 dit hen at Anne ikke har endret språket sitt i forhold til V08. Hun realiserer i hovedsak spørreadverbene med k-realisering i dag som hun gjorde i 1978.

V09.1 ikke har mange belegg i 1978-materialet. Likevel viser beleggene at Anne i 1978 realiserte 70 prosent lavstatusvarianten av <da>. I dag realiserer hun 80 prosent høystatusformer til V09.1. V10 viser en endring ved at Anne har gått fra 100 prosent bruk av lavstatusvarianten i 1978 til å veksle mellom variantene i 2010. Likevel dominerer lavstatusvarianten framdeles. Ut fra tabell 43 vil jeg ikke påstå at det har skjedd en språklig endring i Annes språk mellom 1978 og 2010.

5.8.3 Panelinformant Anette

Anette gikk på Lilletveit barneskole og Slåtthaug ungdomsskole. I dag bor hun i Kringlebotn et lite stykke unna Nesttun. Hun har bodd i nesttunområdet hele sitt liv. Hun

er den eneste av panelinformantene som har arbeidsplassen sin i Bergenhus. Denne arbeidsplassen har hun hatt siden tenårene.

Tabell 44: Anette. Alle variablene og varianter etter opptaksår. Former i % belegg i parentes.

V1.1 (1.pers.pron. ent. ts)	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	e sv.	Sum
1979	0	0	100 (17)	0	100
2010	0	0	75 (95)	25 (32)	100
V1.2 (1. pers. pron. ent. tl.)	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	e st.	Sum
1979	0	0	0	0	0
2010	0	0	100 (8)	0	100
V2 (nektingsadverb)	[ikə]	[içɛ], [iʃɛ]			Sum
1979	0	100 (18)			100
2010	0	100 (56)			100
V3.1 (1. pers. pron. ent. obj.)	[mɛi]	[me:g]	me		Sum
1979	0	0	0		0
2010	0	84,6 (11)	15,4 (2)		100
V3.2 (2. pers. pron. ent. obj.)	[dɛi]	[de:g]	de		Sum
1979	0	0	0		0
2010	0	0	100 (2)		100
V3.3 (refleksivt pron.)	[sɛi]	[se:g]	se		Sum
1979	0	0	0		0
2010	0	100 (4)	0		100
V4 (2. pers. pron. flert. subj.)	[dɛ:ɸə]	[dɔk:ɸɛ]			Sum
1979	0	0			0
2010	0	100 (2)			100
V5 (3. pers. pron. ent. subj.)	[hɸn]	[hɸn]			Sum
1979	0	0			0
2010	0	100 (5)			100
V6.1 (determinativer)	[nɸ:ɸn]	[nɔkɸn]			Sum
1979	25 (1)	75 (3)			100
2010		100 (5)			100
V6.2 (determinativer)	[nɸ:ə]	[nɔkə]			Sum
1979	44 (4)	56 (5)			100
2010		100 (13)			100
V7 (kvantifiserende subst.)	[myə]	[myçə, myʃə]			Sum
1979	100 (4)	0			100
2010	100 (30)	0			100
V8.1 (spørreadverb)	[vɑ:]	[kɑ:]			Sum
1979	0	0			0
2010	0	100 (5)			100
V8.2 (spørreadverb)	[vəm]	[kəm]			Sum

1979	0	0	0
2010	0	0	0
V8.3 (spørreadverb)	[vʊɤfɔɤ]	[kʊfɔɤ]	Sum
1979	0	0	0
2010	0	0	0
V8.4 (spørreadverb)	[vʊɤ]	[kʊɤ]	Sum
1979	0	0	0
2010	0	100 (2)	100
V8.5 (spørreadverb)	[vʊɤdan]	[kʊɤdan]	Sum
1979	0	0	0
2010	0	100 (3)	100
V9.1 (adverb)	[da:]	[dɔ:]	Sum
1979	62,5 (5)	37,5 (3)	100
2010	11 (6)	89 (47)	100
V9.2 (adverb)	[nɔ:]	[nʊ:]	Sum
1979	0	100 (5)	100
2010	0	100 (27)	100
V10 (anaforisk pronomen)	[den]	[han]	Sum
1979	0	0	0
2010	0	100 (2)	100
V11 (trykk tung [e/æ] foran [ɤ])	[æ]	[e]	Sum
1979	100 (1)	0	100
2010	67 (6)	33 (3)	100
V12 (bøyningsmorfem)	[ɔɤ]	[aɤ]	Sum
1979	0	100 (23)	100
2010	0	100 (104)	100

Jeg har ikke mange belegg på variablene mine fra Anettes intervju i 1979. Av den grunn vil jeg ta utgangspunkt i enkeltvariablene jeg har belegg på fra 1979 som er V6, V9 og V11. I 1979 brukte Anette både lavstatus- og høystatusvariantene av V6.1 og V6.2. I dag bruker hun 100 prosent lavstatusvariantene [nɔkən] og [nɔkə]. V9.1 viser den samme tendensen. I 1979 brukte Anette begge variantene, men med en overvekt av høystatusvarianten. I 2010 bruker hun nesten 90 prosent av lavstatusvarianten.

V11 viser at Anette hadde en 100 prosent realisering av høystatusvarianten i 1979. I 2010 veksler hun og realiserer begge variantene. Samtidig kan materialet fra 1979 være tilfeldig fordi det består bare av ett belegg i 1979. Enkeltvariablene fra tabell 44 viser at Anette bruker flere lavstatusvarianter i 2010 enn hun gjorde i 1979. V01.1 viser at Anette

i 2010 bruker mellomvarianten [e], dette gjorde hun ikke i 1979 . Med tanke på spredning av den nye mellomvarianten Myking beskrev i 1983a kan Anettes bruk av varianten vise tempoet som varianten har spredd seg i. Anette snakket 100 prosent lavstatusformen i 1979, mens i dag realiserer hun 25 prosent av mellomvarianten. Hennes språkutvikling gjennom 30 år kan være et eksempel på hvordan mellomvarianten har spredd seg og muligens etablert seg i språksamfunnet generelt.

5.8.4 En oppsummering av alle panelinformantene

Av panelinformantene har Anne endret språket mest. Hun var den som hadde flest høystatusvarianter i 1978/79. Det kan være en sammenheng med arbeidsplassen Anne har i Arna som gjør at hun tilbringer mye tid utenfor språksamfunnet. Når Anne arbeidet som servitør, fikk hun kommentarer på at hun snakket pent. Muligens kan Anne ha endret språket sitt for å bli akseptert på arbeidsplassen.

Anders bruker flere høystatusformer i dag enn i 1978/79. Variablene som V06 [noən] og V11 [æ]-realisering er blant de variablene Anders realiserer 100 prosent høystatusvariant i dag. Endringen kan ha sammenheng med at Anders er rådmann. I arbeidet hans er kommunikasjon både skriftlig og muntlig viktig. Det kan ha ført til at Anders har valgt bevisst eller underbevisst å standardisere språket sitt som gjenspeiles i variantene han bruker i dag.

Annes yrkeskontaktflate er i Bergenhus, i sentrum av byen. Hennes sosiale arena er større i dag enn det var da hun var ung. I ungdomstiden var nok bevegelsesområdet til Anders, Anne og Anette trolig mindre. Hverdagen til ungdommer er mer konsentrert i bydelen og området de bor i. Når informantene blir voksne, er de ikke eksponert like mye for språknormene i nesttunområdet og derfor avviker de mer fra de gjeldende normene.

Som en analyse i virkelig tid, viser disse resultatene at språkbruken til panelinformantene ikke har endret seg i noen betydelig grad. Varieteten informantene snakket i 1978/79 kan jeg dermed konstatere at ikke var noe livsfasespråk. Flertallet av variablene illustrerer at informantene holder på lavstatusvarieteten de snakket forrige gang de ble intervjuet.

6. Resultater fra holdningsundersøkelsen

Jeg vil nå presentere resultatene fra holdningsundersøkelsen²⁰. Hypotesene jeg skal besvare i dette kapitlet er:

Hypotese 5: De underbevisste holdningene til elevene ved Slåtthaug ungdomsskole viser at de er positive til høystatusvarieteteten.

Hypotese 6: De bevisste holdningene til elevene ved Slåtthaug ungdomsskole viser at de er negative til høystatusvarieteteten.

6.1 Underbevisste resultat fra holdningsundersøkelsen

Tabell 45: Underbevisste språkholdninger med strilestemmer

Plassering	Underbevisste	Sign. nivå	Scoringer
1	Austlandsk	i.s. ** *** ***	3,96
2	Bergen fin		3,82
3	Bergen gate		3,14
4	Stril yngre		2,33
5	Stril eldre		1,75

Tabell 45 viser rangeringsrekkefølgen elevene plasserte dialektene i. Østlandsk ble rangert høyest av alle dialektene. Avstanden mellom de øverste rangeringene “bergen fin” og “austlandsk” er ikke signifikant. Yngre og eldre stril scorer dårligst med henholdsvis 2,33 og 1,75 poeng. Tabell 45 kan tolkes dit hen at hypotese 5 er styrket, nemlig ved at avstanden mellom “bergen fin” og “bergen gate” er signifikant, dvs. at elevene er mer positive til høystatusvarieteteten enn lavstatusvarieteteten. Hypotese 5 er styrket.

Tabell 46: Underbevisste språkholdninger med østlandsstemmer

Plassering	Underbevisste	Sign. nivå	Scoringer
1	Austlandsk gate	i.s. ** i.s. i.s.	3,80
2	Bergen fin		3,52
3	Bergen gate		2,97
4	Austlandsk fin		2,57
5	Stril		2,14

²⁰ Upublisert data fra holdningsgranskningen ved Ragnhild Anderson 2011

Tabell 46 viser resultatene fra masketesten med to østlandske varieteter. Resultatet viser at ”austlandsk gate” scorer høyest med 3,8. Avstanden mellom østnorsk og ”bergen fin” er ikke signifikant, det er for store forskjeller innad i gruppene til at prosentcoren er representativ til alle individene i gruppen. I tabell 4 Det er signifikante forskjeller mellom ”bergen fin” og ”bergen gate”. Resultatet peker i samme retning som hypotese 5.

6.2 Bevisste språkholdninger

Tabell 47: Bevisste språkholdninger med østlandsstemmer

Plassering	Bevisste	Sign. nivå	Scoringer
1	Fana		2,02
2	Bergen	*	2,60
3	Frogner	**	3,59
4	Arna	i.s.	4,16
5	Sotra	i.s.	4,24
6	Drammen	i.s.	4,39

I tabell 47 presenteres resultatene fra rangeringsdelen når elevene har hatt masketest med to østlandske varieteter. Resultatet viser at elevene ved Slåtthaug ungdomsskole rangerer ”Fana”²¹ øverst og ”Bergen”²² som nummer to. Avstanden mellom de to øverste rangeringene ”Fana” og ”Bergen” er signifikant. Resultatet svekker hypotese 6, elevene rangerer høystatusvarietetet høyest.

Tabell 48: Bevisste språkholdninger med strilestemmer

Plassering	Bevisste	Sign. nivå	Scoringer
1	Fana		1,73
2	Bergen	***	2,92
3	Frogner	*	3,85
4	Arna	i.s.	4,03
5	Drammen	i.s.	4,17
6	Sotra	i.s.	4,29

Resultatet i tabell 48 er fra rangeringsdelen når elevene har hatt masketest med to strilevarieteter. Tabell 48 viser at elevene rangerer ”Fana” høyest av varietetene. Det er

²¹ Betegnelsen Fana er det samme som jeg har definert som høystatusvarietetet.

²² Betegnelsen Bergen er det samme som jeg har definert som lavstatusvarietetet.

signifikante forskjeller mellom plasseringen av "Fana" og "Bergen". Resultatet i tabell 48 svekker hypotese 6.

6.3 Resultat til hypotese 5 og 6

Hypotese 5: *De underbevisste holdningene til elevene ved Slåtthaug ungdomsskole viser at de er positive til høystatusvarieteten.* Hypotesen er styrket, nemlig ved at elevene ved Slåtthaug ungdomsskole rangerer "bergen fin" høyest på rangeringsskalaen. Resultatene fra masketesten er signifikante uavhengig om det er ulike strilestemmer eller østnorske stemmer med i testen.

Hypotese 6: *De bevisste holdningene til elevene ved Slåtthaug ungdomsskole viser at de er negative til høystatusvarieteten.* Denne hypotesen er svekket, da elevene ved Slåtthaug ungdomsskole rangerer "Fana" høyt på skalaen.

7. Resultater fra prosodiansalysen av materiale fra

2010/11

Jeg vil nå presentere resultatene over prosodiansalysen jeg gjorde på materiale fra 2010/11. Dataen er hentet fra tre setningsutsagn fra hver av informantene mine.

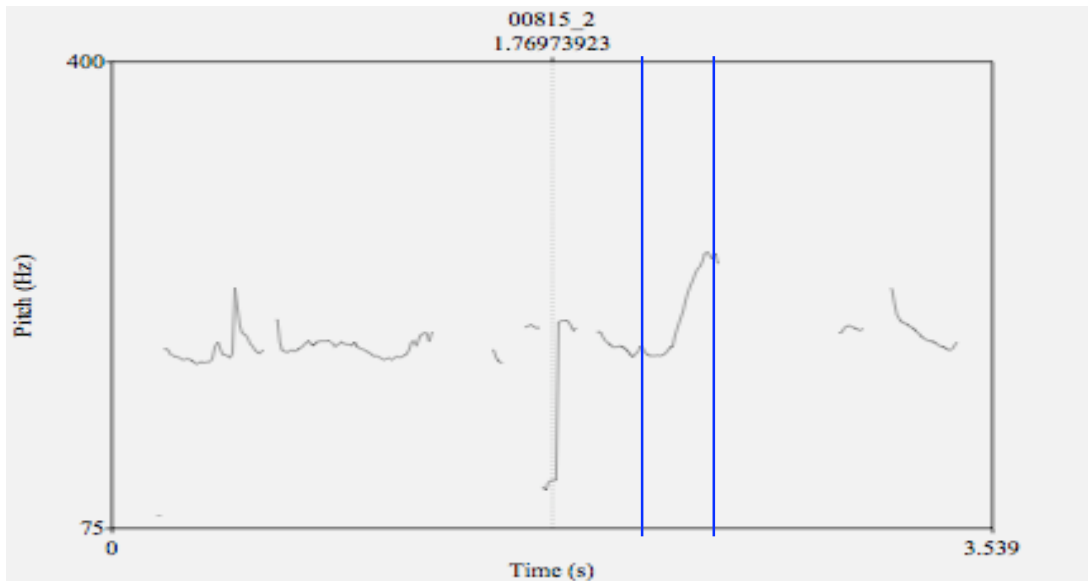
Tabell 49: Gjennomsnittsstigning i prosent

	Yngre	Midtgruppen	Eldre
Kvinner	43%	45%	41%
Menn	19%	22%	21%
Totalt	31%	34%	31%

Alle aldersgruppene har en ca. prosent stigning på rundt 30 prosent. Kvinnene har en stigning på ca. 40 prosent og mennene har en stigning på ca. 20 prosent. Forskjellene på stigningsprosenten kommer av at kvinner har et høyere toneregister i stemmene sine enn mennene.

For å eksemplifisere hvordan jeg har målt fortsettelsesintonasjonen vil jeg nå presentere én graf for stigningen i en kvinnestemme og en for mannestemme. Spektrogrammet viser en fortsettelsesintonasjon til en jente i yngregruppen. Stigningsprosenten tilsvarer gjennomsnittet for kvinner.

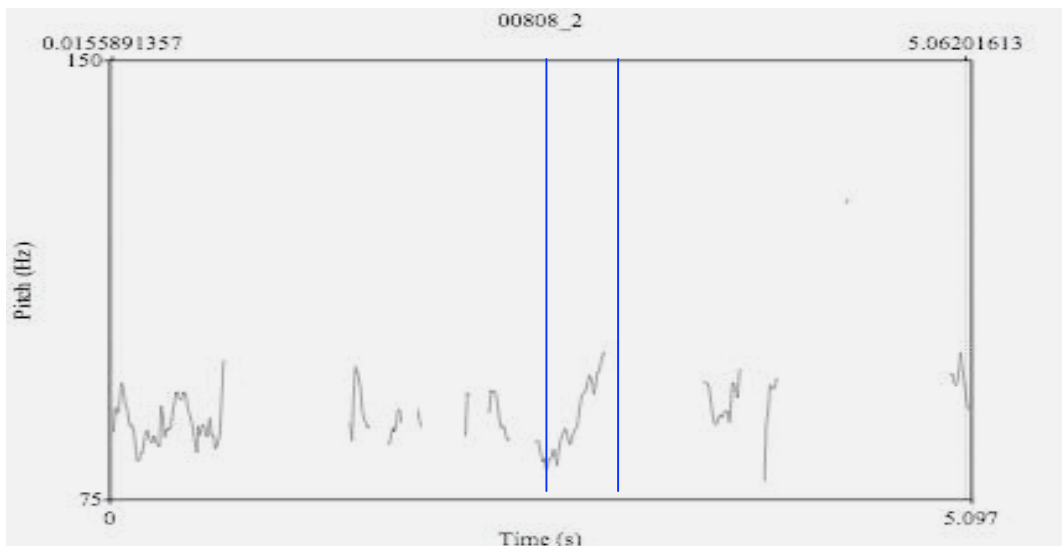
Figur 6: Eksempel på fortsettelsesintonasjon for en kvinnestemme

[er jeg litt med familien og spiser og *sånn*. Og så ...]

Beathe har en minimum pitch på 194 Hz og maximum pitch er 268 Hz som tilsvarer en stigning med 74 Hz på 44 prosent i denne ytringen. Stigningen er markert i spektrogrammet mellom de to blå strekene. Ordet hun sier i stigningen er markert i blått.

Figur 7: Eksempel på fortsettelsesintonasjon for en mannsstemme

[bare være der litt. Også går vi i finklær og sånn og så turer vi hjem, skifter til vanlige *klær*. Så går vi ...]

Bastian har en minimum pitch på 78 Hz. og maksimum pitch på 96 Hz i fortsettelsesintonasjonen. Dette gir en stigning med 18 Hz som tilsvarer en stigning på ca.

23 prosent. I spektrogrammet er fortsettelsesintonasjonen markert mellom de blå strekene og ordet som realiserer i intonasjonen er markert i blått i transkripsjonen.

Kvinne- og mannsstemmer beveger seg ulikt på hertzskaalen. Stigningen i intonasjonen er derfor målt i prosent stigning. Hypotesen om at den yngre gruppen ville ha en høyere prosent stigning enn de voksne gruppene er svekket når alle gruppene har samme prosent stigning fordelt mellom kjønnsgruppene. Resultatet viser at det ikke eksisterer noen påvirkning fra østnorsk som er av dialektene som scoret høyest på holdningsgranskningen. Østnorsk intonasjon har ikke spredd seg til det bergenske talemålet. I hvert fall ikke i fortsettelsesintonasjonen. Fordi resultatet ikke viser noen spesielt velger jeg å konkludere dette her. Når det ikke er noen forskjell mellom to generasjoners stigningsprosent i fortsettelsesintonasjon betyr dette de samme som at det har er ingen språklig endring.

8. Resultater fra folkelingvistikkstesten

Jeg har nå samlet sammen hva informantene svarte når jeg ba dem om å kommentere seks ytringer (se vedlegg 4). Jeg leste setningene én gang med høystatusvarietet og en gang med lavstatusvarietet.

I denne delen av intervjuet ville jeg få informasjon om hva informantene selv mente om språket i nesttunområdet. Jeg ville være nøytral i forhold til oppgaven og ønsket at de selv skulle fortelle meg hva de syntes og assosierte med varietetene. Jeg brukte derfor formuleringen som ”kommentere” eller ”si noe om” de setningene som jeg skulle lese opp. Jeg var på jakt etter hva som skiller varietetene, og om informantene mine hadde flere variabler som kan skille varietetene. Ut fra erfaringer fra masketestene vi utførte i bergensområdet, fant jeg ut at språkbrukerne har problemer med å definere de to varietetene utover å ramse opp noen eksempler. For å skape en litt bredere samtale rundt hva det er som skiller en høystatusvarietet fra en lavstatusvarietet, valgte jeg derfor å gi dem seks setninger. I utgangspunktet var jeg skuffet over svarene jeg fikk. Det gikk for det meste i: ”Den snakker jeg, og den snakker hun”. Men etter hvert så har jeg funnet ut at dette egentlig er noen veldig berikende svar. For det første betyr det at eksemplene jeg har lest opp for dem i intervjuet, var reelle. For det andre viser dette at de fleste informantene mine har et forhold til tosidigheten ved talemålet sitt. Det kan indikere at

min forutsetning om at det eksisterer to varieteter i språksamfunnet var en riktig innfallsvinkel til en kartlegging av språket. Variablene som jeg ønsket at informantene skulle snakke om var: <jeg>, <ikke>, <hun>, <nå> og <noen>.

8.1 Yngregruppen, ungdomsskoleelevene.

Alle elevene definerte seg og sine venner med begge varietetstypene. De påpekte at de ikke reagerte noe negativt på den ene eller andre varianten fordi at begge to blir brukt i området. De fleste elevene syntes at den varieteten de selv brukte, var finest. Men mange elever som definerte seg som lavstatusvarietetsbrukere, definerte høystatusvarieteten som penere og sa at den hørtes finere ut. Lavstatusvarieteten ble definert som ”konge”, slapp og ”mer bergensk”. Elevene delte også inn nesttunområdet i hvor man snakket den ene og den andre varieteten. På Slåtthaug ungdomsskole sa elevene at de på Hop ungdomsskole snakket mer høystatusvarietet, mens elevene på Hop ungdomsskole sa at elevene på Slåtthaug ungdomsskole brukte lavstatusvarieteten. Elevene på de to ungdomsskolene definerte stort sett det samme, men hele tiden med sluttkommentaren at folk snakker forskjellig her på skolen også, dvs. at det var en blanding. Én elev sa at faren hennes brukte lavstatusvarieteten så hun var vant med den hjemmefra.

Når det gjelder de enkelte variablene, fikk jeg noen direkte svar på hva som var viktig i forhold til varietetsskillet. Når ord ikke ble kommentert viste informantene indirekte at disse ikke er viktige og da heller ikke fungerer som markører for varietetene, for eksempel setning 3 og 4 med varianten [nu:]. (se vedlegg 4) En vanlig respons gjennom setningsopplesningen var at: ”Det var jo det samme.” Grunnen til at jeg fikk disse svarene, tror jeg henger sammen med at nektingsadverbialet <ikke> som var med i tre av setningene, er uhyre viktig i inndelingen. I tillegg er det 1. persons personlige pronomen <jeg> også veldig viktig. Variabelen <noen> var den store overraskelsen. I forkant av prosjektet hadde jeg bestemt meg for å undersøke denne variabelen og forutså at variantene av <noen> er med på å definere varietetene. I språkanalysen kan jeg konstatere at denne variasjonen ikke eksisterer hos de yngre informantene mine. Da jeg spurte elevene om hvem som sa [nåkæn], så svarte de at det hørtes veldig rart ut. En elev mente det var nynorsk, og en annen mente at det hørtes strilete ut. Noen plasserte varianten som mer bergensk og noe de sa i Fyllingsdalen. De som definerte seg selv som

lavstatusbrukere, så at de ikke kunne si [nåkæn] fordi det hørtes unaturlig ut, og at det kanskje var det som skilte bergensk fra det som ble snakket i resten av bydelene. Ingen av elevene hadde noen problemer med at høystatusvarietetsbrukerne så både [hæn] og [nɔ:] framfor [hun] og [nu:].

8.2 Midtgruppen

Som elevgruppen definerte også midtgruppen seg selv og sine omgangskretser i den ene eller andre leiren til varietetene. Midtgruppen skilte også mellom varietetene med de samme variablene som elevgruppen. I hovedsak lå da skillet for dem mellom variantene av <jeg> og <ikke>. Variantene [hæn] og [nɔ:] ble definert som noe man skriver, eller noe som eldre damer fra overklassen sa. De som definerte seg som høystatusbrukere, kom fram til at de brukte [hun] og [nu:], men at de kunne veksle mellom variantene av <hun> og <nå>. Lavstatusvarianten [nøkæn] definerte en informant som noe man snakket i Os. Når informantene skulle definere ”skikkelig” bergensk, så de at det var sånn man snakket i Sandviken, Bergenhus eller Fyllingsdalen. Én informant kunne fortelle at hun vekslet språkbruken etter hvilken situasjon hun var i, en annen definerte seg som lavstatusbruker men han likte høystatusvarietetet bedre. Én informant sa at man i Fana har bergensk som er lavstatusvarietetet og en mer normalspråklig, høystatusvarietet. Noen av informantene som definerte seg som lavstatusvarietetsbrukere, påpekte at de måtte tenke på hva barna sa for å kunne definere høystatusvarietetet. Dette kan være med på å bekrefte mine tanker om at flere av elevinformantene mine bruker en annen varietet enn foreldrene gjør.

8.3 Eldregruppen

Flere av de eldre hadde problemer med å forstå denne oppgaven. Det kan være flere grunner til. For det første kan ytringene jeg valgte å lese ha vært for muntlige. For det andre kan det være noen ikke forstod hva jeg sa fordi de hørte dårlig. Det ser ut til at hovedårsaken til hvorfor de ikke forstod var fordi eldregruppen ikke har det samme forholdet til de to varietetene i nesttunområdet som de andre. Oppsettet med to adskilte varieteter er ikke noe de forholder seg til i hverdagen. I responsen på skillet mellom

høystatus- og lavstatusvarietetene fortalte flere av de eldre at de blandet. Alt etter hvilken situasjon de var i og hvem de snakket med, var begge faktorer som spilte inn på hvilken varietet de ville brukt. Eldregruppen fokuserte mye på om jeg klarte å si [ç]-lyden riktig. Jeg fikk flere kommenterte på ordstillingene i setningene jeg leste. Det ble påpekt at dette var ungdomsspråk som de ikke hadde noe forhold til.

9. Drøfting av resultat

I dette kapittelet vil jeg drøfte resultatene fra kap. 5, 6 og 8 i lys av problemstillingene mine:

- 1) I hvor stor grad er det tilfelle at man snakker høystatusvarianter i nesttunområdet?
- 2) Hvis det er tilfellet, hvorfor er det slik?
- 3) Hvorfor kan det være problematisk å kalle talemålet i nesttunområdet for en egen dialekt?

Jeg vil svare på problemstillingene på grunnlag av tre typer data. Den første datatypen er *faktisk språkbruk, struktur og variasjon*, som jeg har kartlagt gjennom de kvantitative resultatene jeg har presentert i kap 5. Den andre datatypen er *bevisste forestillinger om språk og språkbruk* hos språkbrukerne. Her bruker jeg de bevisste og underbevisste resultatene fra holdningsgranskningen som ble gjort på Rothaugen og Slåtthaug ungdomsskole i Bergen. Resultatene fra folkelingvistikkdelen, som er for alle tre aldersgrupper i nesttunområdet, vil her fungere som en supplerende kvalitativ undersøkelse. Den tredje datatypen er de *underbevisste holdningene* fra masketesten fra Slåtthaug ungdomsskole.

I 9.1 vil jeg drøfte endringene som har skjedd i språksamfunnet i tilsynelatende tid og i virkelig tid. Her vil jeg også trekke linjer til TUB-resultatene for å tilføye ungdomsinformantgruppen min fra 1978/79, som er en liten gruppe med relativt få belegg. I 9.2 diskuterer jeg, med utgangspunkt i problemstilling 2, hva som gjør at språkendringen kan ha funnet sted i dette samfunnet. Diskusjonen her vil først foregå på makronivå, deretter på mikronivå. I 9.3 utdyper jeg hvilke språklige forskjeller det er mellom kjønn, alder og sosialklasser som kan ha betydning for språkendringens struktur som helhet. I kapitlets siste del, 9.4, vil jeg drøfte hvilke ytre påvirkningsfaktorer som kan ha hatt en innvirkning på denne endringen. Her vil jeg blant annet vil jeg trekke frem resultatene fra holdningsundersøkelsen.

9.1 Språklig endring

Det *har* skjedd språklig endring i nesttunområdet, men i hvilken retning har språkutviklingen gått? Når det gjelder nesttunområdet, er det snakk om endringer

tilknyttet noen *spesifikke variabler*, og endringene tenderer både mot flere høystatusformer og noen lavstatusformer, helt avhengig av hvilken variabel det er snakk om.

9.1.1 Tilsynelatende tid

Yngregruppen min bruker flere høystatusformer enn eldregruppen, samtidig som eldregruppen bruker flere foreldete tradisjonelle bergenske trekk. I V11 brukte eldregruppen ca. 50 prosent høystatusformer, mens de unge brukte 100 prosent. I løpet av to generasjoner har e-realisering foran *r* forsvunnet fra språket i nesttunområdet. I følge Nesse (1994) hører æ-realisering ikke hjemme i det bergenske talemålet, og tar man utgangspunkt i dette, skulle man følgelig tro at æ-realiseringen må komme fra et språk utenfor områder hvor man snakker bergensk. Én mulighet kan være at den nye uttalemåten har kommet fra bokmål, samt at den foreldete uttaleformen, e-realisering, blir assosiert med strilemål. Kanskje oppfatter yngregruppen ikke lenger e-realisering som et bergensk språktrekk.

9.1.2 Språkbruk, struktur og variasjon – språk og livsfaser

Språklige forskjeller mellom aldersgruppene kan indikere språkendring. Likevel kan språklige forskjeller mellom ulike livsfaser også henge sammen med forskjeller i livsfasespråk. Språk som er målt i tilsynelatende tid kan ikke fortelle noe om *faktisk språkbruk* i virkelig tid. I en synkron kartlegging kan man vise hvordan språket endrer seg for en språkbruker, alt etter hvilken livsfase individet befinner seg i. Gjennom livet vokser og endrer individet seg. Språknormene tiltaler ulike aldersgrupper på ulike måter, og gjeldende normer for ungdommer, kan forvitte i voksenlivet. For eksempel kan en språkbruker som konsekvent bruker lavstatusvarianter som *ung*, snakke bare med høystatusvarianter som *gammel*.

De fleste informantene i midtgruppen snakker med [eg]-varianten som tilhører lavstatusvarieteteten eller gatespråket. Dette kan henge sammen med at når de var ungdommer og vokste opp i etterkrigstiden var det en ”dialektbølge” hvor dialektene ble opphøyet i Norge. Muligens kan denne ”dialektbølgen” ha ført til at høystatustrekk som [jei]-varianten ble mindre utbredt i språksamfunnet. I en analyse i tilsynelatende tid

mellom midtgruppen og yngregruppen kan man se at det ikke lenger er [eg] som dominerer blant de unge i nesttunområdet. De dominerende variantene i 2010/11 er høystatusvarianten [jei] og mellomvarianten [e].

Er det så snakk om livsfaseendring eller en språkendring i virkelig tid? Jeg vet ikke om midtgruppen min snakket med [eg]-varianten da de var ungdommer. Ved å analysere *faktisk språkbruk* i virkelig tid kan jeg avgjøre om det er snakk om en virkelig endring eller bare forskjeller mellom livsfasespråk.

9.1.3 Språklig analyse i virkelig tid

Det er store forskjeller mellom ungdomsgruppene i 1978/79 og 2010/11 når det gjelder utbredelsen av høystatusvarianter og lavstatusvarianter. Materialet fra 1978/79 viser hvordan flere språktrekk korrelerer med de sosiale variablene. Ungdommene i sosialklasse 1 brukte flere høystatusvarianter, og kvinner snakket ”penere” enn mennene. Disse sosiale variablene viser ikke det samme mønsteret i språket i 2010/11. Riktignok er det noen variabler som viser at kvinner bruker flere høystatusvarianter enn menn, men dette er få. I mine resultater ser altså sosialgruppetilhørighet og språk ikke ut til å henge sammen.

Det er mulig å se en sammenheng mellom variablene som har såkalte nye bokmålsvarianter. Når det gjelder disse språklige trekkene ser yngregruppen som helhet ut til å være en språklig homogen gruppe. Variablene <mye> og <noen/noe>, som opprinnelig har hatt to varianter i bergensk, har fått en tredje bokmålsvariant. De gamle høystatusvariantene som nå ser ut til å være helt ute av språket blant yngregruppen er: [nøgen] eller [nøget], [meget] og [nø:]. Det ser altså ut til at nye bokmålsvarianter på et eller annet tidspunkt har kommet inn i språket. Myking (1984) hevdet at bokmålsvarianten muligens kunne være et lettere alternativ for språkbrukeren, fordi språkbrukeren unngikk å identifisere seg med lavstatusvarianten eller høystatusvarianten (jf. 2.5.1.1). I 2010/11 kan det se ut som at høystatusvarianten til <mye> og <noen/noe> er blitt nøytralisert. Forholdet mellom høystatus- og lavstatusvarietetetsmerket som variabelen tidligere hadde er blitt opphevet, slik at variabelen i 2010/11 bare står igjen med ett alternativ. Labov forklarer en språkvariants universalitet med at: ”When the

issue is resolved, and one form becomes universal, the social value attached to it disappears” (Labov, 1972: 251). Det kan med andre ord se ut til at man i 2010/11 ikke lenger markerer tilhørighet til verken høystatus- eller lavstatusvarietet gjennom denne varianten. Variabelen <nå> som også har fått en tredje bokmålsvariant, oppfører seg annerledes. I 2010/11 ser det nesten ut som at det er lavstatusvarianten [nɔ:] som inneholder en slik nøytralitet.

9.1.3.1 Mellomvarianten [e] er ikke lenger en mellomvariant

Mellomvarianten [e] ble for første gang diskutert av Ulland i TUB. I løpet av en tretti års periode, ser det ut til at mellomvarianten ikke lenger kan regnes som en mellomvariant, men at den heller er en selvstendig variant som [jei] og [eg]. I årsklasse 3 brukte yngregruppen ca. 13 prosent av mellomvarianten. I materialet jeg samlet inn, ca. 30 år etter, er [e]-varianten den største varianten sammen med [jei] i trykksvak posisjon. I trykksterk posisjon er det den nest største etter [jei]. Varianten ser ut til å ha gått fra å være en mellomvariant til å bli oppfattet som en selvstendig variant som dominerer i språket.

Hvordan språkendringen har skjedd, kan forklares ut fra flere forhold, og omhandle både indre og ytre faktorer. På en side, er varianten raskere å uttale og kan representere en økonomisering av språket. I trykksvak posisjon kan en slik økonomisering være grunnen til flere av beleggene, men det forklarer ikke hvorfor varianten er den nest største i trykksterk posisjon. Den indre årsaksforklaringen er også blitt avvist gjennom tidligere forskning fordi man fant ut at flere av [jei]-brukere enn [eg] brukte [e]-varianten (jf. Ulland). Språkbrukerne som snakket høystatusvarianten var i mindretall og tilpasset seg samtalepartneren ved å konvergere til en mellomform framfor å snakke lavstatusvarianten som de ikke følte seg komfortable med.

Tabell 50: En økning av mellomvarianter [e]

Trykksvak		[e]	Sum	Trykksterk	[e:]	Sum
1978/79	Årsklasse 3	13 (24)	100(194)	Årsklasse 3	0	100 (11)
2010/11	Årsklasse 4	38(463)	100(1304)	Årsklasse 4	27 (14)	100 (49)
p: Y78/79≠Y10/11: i.s.				p: Y78/79≠Y10/11: i.s.		

Blant informantene i årsklasse 4 er det seks informanter som bruker [e]-varianten i mer enn 50 prosent av beleggene sine for 1. pers. personlige pronomen i trykksvak posisjon. Det er ingen av informantene som bruker [eg]-varianten i mer enn 50 prosent av beleggene (se vedlegg 20). Alle de 14 informantene i årsklasse 4 bruker tre varianter av 1. pers. personlige pronomen, mens 9 av informantene veksler mellom alle fire varianter i trykksvak posisjon. I årsklasse 4 er det seks som bruker [jei] i mer en 70 prosent av beleggene i trykksvak posisjon. På informantnivå vil jeg regne den som den ”sterkeste” av de fire variantene i både trykksterk og trykksvak stilling. Varianten kan av den grunn anses som den kollektive normen som dominerer i yngreggruppen. Fordi det er en annen dominerende variant i 2010/11 enn i 1978/79 velger språkbrukerne heller å bruke mellomvarianten [e] enn lavstatusvarianten [eg] for å nøytraliserer seg i forhold til den dominante høystatusvarianten. I så fall vil det si at språkstrategien bak mellomvarianten er endret fra 1978/79. Da konvergente språkbrukerne mot lavstatusvarianten med mellomvarianten [e], i dag konvergerer de mot høystatusvarianten ved å bruke den samme mellomvarianten. Her kan det tenkes at informantene ikke vil vise tilhørighet til høystatusvarianten, samtidig som de heller ikke vil vise tilhørighet til lavstatusvarianten, som tilsynelatende ikke er helt akseptert å bruke.

9.1.3.2 Innovasjon av en ny mellomvariant [ei]

Det kan se ut til å ha oppstått en innovasjon av en ny språkvariant mellom 1978/79 og 2010/11. Innovasjonen har skjedd med en ny mellomvariant [ei] av 1. pers. personlige pronomenet <jeg>. Det vanskelig å si noen om hvilket tidspunkt innovasjonen har skjedd, men ved å sammenlikne årsklasse 3 og 4 kan jeg konstatere at dette språktrekket ikke ble brukt i 1978/79, dvs. at språktrekket må ha dukket opp i tidsrommet mellom opptaksårene.

Ulland hadde i sitt analysearbeid i TUB registrert tre belegg for [ei] i hele Bergen og på grunn av få belegg tar han disse med under høystatusvarianten [jei] (Ulland, 1984: 30). I mitt materiale har jeg i nesttunområdet registrert 69 belegg i trykksvak posisjon og 4 belegg i trykksterk posisjon. Av mine 14 ungdomsinformanter er det bare én informant

som ikke har belegg på [ei] i trykksvak posisjon, og de fire trykksterke beleggene er fordelt på tre informanter. Når Ulland finner tre belegg for [ei] hos 92 ungdomsinformanter i Bergen, kan det tenkes at dette har vært tilfeldigheter, og ikke utspringet av en ny variant. Ut fra mine resultater, ser det ut til at situasjonen er en annen i dag.

Tabell 51: Innovasjon av mellomvarianten [ei]

	Trykksvak	[ei]	Total	Trykksterk	[ei]	Total
1978/79	Årsklasse 3	0	100 (194)	Årsklasse 3	0	100 (11)
2010/11	Årsklasse 4	5 (69)	100 (1304)	Årsklasse 4	5 (4)	100 (49)
p: Y78/79≠Y10/11: ***				p: Y78/79≠Y10/11: i.s		

Når det skjer en språklig innovasjon som gjør at et nytt språktrekk blir spredd fra én enkelt språkbruker til flere, kan det som sagt være flere årsaker. Det kan være en indre årsak, for eksempel at den nye uttalen er lettere og derfor blir tatt i bruk framfor den mer kompliserte tidligere formen. Diftongen [ei] er muligens lettere å uttale enn [jei], så det kan tenkes at når en språkbruker økonomiserer språket sitt, kan [j] forsvinne i rask tale. Likevel mener jeg det blir en litt for enkel løsning å påstå at endringen kun har med språkøkonomisering å gjøre, ettersom 1. pers. personlige pronomenet er en sterk identitetsmarkør i språket. Det er heller ikke så vidt jeg vet en vanlig forenkling i andre dialekter som har en [jei]-variant, for eksempel østnorsk. Hvilken variant språkbrukere snakker signaliserer hvem de er. I nesttunområdet forteller det hvilken varietet du snakker, og på landsbasis kan det fortelle hvor du kommer fra. Jeg har ingen informasjon om, og derfor liten tro på, at nesten alle ungdomsinformantene i årsklasse 4 ønsker å assosiere seg med Sunnmøre. Det må derfor være andre samfunnsmessige faktorer som spiller inn og gjør slik at språkbrukerne tar i bruk denne nye varianten. Hvilke sosialpsykologiske motiv gjør at de velger en fjerde variant? Er det ikke nok å velge mellom? Kanskje er det nettopp det som er problemet, at situasjonen er ustabil, og at det er plass til en ny variant, som så blir adoptert av flere. Her spiller tilpasningsteorien, om at språkbrukeren divergerer eller konvergerer til samtalepartneren sin, inn. Når det er to dominerende varianter i språksamfunnet kan det finnes språkbrukere som bruker

høystatusvarieteteten fordi de vil være mer nøytrale i språkbruken i kommunikasjon med en lavstatusvariantsbruker, og dermed bevisst eller underbevisst bruker mellomvarianten [ei]. I tillegg til sympatimotivet, kan det også være snakk om et ønske om statusøkning for den enkelte språkbruker. Hvis jeg tar utgangspunkt i at høystatusvarianten har høyere status enn lavstatusvarieteteten, skal resultatene vise at det i hovedsak er [eg] - eller [e] - brukerne som har belegg på [ei]. Dette stemmer ikke med mine resultat, da alle [jei]-brukerne også har belegg på [ei]-varianten. Det er videre mulig å spekulere i om [jei]-brukerne har belegg på [ei]-varianten fordi de økonomiserer språket sitt. Det kan tenkes at varianten først har blitt til som resultat av fonologisk forenkling, for så å ha spredd seg fra en språkbruker til en annen (jf. figur 3). Kanskje den nye mellomvarianten [ei] vil spre seg på den samme måten som [e] viser seg å ha gjort.

9.1.4 Sammenlikningspunktet TUB med 96 informanter fra Bergen by

Myking (1983b) påpeker at det bare er leksikalske varianter som skiller høystatus- og lavstatusvarieteteten fra hverandre. Selv om det var uten hell, forsøkte jeg meg på et lite ”pilotprosjekt” for å se om jeg kunne finne spor av forskjeller i fortsettelsesintonasjon i talen. Her viste det seg imidlertid at det ikke var noen forskjell mellom informantene mine.

Myking avslutter sin artikkel om fem leksikalske variabler i bergensmålet med at blant det brede laget i befolkningen av ungdommer i Bergen, er det et flertall av lavstatusvarietetetsbrukere. Men av de 92 ungdomsinformantene eksisterer det en liten gruppe i Bergen sentrum og Fana sentrum som bruker høystatusvarianter. Han presiserer at dette er helt avhengig av hvilke variabler det er snakk om. Det er en tendens til at nye bokmålsvarianter overtar for de tradisjonelle bergenske høystatusformene. Eksempelvis nevner han variablene <nå>, <noen> og <mye>. Ut i fra mine resultater kan jeg gi Myking rett for de to siste variablene, <noen> og <mye>.

9.2 Faktorer som har ført til at språklandskapet har endret seg

9.2.1 Språksamfunnet, nesttunområdet

Høystatusvarianter og lavstatusvarianter har hver sine symbolverdier, og det er en enighet om denne variasjonen i språket i nesttunområdet. Likevel ser det ut til at språket har endret seg. Flere av informantene mine i midtgruppen fortalte at barna deres snakket høystatusspråk selv om de som foreldre ikke gjorde det. De fortalte også at da de var ung, ble de bedt om å snakke ”pent” hjemme av foreldrene sine, men når de var ute i gaten snakket de lavstatusvarietetten, derav gatespråket. Det kan se ut til at høystatusvarianten i dag er blitt det nye gatespråket til unge i nesttunområdet, når høystatusvarietetten er noe de begynner å snakke sammen med vennene sine i gaten.

De som bor i nesttunområdet og snakker lavstatusvarietetten markerer ikke i samme grad tilhørighet til språksamfunnet, men deres tilhørighet er ikke mindre til språksamfunnet. Kanskje orienterer de seg mer til Bergen som by.

Språklig kan det se ut som at det i nesttunområdet er oppstått en tilspisset situasjon i forhold til maktforholdet mellom varietetene. Det kan se ut som at det er ulike språknormer som gjelder for yngregruppen, midtgruppen og eldregruppen. En variabel som kanskje gjenspeiler hvordan situasjonen er, er 1. pers. personlige pronomenet. Alle livsfasene har ulik distribusjon av de fire variantene. Det kan se ut til at språknormene er mest kaotiske i den yngre gruppen, nemlig ved at alle informantene benytter seg av tre varianter i språket sitt. Det er tydelig at de befinner seg i et språklandskap med konkurrerende normer.

9.2.2 Divergens og konvergens to ulike språkstrategier

I nesttunområdet snakker flere unge høystatusvarietetten i 2010/11 enn i 1978/79, og det kan se ut til at de fleste innbyggerne i dette samfunnet kan bruke begge varietetene av bergensk. Det er derfor ikke så usannsynlig at en språkbruker som i hovedsak snakker den ene varietetten veksler til den andre, fordi begge er en del av språkbrukerens identitet som bergenser og innbygger av nesttunområdet. Hvis det er slik at status- og prestisjeformene er den varietetten som oftest blir ”vinneren” i kommunikasjonen hvor det foregår tilpasning, kan det virke sannsynlig at språkbrukerne som til vanlig bruker lavstatusvarietetten, bytter til høystatusvarietetten.

Jeg vil forslå at det foregår to former for tilpasning hos språkbrukerne som bruker høystatusvarietetet i nesttunområdet. På den ene siden tilpasser de seg språknormen til høystatusvarietetet, men samtidig tar de avstand og divergerer fra bergensk. Gjennom divergens, kan en språkbruker både vise en tilhørighet *og* ønske om en sosial avstand til den personen han eller hun snakker med. ”Et grunnleggende trekk ved tilpasningsteorien er å se på språklig adferd som en refleks, basert på språkbrukerens ønske om sosial *identifikasjon* med eller *distanse* til andre mennesker” (Mæhlum, 2006b: 113). Jeg vil ikke se bort fra at språkbrukere som snakker lavstatusvarietetet på en underbevisst nivå konvergerer til den andre språkbrukeren hvis språkbrukeren snakker høystatusvarietetet. Muligens er det i en slik sammenheng at mellomvariantene til 1. pers. personlig pronomen har oppstått.

9.2.3 Akkomodasjon

Er språkstrategien å bruke høystatusvarietetet, tar man også samtidig avstand fra lavstatusvarietetet. Det ser ut til at noen av de unge informantene i nesttunområdet bruker høystatusvarietetet fordi de ønsker sosial godkjenning i nesttunområdet. På den ene siden får de sosial aksept i sitt nærmiljø, men samtidig er det, det motsatte som skjer i forhold til resten av Bergen.²³ Hvis språklandskapet i nesttunområdet alltid har inneholdt en aksept av at det har eksistert to varieteter side om side, kan dette være en grunn til at flere i dag bruker høystatusvarianter enn de gjorde for 30 år siden. I følge Mæhlum (2006b) er det slik at språkbrukerne som har de samme holdningene og oppfatningene til språket i større grad tilpasser seg språket til ”den andre” i kommunikasjonen. Ofte er det slik at den som tilpasser seg er språkbrukeren som snakker et ”ikke-prestisjespråk”. Altså vil flere akkomodere mot prestisjespråket enn motsatt.

Dette kan være med på å forklare hvorfor flere bruker høystatusformer i dag. Likevel kan ikke situasjonsbetinget akkomodasjon føre til en varig endring i språket. På ett eller annet tidspunkt må flere språkbrukere i nesttunområdet ha startet med å snakke flere høystatusvarianter i stedet for lavstatusvarianter. Ulland hevder at den viktigste drivkraften bak det å bruke høystatusformer *ikke* er å markere avstand fra lavstatusspråket, men at det heller har å gjøre med å *markere tilhørighet* til en bestemt

²³ Holdningsundersøkelsen i Bergen viste at .

gruppe (1984: 62). Av den grunn er det rimeligere å hevde at språket i språksamfunnet har endret seg mot flere høystatusformer fordi språkbrukerne viser tilhørighet til nesttunområdet gjennom høystatusvarietet.

9.3 Individet og identitet

Bourdieus modell over menneskers preferanser i en historisk og geografisk kontekst kan muligens forklare hvorfor det er høystatusvarietet som markerer solidaritet til nesttunområdet, og hvordan medlemmer av det samme språksamfunnet kan snakke lavstatusvarietet og fremdeles vise tilhørighet og solidaritet til det samme nesttunområdet. Den historiske kultureliten som bosatte seg i nesttunområdet og på mange måter dannet bydelen for mer enn 100 år siden, snakket Larsen og Stoltz sin ”dannede dagligtale”. Dette la grunnlaget for stereotypien i Bergen om at innbyggerne i nesttunområdet snakker ”fin bergensk”. Den gangen viste muligens konsulene og patriarkene sin posisjon også gjennom språket. Bourdieu forklarer at sosial posisjon blir opprettholdt gjennom individers rike livsførsel og fungerer differensierende (jf. 3.5), og nettopp dette differensieringsprinsippet ble det som konstituerte og startet bydelsidentitet til nesttunområdet i Fana. Den gangen var ikke Fana en bydel, men en egen kommune, noe som taler for at innflytternes følelse av at de var annerledes enn resten av Bergen. Jeg vil ikke hevde at høystatusvarietet snakkes i nesttunområdet fordi de første utflytterne fra Bergen muligens snakket ”den dannede dagligtale”. Det som er avgjørende fra denne historiske konteksten er differensieringen til resten av Bergen og dannelsen av bydelsidentiteten. Ideen om at det er noe spesielt og eget å komme fra nesttunområdet er nok den største katalysatoren til at flere snakker høystatusformer. Den iboende stereotypien i Bergen om at høystatusvarietet snakkes i Fana, gjør også at innbyggerne i nesttunområdet viser tilhørighet til språksamfunnet ved å snakke den. At språket i tillegg ses på som et prestisjespråk gjør at det muligens passer mer som ”hånd i hanske” for språkbrukerne som fra før av allerede har en sterk egenhetsfølelse i byens kontekst.

9.3.1 Lokalitet og kommunikasjon – snakker man høystatus fordi man er fra nesttunområdet?

Den lokale følelsen og tilhørigheten til det lokale samfunnet i nesttunområdet er viktig for innbyggerne i nesttunområdet, og tilhørigheten til dette geografiske området er en del av identiteten deres. Milroy (1987) sin definisjon om bydeler som urbane landsbyer innad i et bysamfunn, kan være en passende beskrivelse for nesttunområdet. På ett vis, kan Nesttun oppfattes som en egen landsby i Bergen på grunn av den egne nettverksstrukturen i området og innbyggernes følelse av tilhørighet til dette geografiske området. Med *egne nettverksstrukturer* menes det at innbyggerne på mange måter ikke trenger å bruke resten av Bergen for å gjøre sine daglige aktiviteter.

Med unntak av midtgruppen min, som er gruppen i en yrkesaktiv alder, ser det ut til at de unge og eldre informantene mine har et relativt begrenset forhold til resten av Bergen. I Fana har de nesten alle de samme tilbudene som man har i bykjernen, og med unntak av kinobesøk, er det få tilbud som gjør at de unge drar til byen. Eldregruppen har fortalt at de drar til byen hvis de skal spesielle ærend. I midtgruppen har flertallet arbeidsplassen i bykjernen. Likevel presiserer de at de nesten aldri drar til byen av andre grunner enn jobb.

9.3.2 Kjønn

Vi har sett at det er kjønnsforskjeller mellom kvinner og menn når det gjelder bruk av høystatusformer og lavstatusformer med unntak av eldregruppen. Dette kan det være flere grunner til. For det første, har sosiolingvistisk forskning vist at kvinner bruker flere høystatusformer enn menn for å hevde seg i samfunnet, og for det andre, har det vist seg at kvinner er den gruppen i et samfunn som ofte er språklige innovatører i språkendringsprosessen. Språket i nesttunområdet ser ut til å ha endret seg jf. forskjellene mellom livsfasene og jf. resultatene fra TUB-undersøkelsen på 70-tallet. Hvis det har skjedd og fremdeles er i gang en endringsprosess, kan kvinner som bruker flest høystatusformer, være innovatører for denne endringen.

Resultatene viste at nesttunområdet følger tendensen med at kvinner ofte velger høystatusformer fremfor lavstatusformer i språket sitt (jf. 5.3). Det er ikke noe kjønnskille i den eldste informantgruppen. Jeg hadde forutsett at kvinner i nettopp denne

aldersgruppen valgte å bruke flere høystatusformer enn menn for å hevde seg i samfunnet ellers, men resultatene avkrefter dette. Menn i midtgruppen bruker flest lavstatusformer av alle. De to gruppene som bruker flest høystatusformer, er eldre menn og kvinner i yngregruppen. Menn i yngregruppen og kvinner i midtgruppen bruker tilnærmet like mange høystatusformer og lavstatusformer.

9.3.3 Alder

Midtgruppen skiller seg ut fra de to andre gruppene ved at denne gruppen bruker flest lavstatusformer. Under TAUS prosjektet i Oslo fant man et lignende mønster. Forklaringen på den avvikende språkførselen i forhold til de andre gruppene ble grunnet i at livsfasen til midtgruppen er i yrkeskarrieren, hvor de unngår å bruke sterke markører som høystatusformer.²⁴ Den språklige strategien til midtgruppen kan være å nøytralisere språket sitt ved å ta i bruk majoritetsvarietetet som er lavstatusvarietetet i Bergen.

Myking poengterer at språknormene var sterkere før, noe som kanskje kan forklare at eldregruppen bruker flere høystatusformer. Han legger til grunn at ungdomsspråket er annerledes enn de eldres språk fordi språknormer har ulik innvirkning på individet i de ulike livsfasene. I voksenlivet tilpasser individene seg normene om at høystatusformene inneholder mer prestisje. I ungdomstiden er tilpasningskravet sterkere, så da vil den rådende varietetet virke sterkere (Myking, 1988: 26 jf Sandøy, 1985: 146). Etter resultatene fra 2010/11, ser det ut til at høystatusformene er språknormen ettersom over halvparten av yngregruppen bruker høystatusvarietetet. Spørsmålet blir da hvordan en minoritetsvarietet er blitt akseptert som en variasjon i språknormen i dette området? Forklaringen ligger kanskje i prestisje eller ytre påvirkningsfaktorer. Dette vil jeg komme tilbake til i 9.4.4.

9.3.4 Sosial klasse

Labov definerer et språksamfunn som en gruppe individer som sammen har et sett av delte normer og felles forståelse over dem, og variasjon i språket til et gitt samfunn henger sammen med klassedelte sosiale grupperinger som eksisterer innad i samfunnet (1972: 121). Med andre ord, forklarer Labov språklig variasjon med ulike sosiale klasser.

²⁴ Muntlig samtale med Helge Sandøy

Er det mulig å finne en forklaring på hvorfor språkbrukerne i nesttunområdet snakker to varieteter fordi de tilhører ulike klasser? Snakker innbyggerne høystatusvarietet fordi de tilhører en øvre sosial klasse? Resultatene mine peker i en annen retning: Det ser ikke ut til å være sammenfall med sosiale klasseinndeling og bruk av høystatusformer. Samtidig er det heller ingen sammenheng mellom lavstatusformer og språkbrukere som tilhører lavere sosiale klasser.

Hypotesen min om at jo høyere sosialklasse språkbrukeren befant seg i, jo flere høystatusvarianter ville vedkommende bruke, ble altså svekket. Samlet sett, lå hver varietet på ca. 50 prosent. Resultatet viser her at høystatusvarietetet ikke er knyttet til det øvre sjiktet i språksamfunnet, og at lavstatusvarietetet er knyttet til de lavere sosiale klassene.

Når man deler en befolkningsgruppen inn etter en marxistisk analysemåte, blir inndelingskriteriet forholdet individet har til produksjonsmiddelet (jf. 4.4.3). Hvilken sosial identitet informantene relaterer seg til, kan påvirke hvilken språkstrategi et individ tar i kommunikasjonen. Totalt sett viser ikke resultatet noen sammenheng mellom sosiale klasser og varietetene (se vedlegg 18). Likevel er det enkelte variabler som viser forskjeller.

Tabell 52: Sosialklasse V03

	N	[mɛi,dɛi,sɛi]	[mɛ:g,dɛ:g,sɛ:g]	[mɛ,dɛ,sɛ]	Sum
Sosialgruppe 1	7	54	40	6	100 (133)
Sosialgruppe 2	8	58	36	6	100 (86)
Sosialgruppe 3	9	69	25	6	100 (163)

V03 sin høystatusvarietet [mɛi,dɛi,sɛi] viser at sosialgruppe 3 scorer ca. 70 prosent, noe som er høyere enn både sosialklasse 1 og 2. Muligvis bruker Sosialgruppe 3 flere høystatusvarianter for å oppnå prestisje som de ikke har gjennom sin sosiale klasse. Uten å forkaste teorien om at tilhørighet til sosialgruppe har innvirkning på språkbruk, er det også mulig at resultatet gjenspeiler informantene mine sitt språk på en annen måte. Tre av informantene i sosialgruppe 3 er kvinner fra eldregruppen. Den ene av kvinnene er hjemmeværende, mens de to andre er pensjonert sekretær og resepsjonist. Når informantene blir plassert i sosialgrupper ut i fra yrkeskarrierer, plasseres de i denne gruppen. Det den marxistiske inndelingen imidlertid ikke tar hensyn til, er at for dem kan

mannens yrke kanskje vært viktigere i forhold til deres sosiale orientering (jf. 4.4.3). Eksempelvis passer det ikke å plassere direktørens hjemmевærende kone i sosialgruppe 3. Det kan se ut som at det for yngregruppen betyr, at det er omgangskretsen i språksamfunnet de bor i, som har betydning for valget av varietet. Det er naturlig at yngregruppens sosiale orientering er mot nesttunområdet. Språksamfunnet spiller kanskje også en rolle i eldregruppens valg av språkvariant. Resultatet til V03 er derfor kanskje like mye et eksempel på hvordan høystatusvarietet dominere i språket i samfunnet. Likevel er det ikke urimelig at det er viktigere for sosialgruppe 3 å bruke prestisjevariantene for å hevde seg, bevisst eller underbevisst.

Jeg vil med støtte i Milroy (1987) heller definere den språklige variasjonen i språksamfunnet gjennom å se på nesttunområdet som en urban landsby i et større bysamfunn (jf. 3.7). Innbyggerne i språksamfunnet kan ha en todelt identitet med tilhørighetsfølelser til både nesttunområdet og Bergen. Jeg vil ikke hevde at de som snakker høystatusvarietet har en større tilhørighetsfølelse til nesttunområdet enn de som snakker lavstatusvarietet. De to varietetene representerer muligens hver sin identitet, hvor høystatusvarietet henger sammen med nesttunområdet, mens lavstatusvarietet henger sammen med Bergen. Hvordan det enkelte individet rangerer sin identitet, gjenspeiles i hvilken varietet det snakker. Individene som snakker høystatusvarietet plasserer bydelsidentiteten over byidentiteten, mens de som snakker lavstatusvarietet plasserer byidentiteten over bydelsidentiteten. Slik sett, kan en kanskje si at alle innbyggerne føler tilhørighet til både Bergen by og nesttunområdet, og det blir snakk om et *rangeringspørsmål* av hvilken identitet språkbrukeren setter øverst, noe som igjen henger sammen med hvilken varietet individet snakker.

9.4 Faktorer som påvirker språkendring

Chambers og Trudgill har laget en modell over hvordan en språkendringsprosess fungerer, S-kurven (jf. figur 4). Denne illustrerer som tidligere nevnt hvordan et nytt språktrekk sprer seg fra en språkbruker til flere, men det den *ikke* illustrerer, er de samfunnsmessige forholdene rundt prosessen som må ligge til grunn for at en slik endring kan skje. En språkendring skjer ikke i et vakuum, og de samfunnsmessige faktorene har derfor en stor rolle i en slik prosess. Sandøy hevder at det nye samfunnet, samfunnet vi

har i dag, er sammensatt på en annen måte enn for 100 år siden. Ungdomskulturen er et fenomen som ble inkorporert i samfunnet etter andre verdenskrig. ”Det er altså mulig å sjå ein samanheng frå makrosamfunnet - med endra mønster for utdanning og arbeid – til visse typer gruppedanningar og vidare til individet med nye mønster for ideal og holdningar” (Sandøy, 2006: 217).

9.4.1 Holdninger

Når flere informanter snakker høystatusvarietet i 2010/11 enn i 1978/79, kan dette henge sammen med endrede språknormer. Berger og Luckmann (1967) hevder at språknormene som vi forholder oss til er menneskeskapt. De reproduseres eller videreføres ved at nye individer sosialiseres inn i samfunnet (jf. 3.3). Gjennom en sosialiseringssprosess lærer og internaliserer individene hvilke sosiale konnotasjoner som tilhører høystatusvarietet og lavstatusvarietet, og når sosialiseringssprosessen avsluttes er språknormene blitt vane. De språklige normene er altså skapt i språksamfunnet, og når språknormene er blitt en vane, vil ikke individene lenger oppleve disse som språknormer, de er da eksternalisert.

9.4.2 Bevisste og underbevisste språkholdninger

Holdningsgranskningen kan være en indikator på hvilke ytre faktorer som påvirker språket. I masketesten og rangeringstesten var dialektene i Bergen delt inn i varietetene *finbergensk* og *gatebergensk*, som tilsvarer min inndeling av høystatus- og lavstatusvarietet. Østlandsk er en betegnelse som ikke skiller mellom slike varieteter. I den underbevisste delen av holdningsgranskningen, masketesten, scorer de stemmene som har enten østlandsdialekt eller høystatusvarietet høyest på de gode kvalitetene. Det vil si at ungdomsskoleelevene rangerte de som snakket slik med beste egenskapene. Dette resultatet gjenspeiler på mange måter det klassiske språklige hierarkiet som finnes i Danmark. Både underbevisst og bevisst rangerer ungdomsskole eleven høystatusvarietet. Østnorsk kan muligens påvirke nedover i det språklige hierarkiet, hvor høystatusvarietet da blir det neste alternativet. Den største utfordreren til prestisjespråket på landsbasis, er tilhørigheten til nesttunområdet. Når de underbevisste holdningsresultatene viser at høystatusvarietet rangeres høyere enn lavstatusvarietet, kan dette på en side bety at høystatusvarietet inneholder mest positive egenskaper. På en annen side, kan resultatet vise at elevene kjenner igjen varietetet og muligens

identifiserer seg med den. Den høye østnorske plasseringen kommer muligvis av statusposisjonen varietetet har som hovedstadsspråk. Kanskje kan det være slik at prestisjen som østnorsk inneholder også kan påvirke at flere velger å snakke med høystatusformer? Det er uenigheter innenfor norsk sociolingvistik hvor vidt man kan snakke om et standardtalemål i Norge (jf. Norsk Lingvistisk Tidsskrift, 2009). Likevel er det enighet om at skriftspråkene kan regnes som en standard. Bokmål er ikke et muntlig språk og var av den grunn ikke med i masketesten, men det skal ikke ses bort fra at de ”nye” høystatusvariantene gjerne har kommet inn i språket gjennom bokmål (jf. Larsen og Stoltz). Jeg vil derfor anslå at viljen, bevisst eller underbevisst, til å ta i bruk disse variantene forsterkes gjennom prestisjen østnorsk har blant de yngre informantene mine.

9.4.3 Folkelingvistik

I følge Prestons trekant henger *oppfattelsen av språk og hvordan man snakker* sammen med *faktisk språkbruk*. I den folkelingvistiske delen av intervjuene responderte aldersgruppene ulikt på setningene mine. Fra Yngregruppen fikk jeg utfyllende respons, mens de eldre hadde større problemer med å svare for seg. Forskjellen vil jeg se i sammenheng med at forståelsen av språknormene i nesttunområdet ikke er den samme for aldersgruppene. Eldregruppen rapporterte at de vekslet mellom varietetene alt etter hvilken situasjon de var i. Midtgruppen fortalte at flere ble instruert hjemme til å snakke pent, i gaten derimot, snakket de gatespråk. Til sammenlikning mellom aldersgruppene, fortalte flere i midtgruppen at de gjorde et oppgjør mot foreldrenes krav til å snakke ”pent” og valgte heller å snakke lavstatusvarietetet. Når midtgruppen skulle identifisere språkbrukere rundt dem som brukte den andre varietetet, høystatusvarietetet, tenkte de som hadde barn på barna sitt språk. Informanten Christopher sa: ”Altså begge mine barn sier jo [jei], men det gjør nok absolutt alle vennene deres også”. Christopher identifiserte seg som lavstatusbruker. Selv om han alltid har snakket lavstatusvarietetet hjemme snakker døtrene hans høystatusvarietetet. Når han sier at alle vennene deres også gjør det, forteller han også at høystatusvarietetet er noe de unge snakker og som de lærer å snakke av hverandre. Når jeg definerer dette som det nye gatespråket, må det også presiseres at det ikke ser ut til at de unge som snakker høystatusvarietetet endrer språket sitt når de snakker med foreldrene sine hjemme som snakker lavstatusvarietetet. Ut i fra hva begge de voksne

gruppene fortalte, er det bare yngregruppen som snakker høystatusvarietet i alle sosiale sammenhenger. Språket for de unge er ikke forbundet til formelle situasjoner eller når man skal fremstilles som ordentlig, det er deres gatespråk.

Stereotypier er tilknyttet variantene. Tydelig var det at disse stereotypiene er blitt tilknyttet varietetene og hvilke type menneske som snakker denne. Yngregruppen hadde flere meninger om hvilke kvaliteter som tilhørte en som snakket lavstatus- eller høystatusvarietetene.

Høystatus- og lavstatusvarietetene står historisk sett i et sosiolektisk forhold til hverandre. Det ser ut til at for eldregruppen, dreier det seg om en registervariasjon. Selv om alle så ut til å mestre å snakke begge varietetene, er det eldregruppen som rapporterer at de snakker varietetene alt etter hvilken situasjon de er i. Yngregruppen rapporterte fort hvilken varietet de selv brukte. De rapporterte også om hvilke venner som brukte de ulike varietetene. Flere i yngregruppen hevdet at de hadde problemer med å høre forskjell fordi de var så vant til å høre begge. Noen av informantene rapporterte at de synes høystatusvarietetene var ”fin”, mens andre rapporterte at den virket ”snobbete” og at de ikke likte varietetene, det var ikke skikkelig bergensk. At ungdommen var vant til å høre begge varietetene fortelle oss at språknormene i språksamfunnet aksepterer variasjonen. Samtidig gjenspeiles de ulike tilhørighetsfølelsene yngregruppen har til Bergen og nesttunområdet. De som gjenkjente sitt språk som lavstatusvarietet ga også tydeligere uttrykk for at de var bergensere.

9.4.4 Mulige påvirkningskilder

Jeg vil nå sette opp en tabell som viser hvilken retning språket påvirkes i. Tabellen tar utgangspunkt i årsklasse 3 og 4 og viser den enkelte variabels utvikling i forhold til mulig påvirkningskilde. Målingen er gjort i retning mot høystatusvarietetene ved at jeg har tatt prosent resultatet for høystatusvarianten til årsklasse 3 og subtrahert den med prosentresultatet til årsklasse 4. Dette gir et resultat i endringsprosent mellom 1978/79 og 2010/11.

Tabell 53: Mulige påvirkningskilder

	Variabel utvikling	Endringsprosent	Mulige kilder			
			Bygdemål rundt Bergen	Oslo	Nynorsk	Bokmål
	Lavstatus > Høystatus	Høystatus i 2010 ÷ høystatus i 1978				
V01.1	[eg],[e] > [jæi],[æi]	31	÷	+	÷	+
V01.2	[e:g],[e:] > [jæi],[æi]	17	÷	+	÷	+
V02	[içə, iʃə] > [ikə]	12	÷	+	÷	+
V03	[me:g,de:g,se:g] > [mɛi,dɛi,sɛi]	16	÷	+	÷	+
V04	[dɔk:aɕ] > [de:ɕə]	4	÷	+	÷	+
V05	[hʊn] > [hʊn]	10	÷	+	÷	+
V06	[nɔkən,nɔkə] > [nu:ən,nu:ə]	35	÷	+	÷	+
V07	[myçə, myʃə] > [myə]	18	÷	+	÷	+
V08	k > v	13	÷	+	÷	+
V09	[dɔ:], [nu:] > [da:], [nɔ:]	16	÷	+	÷	+
V10	[han] > [dæn]	43	÷	+	÷	+
V11	e > æ foran R	17	÷	+	÷	+
V12	[-aɕ] > [-əɕ]	1	÷	+	÷	+
V13	Fortsettelsesintonasjon	0	÷	+		

Tabell 53 viser et ensformig resultat hvor alle variablene peker i samme retning, med unntak av V13. Alle variablene har endret seg i retning av mer bruk av høystatusvarianter. Da er det to mulige påvirkningskilder, Oslo og bokmål. Til sammenlikning med Nornes sine resultat fra Bergenhus har språket i bydelene fra 1978 og frem til i dag utviklet seg i hver sin retning. Hennes resultater viser at sju av åtte variabler sammenfaller med bygdemål rundt Bergen og fire variabler sammenfaller med Oslo (Nornes, 2010: 114-115). Resultatet viser at bydelene språklig sett går i hver sin retning og forskjellene er forsterket. Bergenhus skulle som sentrumsbydelen virke som den naturlige styrende bydelen i Bergen. Når språket i nesttunområdet utvikler seg i en helt motsatt retning kan bety at Bergenhus ikke lenger er over Fana i en hierarkisk posisjon. I forhold til at innbyggerne relaterer seg til en byidentitet og en bydelsidentiteten indikerer dette at utviklingen går i retning av at bydelsidentiteten står

sterkere. Noe som forklarer hvorfor flere snakker høystatusvarietet i 2010/11 enn i 1978/79.

9.5 Konklusjon

Resultatene for *faktisk språkbruk* har vist at de unge bruker flere høystatusformer enn midtgruppen, mens eldregruppen bruker flest høystatusvarianter av alle aldersgruppene. Yngregruppen og eldregruppen bruker ikke høystatusvarianter til de samme variablene. Dette kan indikere at de følger ulike språknormer og av den grunn har forskjellig oppfatning av hva som regnes som høystatusvarietet og lavstatusvarietet.

Høystatusvarietet brukes i nesttunområdet, men det er flere som snakker lavstatusvarietet og nesttunområdet er på ingen måte et homogent språksamfunn. Jeg har også vist at det er forskjeller på om språkbrukeren snakker høystatusvarietet etter alder og kjønn, men det er ingen sammenheng mellom språkbruk etter hvilken sosial klasse man tilhører. Det vil virke rimeligere å se varietetsbruken etter en tilhørighetsfølelse individet har til bydelsområdet eller by.

I et historisk perspektiv er det mulig å trekke linjer tilbake til når bergenserne bosatte seg i nabokommunen Fana. De dannet et eget samfunn, men samtidig hadde de tette bånd til Bergen. Muligvis kan dette ha vært starten på en bydelsidentitet i nesttunområdet som den første av sitt slag i Bergen. I dag har innbyggerne i nesttunområdet en identitetsfølelse til bydelen og til resten av byen. De som først og fremst identifiserer seg med nesttunområdet vil muligens heller bruke høystatusvarietet, mens de som først og fremst identifiserer seg med Bergen vil snakke lavstatusvarietet.

Selv om det er en sterk identitetsfølelse til nesttunområdet, og selv om det ser ut til at flere av innbyggerne snakker høystatusvarietet her enn i resten av byen blir de likevel problematisk å kalle talemålet i nesttunområdet for en egen dialekt. For det første, snakker ikke alle innbyggerne i språksamfunnet samme varietet. For det andre er de to varietetene de snakker, også brukt blant bergensere i resten av Bergen. Hvis hele språksamfunnet hadde snakket høystatusvarietet og ingen andre i Bergen hadde gjort det, ville det fremdeles vært problematisk å kalle talemålet en egen dialekt, fordi varietetene skiller seg fra hverandre nesten utelukkende på et leksikalsk nivå.

9.6 Videre forskning

I min undersøkelse har jeg kartlagt 13 variabler, men det ser ut til at det er flere variabler det kunne vært interessant å undersøke. For det ser ut til at et er flere variabler som markerer skillet mellom varietetene. Jeg har oppdaget at flere unge ser ut til å bruke [ʰ] realisering i stedet for en tradisjonell bergensk [ʊ] realisering. For eksempel, [spʰ:ɾtɛ] i stedet for [spʊɾtɛ] og [tʰ:ɾtɛ] i stedet for [tʊɾtɛ]. Kanskje er dette et nytt høystatustrekk som språkbrukere i nestunområdet snakker? Jeg skulle også ønsket at jeg kunne gjort en grundigere analyse av den nye mellomvarianten [ɛi] i 1. pers. personlig pronomenet.

Hvilke språkbrukere er det som bruker denne varianten? Er det de som bruker [eg] ellers eller er det språkbrukerne som bruker flest [jei]? Vil [ɛi] vokse? på den samme måten som [e] har gjort de siste 30 årene, eller vil forsvinne?

10. Litteraturliste

- Akselberg, Gunnstein. 1997. Kvalitativ eller kvantitativ sosiolingvistikk? I: (J. B. al., Red.) *Språket er målet. Festskrift til Egil Pettersen på 75-årsdagen 4.marts 1997*. Alma Mater Forlag AS. Bergen.
- Akselberg, Gunnstein. 2006a. Talevariasjon, register og medvit. I: Mæhlum, Brit, Gunnstein Akseberg, Unn Røyneland, Helge Sandøy. *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistikk*. Cappelen Akademisk Forlag. Oslo. 4. opplag.
- Akselberg, Gunnstein. 2006b. Talevariasjon i Noreg. I: Mæhlum, Brit, Gunnstein Akseberg, Unn Røyneland, Helge Sandøy. *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistikk*. Cappelen Akademisk Forlag. Oslo. 4. opplag.
- Akselberg, Gunnstein og Britt Mæhlum. 2006. Sosiolingvistisk metode. I: Mæhlum, Britt, Gunnstein Akseberg, Unn Røyneland, Helge Sandøy. *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistikk*. Cappelen Akademisk Forlag. Oslo. 4. opplag.
- Berger, Peter og Thomas L. Luckmann. 1967. *The social construction of Reality. A treatise in the sociology of knowledge*. Anchor Book, a division of random house, INC. New York.
- Bourdieu, Pierre. 1995. *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oversatt av Prieur, Annick. Pax Forlag A/S. Oslo.
- Chambers, J. K. og Peter Trudgill. 1980. *Dialectology*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Faarlund, Jan Terje, Svein Lie og Kjell Ivar Vannebo. 2002. *Norsk referensegrammatik*. Universitetsforlaget. Oslo. 3. opplag.
- Gabrielsen, Finn. 1984. *Eg eller je? Ei sosiolingvistisk gransking av yngre mål i Stavanger*. Novus forlag AS. Oslo. 2. utgave, 1. opplag.
- Garret, Peter. 2010. *Attitudes to Language*. Cambridge University Press. New York.
- Grønmo, Sigmund. 1996. Forholdet mellom kvalitative og kvantitative tilnærminger i samfunnsforskningen. I: Holter, Harriet og Ragnvald Kalleberg (red.) *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Universitetsforlaget. Oslo.
- Hannaas, Jorunn. 1999. *En sosiolingvistisk studie av kj- og sj-realiseringsen blant ungdommer i Bergen*. Upublisert hovedfagsoppgave. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Haugen, Ragnhild. 2004. *Språk og språkhaldningar hjå ungdomar i Sogndal*. Doktoravhandling. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Hognestad, Jan K. 2009. Intonasjon som tekstbinding. I: *Maal og Minne 2*. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Johannessen, Stig Helge 1984. Om uttalen av trykklett e i bergensmålet. *Talemål i Bergen*. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Johansen, Karl Egil. 1993. *Fana bygdebok 3. Fanabu og bymann 1870-1972*. Bergen.
- Jorem, Ida Elisabeth. 1995. *Bruken av "finbergensk" blant ungdom i bydelen Fana. En sosiolingvistisk undersøkelse*. Hovedoppgave. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Kristoffersen, Gjert. 2000. *The Phonology of Norwegian*. Oxford University Press Inc. New York.

- Labov, William. 1972. *Sociolinguistic Patterns*. University of Pennsylvania Press. Philadelphia.
- Labov, William. 1994. *Principles of Linguistic Change. Volume 1: Internal Factors*. Blackwell. Oxford UK og Cambridge USA.
- Larsen, Amund B. og Gerhard Stoltz. 1912. *Bergens Bymål*. H. Aschenhoug & co. Kristiania.
- Milroy, James. 1992. *Linguistic Variation and Change. On the Historical Sociolinguistics of English*. Blackwell. Oxford UK og Cambridge USA.
- Milroy, James og Lesley Milroy. 1997. Varieties and Variation. I: (Coulmas, Florian red.) *The Handbook of Sociolinguistics*. Blackwell. Oxford UK og Cambridge USA.
- Milroy, Lesley. 1987. *Language and Social Networks*. Basil Blackwell. Oxford UK og New York USA. 2nd edition.
- Myking, Johan. 1983a. Adverba *då* og *no* i bergensmålet. Lingvistisk og sosiolingvistisk variasjon. I: *Talemål i Bergen 2/83*. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Myking, Johan. 1983b. Fem leksikalske variabler i bergensmålet. I: *Talemål i Bergen 2/83*. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Myking, Johan. 1988. Grammatiske kv-ord som sosiolingvistisk variabel. I: *Talemål i Bergen 4*. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Mæhlum, Brit. 2006a. Normer. I: Mæhlum, Brit, Gunnstein Akseberg, Unn Røyneland, Helge Sandøy. *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistikk*. Cappelen Akademisk Forlag. Oslo. 4. opplag.
- Mæhlum, Brit. 2006b. Språk og identitet. I: Mæhlum, Brit, Gunnstein Akseberg, Unn Røyneland, Helge Sandøy. *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistikk*. Cappelen Akademisk Forlag. Oslo. 4. opplag.
- Nesse, Agnete. 1994. *Kollektiv og individuell variasjon i bergensdialekten. Talemål i Bergen 5*. Målføresamlinga. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Nornes, Marianne Valeberg. 2011. *Bergensk i Bergenhus – ei sosiolingvistisk oppfølgingsgransking av talemålet i Bergenhus bydel*. Upublisert masteroppgave. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Norsk Lingvistisk Tidsskrift. Årgang 27, hefte 1*. 2009. Hans-Olav Enger (red.). Novus forlag. Oslo.
- Romaine, Suzanne. 2000. *Language in society: an introduction to sociolinguistics*. Oxford University Press. Oxford.
- Røyneland, Unn. 2006a. Flerspråklegheit. I: Mæhlum, Brit, Gunnstein Akseberg, Unn Røyneland, Helge Sandøy. *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistikk*. Cappelen Akademisk Forlag. Oslo. 4. opplag.
- Røyneland, Unn. 2006b. Språk- og dialektkontakt. I: Mæhlum, Brit, Gunnstein Akseberg, Unn Røyneland, Helge Sandøy. *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistikk*. Cappelen Akademisk Forlag. Oslo. 4. opplag.
- Sandøy, Helge. 1985. *Norsk dialektkunnskap*. Novus forlag AS. Oslo. 2. utgave, 4. opplag.
- Sandøy, Helge. 1996. *Talemål*. Novus forlag AS. Oslo. 2. utgave.
- Sandøy, Helge. 2006a. Språkendring. I: Mæhlum, Brit, Gunnstein Akseberg, Unn Røyneland, Helge Sandøy. *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistikk*. Cappelen Akademisk Forlag. Oslo. 4. opplag.

- Sandøy, Helge. 2006b. Kontakt og spreining. I: Mæhlum, Brit, Gunnstein Akseberg, Unn Røynealand, Helge Sandøy. *Språkmøte. Innføring i sociolingvistik*. Cappelen Akademisk Forlag. Oslo. 4. opplag.
- Trudgill, Peter. 1983. *On Dialect. Social and Geographical Perspectives*. Basil Blackwell. Oxford.
- Trudgill, Peter. 1986. *Dialects in Contact*. Basil Blackwell. Oxford UK og New York USA.
- Ulland, Harald. 1983. Bruken av *den, han og ho* om inanimata i talemålet i Bergen. I: *Talemål i Bergen 1/83*. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Ulland, Harald. 1984. Om formene *eg, e og jei* i bergensk. I: *Talemål i Bergen 1/84*. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Ulland, Harald. 1984. Nokre personlege pronomen som sociolingvistiske variablar i bergensk. I: *Talemål i Bergen 1/84*. Nordisk Institutt. Universitetet i Bergen. Bergen.
- Venås, Kjell. 1991. *Mål og miljø*. Novus forlag AS. Oslo. 3. utgave, 1. opplag.

Nettsider:

http://www.ssb.no/fob/kommunehefte/120103/fob_120103_tabeller.pdf (07.11.11)

<http://www.ssb.no/emner/02/01/10/folkemengde/tab-2011-03-11-24.html> (07.11.11)

Vedlegg 1: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

Prosjektet *Dialektendringsprosesser* ved Universitetet i Bergen studerer språkbruk og holdninger til språk på utvalgte steder på Vestlandet. Til denne granskningen ønsker vi å ha samtale med noen innbyggere i ulike aldersgrupper i Fana. Samtaleemnene vil dreie seg om kino, barndomsminner, skoleminner og hjemstedet. Det blir gjort opptak under samtalen, som vil ta omtrent en time, og vi skal avtale tid og sted senere. Samtalen blir gjort med to personer samtidig.

Eneste kravet vi setter når vi velger ut folk til samtaler, er at de har vokst opp i Fana etter 6-årsalderen. Noen av dere som blir spurt om å delta, har også vært med på en tidligere språkgranskning (i 1978).

Det er frivillig å være med, og man kan trekke seg uten grunngiving når som helst undervegs inntil prosjektet er ferdig i 2012. Hvis du trekker deg, blir navn og andre opplysninger slettet fra arkivet vårt. Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste A/S.

Vi gjør bare språklige analyser, men på grunn av det offentlige regelverket blir opptakene av samtalen behandlet som konfidensielt materiale, og ingen enkeltpersoner skal kunne kjennes igjen i rapporter fra studien. Navnet på deltakeren og ev. navn på andre personer blir endret til tallkoder ved behandlingen av materialet. Materiale og kodesystem blir lagret på ulike steder. Personene som har tilgang til materialet, har taushetsplikt. Etter prosjektslutt ønsker vi å lagre intervjumaterialet på ubestemt tid i Målføresamlinga ved Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier, Universitetet i Bergen. Om noen ønsker å bruke samme materiale i et nytt tilsvarende forskningsprosjekt om språk, blir det sendt ny melding til Personvernombudet, og det kan bli aktuelt å kontakte deg igjen.

Dersom du er villig til å være med på intervjuet, er det fint om du skriver under på samtykkeslippen nedenfor og tar med dette arket til samtalen.

Hvis det er noe du lurer på, kan du ringe meg på 55 58 24 05, eller sende en e-post til helge.sandoy@lle.uib.no.

Med vennlig hilsen

Helge Sandøy
Nordisk, LLE
Boks 7805
5020 Bergen

Til prosjektet Dialektendringsprosesser

Samtykkeerklæring:

Jeg har fått informasjon om prosjektet, sier meg villig til å være med i samtale høsten 2010, og godtar at denne samtalen blir brukt i forskningssammenhenger som er nevnt i skrivet ovenfor, og oppbevart i Målføresamlinga ved Universitetet i Bergen. Jeg godtar også at samtaleopptaket med meg gjort i den tidlige granskningen, blir brukt i dette nye forskningsprosjektet.

Dato: ___/___-2010

Underskrift

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til trendinformanter i Fana

FORESPØRSEL OM DELTAKELSE I FORSKNINGSPROSJEKT

Prosjektet *Dialektendringsprosesser* ved Universitetet i Bergen studerer språkbruk og holdninger til språk på utvalgte steder på Vestlandet. Til denne granskningen ønsker vi å ha samtale med noen innbyggere i ulike aldersgrupper i Fana. Samtaleemnene vil dreie seg om kino, barndomsminner, skoleminner og hjemstedet. Det blir gjort opptak under samtalen, som vil ta omtrent en time, og vi skal avtale tid og sted senere. Samtalen blir gjort med to personer samtidig.

Eneste kravet vi setter når vi velger ut folk til samtaler, er at de har vokst opp i Fana etter 6-årsalderen. Det er frivillig å være med, og man kan trekke seg uten grunngeving når som helst undervegs inntil prosjektet er ferdig i 2012. Hvis du trekker deg, blir navn og andre opplysninger slettet fra arkivet vårt. Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste A/S.

Vi gjør bare språklige analyser, men på grunn av det offentlige regelverket blir opptakene av samtalen behandlet som konfidensielt materiale, og ingen enkeltpersoner skal kunne kjennes igjen i rapporter fra studien. Navnet på deltakeren og ev. navn på andre personer blir endret til tallkoder ved behandlingen av materialet. Materiale og kodesystem blir lagret på ulike steder. Personene som har tilgang til materialet, har taushetsplikt. Etter prosjektslutt ønsker vi å lagre intervjumaterialet på ubestemt tid i Målføresamlinga ved Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier, Universitetet i Bergen. Om noen ønsker å bruke samme materiale i et nytt tilsvarende forskningsprosjekt om språk, blir det sendt ny melding til Personvernombudet, og det kan bli aktuelt å kontakte deg igjen.

Dersom du er villig til å være med på intervjuet, er det fint om du skriver under på samtykkeslippen nedenfor og tar med dette arket til samtalen.

Hvis det er noe du lurer på, kan du ringe meg på 55 58 24 05, eller sende en e-post til helge.sandoy@lle.uib.no.

Med vennlig hilsen

Helge Sandøy
Nordisk, LLE
Boks 7805
5020 Bergen

Vedlegg 3: Dialektbakgrunn for elever

Dialektbakgrunn, Slåtthaug

Nr.

A Du

1. Fødselsår: _____

2. Kjønn: _____

3. Hvor bor du nå? (Skriv navnet på f.eks. bygden.)

4. Hvor lenge har du bodd i Fana? _____

5. Hvilken studieretning har du planer om å ta på videregående skole?

6. Har du planer for hvilket yrke du kan tenke deg i framtiden? I så fall hvilket?

7. Kan du tenke deg å bo i Fana som voksen? Dersom du ikke kan det: Hvor vil du heller bo?

B Dialekten din

8. Hvilken dialekt eller hvilke dialekter snakker du? (Dersom du har en blandingsdialekt, skriver du hvilke dialekter du blander.)

9. Dersom du bruker ulike dialekter i ulike situasjoner: I hvilke situasjoner bruker du hver av dem?

10. Hvilken pronomenform bruker du muntlig når du snakker om deg selv, som for eksempel i denne setningen:

_____ *ser på TV.*

Klasse: _____

Vedlegg 4: Samtaleguide

Samtaleguide for Fana

A. Fri samtale

I. De unge

Interesser

Kjenner dere hverandre godt? Bor dere langt fra hverandre?

Hvordan er det ellers her i Fana, kjenner de fleste hverandre?

Hva liker dere å gjøre på fritiden?

- Personlige aktiviteter (pc-spill, tv-program): eks. X-faktor, idol.
- Hvilke tilbud er det for unge her?
- Hvilke tilbud savner dere?
- Hvilke tilbud er mest populære? (størst oppslutning, jf. musikk, kor, korps, idrett)
- Hva gjør dere i helgene?
- Hva med kino, shopping osv? Hvor finnes det/ hvor gjør dere det?

Har dere vært på kino i det siste?

Fortell om en favorittfilm/ -bok. Husker dere noen/flere bøker dere har vært borti?
(den/han)

Hva gjorde dere i sommerferien? (vore/vært)

Hva pleier du å gjøre om vinteren (i feriene)? (stå på ski)

Fortell om et spesielt ferieminne (enten positivt eller negativt.. eller begge)

Beskriv en perfekt dag, der du får bestemme alt du vil, fra morgen til kveld.

Har du noen gang vært i livsfare? Fortell om en gang dere har vært i fare på en eller annen måte.

Skole og framtid

Hvordan er det å gå på skole her i Fana? Hvordan er samholdet mellom elevene i de ulike klassetrinnene?

Husker dere første skoledag? Fortell om den.

Har dere vært på skoleturer?

Har dere noe favorittfag?

Hva gjorde dere/vil dere gjøre i arbeidsuken?

Hva skal dere gjøre under OD-dagene? Vet dere hva pengene går til?

Hva er planene deres for tiden etter ungdomsskolen?

- Vgs? Hvor? Hvorfor?

Hva tenker dere å gjøre etter eventuell utdanning?

- Begynne å jobbe?
- Hvor vil dere bosette dere?
- Vil dere tilbake til Fana? Hvorfor?

Lokalmiljø

Tenk dere at en familie vurderer å flytte til Fana. Hvilke positive og negative sider har dere å fortelle om stedet? (Begynn med de positive)

Hva synes du har endret seg her i Fana siden du var liten? Hva tror du har endret seg her om 20 år?

Hva gjør dere på store dager som 17. mai?

II. De eldre

Hvordan kjenner dere hverandre?

Hvordan vil dere beskrive samholdet mellom innbyggerne her i Fana?

- Noen nye innflyttere? Hva med dem?
- Er det mye/lite innflytting? Hvorfor?

Fortid

Fortell om hvordan det var å vokse opp her i Fana.

Fortell om et barndomsminne. For eksempel første skoledag.

Hvordan var det å gå på skole her?

Hvilket fag hadde dere/ hva gjorde dere på i timene?

Hva gjorde dere når dere ikke gikk på skolen?

Har dere noen gang vært på reise?

Hvordan feiret dere høytider som jul?

Hva jobber dere med? Har jobbet med? Hva jobbet foreldrene deres med?

Hva husker dere fra krigen?

Har du noen gang vært i livsfare? Fortell om en gang dere har vært i fare på en eller annen måte. Brann?

Hva var det beste med gamle dager/slik det var før? Hva synes dere er bra med slik det er i dag?

Nåtid

Hva jobber dere med?

Hva gjør dere i fritiden?

Hva liker dere å gjøre på i fritiden?

- Personlige aktiviteter (sport, tv-program).
- Er dere med i en forening/et lag?
- Hvilke tilbud er det for unge/eldre her?
- Hvilke tilbud savner dere?
- Hvilke tilbud er mest populære? (størst oppslutning, jf. musikk, kor, korps, idrett)
- Hva gjør dere i helgene?
- Hva med kino, shopping osv? Hvor finnes det/ hvor gjør dere det?

Fortell om en favorittfilm/-bok.

Hva gjorde dere i sommer?

Hva bruker dere å gjøre om vinteren?

Fortell om et ferieminne.

Hvordan feirer dere store dager som 17. mai?

Hva slags forhold har dere til/ hvor avhengig er dere av Bergen?

Lokalmiljø

Hva syns dere om at det bygges miljøgate i sentrum av Fana? Parkeringsproblemer?

Hvilket forhold har dere til Nesttun senter/Lagunen?

Hva synes dere om byggingen av Bybanen?

Framtida

Hvordan ser de for dere at det er her i Fana om 20-30 år?

Til midtgruppen og de yngste: Ser dere for dere at dere blir boende her resten av livet?

Hvorfor?

B. Språkoppfatninger

Perseptuelt kart

Tegnes inn på kartet:

1. (Paroppgave:) Dere skal nå få diskutere dere fram til hvor det går ulike dialektgrenser i Hordaland. Dere kan bruke denne pennen til å ringe rundt eller

sette strek.

2. Hvilke andre dialekter i regionen synes du dialekten i Fana ligner mest på? Hva er typisk for dialekten i Fana? Og nabodialektene?

Lokal dialekt og dialektendring

3. Hva kaller du din egen dialekt?
4. Synes du dialekten i Fana endrer seg, eller snakker gamle og unge likt? Hvordan? Hva slags språk endrer den seg til?
5. Hvorfor endrer/ender ikke dialekten i Fana seg, tror du?

Dersom de mener den endrer seg (hvis ikke, gå til spørsmål 9):

6. Hvem endrer dialekten sin? (Barn, unge, gamle? Alle?)
7. Hva synes du om endringene i dialekten i Fana? Gjør det noe?

Holdninger til egen og andres dialekt

8. Hva synes du om dialekten i Fana? Bergensk? Østlandsk? Trøndersk? Stavangersk? Hvorfor synes du det?
9. Synes du at noen dialekter er finere enn andre? Hvilke?
10. Hva tror du bergenserne synes om dialekten i Fana?
11. Hvordan liker du å høre dialekten i Fana på radio og på TV?
12. Synes du at folk fra Fana i slike tilfeller bør endre språkbruken sin?

Skriftspråk

13. Hvilket skriftspråk bruker du mest i private sammenhenger? Hvorfor?

Dialekt og atferd

14. Hvis du fikk snakke en annen dialekt enn den du snakker nå, hvilken ville du valgt?
15. Snakker du annerledes når du er Bergen? Eller andre steder? I andre sammenhenger? Hvorfor?
16. Kommenterer du dialekten til andre noen gang? Hvem? Har du noen gang gjort narr av noen sin dialekt?
17. Får du noen gang kommentarer på dialekten din? Av hvem? Har noen gjort narr av dialekten din noen gang?

Kontakt med Bergen

1. Hvor ofte har du vært i byen de to siste ukene? Pleier du ofte å reise til byen?
2. Har du mange (nære) venner i byen?
3. Har du ofte besøk av folk fra byen?

Markørsetninger:

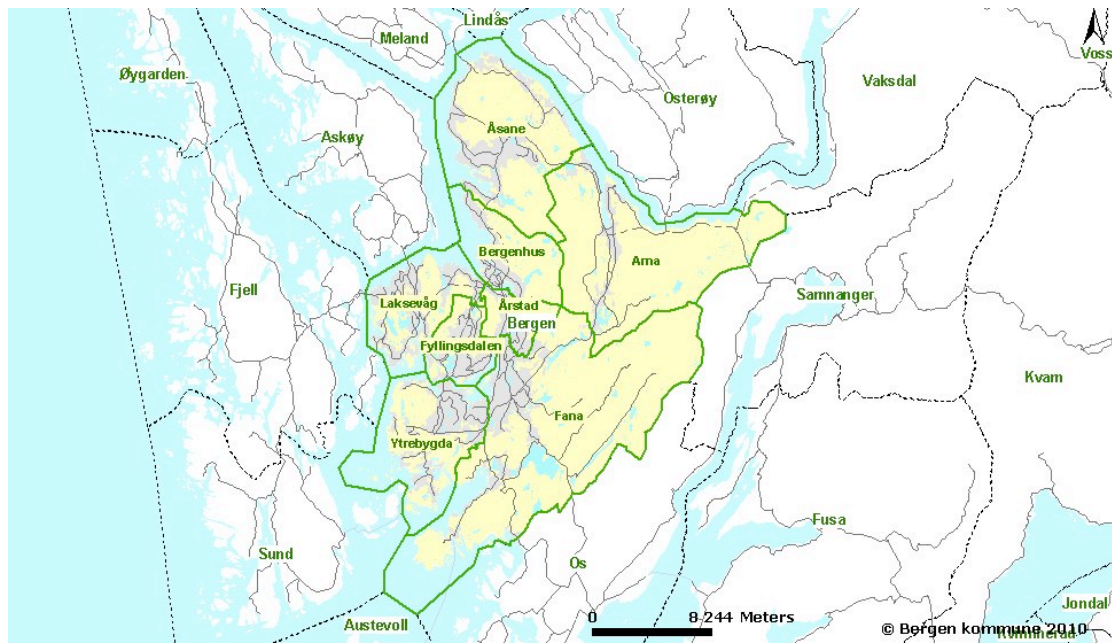
Hva synes dere om disse setningene? Noen kommentarer til ulike setningene

1. ”Jei sa til hon at jeg ikke ville være med på kino”
2. ”Eg sa til hon at eg isje ville vere med på kino”
3. ”Kan vi ikke gå no”
4. ”Kan vi isje gå no”
5. ”Jeg ær der snart”
6. ”Eg e der snart”
7. ”Hon e’ fra Bergen”
8. ”Hun ær fra Bergen”
9. ”Eg så nokken kattar oppi veien”
10. ”Jeg så noen katter oppi veien”
11. ”Nå gidder jeg ikke mer”
12. ”No gidder eg isje mer”

Tegninger/lek

1. *Hvilket bestikk er dette? (skje/skjei)*
2. *Hva syns du om disse trærne jeg har tegnet? (fine de – fin de)*
3. *Hva skal han til å gjøre? Hva tror du han gjør når han er ute av sengen? (stå opp, gå ut, kle på)*
4. *Hva gjør han? (VG)*
5. *Hva gjør han? (TV, NRK)*
6. *Hva er det i huset? (“Der er noen inni huset”/“Det er noen inni huset”)*
7. *Hva har hun gjort? Hva gjør hun med boken når hun er ferdig med den? (leser/lesar en bok, legger/ligger fra seg boken)*
8. *Hva har skjedd med mannen? (mistet/mast)*
9. *Tenk deg at du møter en gjeng med turgåere. Du ønsker å finne ut hvor de kommer fra og hvor de er på vei. Hva sier du til de? (dere – dokker)*

Figur 8: Kart fra folkelingvistisk del

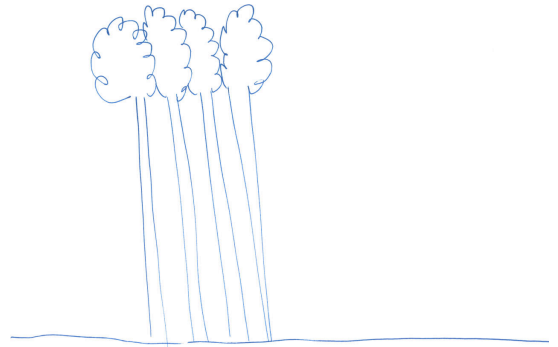

Vedlegg 5: Bilder fra bildeleken

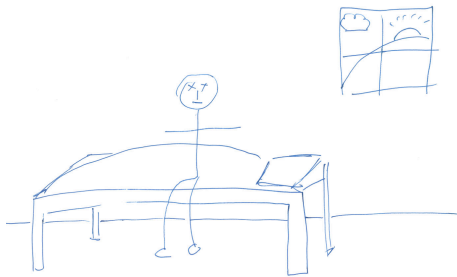
1.

2.

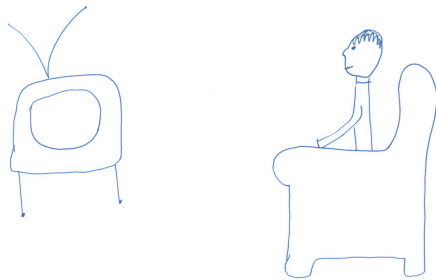
3.

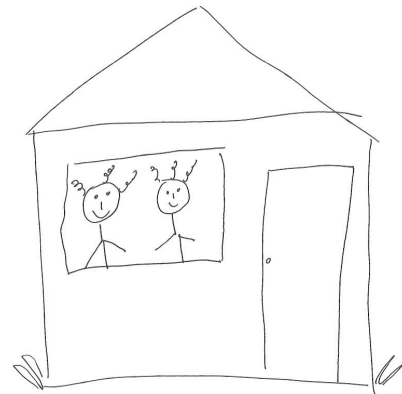
4.

5.

6.

7.

Vedlegg 6: Samtykkeskjema for ungdomsskoleelever

Til Ungdomsskoler

Til foresatte for _____

I samarbeid med prosjektet *Dialektendringsprosesser* sender vi ut informasjonsskrivet nedenfor med en forespørsel.

Vennlig hilsen

Pål Roseth

FORESPØRSEL OM DELTAKELSE I FORSKNINGSPROSJEKT

Prosjektet *Dialektendringsprosesser* ved Universitetet i Bergen studerer språkbruk og holdninger til språk på utvalgte steder på Vestlandet. Formålet med studien er å forstå generelle endringsmønster i språk og samfunn. Til denne granskningen ønsker vi bl.a. å ha samtale med 4 elever på Hop skole. Samtaleemnene vil dreie seg om kino, skolehverdagen, framtidssønsker og hjemstedet. Det blir gjort opptak under samtalen, som vil ta omtrent en time, og det skjer på skolen. Samtalen skjer med to elever sammen.

Det eneste kravet vi setter når vi velger ut elever, er at de har vokst opp i Fana bydel etter 6-årsalderen. For informanter under 18 år må en foresatt godkjenne at eleven kan være informant. Derfor ber vi her en av de foresatte om tillatelse til slik samtale på Hop skole en gang i februar/mars 2011. Det er frivillig å være med, og man kan trekke seg uten grunngeving når som helst underveis inntil prosjektet er ferdig i 2012. Hvis noen trekker seg, blir navn og andre opplysninger slettet fra arkivet vårt. Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste A/S.

Vi gjør bare språklige analyser, men på grunn av det offentlige regelverket blir opptakene av samtale behandlet som konfidensielt materiale, og ingen enkeltpersoner skal kunne kjennes igjen i rapporter fra studien. Navnet på deltakeren og ev. navn på andre personer blir endret til tallkoder ved behandlingen av materialet. Materiale og kodesystem blir lagret på ulike steder. Personene som har tilgang til materialet, har taushetsplikt. Etter prosjektslutt ønsker vi å lagre intervjumaterialet i Målføresamlinga ved Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier, Universitetet i Bergen. Om noen ønsker å bruke samme materiale i et nytt tilsvarende forskningsprosjekt om språk, blir det sendt ny melding til Personvernombudet.

Det ville glede oss om du/dere gir tillatelse til denne samtalen, og vi ber deg skrive under på samtykkeslippen nedenfor og la eleven ta den med tilbake til skolen snarest mulig.

Hvis det er noe du lurer på, kan du ringe meg på 55 58 24 05, eller sende en e-post til helge.sandoy@lle.uib.no.

Med vennlig hilsen

Helge Sandøy
Nordisk, LLE
Boks 7805, 5020 Bergen

Til prosjektet Dialektendringsprosesser

Samtykkeerklæring:

Jeg har fått informasjon om prosjektet og tillater at _____ stiller til samtale i februar/mars 2011. Jeg godtar at denne samtalen blir brukt til forskningsformålet som er nevnt i skrivet ovenfor, og at materialet blir oppbevart i Målføresamlingen ved Universitetet i Bergen.

Dato: ___/___-2011

Underskrift

Vedlegg 7: Samtykkeskjema for voksne informanter

Til prosjektet Dialektendringsprosesser

Samtykkeerklæring:

Jeg har fått informasjon om prosjektet, sier meg villig til å være med i samtale høsten 2010, og godtar at denne samtalen blir brukt i forskningssammenhenger som er nevnt i skrivet ovenfor, og oppbevart i Målføresamlinga ved Universitetet i Bergen.

Dato: ___/___-2010

Underskrift

Vedlegg 8: Spørreskjema om personopplysninger

C. Spørreskjema om personlige opplysninger – etter samtaleopptaket

1. Navn: _____

2. Fødselsår: _____

3. Kjønn: _____

4. Utdanning:

Er for tiden ungdomsskoleelev

Kryss av framfor typen skole du har gjennomført:

folkeskole

ungdomsskole

yrkesfaglig skole

videregående skole

høyere utdanning.

5. Yrke: _____ (Ikke aktuelt for skoleelever.)

6. Hvor bor du? (Bygd/bydel) _____

7. Hvilken dialekt(ar) snakker du? (Dersom du har en blandingsdialekt, skriv hvilke dialekter du blander.)

8. Bruker du ulike dialekter i ulike situasjoner? Dersom ja, i hvilke situasjoner bruker du de?

9. Hvilke steder har du bodd på, og når bodde du der?

Har du bare bodd et sted, fyller du bare ut første rad.

<i>Sted</i>	<i>Tidsrom (ca.)</i>
<i>(Navn på stedet.)</i>	

Bare for ungdomsskoleelevene:

10. Hvilke dialekter har beste vennene dine?

11. Voksne personer du bor sammen med

<i>Voksne du bor sammen med</i>	<i>Hvor har den voksne vokst opp?</i>	<i>Hva vil du kalle dialekten til denne voksne?</i>	<i>Hvilken utdanning har denne voksne?</i>
<i>Ev. mor</i>			
<i>Ev. far</i>			
<i>Ev. andre</i>			
<i>Ev. andre</i>			

Vedlegg 9: Logg

D. Logg etter samtaleopptakene

Sted:
Dato:
Navn på informanten/-ene:
Intervjuer:
Lenge på samtalen:
Beskriv utseende på informanten:
Hvordan mottatt til samtalen:
Plassering under samtalen:
Hvordan virket informantene under samtalen?
Viss det skjer noe synlig under samtalesituasjonen som den bør kjenne til som skal lytte på båndet, skal det refereres her:
Sekvenser som i situasjonen gav informantene særlige opplevelser eller sinnsstemninger? (Pinlig, rørende etc.)
Særtrekk i kroppsspråket under samtalen:
Holdninger informantene formidler indirekte til samtalesituasjonen:

Holdninger informantene formidler indirekte til språk:
--

Vedlegg 10: Boligtyper i nesttunområdet

Tabell 54: Boliger etter boligtype 2010

	Frittliggende enebolig eller våningshus (type 1)	Hus i kjede, rekkehus/terassehus, vertikaldelt tomannsbolig (type 2)	Horisontaldelt tomannsbolig eller annet boligbygg med mindre enn 3 etasjer (type 3)	Blokk, leiegård e.l. (type 4)	Forretningsgård, bygg for felleshusholdning e.l. (type 5)	Sum
Hop	425	138	87	111	27	788
Kjenndalen	231	551	22	37	65	906
Midtun	247	204	35	19	37	542
Nesttun	250	119	114	192	51	726
Nordrevoll	418	109	21	643	4	1195
Paradis	404	68	38	125	10	645
Skjold	560	256	127	25	10	978
Skjoldhøgda	534	239	84	278	4	1139
Smørås	223	57	15	5	0	300
Tveiterås	322	61	25	28	6	442
Ulsmåg	186	123	16	0	1	326
Øvsttun	199	298	79	0	15	591

25

Vedlegg 11: Skolesokn

Tabell 55: Skoleinndeling

Grunnkrets	Barneskole	Ungdomsskole
Hop	Paradis	Hop
Kjenndalen	Kringlebotn	Hop
Midtun	Midtun/Kringlebotn	Hop
Nesttun	Midtun	Hop/Slåtthaug
Nordrevoll	Ulsmåg	Slåtthaug
Paradis	Paradis	Storetveit
Skjold	Midtun	Skjold
Skjoldhøgda	Smørås	Slåtthaug
Smørås	Apeltun	Rådalslien
Tveiterås	Paradis	Hop
Ulsmåg	Ulsmåg	Slåtthaug
Øvsttun	Smørås	Slåtthaug
Kirkebirkeland	Ulsmåg	Slåtthaug

Vedlegg 12: Flyttemønster

Tabell 56: Flyttemønster inn og ut av Fana

	Intern ²⁶ innflytting	Intern utflytting	Ekstern ²⁷ innflytting	Ekstern utflytting
0 - 12 år	717	4125	196	216
13 - 19 år	248	1752	71	79
20 - 44 år	1944	18021	727	658
45 - 66 år	445	3160	139	138
67 - 79 år	68	535	11	21
80 år +	68	742	2	12
Sum	3490	28335	1146	1124

²⁸

²⁶ Med intern menes det innenfor Bergen kommunes grenser.

²⁷ Med ekstern menes det til andre kommuner eller utlandet.

²⁸ Kilde: Bergen kommune

Veldegg 13: Prosodiresultat

Tabell 57: Yngregruppen

Datafil	Min	Max	Differanse	Prosent	Snitt
ELEVGRUPPEN					
00807.1	103	126	23	22,3%	
00807.2	101	110	9	8,9%	
00807.3	102	107	5	4,9%	
					12,0%
00808.1	95	106	11	11,6%	
00808.2	78	96	18	23,1%	
00808.3	82	114	32	39,0%	
					24,6%
00809.1	95	103	8	8,4%	
00809.2	97	105	8	8,2%	
					8,3%
00812.1	87	105	18	20,7%	
00812.2	92	131	39	42,4%	
					31,55%
00813.1	119	122	3	2,5%	
					2,50%
00816.1	125	145	20	16,0%	
00816.2	108	124	16	14,8%	
00816.3	117	130	13	11,1%	
					13,97%
00817.1	106	139	33	31,1%	
00817.2	92	142	50	54,3%	
00817.3	82	118	36	43,9%	
					43,10%
GJENNOSNITTELIG FOR UNGE GUTTER					19,43%
00810.1	185	351	166	89,7%	
00810.2	190	281	91	47,9%	
00810.3	193	278	85	44,0%	
					60,53%
00811.1	200	271	71	35,5%	
00811.2	168	192	24	14,3%	
					24,90%
00806.1	214	233	19	8,9%	
00806.2	211	240	29	13,7%	
00806.3	210	232	22	10,5%	
					11,03%
00815.1	196	293	97	49,5%	
00815.2	194	268	74	38,1%	
00815.3	185	198	13	7,0%	
					31,53%
00814.1	230	331	101	43,9%	

00814.2	219	375	156	71,2%	
00814.3	226	340	114	50,4%	
					55,17%
00819.1	212	366	154	72,6%	
00819.2	208	339	131	63,0%	
00819.3	214	302	88	41,1%	
					58,90%
00818.1	205	327	122	59,5%	
00818.2	203	367	164	80,8%	
00818.3	206	302	96	46,6%	
					62,30%
GJENNOMSNITTELIG FOR UNGE JENTER					43,48%
GJENNOMSNITTELIG FOR UNGE					31,46%

Tabell 58: Midtgruppen

MIDTGRUPPE					
00802.1	93	150	57	61,3%	
00802.2	144	152	8	5,6%	
00802.3	182	269	87	47,8%	
					38,23%
00804.1	112	123	11	9,8%	
00804.2	125	129	4	3,2%	
00804.3	113	132	19	16,8%	
					9,93%
00821.1	143	320	177	123,8%	
00821.2	144	267	123	85,4%	
00821.3	192	329	137	71,4%	
					93,53%
00822.1	159	207	48	30,2%	
00822.2	161	255	94	58,4%	
00822.3	129	158	29	22,5%	
					37,03%
GJENNOMSNITTELIG FOR MIDT KVINNER					44,68%
00800.1	119	181	62	52,1%	
00800.2	124	194	70	56,5%	
00800.3	123	231	108	87,8%	
					49,10%
00820.1	100	130	30	30,0%	
00820.2	91	100	9	9,9%	
00820.3	109	154	45	41,3%	
					27,06%
00823.1	101	111	10	9,9%	
00823.2	110	110	0	0,0%	
00823.3	86	95	9	10,5%	
					6,80%
00824.1	116	123	7	6,0%	
00824.2	115	122	7	6,1%	

00824.3	112	122	10	8,9%	7%
GJENNOMSNITTELIG FOR MIDT MENN				22,49%	
GJENNOMSNITTELIG FOR MIDTGRUPPEN				33,59%	

Tabell 59: Eldregruppen

Eldre gruppe					
00825.1	255	322	67	26,3%	
00825.2	146	298	152	104,1%	
00825.3	143	153	10	7,0%	
					45,80%
00826.1	183	224	41	22,4%	
00826.2	188	215	27	14,4%	
00826.3	211	344	133	63,0%	
					33,27%
00828.1	187	282	95	50,8%	
00828.2	212	292	80	37,7%	
00828.3	173	247	74	42,8%	
					43,77%
GJENNOMSNITTELIG FOR ELDRE KVINNER				40,94%	
00827.1	110	133	23	20,9%	
00827.2	107	153	46	43,0%	
00827.3	143	210	67	46,9%	
					36,93%
00829.1	121	149	28	23,1%	
00829.2	114	145	31	27,2%	
00829.3	93	106	13	14,0%	
					21,43%
00830.1	101	107	6	5,9%	
00830.2	99,57	99,9	0,33	0,3%	
00830.3	101	105	4	4,0%	
					3,4
GJENNOMSNITTELIG FOR ELDRE MENN				20,59%	
GJENNOMSNITTELIG FOR DE ELDRE				30,77%	

Vedlegg 14: Pseudonym på informanter

Informantgruppe	Informantnummer	Pseudonym
Årsklasse 3: TUB		
	00800	Anders
	00801	Anette
	00802	Anne
	00803	August
	00804	Agnes
	00805	Adrian
Årsklasse 4: Yngre		
	00806	Benedicte
	00807	Bengt
	00808	Bastian
	00809	Bendik
	00810	Bente
	00811	Birte
	00812	Benjamin
	00813	Bjarte
	00814	Britt
	00815	Beathe
	00816	Bjørn
	00817	Bernard
	00818	Birgitte
	00819	Berit
Årsklasse 3: Midtgruppe		
	00800	Anders
	00802	Anne
	00804	Agnes
	00820	Ca.rl
	00821	Cecilie
	00822	Ca.milla
	00823	Christopher
	00824	Claus
Årsklasse 2: Eldregruppe		
	00825	Doris
	00826	Dagny
	00827	Dag
	00828	Dyveke
	00829	Daniel
	00830	David

Vedlegg 15: Grunnkretser i nesttunområdet

Tabell 60: Antall innbyggere etter grunnkretser²⁹

	0-12 år	13-19 år	20-44 år	45-66 år	67-79 år	80 år +	
Hop	328	199	625	562	152	62	1928
Kjenndalen ³⁰	482	393	743	726	107	92	2543
Midtun	213	168	381	393	86	74	1315
Nesttun	243	121	494	397	156	142	1553
Nordrevoll	346	237	787	621	279	211	2481
Paradis ³¹	236	151	443	468	149	122	1569
Skjold	500	327	829	737	158	78	2629
Skjoldhøgda	414	220	701	679	285	165	2464
Smørås	131	96	230	215	97	44	813
Tveiterås	230	187	393	348	63	45	1276
Ulsmåg	154	91	289	213	63	41	851
Øvsttun	253	217	487	396	77	46	1476
Kirkebirkeland	470	193	714	411	74	27	1889
Totalt	3540	2407	6402	5755	1672	1122	22787

²⁹ Kilde: Bergen kommune

³⁰ Ikke hele Kjenndalen er medregnet i mitt språksamfunn, så det er færre innbyggere med i min undersøkelse.

³¹ Ikke hele Paradis er medregnet i mitt språksamfunn, så det er færre innbyggere med i min undersøkelse.

Vedlegg 16: Masketest

Fase I: Testdelen

Gaid for testen i Fana, Slåtthaug

2.2.10

Viktig å gå over før feltarbeidet:

1. Rektor og lærarar bør ha mint elevane på å vere presise til timen.
2. Vi informerer informantane (og pensjonistforeininga) berre om at dei skal få delta i eit eksperiment som dei ikkje får vite meir om på førehand, men at vi vil orientere om det og opne for spørsmål etter at første delen av undersøkinga er avslutta. (Derfor unngår vi òg å seie at vi kjem frå Universitetet i Bergen. Til rektor opplyser vi kvar vi kjem frå og vagt om formålet – for å få løyve til å gjennomføre eksperimentet – men med pålegg og forklaring om at det må ikkje seiast vidare.) NB: Alle spørsmål som eventuelt dukkar opp i forkant, blir avviste med denne lovnaden om at dei skal få svar på alt dei lurar på, etter første del av eksperimentet. Hugs òg at ikkje noko av materialet vårt har merke som fortel om *universitetet*, *nordisk* eller *språk*.
3. Pass på å nummerere evalueringsarka som skal brukast på førehand.
4. Bland dei to typene evalueringshefte, dvs. at ein legg dei annakvar i bunken som ein skal dele ut frå. Hugs at desse hefta skal ha trykk på berre eine sida av arka.
5. Hugs at Rangeringsheftet for ungdomsskulelevane skal ikkje ha spørsmål om utdanning og yrke på siste sida.
6. Pass på at alle har penn eller blyant i klassen/på møtet. Hugs å samle inn att pennane til slutt.
7. Den som leier testdelen, bør ha dei ulike skjema før seg under undersøkinga. På denne måten er det lettare å følgje med f.eks. nokon av informantane har spørsmål til dei forskjellige hefta.
8. Øv inn teksten nedafor – som er meir og mindre eit manus. Pass på at du får naturleg språkføring. (Unngå å lese slavisk.)
9. Viss elevane sit for tett saman, ber ein dei flytt pultane frå kvarandre. Presiser at dei ikkje skal snakke med kvarandre mens eksperimentet føregår.
10. Viss ein elev får hjelp av læraren undervegs, er det OK. (Lærarane kjenner til kven som har leseproblem.)
11. Begynner nokon å klage på at dei ikkje greier oppgåva, skal svaret vere at ein skal gjere det ein får til.

Manus

1. Innleiing

Vi har vore så heldige å få lov å komme hit i klassen dykkar for å gjennomføre ei undersøking. De skal få vere med på eit eksperiment, og de får ikkje vite meir om formålet no. Etter ei stund skal vi forklare kva det går ut på, og de skal då få svar på alt de lurar på. (I tilfelle protestar,

sei: Alle kan vera med fram til dei får vita føremålet og eventuelt be om å trekkja seg då.)

Eg heiter X.

Eksperimentet er slik at de skal få lytte til nokre personar som det er gjort bandopptak med, og etterpå skal de fylle ut i eit skjema korleis de vurderer desse personane. Dette kjem til å skje i to omgangar. De får småe hefte å skrive i. Men aller først skal det få høyre opptaka. Deretter får de hefta.

[Spel av fila *Kortversjon/Spør 1.*]

[Del ut evalueringshefta.]

På det arket eg no deler ut til dykk, står eit nummer øvst i høgre hjørnet. Det skal skrivast på heftet de får seinare, og derfor har vi laga ein gul lapp med same talet på. Den lappen tek de av og gøymer til neste skjema kjem

B. Evaluering av personar

3. Instruksjon

No skal de få høre same personane ein gong til. No skal de vurdere personane mens de lyttar på dei, med å krysse av i skjema som i alt har 8 skalaer for kvar person. Det er eitt skjema, dvs. eitt ark, for kvar av dei 15 personane. Framsida har same orienteringa som eg no gir. De kan no blade om og sjå korleis skjemaa ser ut. Der står altså visse eigenskapar som de skal ha i tankane og vurdere etter, og så skal de gradere kor sterkt denne eigenskapen passar for den aktuelle personen. Det er same skalaene som går att for alle dei 15 personane de får høre.

Bla opp på ei side med slike skalar og les nedover kva desse stikkorda er. De ser at det står f.eks. "Likar du henne?". Under der skal de setje kryss i ein av boksane; og eit kryss i boksen lengst til venstre vil då bety at du slett ikkje likar henne. Eit kryss lengst til høgre vil bety at du likar henne svært godt. Og dei andre boksane imellom ytterpunkta viser så gradar frå 'slett ikkje' til 'svært'. Dei andre eigenskapane vi spør etter, er om du trur personen er til å stole på, om du trur ho er kul (som det heiter i ungdomsspråket), om det er ein målretta eller målbevisst person, ein spennande person, ein seriøs person, ein sjølvsikker person, og om du trur

personen er klok. Altså heile tida kva du *trur*. Hugs at de skal krysse av på alle skalaene for kvar person; det er ikkje nok med berre éin skala per person.

Dei skjemaa de har fått utdelt, er ikkje heilt like, og det vil seie at det ikkje nyttar å kikke på sidemannen for å sjå kva han eller ho fyller ut, for der er skalaane oppstilt annleis.

Her er det igjen førsteinntrykket ditt vi er interesserte i, så du har berre den korte tida det tek å spele av opptaket til å sette kryssa dine for kvar person. Det betyr at ein må vere svært rask med å krysse av samtidig som ein hører personen. Ein skal ikkje tenkje. Etter kvar avspeling, kjem det denne gongen ein kort pause på 15 sekund slik at de kan innstille dykk på neste person. Før kvar person blir nummeret på personen lese opp.

Då set vi i gang. Ver no klar med penn og blyant.

[Spel fila *Evaluering/ Spor 2.*]

[Etter 15 sekund:]

Når de no bladlar om i heftet, finn de ei siste side der de skal fylle inn kva de *trur* dette eksperimentet har gått ut på. Om 30 sekund begynner eg å samle inn heftet. Og hugs no på å ta vare på den gule lappen med tal på. Ta vare på den.

[Samlar inn evalueringsshefta]

Forklaringa til eksperimentet

Vil nokon av dykk seie kva han eller ho har gjetta på som formål med dette eksperimentet?

[Prøv å få fleire til å uttale seg.]

Det eksperimentet de no har vore med på, gjeld språk, eller om de vil: forskjellige dialektar. Vi ønskjer å få vite noko om korleis folk reagerer på forskjellige dialektar, og vi *trur* at det er viktig då også å få den typen oppriktige reaksjonar som kjem når ein ikkje samtidig fokuserer på eller er oppteken av at det handlar om dialekt. Derfor har vi gjennomført dette eksperimentet slik vi har gjort, med å vere så hemmelegheitsfulle i starten.

Men no veit de altså heile formålet, og vi vil no be dykk vere med i ein siste runde i eksperimentet. De får eit nytt hefte med tre sider der de skal fylle ut meir gjennomtenkte meiningar.

C. Dialektplassering og dialektrangering

[Deler ut rangeringsheftet]

Hugs: Skriv no nummeret de fekk på første arket øvst i høgre kanten på framsida.

Vi spelar no av dei 15 personane igjen, og de skal skrive inn i boksane på framsida kvar de trur at kvar person kjem frå i landet.

No kan vi ta dette så raskt at vi no spelar av stemmene utan noka pause imellom. Dette er altså siste runde med avspelingar. Vi begynner no.

[Spel av fila *Kortversjon/Spor 1.*]

I Noreg har vi jo mange fleire dialektar enn dei de no har fått høre. Aller siste arket inneheld to skalaar. I den første skalaen vil vi at de rangerer eller vurderer ein del dialektar i landet. Bak landsdelen eller dialektnamnet set de inn eit tal for kva dialektar som er mest og minst fine. Talet 1 står for finast, 2 for nest finast osv. og talet 9 står for minst fin. Har alle forstått dette?

[Om nokon spør om dei kan vurdere nokre dialektar likt, er svaret: Prøv å bruke heile skalaen, men viss du ikkje klarer det, kan du bruke same tal fleire stader.]

No får det først 1 minutt til å gå igjennom denne første skalaen.

[Etter 1 minutt:]

Når de no er ferdige med første skalaen eller tabellen, gå de til den andre som står nedafor. Der skal de vurdere dialektane med same skalaen, dvs. med same talverdiane, men no skal det vere etter kva *status* de trur at desse dialektane har generelt i samfunnet. Med 'status' siktar vi til spørsmålet 'om dialekten er vurdert eller verdsett høgt eller lågt i samfunnet'. Og no er det altså tale om korleis de trur at *andre* vurderer dialekten. Då betyr talet 1 høgast vurdert, 2 nest høgast osv. og 9 for lågast vurdert. Har alle forstått dette? De får 1 minutt til dette.

[Etter 1 minutt:]

Til slutt vil vi ha nokre enkle opplysningar om dykk, som de skriv inn på side 3. De set altså ikkje noko namn, men berre nokre enkle bakgrunnsopplysningar.

[Samlar inn hefta etter endå 1 minutt.]

Dermed er eksperimentet vårt over, og eg takkar dykk for velviljen de har vist med å vere med på dette. Har de ønske om det, skal vi gjerne komme igjen ein gong for å forklare for dykk kva vi har funne som resultat.

D. Dialektbakgrunnskjema

Vidare i dette prosjektet vårt er vi interesserte i å ha samtalar og opptak med nokre få av dykk. Då skal de få vera saman to og to elevar. Det er sjølvsagt heilt frivillig å vera med på ein slik samtale viss de får spørsmål om det.

Men for å kunna finna fram til desse personane, treng vi nokre opplysningar om kvar av dykk. No får alle saman eit ark der de skal fylla ut litt om seg sjølv og sin eigen dialekt. De får òg ein ny gul lapp med eit nytt nummer på. I tillegg skal de skriva namnet dykkar bak nummeret på den gule lappen.

[Vi samlar inn att skjema med nummer, medan rektor tek vare på dei gule lappane med namna dykkar på. Viss vi då for eksempel kjem att og seier at vi gjerne vil snakka med nr. 13 og 15, kan rektor finna ut kven dette er og senda eit brev heim til foreldra dykkar og be om lov til at de får vera med vidare.]

E. Diskusjon

Elles vil vi gjerne visst kva meiningar de har om strilemål, bergensk og austlandsk. Det kan vi høyre meiningane dykkar om i resten av timen.

1. Legg de merke til om det er bergensarar eller folk frå Sotra/Øygarden som snakkar dialekt i radio og fjernsyn? Kva synest de om bergensdialekt/strilemål i radio/fjernsyn?
2. Vi ville gjerne fått vite kva meiningar de har om strilemål? Kven er strilar? Korleis ser de på dei som kjem frå Arna/Sotra og eventuelt Øygarden?
3. Kva meiner de om bergensk?
4. Snakkar folk frå Bergen forskjellig alt etter kvar i Bergen kommune dei kjem frå?
5. Er det forskjell på språket dykkar her i Fana og språket til ein som bur i sentrum av byen? (Kva? Korleis?)
6. Kva meiner de om austlandsk? Kva meiner de om Oslo-dialekt?

7. Har nokon dialektar meir status enn andre?
8. Får de kommentarar på dialekten dykkar nokon gong? (Av kven? Kva får de høyre?) Kommenterer de språket åt kvarandre nokon gong?
Prøver de å snakke annleis nokon gong?
9. Snakkar eldre annleis enn yngre her i Fana? (Kva er ulikt?)

[Her bør feltarbeidaren aktivt stille spørsmål til elevane og prøve å få dei til å diskutere kva dei synest om tilgrensande dialektar og austlandsk og forholdet mellom dialektane. Hugs å skryte av klassen!!

Spør nokon etter fasiten på dei femten stemmene i testen, kan ein opplyse om kvar stemmene kom frå, altså sentralaustlandsk, Bergen gate og pen og Radøy eldre og yngre. (Rekkjefølgja har ingenting for seg, for den hugsar ingen.]

Etterarbeid

Leiaren for testen i kvar klasse skriv ein kort rapport same dagen (jf. neste side). Der skal det

- a) noterast klassenamn, skule, namn på testleiaren og dato,
- b) seiast ifrå om alt gjekk etter planen (gaiden),
- c) skrivast referat frå diskusjonen og gjettingane i klassen,
- d) noterast ev. tekniske problem, og
- e) noterast idéar til forbetringar.

Skriv klassenamn øvst på alle innkomne skjema og lever materialet til Bente.

Rapport frå test i Fana, Slåtthaug

(Pkt. 3-5 må tilmåast i grupper utafør skulen.)

1. Dato for testen:

2. Testleiar og medhjelparar:

3. Klassenamn:

4. Kva fag skulle klassen elles ha hatt denne timen:

5. Kor mange elevar i klassen, og kor mange var frammøtte og leverte?

6. Gjekk etter planen (gaiden):

7. Referat frå diskusjonen og gjettingane i klassen etter evalueringa:

8. Tekniske kommentarar?

9. Idéar til forbetringar?

U

Skriv inn her nummeret du hadde på første

arket: _____

Plassering

Hvor mener du at hver av de femten stemmene kommer fra? Nevn stedet så presist du kan. (Det kan være flere stemmer fra samme sted.)

Person 1:

Person 2:

Person 3:

Person 4:

Person 5:

Person 6:

Person 7:

Person 8:

Person 9:

Person 10:

Person 11:

Person 12:

Person 13:

Person 14:

Person 15:

Rangering

Vi har mange dialekter i landet. Nå skal dere først rangere de ulike dialektene etter *hvor fine* dere synes de er.

1. *Hvor fine* synes *du* dialektene som er nevnt nedenfor, er? La 1 på skalaen være finest og 9 minst fin.

Nord-Norge	
Trøndelag	
Bergen sentrum	
Fana	
Arna	
Sotra	
Drammen	
Stavanger	
Frogner/Oslo	

Deretter skal dere rangere dialektene etter slik dere tror *folk generelt i Norge* vurderer hvor høy status de har. Med *status* sikter vi til om dialektene blir vurdert eller satt høyt eller lavt i samfunnet.

2. Hvilken *status* tror du disse samme dialektene har *generelt i Norge*? La 1 på skalaen være høyest og 9 lavest.

Nord-Norge	
Trøndelag	
Bergen sentrum	
Fana	
Arna	
Sotra	
Drammen	
Stavanger	
Frogner/Oslo	

Vær vennlig å fylle ut noen opplysninger om deg selv:

Kjønn: _____

Fødselsår: _____

Hvor har du vokst opp?

Skriv navnet på kommune _____ og bygd/by/bydel _____

2A

Nummer som skal føres på neste hefte:

B. Vurdering av personene

Du skal nå få høre de samme personene igjen, og nå skal du krysse av for hvordan du oppfatter personene.

Oppgaven din er å vurdere personene ved å lytte til dem og krysse av i skjemaet, som i alt har 8 skalaer.

Bla om for å se hvordan skjemaet ser ut. Det er ett skjema for hver av de femten personene.

Husk at det er førsteinntrykket ditt vi er interessert i. Hvert opptak er på 15 sekunder, og du bør krysse av på alle skalaene på den tiden.

De skjemaene dere får utdelt, er ikke like, og det vil si at det ikke nytter å se på naboen for å se hva han eller hun fyller ut, for der er skalaene oppstilt annerledes.

Person

Hva er førsteinntrykket ditt av denne personen?

ER HUN KLOK?

Slett ikke Svært

SELVSIKKER?

Slett ikke Svært

SERIØS?

Slett ikke Svært

SPENNENDE?

Slett ikke Svært

MÅLRETTET?

Slett ikke Svært

KUL?

Slett ikke Svært

TIL Å STOLE PÅ?

Slett ikke Svært

LIKER DU HENNE?

Slett ikke Svært

2B

Nummer som skal føres på neste hefte:

B. Vurdering av personene

Du skal nå få høre de samme personene igjen, og nå skal du krysse av for hvordan du oppfatter personene.

Oppgaven din er å vurdere personene ved å lytte til dem og krysse av i skjemaet, som i alt har 8 skalaer.

Bla om for å se hvordan skjemaet ser ut. Det er ett skjema for hver av de femten personene.

Husk at det er førsteinntrykket ditt vi er interessert i. Hvert opptak er på 15 sekunder, og du bør krysse av på alle skalaene på den tiden.

De skjemaene dere får utdelt, er ikke like, og det vil si at det ikke nytter å se på naboen for å se hva han eller hun fyller ut, for der er skalaene oppstilt annerledes.

Person

Hva er førsteinntrykket ditt av denne personen?

LIKER DU HENNE?

Slett ikke Svært

ER HUN TIL Å STOLE PÅ?

Slett ikke Svært

KUL?

Slett ikke Svært

MÅLRETTET?

Slett ikke Svært

SPENNENDE?

Slett ikke Svært

SERIØS?

Slett ikke Svært

SELVSIKKER?

Slett ikke Svært

KLOK?

Slett ikke Svært

Hva tror du denne undersøkelsen har gått ut på?

Hvorfor tror du det?

Har du andre kommentarer til undersøkelsen du har vært med på, kan du skrive dem her:

Vedlegg 17 :Kjønn og livsfase

Tabell 61: Kjønn og livsfaser V01.1 trykksvak posisjon

N)	Yngre		Midt		Eldre	
	K (7)	M (7)	K (4)	M (3)	K (3)	M (3)
[jæi]	44	33	43	1	58	55
	p: K≠M:i.s.		p: K≠M: i.s.		p: K≠M: i.s.	
[æi]	5	6	2	0	3	1
	p: K≠M:i.s.		p: K≠M:i.s.		p: K≠M:i.s.	
[eg]	12	24	31	76	11	17
	p: K≠M:i.s.		p: K≠M:T		p: K≠M:i.s.	
[e]	39	37	25	23	28	27
	p: K≠M:i.s.		p: K≠M:i.s.		p: K≠M:i.s.	
Sum	100 (697)	100 (607)	100 (597)	100 (342)	100 (457)	100 (263)

Tabell 62: Kjønn og livsfaser V01.2 trykksterk posisjon

N)	Yngre		Midt		Eldre	
	K (7)	M (7)	K (4)	M (3)	K (3)	M (3)
[jæi]	54	35	33	0	67	67
	p: K≠M:i.s.		p: K≠M: i.s.		p: K≠M: i.s.	
[æi]	6	3	10	17	20	0
	p: K≠M:i.s.		p: K≠M: i.s.		p: K≠M: i.s.	
[e:g]	3	47	33	83	13	17
	p: K≠M:i.s.		p: K≠M: i. s.		p: K≠M: i.s.	
[e]	37	15	23	0	0	17
	p: K≠M:*		p: K≠M: i.s.		p: K≠M: i.s.	
Sum	100 (23)	100 (26)	100 (28)	100 (12)	100 (20)	100 (17)

Tabell 63: Kjønn og livsfaser V02

	N	[Ikə]	[içə], [ifə]	Sum	
Yngre	K	7	57	43	100 (367)
	M	7	28	72	100 (297)
Midt	K	4	49	51	100 (217)
	M	3	0	100	100 (125)
Eldre	K	3	38	62	100 (170)
	M	3	28 %	72 %	100 (174)
p: YK≠YM:i.s.,MK≠MM:i.s., EK≠EM:i.s.					

Tabell 64: Kjønn og livsfaser V04

V04		N	[de:ɕə]	[dɔkɕ]	Sum
Yngre	K	7	57	43	100 (20)
	M	5	50	50	100 (13)
Midt	K	4	50	50	100 (11)
	M	1	0	100	100 (4)
Eldre	K	2	100	0	100 (13)
	M	3	100	0	100 (10)
p: YK≠YM:i.s., MK≠MM:i.s., EK≠EM:i.s.					

Tabell 65: Kjønn og livsfaser V05

V05		N	[hɐn]	[hɔn]	Sum
Yngre	K	7	0	100	100 (57)
	M	6	21	79	100 (40)
Midt	K	4	0	100	100 (59)
	M	3	17	83	100 (32)
Eldre	K	3	32	68	100 (97)
	M	3	67	33	100 (44)
p: YK≠YM:i.s., MK≠MM:i.s., EK≠EM:i.s.					

Tabell 66: Kjønn og livsfaser V06

V06		N	[nu:ən], [nuə]	[nɔkən], [nɔkə]	Sum
Yngre	K	7	100	0	100 (109)
	M	7	100	0	100 (150)
Midt	K	4	79	21	100 (86)
	M	3	99	1	100 (53)
Eldre	K	3	99	1	100 (75)
	M	3	98	2	100 (66)
p: YK≠YM:i.s., MK≠MM:i.s., EK≠EM:i.s.					

Tabell 67: Kjønn og livsfaser V07

V07		N	[myə]	[myçə], [myʃə]	Sum
Yngre	K	7	100	0	100 (88)
	M	7	100	0	100 (145)
Midt	K	4	100	0	100 (104)
	M	3	97	3	100 (41)
Eldre	K	3	100	0	100 (43)
	M	3	100	0	100 (33)
p: YK≠YM:-, MK≠MM:i.s., EK≠EM:i.s.					

Tabell 68: Kjønn og livsfaser V08

V08		N	V-realisering	K-realisering	Sum
Yngre	Kvinner	7	56	44	100 (93)
	Menn	7	53	47	100 (76)
Midt	Kvinner	4	61	31	100 (69)
	Menn	3	4	96	100 (56)
Eldre	kvinner	3	81	19	100 (85)
	menn	3	69	31	100 (84)
p:YK≠YM: -, MK≠MM: i.s, EK≠EM:i.s.					

Tabell 69: Kjønn og livsfaser V09

V09		N	[da:], [nɔ:], [næ:]	[dɔ:], [nu:]	Sum
Yngre	K	7	66	34	100 (183)
	M	7	46	54	100 (368)
Midt	K	4	46	55	100 (325)
	M	3	9	91	100 (274)
Eldre	K	3	63	37	100 (290)
	M	3	82	18	100 (376)
p: YK≠YM:i.s., MK≠MM:i.s., EK≠EM:i.s.					

Tabell 70: Kjønn og livsfaser V10

V10		N	[dɛn]	[han]	Sum
Yngre	K	5	71	29	100 (19)
	M	7	35	65	100 (31)
Midt	K	4	39	61	100 (30)
	M	3	71	29	100 (19)
Eldre	K	3	68	32	100 (30)
	M	3	71	29	100 (18)
p: YK≠YM:i.s., MK≠MM:i.s., EK≠EM:i.s.					

Tabell 71: Kjønn og livsfaser V11

V11		N	[-æ]	[-e]	Sum
Yngre	K	7	100	0	100 (61)
	M	7	100	0	100 (58)
Midt	K	4	92	8	100 (44)
	M	3	87	13	100 (34)
Eldre	K	3	70	30	100 (49)
	M	3	37	63	100 (52)
p: YK≠YM:-, MK≠MM:i.s., EK≠EM:i.s.					

Tabell 72: Kjønn og livsfaser V12

V12		N	[-əɾ]	[-aɾ]	Sum
Yngre	K	7	2	98	100 (625)
	M	7	1	99	100 (796)
Midt	K	4	1	99	100 (482)
	M	3	1	99	100 (326)
Eldre	K	3	0	100	100 (468)
	M	3	2	98	100 (286)
p: YK≠YM:i.s., MK≠MM:i.s., EK≠EM:i.s.					

Vedlegg 18: Sosiale grupper

Tabell 73: Sosialklasse V01.1 trykksvak stilling

	N	[jɛi]	[ɛi]	[eg]	[e]	Sum
Sosialgruppe 1	7	44	2	33	21	100 (790)
Sosialgruppe 2	8	44	4	28	24	100 (772)
Sosialgruppe 3	9	42	3	18	37	100 (1120)
p: S1≠S2:i.s., S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s. ³²						

Tabell 74: Sosialklasse V01.2 trykksterk stilling

	N	[jɛi]	[ɛi]	[e:g]	[e:]	Sum
Sosialgruppe 1	7	37	0	41	22	100 (49)
Sosialgruppe 2	8	50	0	47	3	100 (16)
Sosialgruppe 3	9	56	0	25	20	100 (43)
p: S1≠S2:i.s., S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s. ³³						

Tabell 75: Sosialgruppe V02

V02	N	[ikə]	[içə]/[iʃə]	Sum
Sosialgruppe 1	7	34	66	100 (405)
Sosialgruppe 2	8	50	50	100 (361)
Sosialgruppe 3	9	39	61	100 (470)
p: S1≠S2:i.s., S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s.				

Tabell 76: Sosialgruppe V03

	N	[mei/dei/sɛi]	[meg/deg/seg]	[me/de/se]	Sum
Sosialgruppe 1	7	54	40	6	100 (133)
Sosialgruppe 2	8	58	36	6	100 (86)
Sosialgruppe 3	9	69	25	6	100 (163)
p: S1≠S2:i.s., S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s. ³⁴					

Tabell 77: Sosialgrupper V04

	N	[dɛ:ɾə]	[dɔkɑʁ]	Sum
Sosialgruppe 1	7	57	43	100 (20)
Sosialgruppe 2	6	67	33	100 (12)
Sosialgruppe 3	7	71	29	100 (35)
p: S1≠S2:i.s., S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s.				

³² Det er ikke signifikante forskjeller mellom de sosiale gruppene i noen av variantene.

³³ Det er ikke signifikante forskjeller mellom de sosiale gruppene i noen av variantene.

³⁴ Det er ikke signifikante forskjeller mellom de sosiale gruppene i noen av variantene.

Tabell 78: Sosialgrupper V05

	N	[hʌn]	[hʊn]	Sum
Sosialgruppe 1	7	25	75	100 (88)
Sosialgruppe 2	8	43	57	100 (55)
Sosialgruppe 3	8	84	16	100 (153)
p: S1≠S2:i.s.,S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s.				

Tabell 79: Sosialgrupper V06

	N	[nu:ən]/[nu:ə]	[nəkən]/[nəkə]	Sum
Sosialgruppe 1	7	84	16	100 (156)
Sosialgruppe 2	8	100	0	100 (168)
Sosialgruppe 3	9	100	0	100 (172)
p: S1≠S2:i.s.,S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s.				

Tabell 80: Sosialgrupper V07

	N	[myə]	[myçə]/[myfə]	Sum
Sosialgruppe 1	7	99	1	100 (136)
Sosialgruppe 2	8	100	0	100 (117)
Sosialgruppe 3	9	100	0	100 (144)
p: S1≠S2:i.s.,S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s.				

Tabell 81: Sosialgrupper V08

	N	V-realisering	K-realisering	Sum
Sosialgruppe 1	7	45	55	100 (164)
Sosialgruppe 2	8	42	58	100 (125)
Sosialgruppe 3	9	52	48	100 (178)
p: S1≠S2:i.s.,S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s.				

Tabell 82: Sosialgrupper V09

	N	[da:], [nɔ:],	[dɔ:], [nɔ:], [nɛ:]	Sum
Sosialgruppe 1	7	53	47	100 (684)
Sosialgruppe 2	8	40	60	100 (485)
Sosialgruppe 3	9	66	34	100 (532)
p: S1≠S2:i.s.,S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s.				

Tabell 83: Sosialgrupper V10

	N	[dɛn]	[han]	Sum
Sosialgruppe 1	7	48	52	100 (40)
Sosialgruppe 2	8	61	39	100 (35)
Sosialgruppe 3	7	55	45	100 (60)
p: S1≠S2:i.s., S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s.				

Tabell 84: Sosialgrupper V11

	N	[-æ]	[-e]	Sum
Sosialgruppe 1	7	77	23	100 (96)
Sosialgruppe 2	8	100	0	100 (87)
Sosialgruppe 3	7	79	21	100 (95)
p: S1≠S2:i.s., S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s.				

Tabell 85: Sosialgrupper V12

	N	[-əɾ]	[-aɾ]	Sum
Sosialgruppe 1	7	0	100	100 (881)
Sosialgruppe 2	8	1	99	100 (775)
Sosialgruppe 3	7	1	99	100 (1023)
p: S1≠S2:i.s., S1≠S3:i.s., S2≠S3:i.s.				

Vedlegg 19: Årsklasser virkelig tid

Tabell 86: Årsklassene V01.1 trykksvak stiling

	1978/79	2010/11
N)	14	7
[jei]	13	39
	p: Y78/79≠Y10/11: i.s	
[ɛi]	0	5
	p: Y78/79≠Y10/11: ***	
[eg]	74	18
	p: Y78/79≠Y10/11: ***	
[e]	13	38
	p: Y78/79≠Y10/11: i.s.	
Sum	100 (195)	100 (1304)

Tabell 87: Årsklasser V01.2 trykksterk stiling

	1978/79	2010/11
N)	14	7
[jei]	33	45
	p: Y78/79≠Y10/11: i.s	
[ɛi]	0	5
	p: Y78/79≠Y10/11: i.s	
[e:g]	67	23
	p: Y78/79≠Y10/11: i.s	
[e:]	0	27
	p: Y78/79≠Y10/11: i.s.	
Sum	100 (11)	100 (49)

Tabell 88: Årsklasser V02

V02	N	[ikə]	[içə]/ [iʃə]	sum
1978-1979	6	31	69	100 (255)
2010 - 2011	14	43	57	100 (664)
p: Y10/11≠Y78/79: i.s				

Tabell 89: Årsklasser V03

	1978/79	2010/11
N)	14	7
[mei]/[dei]/[sei]	36	52
	p: Y78/79≠Y10/11: i.s	
[me:g]/[de:g]/[se:g]	64	42
	p: Y78/79≠Y10/11: i.s	
[me/de/se]	0	6
	p: Y78/79≠Y10/11: i.s	
Sum	100 (36)	100 (153)

Tabell 90: Årsklasse V04

V04	N	[de:ɛə]	[dɔ:k:ɛɔ]	sum
1978-1979	2	50	50	100 (33)
2010-2011	12	54	46	100 (23)
p: Y78/79≠Y10/11: i.s				

Tabell 91: Årsklasser V05

V05	N	[hæn]	[hɔn]	sum
1978-1979	4	0	100	100 (23)
2010-2011	13	10	90	100 (97)
p: Y10/11≠Y78/79: i.s.				

Tabell 92: Årsklasse V06

V06	N	[nʊ:ən], [nʊ:ə]	[nɔkən], [nɔkə]	sum
1978-1979	6	65	35	100 (91)
2010-2011	14	100	0	100 (259)
p: Y10/11≠Y78/79: *				

Tabell 93: Årsklasser V08

V08	N	V-realisering	K-realisering	sum
1978-1979	4	38	62	100 (55)
2010-2011	14	51	49	100 (169)
p: Y10/11≠Y78/79: i.s				

Tabell 94: Årsklasser V09

V09	N	[da:], [nɔ:]	[dɔ:], [nʊ:]	sum
1978-1979	6	19	82	100 (160)
2010-2011	14	35	65	100 (551)
p: Y10/11≠Y78/79: i.s.				

Tabell 95: Årsklasser V10

V10	N	[dɛn]	[han]	sum
1978-1979	4	7	93	100 (160)
2010-2011	14	50	50	100 (551)
p: Y10/11≠Y78/79: T				

Tabell 96: Årsklasser V11

V11	N	[-æ]	[-e]	sum
1978-1979	6	83	17	100 (49)
2010-2011	14	100	0	100 (119)
p: Y10/11≠Y78/79: i.s.				

Tabell 97: Årsklasser V12

V12	N	[-əɪ]	[-aɪ]	sum
1978-1979	6		100	100 (651)
2010-2011	14	1	99	100 (1421)
p: Y10/11≠Y78/79: i.s.				

Vedlegg 20: Statistikk på individnivå

2010/11								
Informant	Kjønn	Sosial klasse	Gruppe	Variabel	Variant			
806	K	2	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					79 (46)	5 (3)	3 (2)	12 (7)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					100 (4)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					100 (28)	0 (0)		
				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					100 (4)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[dɛ:ɾə]	[dɔkɑɾ]		
					100 (1)	0 (0)		
				V5	[hʊn]	[hʊn]		
					0 (0)	100 (3)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nɔkən]		
					100 (7)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nɔkə]		
					100 (7)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myʃə]		
					100 (7)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					100 (2)	0 (0)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vʊɾfɔɾ]	[kʊfɔɾ]		
					-	-		
				V8.4	[vʊ:ɾ]	[kʊ:ɾ]		
					-	-		
				V8.5	[vʊɾdan]	[kʊɾdan]	[kʊsɿ]	
					-	-	-	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					95,2 (20)	4,8 (1)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[næ:]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V10	[den]	[han]		

					50 (1)	50 (1)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (4)	0 (0)		
				V12	[-əʊ]	[-aʊ]		
					1,6 (1)	98,4 (60)		
807	M	3	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					16 (8)	10 (5)	35 (18)	39 (20)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	0 (0)	86 (6)	14 (1)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (12)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	me	
					40 (2)	60 (3)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	de	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	se	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V4	[de:ʊə]	[dɔkaʊ]		
					0 (0)	100 (5)		
				V5	[hʊn]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (13)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nəkən]		
					100 (7)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nəkə]		
					100 (2)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (10)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					33 (2)	67 (4)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vʊʃfʊʃ]	[kʊʃfʊʃ]		
					-	-		
				V8.4	[vʊ:ʃ]	[kʊ:ʃ]		
					-	-		
				V8.5	[vʊʃdan]	[kʊʃdan]	[kʊʃn]	
					-	-	-	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					45,5 (5)	54,6 (6)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (2)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					42,9 (3)	57,1 (4)		

				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (3)	0 (0)		
				V12	[-əʃ]	[-aʃ]		
					0 (0)	100 (71)		
808	M	1	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					16 (14)	6 (5)	33 (28)	45 (39)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					11 (1)	0 (0)	33 (3)	56 (5)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (48)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					8,3 (1)	91,7 (11)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					0 (0)	100 (4)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					0 (0)	100 (5)	0 (0)	
				V4	[de:ʁə]	[dɔkaʁ]		
					0 (0)	100 (5)		
				V5	[hʊn]	[hʊn]		
					0 (0)	100 (13)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nɔkən]		
					100 (9)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nɔkə]		
					100 (7)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (20)			
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					11 (1)	89 (8)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vʊʃfʊʃ]	[kʊʃfʊʃ]		
					0 (0)	100 (2)		
				V8.4	[vʊ:ʃ]	[kʊ:ʃ]		
					0 (0)	100 (4)		
				V8.5	[vʊʃdan]	[kʊʃdan]	[kʊʃn]	
					0 (0)	0 (0)	100 (1)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					53,9 (7)	46,2 (6)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (5)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					50 (2)	50 (2)		
				V11	[-æ]	[-e]		

					100 (5)	0 (0)		
				V12	[-əʋ]	[-aʋ]		
					1 (1)	99, (142)		
809	M	2	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					3 (2)	5 (3)	41 (25)	51 (31)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	20 (1)	60 (3)	20 (1)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (30)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					0 (0)	100 (2)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					0 (0)	50 (1)	50 (1)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V4	[de:ʋə]	[dɔkaʋ]		
					-	-		
				V5	[hun]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (4)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nəkən]		
					100 (10)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nəkə]		
					100 (4)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (8)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					0 (0)	100 (3)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					0 (0)	100 (1)		
				V8.3	[vɔʋfɔʋ]	[kɔʋfɔʋ]		
					0 (0)	100 (1)		
				V8.4	[vɔ:ʋ]	[kɔ:ʋ]		
					0 (0)	100 (4)		
				V8.5	[vɔʋdan]	[kɔʋdan]	[kɔʋn]	
					0 (0)	100 (2)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					23,1 (6)	76,9 (20)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (4)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					0 (0)	100 (3)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (3)	0 (0)		

				V12	[-əʃ]	[-aʃ]		
					0 (0)	100 (72)		
810	K	3	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					1 (1)	0 (0)	45 (30)	54 (36)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	0 (0)	0 (0)	100 (1)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (51)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					0 (0)	33,3 (1)	66,7 (2)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V4	[de:kə]	[dɔkəʃ]		
					0 (0)	100 (5)		
				V5	[hʌn]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (3)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					100 (6)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					100 (5)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (6)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					0 (0)	100 (9)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					0 (0)	100 (3)		
				V8.3	[vʊfʊʃ]	[kʊfʊʃ]		
					-	-		
				V8.4	[vʊ:ʃ]	[kʊ:ʃ]		
					-	-		
				V8.5	[vʊʃdan]	[kʊʃdan]	[kʊʃn]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					40 (6)	60 (9)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (3)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					25 (1)	75 (3)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (7)	0 (0)		
				V12	[-əʃ]	[-aʃ]		

					0 (0)	100 (64)		
811	K		Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					1 (1)	9 (8)	22 (20)	69 (64)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	22 (2)	22 (2)	56 (5)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (45)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					60 (6)	40 (4)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					-	-	-	
				V4	[de:ɐ]	[dɔkɐ]		
					0 (0)	100 (3)		
				V5	[hun]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (24)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nəkən]		
					100 (16)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nəkə]		
					100 (5)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (9)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					0 (0)	100 (9)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vɔɪfɔɪ]	[kɔɪfɔɪ]		
					0 (0)	100 (1)		
				V8.4	[vɔ:ɪ]	[kɔ:ɪ]		
					0 (0)	100 (1)		
				V8.5	[vɔɪdan]	[kɔɪdan]	[kɔsn]	
					0 (0)	100 (3)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					46,4 (13)	53,6 (15)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (9)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					80 (4)	20 (1)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (9)	0 (0)		
				V12	[-əɪ]	[-aɪ]		
					0 (0)	100 (111)		

812	M		Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					9 (9)	8 (8)	32 (33)	51 (52)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					-	-	-	-
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (12)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					50 (4)	37,5 (3)	12,5 (1)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					83,3 (5)	16,7 (1)	0 (0)	
				V4	[de:ɤ]	[dɔkɤ]		
					50 (1)	50 (1)		
				V5	[hun]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (6)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					100 (1)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					100 (12)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (32)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					50 (1)	50 (1)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					100 (1)	0 (0)		
				V8.3	[vɔfɔɤ]	[kɔfɔɤ]		
					-	-		
				V8.4	[vɔ:ɤ]	[kɔ:ɤ]		
					100 (1)	0 (0)		
				V8.5	[vɔɔdan]	[kɔɔdan]	[kɔsn]	
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					33,3 (15)	66,7 (30)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					25 (3)	75 (9)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					0 (0)	100 (4)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (6)	0 (0)		
				V12	[-əɤ]	[-aɤ]		
					0 (0)	100 (141)		
813	M	2	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.

					4 (3)	4 (3)	26 (19)	65 (47)
			V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.	
					0 (0)	0 (0)	100 (1)	0 (0)
			V2	[ikə]	[içə, ifə]			
					0 (0)	100 (47)		
			V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]		
					0 (0)	100 (3)	0 (0)	
			V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]		
					0 (0)	100 (3)	0 (0)	
			V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]		
					0 (0)	50 (1)	50 (1)	
			V4	[de:ɤ]	[dɔkɤ]			
					0 (0)	100 (2)		
			V5	[hʉn]	[hɔn]			
					0 (0)	100 (3)		
			V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]			
					100 (9)	0 (0)		
			V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]			
					100 (4)	0 (0)		
			V7	[my:ə]	[myçə, myfə]			
					100 (11)	0 (0)		
			V8.1	[va:]	[ka:]			
					0 (0)	100 (4)		
			V8.2	[vəm]	[kəm]			
					0 (0)	100 (1)		
			V8.3	[vɔɤfɔɤ]	[kɔɤfɔɤ]			
					-	-		
			V8.4	[vɔ:ɤ]	[kɔ:ɤ]			
					-	-		
			V8.5	[vɔɤdan]	[kɔɤdan]	[kɔsn]		
					-	-	-	
			V9.1	[da:]	[dɔ:]			
					12,1 (10)	88 (73)		
			V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]		
					0 (0)	100 (6)	0 (0)	
			V10	[dɛn]	[han]			
					40 (2)	60 (3)		
			V11	[-æ]	[-e]			
					100 (3)	0 (0)		
			V12	[-əɤ]	[-aɤ]			
					0 (0)	100 (77)		
814	K	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.	
					8 (7)	9 (8)	14 (12)	69 (59)

				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (55)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					-	-	-	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					75 (3)	25 (1)	0 (0)	
				V4	[de:ɞə]	[dɔkəɞ]		
					0 (0)	100 (1)		
				V5	[hun]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (3)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nəkən]		
					100 (2)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nəkə]		
					100 (7)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (16)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					0 (0)	100 (7)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					0 (0)	100 (4)		
				V8.3	[vɔɞfɔɞ]	[kɔɞfɔɞ]		
					0 (0)	100 (1)		
				V8.4	[vɔ:ɞ]	[kɔ:ɞ]		
					0 (0)	100 (2)		
				V8.5	[vɔɞdan]	[kɔɞdan]	[kɔsn]	
					-	-	-	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					88,2 (15)	11,8 (2)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (5)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					100 (3)	0 (0)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (7)	0 (0)		
				V12	[-əɞ]	[-aɞ]		
					1,6 (1)	98,4 (61)		
815	K	2	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					82 (74)	6 (5)	0 (0)	12 (11)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.

					100 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					100 (53)	0 (0)		
				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	
					100 (2)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					100 (6)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[dɛ:ɤ]	[dɔkɤ]		
					100 (3)	0 (0)		
				V5	[hʊn]	[hʊn]		
					0 (0)	100 (4)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nɔkən]		
					100 (8)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nɔkə]		
					100 (7)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (9)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					100 (10)	0 (0)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					100 (1)	0 (0)		
				V8.3	[vʊɤɤ]	[kʊɤɤ]		
					-	-		
				V8.4	[vʊ:ɤ]	[kʊ:ɤ]		
					100 (7)	0 (0)		
				V8.5	[vʊɤdan]	[kʊɤdan]	[kʊɤn]	
					100 (2)	0 (0)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					100 (14)	0 (0)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (9)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					100 (5)	0 (0)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (15)	0 (0)		
				V12	[-əɤ]	[-aɤ]		
					2,5 (2)	97,5 (77)		
816	M	2	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					93 (66)	4 (3)	0 (0)	3 (2)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					100 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)

				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					98 (50)	2 (1)		
				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	
					50 (2)	50 (2)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					100 (4)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[dɛ:ɐ]	[dɔkɐ]		
					100 (1)	0 (0)		
				V5	[hʊn]	[hɔn]		
					33,3 (1)	66,7 (2)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nɔkən]		
					100 (6)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nɔkə]		
					100 (12)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (28)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					100 (3)	0 (0)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vʊɪfɐ]	[kʊɪfɐ]		
					100 (1)	0 (0)		
				V8.4	[vʊ:ɐ]	[kʊ:ɐ]		
					100 (8)	0 (0)		
				V8.5	[vʊɪdan]	[kʊɪdan]	[kʊsn]	
					100 (3)	0 (0)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					91,1 (41)	8,9 (4)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					18,8 (3)	81,3 (13)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					33,3 (1)	66,7 (2)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (9)	0 (0)		
				V12	[-əɪ]	[-aɪ]		
					2,1 (2)	97,9 (93)		
817	M	2	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					87 (142)	6 (10)	0 (0)	7 (12)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					100 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		

					100 (95)	0 (0)		
				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	
					94,1 (16)	0 (0)	5,9 (1)	
				V3.2	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	
					100 (3)	0 (0)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					100 (6)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[dɛ:ɤ]	[dɔkɤ]		
					100 (3)	0 (0)		
				V5	[hʉn]	[hʉn]		
					90,9 (10)	9,1 (1)		
				V6.1	[nʉ:ən]	[nɔkən]		
					100 (35)	0 (0)		
				V6.2	[nʉ:ə]	[nɔkə]		
					100 (32)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (36)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					100 (7)	0 (0)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vʉɸɸ]	[kʉɸɸ]		
					100 (2)	0 (0)		
				V8.4	[vʉ:ɸ]	[kʉ:ɸ]		
					100 (8)	0 (0)		
				V8.5	[vʉɸdan]	[kʉɸdan]	[kʉsn]	
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					95,3 (81)	4,7 (4)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʉ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (15)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					80 (4)	20 (1)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (29)	0 (0)		
				V12	[-əɸ]	[-aɸ]		
					1 (2)	99 (195)		
818	K	3	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[ɛg] sv.	[e] sv.
					69 (121)	2 (4)	0 (0)	29 (50)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[ɛ:g] st.	[e:] st.
					100 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					100 (70)	0 (0)		

				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	
					100 (13)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					100 (3)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[dɛ:ɤ]	[dɔkɤ]		
					100 (3)	0 (0)		
				V5	[hʉn]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (9)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					100 (5)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					100 (10)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (19)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					100 (5)	0 (0)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vɔɤfɔɤ]	[kɔɤfɔɤ]		
					-	-		
				V8.4	[vɔ:ɤ]	[kɔ:ɤ]		
					100 (2)	0 (0)		
				V8.5	[vɔɤdan]	[kɔɤdan]	[kɔsn]	
					100 (3)	0 (0)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					100 (29)	0 (0)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nɔ:]	
					0 (0)	100 (4)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					-	-		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (12)	0 (0)		
				V12	[-əɤ]	[-aɤ]		
					3,6 (4)	96,4 (108)		
819	K	3	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					70 (89)	3 (4)	2 (2)	26 (33)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					80 (4)	20 (1)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					98 (64)	2 (1)		
				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	

					100 (8)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					100 (9)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[de:kə]	[dɔkə]		
					100 (4)	0 (0)		
				V5	[hʉn]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (11)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					100 (8)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					100 (16)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (22)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					100 (11)	0 (0)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vɔfɔ]	[kɔfɔ]		
					100 (2)	0 (0)		
				V8.4	[vɔ:ɔ]	[kɔ:ɔ]		
					100 (6)	0 (0)		
				V8.5	[vɔɔdan]	[kɔɔdan]	[kɔsn]	
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					100 (23)	0 (0)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (5)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					-	-		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (7)	0 (0)		
				V12	[-ə]	[-a]		
					2,9 (4)	97,1 (132)		
Informant	Kjønn	Sosial klasse	Gruppe	Variabel	Variant			
800	M	1	Midt	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					0 (0)	0 (0)	90 (122)	10 (14)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	0 (0)	100 (4)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (52)		

				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	
					0 (0)	100 (5)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	
					0 (0)	100 (4)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					0 (0)	100 (12)	0 (0)	
				V4	[dɛ:ɾ]	[dɔkɑɾ]		
					0 (0)	100 (4)		
				V5	[hʉn]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (29)		
				V6.1	[nʉ:ən]	[nɔkən]		
					100 (8)	0 (0)		
				V6.2	[nʉ:ə]	[nɔkə]		
					100 (13)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (8)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					40 (2)	60 (3)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					0 (0)	100 (1)		
				V8.3	[vʉɪɾɾ]	[kʉɪɾɾ]		
					-	-		
				V8.4	[vʉ:ɾ]	[kʉ:ɾ]		
					0 (0)	100 (2)		
				V8.5	[vʉɪɾdan]	[kʉɪɾdan]	[kʉsn]	
					0 (0)	100 (2)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					43,8 (28)	56,3 (36)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʉ:]	[nʉ:]	
					0 (0)	100 (14)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					50 (2)	50 (2)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (21)	0 (0)		
				V12	[-əɾ]	[-aɾ]		
					0,7 (1)	99,3 (143)		
Informant	Kjønn	Sosial klasse	Gruppe	Variabel	Variant			
802	K	3	Midt	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					3 (6)	1 (1)	39 (69)	57 (100)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	8 (1)	33 (4)	58 (7)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		

					0 (0)	100 (63)		
				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	
					5,6 (1)	83,3 (15)	11,1 (2)	
				V3.2	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	
					0 (0)	75 (3)	25 (1)	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					0 (0)	80 (8)	20 (2)	
				V4	[dɛ:ɤ]	[dɔkɤ]		
					0 (0)	100 (3)		
				V5	[hɯn]	[hɯn]		
					0 (0)	100 (14)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					100 (13)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					100 (7)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (37)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					9 (1)	91 (10)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					60 (3)	40 (2)		
				V8.3	[vɔɤfɔɤ]	[kɔɤfɔɤ]		
					-	-		
				V8.4	[vɔ:ɤ]	[kɔ:ɤ]		
					0 (0)	100 (4)		
				V8.5	[vɔɤdan]	[kɔɤdan]	[kɔsn]	
					-	-	-	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					81,5 (44)	18,5 (10)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (25)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					13,3 (2)	86,7 (13)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (7)	0 (0)		
				V12	[-əɤ]	[-aɤ]		
					0,9 (1)	99,1 (105)		
804	K	1	Midt	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[ɛg] sv.	[e] sv.
					0 (0)	0 (0)	75 (95)	25 (32)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[ɛ:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	0 (0)	100 (8)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (56)		

				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	
					0 (0)	84,6 (11)	15,4 (2)	
				V3.2	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	
					0 (0)	0 (0)	100 (2)	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					0 (0)	100 (4)	0 (0)	
				V4	[dɛ:ɤ]	[dɔkɤ]		
					0 (0)	100 (2)		
				V5	[hɯn]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (5)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					0 (0)	100 (5)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					0 (0)	100 (13)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (30)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					0 (0)	100 (5)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vɔʋfɔʋ]	[kɔʋfɔʋ]		
					-	-		
				V8.4	[vɔ:ɤ]	[kɔ:ɤ]		
					0 (0)	100 (2)		
				V8.5	[vɔʋɔdan]	[kɔʋɔdan]	[kɔʋsn]	
					0 (0)	100 (3)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					11,3 (6)	88,7 (47)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nɔ:]	
					0 (0)	100 (27)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					0 (0)	100 (2)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					66,7 (6)	33,3 (3)		
				V12	[-əɤ]	[-aɤ]		
					0 (0)	100 (104)		
820	M	1	Midt	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					0 (0)	0 (0)	74 (64)	26 (22)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	0 (0)	100 (9)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (68)		
				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	

					0 (0)	100 (5)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					0 (0)	75 (3)	25 (1)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					0 (0)	100 (8)	0 (0)	
				V4	[de:kə]	[dɔkəʁ]		
					0 (0)	100 (4)		
				V5	[hʉn]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (5)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					100 (13)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					92,3 (12)	7,7 (1)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					91,3 (21)	8,7 (2)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					6 (1)	94 (15)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					0 (0)	100 (4)		
				V8.3	[vɔʁfɔʁ]	[kɔʁfɔʁ]		
					0 (0)	100 (1)		
				V8.4	[vɔ:ʁ]	[kɔ:ʁ]		
					0 (0)	100 (2)		
				V8.5	[vɔʁdan]	[kɔʁdan]	[kɔʁn]	
					-	-	-	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					6,7 (6)	93,3 (83)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (25)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					28,6 (2)	71,4 (5)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					60 (6)	40 (4)		
				V12	[-əʁ]	[-aʁ]		
					0 (0)	100 (137)		
821	K	1	Midt	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					99 (183)	0 (0)	0 (0)	1 (1)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					100 (5)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					100 (63)	0 (0)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					100 (20)	0 (0)	0 (0)	

				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					100 (4)	0 (0)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					100 (5)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[de:ɐ]	[dɔkɐ]		
					100 (2)	0 (0)		
				V5	[hʊn]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (30)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nɔkən]		
					100 (12)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nɔkə]		
					100 (10)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (24)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					91 (10)	9 (1)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					100 (3)	0 (0)		
				V8.3	[vɔɪfɔɪ]	[kɔɪfɔɪ]		
					100 (1)	0 (0)		
				V8.4	[vɔ:ɐ]	[kɔ:ɐ]		
					100 (6)	0 (0)		
				V8.5	[vɔɪdan]	[kɔɪdan]	[kɔsn]	
					100 (2)	0 (0)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					98,5 (66)	1,5 (1)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					2,6 (1)	97,4 (37)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					80 (4)	20 (1)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (14)	0 (0)		
				V12	[-ɔɪ]	[-aɪ]		
					1,2 (2)	98,8 (161)		
822	K	1	Midt	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					67 (74)	7 (8)	8 (9)	17 (19)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					33 (1)	33 (1)	0 (0)	33 (1)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					94 (33)	6 (2)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					100 (4)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	

					25 (1)	50 (2)	25 (1)	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					50 (1)	0 (0)	50 (1)	
				V4	[dɛ:ɤ]	[dɔkɤ]		
					100 (4)	0 (0)		
				V5	[hʊn]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (10)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					100 (15)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					100 (11)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (13)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					100 (7)	0 (0)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vɔʋfɔʋ]	[kɔʋfɔʋ]		
					100 (2)	0 (0)		
				V8.4	[vɔ:ʋ]	[kɔ:ʋ]		
					100 (7)	0 (0)		
				V8.5	[vɔʋdan]	[kɔʋdan]	[kɔʋn]	
					-	-	-	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					68,9 (31)	31,1 (14)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					6,3 (1)	93,8 (15)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					62,5 (5)	37,5 (3)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (14)	0 (0)		
				V12	[-əʋ]	[-aʋ]		
					0 (0)	100 (109)		
823	M	2	Midt	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					2 (2)	1 (1)	65 (74)	32 (36)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	50 (1)	50 (1)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (26)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					-	-	-	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					16,7 (1)	66,7 (4)	16,7 (1)	

				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					20 (1)	60 (3)	20 (1)	
				V4	[dɛ:ɤ]	[dɔkɤ]		
					-	-		
				V5	[hɯn]	[hɔn]		
					7,7 (1)	92,3 (12)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					100 (6)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					100 (9)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (9)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					0 (0)	100 (3)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vɔʋfɔʋ]	[kɔʋfɔʋ]		
					-	-		
				V8.4	[vɔ:ɤ]	[kɔ:ɤ]		
					25 (1)	75 (3)		
				V8.5	[vɔʋdan]	[kɔʋdan]	[kɔʋn]	
					0 (0)	100 (2)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					31,8 (14)	68,2 (30)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					8 (2)	92 (23)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					100 (5)	0 (0)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (9)	0 (0)		
				V12	[-ɔʋ]	[-aʋ]		
					1 (1)	99 (103)		
824	M	2	Midt	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					0 (0)	0 (0)	88 (126)	12 (17)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	0 (0)	100 (1)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (31)		
				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	
					50 (2)	50 (2)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	

					10 (1)	90 (9)	0 (0)	
				V4	[dɛ:ɤ]	[dɔkɤ]		
					0 (0)	100 (2)		
				V5	[hʉn]	[hɔn]		
					42,9 (6)	57,1 (8)		
				V6.1	[nɔ:ɔn]	[nɔkɔn]		
					100 (3)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ɔ]	[nɔkɔ]		
					100 (9)	0 (0)		
				V7	[my:ɔ]	[myçɔ, myfɔ]		
					100 (9)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					0 (0)	100 (13)		
				V8.2	[vɔm]	[kɔm]		
					-	-		
				V8.3	[vɔɤfɔɤ]	[kɔfɔɤ]		
					-	-		
				V8.4	[vɔ:ɤ]	[kɔ:ɤ]		
					0 (0)	100 (3)		
				V8.5	[vɔɤdan]	[kɔɤdan]	[kɔsn]	
					0 (0)	100 (8)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					2,6 (2)	97,4 (74)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (15)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					85,7 (6)	14,3 (1)		
				V11	[-ɛ]	[-e]		
					100 (15)	0 (0)		
				V12	[-ɔɤ]	[-aɤ]		
					1,2 (1)	98,8 (84)		
Informant	Kjønn	Sosial klasse	Gruppe	Variabel	Variant			
825	K	3	Eldre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					63 (87)	4 (6)	4 (5)	29 (41)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					100 (11)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikɔ]	[içɔ, ifɔ]		
					23 (11)	77 (37)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					100 (5)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					100 (7)	0 (0)	0 (0)	

				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	
					100 (9)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[dɛ:ɤ]	[dɔkɑɤ]		
					100 (8)	0 (0)		
				V5	[hʉn]	[hɔn]		
					37,5 (6)	62,5 (10)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					100 (11)	0 (0)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					100 (13)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (23)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					100 (21)	0 (0)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					100 (2)	0 (0)		
				V8.3	[vɔɤfɔɤ]	[kɔɤfɔɤ]		
					-	-		
				V8.4	[vɔ:ɤ]	[kɔ:ɤ]		
					89 (16)	11 (2)		
				V8.5	[vɔɤdan]	[kɔɤdan]	[kɔsn]	
					80 (4)	20 (1)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					100 (53)	0 (0)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					3 (1)	93,9 (31)	3 (1)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					83,3 (5)	16,7 (1)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					80 (16)	20 (4)		
				V12	[-ɔɤ]	[-aɤ]		
					0 (0)	100 (162)		
826	K	3	Eldre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					12 (28)	5 (13)	28 (69)	55 (133)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	60 (3)	40 (2)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (79)		
				V3.1	[mɛi]	[mɛ:g]	[mɛ]	
					81,8 (9)	0 (0)	18,2 (2)	
				V3.2	[dɛi]	[dɛ:g]	[dɛ]	
					66,7 (2)	33,3 (1)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[sɛ:g]	[sɛ]	

					58,3 (7)	33,3 (4)	8,3 (1)	
				V4	[dɛ:kə]	[dɔkəʋ]		
					-	-		
				V5	[hʊn]	[hɔn]		
					5,7 (2)	94,3 (33)		
				V6.1	[nɔ:ən]	[nɔkən]		
					93,8 (15)	6,3 (1)		
				V6.2	[nɔ:ə]	[nɔkə]		
					100 (14)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (15)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					17 (1)	83 (5)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vɔʋfɔʋ]	[kɔʋfɔʋ]		
					-	-		
				V8.4	[vɔ:ʋ]	[kɔ:ʋ]		
					13 (1)	88 (7)		
				V8.5	[vɔʋdan]	[kɔʋdan]	[kɔʋn]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					90,4 (47)	9,6 (5)		
				V9.2	[nɔ:]	[nɔ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (51)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					42,9 (3)	57,1 (4)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					53,9 (7)	46,2 (6)		
				V12	[-əʋ]	[-aʋ]		
					0 (0)	100 (170)		
827	M	1	Eldre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					46 (12)	0 (0)	35 (9)	19 (5)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	0 (0)	50 (1)	50 (1)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					20 (13)	80 (52)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					100 (4)	0 (0)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					92,9 (13)	0 (0)	7,1 (1)	

				V4	[de:ʁə]	[dɔkəʁ]		
					100 (2)	0 (0)		
				V5	[hʉn]	[hʉn]		
					90,5 (19)	9,5 (2)		
				V6.1	[nʉ:ən]	[nɔkən]		
					100 (8)	0 (0)		
				V6.2	[nʉ:ə]	[nɔkə]		
					100 (19)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (13)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					88 (15)	12 (2)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					100 (2)	0 (0)		
				V8.3	[vʉʁfʉʁ]	[kʉʁfʉʁ]		
					50 (1)	50 (1)		
				V8.4	[vʉ:ʁ]	[kʉ:ʁ]		
					75 (6)	25 (2)		
				V8.5	[vʉʁdan]	[kʉʁdan]	[kʉʁn]	
					50 (2)	50 (2)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					97,7 (167)	2,3 (4)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʉ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (36)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					42,9 (3)	57,1 (4)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					50 (11)	50 (11)		
				V12	[-əʁ]	[-aʁ]		
					0 (0)	100 (96)		
828	K	3	Eldre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					100 (76)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					100 (4)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					91 (39)	9 (4)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					100 (3)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					66,7 (2)	33,3 (1)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					100 (16)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[de:ʁə]	[dɔkəʁ]		

					100 (5)	0 (0)		
				V5	[hun]	[høn]		
					52,2 (24)	47,8 (22)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nəkən]		
					100 (6)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nəkə]		
					100 (15)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (5)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					100 (14)	0 (0)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vʊfʊʁ]	[kʊfʊʁ]		
					-	-		
				V8.4	[vʊ:ʁ]	[kʊ:ʁ]		
					100 (5)	0 (0)		
				V8.5	[vʊʁdan]	[kʊʁdan]	[kʊʁn]	
					100 (5)	0 (0)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					100 (62)	0 (0)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					46,2 (18)	53,9 (21)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					76,5 (13)	23,5 (4)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					75 (12)	25 (4)		
				V12	[-əʁ]	[-aʁ]		
					0 (0)	100 (136)		
829	M	3	Eldre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					42 (28)	2 (1)	9 (6)	47 (31)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					41 (16)	59 (23)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					100 (6)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					71,4 (5)	28,6 (2)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					100 (10)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[de:ʁə]	[dɔkaʁ]		
					100 (7)	0 (0)		

				V5	[hun]	[hʊn]		
					84,2 (16)	15,8 (3)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nəkən]		
					100 (7)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nəkə]		
					100 (11)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (7)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					90 (9)	10 (1)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					100 (2)	0 (0)		
				V8.3	[vʊfʊʊ]	[kʊfʊʊ]		
					100 (1)	0 (0)		
				V8.4	[vʊ:ʊ]	[kʊ:ʊ]		
					50 (5)	50 (5)		
				V8.5	[vʊʊdan]	[kʊʊdan]	[kʊʊn]	
					-	-	-	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					98,5 (64)	1,5 (1)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (6)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					100 (4)	0 (0)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					0 (0)	100 (10)		
				V12	[-əʊ]	[-aʊ]		
					3,1 (2)	96,9 (63)		
830	M	1	Eldre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					77 (131)	1 (2)	6 (11)	29 (139)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					100 (14)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					23 (16)	77 (54)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					100 (6)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					100 (2)	0 (0)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					100 (10)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[de:ʊə]	[dɔkaʊ]		
					100 (1)	0 (0)		
				V5	[hun]	[hʊn]		

					25 (1)	75 (3)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nəkən]		
					100 (13)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nəkə]		
					87,5 (7)	12,5 (1)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (13)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					50 (7)	50 (7)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					67 (4)	33 (2)		
				V8.3	[vʊfʊʁ]	[kʊfʊʁ]		
					-	-		
				V8.4	[vʊ:ʁ]	[kʊ:ʁ]		
					43 (3)	57 (4)		
				V8.5	[vʊʁdan]	[kʊʁdan]	[kʊʁn]	
					-	-	-	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					94,4 (67)	5,6 (4)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					7,4 (2)	66,7 (18)	25,9 (7)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					71,4 (5)	28,6 (2)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					60 (12)	40 (8)		
				V12	[-əʁ]	[-aʁ]		
					1,6 (2)	98,4 (123)		
1978/79								
Informant	Kjønn	Sosial klasse	Gruppe	Variabel	Variant			
800	M	1	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					0 (0)	0 (0)	100 (58)	0 (0)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	0 (0)	100 (3)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (106)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					0 (0)	100 (4)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					0 (0)	100 (10)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					0 (0)	100 (8)	0 (0)	
				V4	[de:kə]	[dɔkəʁ]		
					0 (0)	100 (18)		

				V5	[hʉn]	[hʉn]		
					0 (0)	100 (11)		
				V6.1	[nʉ:ʉn]	[nʉkʉn]		
					30,8 (4)	69,2 (9)		
				V6.2	[nʉ:ʉ]	[nʉkʉ]		
					92,3 (24)	7,7 (2)		
				V7	[my:ʉ]	[myʉʉ, myfʉ]		
					100 (14)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					0 (0)	100 (11)		
				V8.2	[vʉm]	[kʉm]		
					0 (0)	100 (2)		
				V8.3	[vʉʉʉʉ]	[kʉʉʉʉ]		
					0 (0)	100 (9)		
				V8.4	[vʉ:ʉ]	[kʉ:ʉ]		
					8,3 (1)	91,7 (11)		
				V8.5	[vʉʉdan]	[kʉʉdan]	[kʉʉn]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dʉ:]		
					6,4 (4)	93,7 (59)		
				V9.2	[nʉ:]	[nʉ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (9)	0 (0)	
				V10	[dʉn]	[han]		
					0 (0)	100 (4)		
				V11	[-ʉ]	[-e]		
					62 (13)	38 (8)		
				V12	[-ʉʉ]	[-aʉ]		
					0 (0)	100 (132)		
801	K	1	Yngre	V.1.1	[jʉi] sv.	[ʉi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					74,7 (62)	0 (0)	1,2 (1)	24,1 (20)
				V.1.2	[jʉi] st.	[ʉi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					100 (4)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
				V2	[ikʉ]	[iʉʉ, ifʉ]		
					100 (74)	0 (0)		
				V3.1	[mei]	[me:g]	[me]	
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dʉi]	[de:g]	[de]	
					100 (3)	0 (0)	0 (0)	
				V3.3	[sʉi]	[se:g]	[se]	
					-	-	-	
				V4	[de:ʉʉ]	[dʉkaʉ]		
					100 (5)	0 (0)		
				V5	[hʉn]	[hʉn]		
					0 (0)	100 (5)		
				V6.1	[nʉ:ʉn]	[nʉkʉn]		

					100 (7)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nəkə]		
					100 (7)	0 (0)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (9)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					80 (8)	20 (2)		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					100 (1)	0 (0)		
				V8.3	[vʊfʊʋ]	[kʊfʊʋ]		
					33,3 (1)	66,7 (2)		
				V8.4	[vʊ:ʋ]	[kʊ:ʋ]		
					-	-		
				V8.5	[vʊʋdan]	[kʊʋdan]	[kʊʋn]	
					-	-	-	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					100 (38)	0 (0)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (6)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					27,3 (3)	72,7 (8)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (4)	0 (0)		
				V12	[-əʋ]	[-aʋ]		
					1,7 (1)	98,3 (58)		
802	K	2	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					0 (0)	0 (0)	50 (3)	50 (3)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					-	-	-	-
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					87,5 (14)	12,5 (2)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					100 (2)	0 (0)	0 (0)	
				V4	[de:ʋə]	[dɔkaʋ]		
					-	-		
				V5	[hun]	[hʊn]		
					0 (0)	100 (1)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nəkən]		
					100 (4)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nəkə]		
					100 (1)	0 (0)		

				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					-	-		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					-	-		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vʊfɔʊ]	[kɔʊfɔʊ]		
					0 (0)	100 (1)		
				V8.4	[vʊ:ʊ]	[kʊ:ʊ]		
					-	-		
				V8.5	[vʊʊdan]	[kʊʊdan]	[kʊʊn]	
					100 (1)	0 (0)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					33,3 (1)	66,7 (2)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (8)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					0 (0)	100 (3)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (7)	0 (0)		
				V12	[-əʊ]	[-aʊ]		
					0 (0)	100 (28)		
803	M	2	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					4,2 (1)	0 (0)	91,7 (22)	4,2 (1)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					0 (0)	0 (0)	100 (4)	0 (0)
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (29)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					-	-	-	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					0 (0)	100 (2)	0 (0)	
				V4	[de:ʊə]	[dɔkaʊ]		
					-	-		
				V5	[hun]	[hɔn]		
					0 (0)	100 (6)		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nɔkən]		
					0 (0)	100 (4)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nɔkə]		
					12,5 (1)	87,5 (7)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					-	-		
				V8.1	[va:]	[ka:]		

					-	-		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vʊfɔ̃ʁ]	[kɔ̃fɔ̃ʁ]		
					-	-		
				V8.4	[vʊ:ʁ]	[kʊ:ʁ]		
					-	-		
				V8.5	[vʊʁdan]	[kʊʁdan]	[kʊʁn]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					20 (1)	80 (4)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (5)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					0 (0)	100 (10)		
				V11	[-æ]	[-e]		
					37,5 (3)	62,5 (5)		
				V12	[-əʁ]	[-aʁ]		
					0 (0)	100 (49)		
804	K	3	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					0 (0)	0 (0)	100 (17)	0 (0)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					-	-	-	-
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (18)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					-	-	-	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					-	-	-	
				V4	[de:ʁə]	[dɔkəʁ]		
					-	-		
				V5	[hʊn]	[hʊn]		
					-	-		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nəkən]		
					25 (1)	75 (3)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nəkə]		
					44,4 (4)	55,6 (5)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					100 (4)	0 (0)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					-	-		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		

				V8.3	[vʊɪfɪɪ]	[kʊɪfɪɪ]		
					-	-		
				V8.4	[vʊ:ɪ]	[kʊ:ɪ]		
					-	-		
				V8.5	[vʊɪɖɑn]	[kʊɪɖɑn]	[kʊɪsn]	
					-	-	-	
				V9.1	[dɑ:]	[dɔ:]		
					62,5 (5)	37,5 (3)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (5)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[hɑn]		
					-	-		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (1)	0 (0)		
				V12	[-əɪ]	[-aɪ]		
					0 (0)	100 (23)		
805	M	3	Yngre	V.1.1	[jɛi] sv.	[ɛi] sv.	[eg] sv.	[e] sv.
					0 (0)	0 (0)	100 (6)	0 (0)
				V.1.2	[jɛi] st.	[ɛi] st.	[e:g] st.	[e:] st.
					-	-	-	-
				V2	[ikə]	[içə, ifə]		
					0 (0)	100 (12)		
				V3.1	[mɛi]	[me:g]	[me]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V3.2	[dɛi]	[de:g]	[de]	
					-	-	-	
				V3.3	[sɛi]	[se:g]	[se]	
					0 (0)	100 (3)	0 (0)	
				V4	[de:ɪə]	[dɔkəɪ]		
					-	-		
				V5	[hʊn]	[hʊɪn]		
					-	-		
				V6.1	[nʊ:ən]	[nɔkən]		
					100 (1)	0 (0)		
				V6.2	[nʊ:ə]	[nɔkə]		
					80 (4)	20 (1)		
				V7	[my:ə]	[myçə, myfə]		
					28,6 (4)	71,5 (10)		
				V8.1	[va:]	[ka:]		
					-	-		
				V8.2	[vəm]	[kəm]		
					-	-		
				V8.3	[vʊɪfɪɪ]	[kʊɪfɪɪ]		
					-	-		
				V8.4	[vʊ:ɪ]	[kʊ:ɪ]		

					-	-		
				V8.5	[vʊɔdan]	[kʊɔdan]	[kʊɔsn]	
					0 (0)	100 (1)	0 (0)	
				V9.1	[da:]	[dɔ:]		
					0 (0)	100 (2)		
				V9.2	[nɔ:]	[nʊ:]	[nu:]	
					0 (0)	100 (8)	0 (0)	
				V10	[dɛn]	[han]		
					-	-		
				V11	[-æ]	[-e]		
					100 (8)	0 (0)		
				V12	[-əɪ]	[-aɪ]		
					0 (0)	100 (35)		

SAMMENDRAG

Tittel: *Bare fra Bergen, eller fra Fana i Bergen? En intern språkkrig mellom bergensvarietetene.*

Navn: Maria-Rosa Raphaela Doublet

Veileder: post doc. Ragnhild Anderson

Masteroppgave i nordisk språk, februar 2012.

Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studium, Universitetet i Bergen

Denne sosiolingvistiske studien er et oppfølgingsstudie av språkundersøkelsen som ble gjort i Fana sentrum i 1978/79, og er en del av prosjektet *Dialektendringsprosesser*. Jeg har kalt språksamfunnet for nesttunområdet. Det språklige datamateriale er satt sammen av data som ble innsamlet i 1978/79, av prosjektet *Talemål hos unge i Bergen* (TUB), og data som jeg innsamlet i 2010/11. Den metodiske tilnæringsmåten til undersøkelsen er både kvantitativ og kvalitativ. Jeg intervjuet 28 tilfeldig utvalgte personer fra nesttunområdet, hvor tre av disse var panelinformanter, dvs. de ble også intervjuet i 1978/79. Av panelinformantenes språklige data ble det gjort en kvalitativ analyse. Den språklige analysen konsentrerte seg om 13 språklige variabler, som ble analysert ved å korrelere dem med tre sosiale variabler, alder, kjønn og sosialklasse. I grammatikkskissen over bergensdialekten presenterer jeg varietetene *høystatusvarietet* og *lavstatusvarietet*, denne inndelingen har jeg brukt gjennom hele analysen. Undersøkelsen var både synkron og diakron, da den tok for seg språklig variasjon i dag og mellom opptaksårene. Hvordan språket har utviklet seg i løpet av de siste 30 årene var gjennom hele prosjektet ett underliggende spørsmål. I undersøkelsen korrelerer jeg de språklige variablene med sosiale variabler, for å undersøke om det er noen sammenhenger å trekke. Jeg satte opp seks hypoteser som jeg testet gjennom å kjøre statistisk signifikanstester på prosentresultatene. For å få en bredere forståelse av faktisk språkbruk gjorde jeg en folkelingvistisk undersøkelse, og i tillegg brukte jeg holdningsresultatene fra masketesten som ble gjort ved ungdomskolen som var utrekningsarenaen til elevinformantene. Resultatene viser at språket i nesttunområdet generelt har utviklet seg i en retning av flere høystatusvarianter. I 1978/79 dominerte lavstatusformene hos ungdomsinformantene, i 2010/11 dominerer høystatusformene.

ABSTRACT

Title: *Bare fra Bergen, eller fra Fana i Bergen? En intern språkkrig mellom bergensvarietetene.*

Name: Maria-Rosa Raphaela Doublet

Supervisor: post doc. Ragnhild Anderson

Master's thesis in Nordic Language, February 2012.

Department of Linguistic, Literary and Aesthetic Studies, University of Bergen.

This sociolinguistic thesis is a follow-up research of a sociolinguistic study done in Fana sentrum in 1978/79, and is part of the project *Dialektendringsprosessar*. The speech community that I have studied in this thesis is named "nesttunområdet". The linguistic data is combined of data collected in 1978/79, by the project, *Talemål hos unge i Bergen* (TUB), and by data I collected in 2010/11. The project's methodical approach was combined by a qualitative and a quantitative analysis. I interviewed 28 random informants from nesttunområdet, where three of the informants also were interviewed in 1978/79. I did a qualitative analysis of the panel-informants data. The linguistic analysis focused on 13 variables that were analyzed by correlating those with three social variables: age, sex and social class. In the sketch of the Bergen-dialect-grammar I present the two varieties: high-status variety and low-status variety. The dividing of the varieties were used throughout the entire analysis. The project was synchronic and diachronic when the approach focused on linguistic variation today, and linguistic change between 1978/79 and 2010/11. How the linguistic variation has developed through the last 30 years was always the underlying question through this project. The linguistic analysis correlated the linguistic variables with the social variables to look for connections between those two. I putted up six hypotheses that I answered by testing the data's statistic significance. I wanted to get a wider understanding of the linguistic situation in the speech community, so I supplied my research with a folk-linguistic part and also I used results from the attitude test done in the high school that was the platform for recruiting the younger informants.

The results show that in nesttunområdet in general, the linguistics has developed in a direction of more usage of high-status varieties. In 1978/79 the low-status varieties

was the vernacular speech in the youth group, in 2010/11 it seems that the high-status varieties has become the new vernacular speech.